

FAKİR BAYKURT, 1929 doğumludur. Burdur'un Akcaköyü'ndendir. Köy Enstitüsünde ve Gazi Eğitim Enstitüsünde okumuştur. Köy öğretmenliği, or'aokul öğretmenliği ve ilköğretim müfettişliği yapmıştır. Öğretmenliği, müfettişliği tedirginlik içinde geçmiştir. Üst üste bakanlık emrine alınmış, sürülmüştür. Türkiye öğretmen Dernekleri Millî Federas-yonu-TöDMF ve Türkiye Öğretmenler Sendikası-TÖS'ün Genel Başkanlıklarını yapmıştır. Sanata şiirle başlayan Baykurt, köy notları, makaleler ve hikâyeler yazmıştır. «Yunus Nadi», «TRT», «TDK» ve «Sait Faik» armağanlarını kazanan Fakir Baykurt edebiyat çalışmalarını

sürdürmektedir.

1

DURU GÖĞÜN ALTINDA

Elvan Çavuşun torunu Yaşar'ın anlattığı parça.

Yaşar on ikisinde. Köy okulunu bitirdi. Bir

yere gidemedi. Köyde kaldı.

Babası Seyit. Anası Ismahan. Ali adında bir

büyüğü, Burgaç'la Duduş adında iki küçüğü

var. Kekliği var.

Yaz bitiyor.

Sabah...

Sofradan kalkıp sayvana çıktım. «Ört ört ört kapıyı!» diye bağırdı anam. Unutmamıştım, elbet örtecektim. Demeden edemedi. O ka-lar çok üşüyor ki şu anam! Buyuyor. Örttüm hemen.

Çok yukarılardan, ak bulutların arasından gün vuruyor, ima ısıtmıyor. Ağustosun yansı yaz, yarısı kış diyorlar. Günlük lüneşlikken bile soğuk oluyor ortalık. İçerde ben de üşüdüm.)nun için çıkıp güne durdum. Cımicık ısınır gibi olunca yuvağın üstüne oturdum. Yuvak, ak mermerden. Dam yağduğumuz yuvarlak taş. Bir yanı biraz kırık. Hem de çok eski. Belki dedemin dedesinden kalmış. Belki daha eski. Babam yenisini yondur-du. Yeniyi dambaşına çıkardık. Eskiye sayvana indirdik. Ak mermer daha soğuk. »Buyduruyor tam...

Ben heralım babamdan çok anama çekmişim. Güz dedi mi donmağa başlıyorum. Anam da öyle. Sızılı her yanları. Çul çuval örtünür otururken. Eskiden evimizin sayvan üstüne bu kapı-

1

sı yontu. «Heybe plan» diyorlar: İki yanda ikişer oda ortada

hayat. Önüne de sayvanı yapmış dedem. Ekmeğimizi aşımı/ Büklerimiz... Aaaaah; Kaşlı'nın hain adamları!.. Çok hor--hayatta yeriz çokça. Hayattan oturup bakması hos olur Gei \sunurlar bizi' Kalaba oluşlarına güvenirler. Biz ufak köyüz. Ir-bükler aşağılara doğru uzar gider. Açıklıktır önümüz ^mak dibimizden geçer. Büyücek bir «Z» harfi alın, üst ucunda

«Ben dondum, ben buydum...»
köşeyi birbirine bağlayan çap-

biz, alt ucunda Kaşlı. Irmak, iki

«Öldüm öldüm...»
olduğundan, büklerin yarısının bizim

raz gibidir. Sınır ırmak

Babam ağaç direkler buldu. Kerpiç kestik harımdan Birr°ImaS1 gerekir' Çok mızırđn" Kaşlılar. Daha aşağıda Çayırılı koda çamur kardık. Baharın sıcak günleriydi. Kaba sıva üstüne iryü var' gİUİM biliy°rum' ° da ufak bir köy- Irmak yatağını de-ce sıva. Onun da üstüne ak toprak. Ak pamuk gibi toprak Cav giŞtİMİŞ' °IUr ya' Bdkî bİ" dönüm genişliğinde bir bük, mis gi-oba'nım oradan kazarız. Evleri, hayatları sıvarız Çok toz olu bİ hk çayırılık' ırma8m yatak değiştirmesinden sonra Kaşlı'nın pırtımız. Burnumuz, boğazımız. Anamgil temiz oluyor diye scO'du! Duruma bakm şimdi: Bizim önümüzdeki büklerde böyle verier, ben sevmem. Bir de kapı takınca böyle kapandı önümib1bİr yatak de^tirme olmadığı halde «Büklerin tümü bizim!» Çok kızıyor bu işe dedem. Ucunda başkası "olsa dünyada yaptırdİyOT Kaşlı'nın dürzöleri--- Kızdığıma bakmayın, haggaten böy-mazdı. Anam olunca ses çıkarmadı. Anama ısınıktır biraz le dÜ1ZÜ kÖy Türkiye'de y°ktur! Hacısı hocası da çok olduğu Tabiî asıl sevdiği benim, dedemin. Yüzük gözlü dedemuihaİde habire kendi Çıkarlarını düşünürler. Hecaza felân gider-

ler. Avratlarını da götürürler. Hacı Feden, Hacı Sultan, Hacı bülizar, Hacı Münire çoktur içlerinde. Dedem çok kızar bu ki-ilere: «Yılanı çıyanı yerler, gene de adları hacıylek!» der.

«Dedem!..»

«Söyle goçum!..»

«Dondum dedem...»

«Gün ısıtır birazdan, tasalanma...»

Bir elini başıma koydu, bir eliyle göğsümü yepti. Culk culk

Ah ağami da sever ama beni daha çok. Benim küçüklerim Bur gaç la Duduş var, onları da sever tabiî. Ama beni daha çok. Bt saklı bir şeydir. Aramızda. Bunu bir o bilir, bir ben. Sezdirme: başkasına. Ben de sezdirmem.

Dedemin sevmediği kimdir bilir misiniz? Babam! Babam biraz «kabazeyin» bulur. «Ekiz akıll!» der. «Ekiz akıllı: Bİ akılı ıkı kışı bölüşmüş!» Biraz da «kendimci», «ckarsever» bu lur, onun içm sevmez. Sevmediğini açıklamasa da anlarım ~" ".....y.....'— "" ^!yi" e«5»«« y^- ^k cuik

Orada taşın başında çönüp duruyordum dedem çıkıp gel'U' kamımda tarhana- Eskiden cükümü ney ellerdi. Oynar se-di. Ayaklarına meslerini giymiş. Kapıyı aralık bırakmış ardin'Verdi" Şimdilerde ellemiyor hiç. dan benim keklük geldi. Saçakları dolandı, iki üç adım sekti <<Kekliğin yemini verdin mi goçum?>> keklüğim. Sonra saçağın topraklı bir yerine kapanıp eşinmeğe <<Vereceğ'm dedem, cımıcık ısınayım...>> başladı. Bakıyorum nasıl coşkun eşiniyor... Çilli keklüğim! Göklerin en üst katlarına baktım. Duru, dupduru mavilik-

Dedem oturmadı yanıma. Jzaklara bakıyordu ötegecedeki1°İn İÇİnde akıp gidiyordu köPük köPük bulutlar. Çok çok yük-yarmalara. Yarmaların ötesindeki Çankırı köylerine. MinaresiySL<ktİ göklerimiz- Tertemizdi, duruydu... le falan dikilip dururdu Kaşlı. Dedem hiç sevmez o köyü Ben <<Ama neden bu kadar erken basıy°r soğuklar?>> de sevmem. Bizim köye düşmandır Kaşlı. Aramız mera yüzünden <<Erzulum falan halt etmiş, büyük zulüm burada!>> aç'ktır--- E?İP eşip toprağın üstüne kapandı keklük. Kedimizin adı

Arada büklerimiz görünüyor. geldi, mır mır'layıp keklüğün

c" «Karaduman». Kapıyı aralayıp

b dikildi. Seslendi dedem: «Ge bisik bisik!» İplemedi de-

demi.- Ben koştum tutayım diye, keklük uçtu. Dama çıkan merdivene kondu, gitmedi uzağa. Oradan sekip yukarı çıktı. Biliyorum kaçıp gitmez, elcik'tir; ama uğraştırır beni! Islık çalıp «Küy küy küy!» ettim. Bana bakıp güldü dedem. «Gülüşünü seveyim!..» dedi. Ben de güldüm. Yürüdüm keklüğün ardından.

Gün ısıtıyor haggaten. Ilık, tertemiz havayı çektim ciğerlerime. Kollarımı açıp kapadım. Eğildim doğruldum. Köy okulunda cimnastiği sevmezdim, ama yalnız bunu severdim. «De-riiiiiin nefes... al!» derdi öğretmenimiz. Alırdık hep birlikte. «Tut tut, tut ciğerlerinde temiz havayı! Ver!» derdi, verirdik birden. Şimdi kendi kendime alıp veriyorum arada bir.

Elli kadar evi damıyla köyümüz ayaklarımın altında. Mısırları, kabakları dambaşlarma çıkarıyorlar yavaş yavaş. Soğanları kazıp seriyorlar bir uçtan. Yakında bağlar bozulur. Şarapları, boğma'ları çıkarırlar. Birazını küplere, birazını şişelere koyup atarlar alt-evlerin serin yerlerine. Cemlerde küpleri, konuklar gelince de şişeleri açarlar. Bizim de biraz bağımız var. Yaparız boğma, şarap. Köyümüzde sofuluk yoktur.

Köyümüzün tarlaları... Kıraçlar... Kır tepeler... Büklerimiz tâ Çayırılı'nın oraya kadar uzanıyor. Yabaniğdeleri, ılgınlar, yarpuzlar, ufak topak ahlatlar, kırmızı sarı yemişli alıçlar, böğürtlen, yemişen, karamuklar, topal söğütler; yarı yeri sazlık, yarı yeri hasır otlarıyla, kamışlarla kaplı özler... Arada çayırıklar... Güzelim çayırıklar...

Siğirtmaç Hasan alır malları gider birazdan. Ev başına günde birer yufka toplar karısı. Mal başına da üçer hak buğday, yılda. Kimi tozlu verir, kimi topraklı. Kimi bitli, kimi böcekli. Geçen yıldan kalanları süpürür verir kimi kuyudan, ambardan. Siğirtmaçlar köylerden, köyler siğirtmaçlardan hoşnut olmaz.

İrmak, üğüne üğüne, kuyulana kuyulana akıp gidiyor. Koca ırmak, haritadan izledim, tâ Sivas'ın dağlarından çıkıyor, «İmranlı» yazan bir yer var. Dolana dolana bütün Orta Anadolu'yu gezip geliyor. Ve geze geze Karadeniz'e iniyor. Çok dür-zü ırmak, burnu havalı!

8

Bin sefer düş kurmuşumdur: Bir kafadengi arkadaşım olsun, o "İmranlı" yazan yerden yürüyelim, iki ayda mı olur, iki buçuk ayda mı, buralara kadar gelemim. Biraz yunup paklanıp gene düşelim yanı sıra, denize kadar gidelim. Kimbilir kaç yüz köy, kaç yüz oba, ağıl, bağ damı, bizim yaşta, köy okullarında okumuş arkadaş, gözleri her renkten binlerce kız; yüzlercesi köyler içinde birer «ben» kadar güzel... Nar ağaçları da vardır belki. Belki binlerce kızdan birazının adı Gülnare'dir. Bizim köyden yukarıda, bizim köyden aşağıda Gülnareme benzeyenleri vardır... belki!

Ama ben Gülnarem kadar güzelinin çıkacağını sanmam gene de! Benimki başka. Yakıyor boğazımın altından, beynimin içinden, yüreğimden. Dedeme bir diyebilsem. Irmağa çok dedim, yararı olmadı. Dinlemedi bile. Kuyulana kuyulana, döne döne akmasını bilir o! İki gök gürlemesinden sonra kabarıp azmasını bilir, hınzır!..

Ağllarımız ötegeçede, yarmaların dibinde. Yanmış bitmiş boz taşların tam kuytusunda. Ev yapanlar taşı oradan kazarlar. İlk yuryumşaktır taşlar. Baltayla kesilir. Kerpiç gibi düzersin. İki hafta kadar günde kaldı mı semsert olur. Köprü yoktur ki arada! Onun için bekleyip suların azaldığı temmuzlarda eşeklerle, kağnılarla geçirirler. Çok zahmetli, çok pahalı... Varsıllar alabilir yarmalardan taşı. Yoksullar kerpice devam. Ama koyun davar için her gün gelip geçmek zorunda insanımız.

Erkekler kurnaz mı, yoksa zorba mı? Kadınlara yıkmışlar bu işleri. Onlar da heves güves yaparlar. Birbirleriyle yarışır gibi. Kimi, içine kısa birer don giyip, üstüne uzun donlarını çekerler, üçeteklerini kaldırıp bellerine bağlarlar, sırtlarında yem saman, tuz, çobanların azıkları, tütünleri, öyle geçerler. Geçince, ılgınların arasında kısa donlarını çıkarıp sıkırlar, bol donlarını giyerler. Kısa donlarını yabaniğdelerine serip yürürler. Dönüşlerinde gene giyerler, gene sıkırlar, ılgınların arasında bol donlarını giyip köye girerler.

Köyümüzün kadınları don giyip çıkardıklarından, erkeklerin o yöreden uzak durması töre olmuştur. İlkokula başlayana kadar ben serbest gider gelirdim yanlarında. Erkekten sayılmadığını çağıdı. Azgın kuzgun avratlar vardı. İçindekini soyunmadan, sıkmadan bol donlarını takmıverirlerdi. «Köye varanaca kurutur, kutum fırındır!» derdi Züifikâr'ın karısı. Âşık Mehmet'in karısı Dilber de şişinirdi: «Köye varanaca ıslak donu kurutmayan kutuyu ne yapayım?»

Bizim on mu, on iki mi, neydi koyunumuz. Katıştık Pa-şacıkil'inkiyle. Yüzden fazlaydı onların. Anam getirir götürürdü çobanın öteberisini. Sağmağa da anam giderdi sık sık. On güne bir sıra gelmeli değil mi? Üç güne bir gelirdi.

Güzleri çok üşürdü anam. Bu zalim sızıları ırmaktan aldı. Köyümüzün avratlarının yarısı sızılı, iyi biliyorum ırmaktan. Heves güves koştular, sızıldılar. Erkekler gitmedi, onlardan sızılı olan az. Anamın belden aşağısı, yazlan bile keman gibi* öter. Ağustos on beş oldu mu başlar... «Hep Paşacıkil'Fin narına!..» der. Bu yüzden sevmez Paşacıkil'i. Ben de sevmem, Ka-ramigil'le delme-takma oluşlarından. En zıddımız da Karamı dürzüsü. Şımarıkça şımarır varsıllığından.

Köyün içinde bunlar öyle kendimci, öyle çıkarsever herifler ki, beni tiksindirirler. İnsan nasıl bu kadar çıkarsever olabilir anlamam. Bu yüzden Karami'nin kızlarını da sevmem. Onlar da beni, bizim gibileri sevmezler, biliyorum. Onların gözü yukarlarda, varsılıklarını artırmada, şehirlerde okuyup şehirlerde evlenmede, oralarda kalmada, oralarda yaşamada. Bensem köyümü severim. Köyümüzü...

Bir delik bulsam, oradan geçip bir okula girebilsem, söz temsili okuyup bir yararlı beceri, bir geçerli yetki kazanabilsem; bunları gelip köyümde kullanmak, köylülerime göstermek isterim. Yukardan bakmam köylülerime. Büyüksünme bilmem. Beni herkes bu yüzden sever: «Yaşar merimdir. Yaşar alçakgönüllüdür, akkındır; Yaşar bütün güzel huylarını dedesinden almıştır!..» derler.

10

AMERİKAN UÇAĞI

Çene Yaşar'ın anlattığı

parça.

Köyümün kırlarına, büklerine, kuyulana kuyulana akıp giden ırmağa bakıp duruyordum, keklük sekip geldi yanıma. Eğilip kucağıma aldım. Bakıyordum göğsünün çillerine. Gülnare'-min gözlerine benziyordu gözleri. Şaşıyordum, tıpkı onun sima-sıydı siması. Bir insanla bir kuş birbirini nasıl bu kadar andırır? Ahırdan anamın az önce çıkarıp Sığırtmaç Hasan'in önüne kattığı düvemiz de tıpkı Gülnare'ye benzer! Yemin et deseler ederim. Kekliğin boynundan tutup başını gözünü öptüm. Gülnare'min de yüzünde çil kırıkları var böyle. Kekliği öpüp Gülnare'mi düşledim. Yumдум gözlerimi. Tam açacaktım,

«Güüürrrr!..» diye bir azgın uğultu havayı yarıp geçiverdi üstümden.

Baktım bir uçak. Gölgesi yarmaların yüzüne vuruyor. Irmağın üzerinden büklere aşağı aktı gitti. Göz açıp kapamadan Kaşlı'ya, Çayırılı'ya vardı, geçer gider sanıyordum, birden harmanlayıp döndü, gene bize yukarı gelmeğe başladı. Rengi açık kahverengi, kanatlarında Amerikan bayrağının yıldızları görünen, son derece alçaktan uçup gelen bir zebellâ.

«Güüürrrr!» diye kaydı gene üstümden. Gene gölgesi vurdu. Bu sefer Çayoba, Koyunlu, Kavak, Akbelen yanlarına aktı.

II

«Yaşaaar! İn goçum! Bomba momba sallar, bu dürzülere güven olmaz!..»

Allah Allak! Dedem Seferberliğin, Ulusal Savaşın Elvan Çavuşu; neden yılıyor Amerikanlardan? Nasıl bomba sallayabilirler bizim köyün üstüne? Hükümet anlaşmış, dost olmuş, o yüzden gelip bizde kalıyorlarmış. Bir bomba şallasın tanısın. Tuttuğu gibi atar bizim hükümet kolundan. Türklerden kahraman ulus var mı? Hiç rastlamadım tarih kitabımızda. Dedem nerede olursa olsun, kim olursa olsun, kuşkulu durmayı sever. «Herifler içimize girdiler, ne sırrımız saklımız varsa görüyorlar. Bu kadar olmaz!» diye döğünür yıllardır. En çok İsmet Paşa'-ya kızar. Bayar'a,

Menderes'e temelli zit. «Daha iyi bir çoban da yok ki oy vereyim!» diyor, gitmiyor sandık başına benim bildiğim. Giderse de atmıyor. «Ne zaman bir hükümet çıkar hastir çeker Amerikanlara, o zaman atarım! Küsüm şimdi, küs olduğum dürzülere ne vereyim oyumu?» diyor. Nineme de attır-mazdı sağlığında. Fakat babama geçmiyor sözü. Anam da babamın dediği yana atıyor.

«Ulan ekizakıllı Seyiiit! İnsan bir yanılır! Sen hep yanılmadasın! Atıyorsun atıyorsun bunca yıldır, bir şey geçmiyor eline! Öyleyse niçin atıyorsun? Öyle akılsız adamsın ki Bölükba-şı'na bilem oy verdin, lâf ebesine! Ben hükümet isterim başımda, daşşaklı! «Hayt!» dediği zaman cavın titretsin! Dostunu düşmanını bilsin cımicık! Amerikaylan kız alıp vermiş kadar içli dışlı, sarmaş dolaş hükümetleri zorlan sevecek değilim!..» Dedemin bu konuşmalarından olacak, son seçimde İşçi Parti-si'ne verdi babam. Bir sefercik.

Dedemin kafası bu, küsküsü yabancılar! Başta Amerika! Okulda öğretmenimiz de böyle dedi bir gün. Gerçi o öğretmeni ertesi yıla komadan attılar. «Türkiye Atatürk'ün gününde bağımsız oldu, şimdi o bağımsızlık görünüşte var, aramıza girip bizi içimizden bağladılar. Sat bakalım bakırını, demirini başka devletlere. Satamazsın! Al bakalım makineleri, mermileri başka

devletlerden. Alamazsın! Kazık mazık, sadece Amerika'dan alacaksın!.. Ucuz pahalı, Amerika'ya satacağın!..» Karami'yle Pa-şacık attırdılar bu öğretmeni. Adı Halûk'tu, Afyon'dan gelmişti. Sonra hep vekil öğretmenleri, yedek subayları verdiler, biz de yarım yurum çıktık. Sınava girdim Sağlık Okuluna, Hasan-oğlan'a; kâğıdım gelmedi, gelmiyor. Dedem diyor: «Askerlikte sanat öğrenirsin!» Daha Ali ağam yapmadı, ne zaman sıram gelecek de gidip sanat öğreneceğim, geçiyor çağım!..

Bir daha döndü Amerikan uçağı. Bir daha geliyor. Yarmalara gölgesi vura vura Kaşlı'ya kadar varıyor, bir daha harmanlayıp dönüyor, Kavak, Akbelen yanlarına gidiyor. Öyle de alçaktan. Gök gözlerini, sarkık gerdanlarını göreceğim neredeyse içinde uçanların. Gene dönecek mi? ne arıyor? diye bakıyordum, dedem merdivene tırmanmış bağırıyor:

«Yaşaaar! İnsene dedem! Gözüm seyirip duruyor! Bakarsın bir sakarlık çıkarır dürzüler!..»

Aha bir de baktım Karami'nin büyük oğlu Nevzat damba-şma çıkmış, bir yoşuk bayrakları var, almış eline, sallıyor. Güya selâm veriyor. Ama geç kaldı, geçip gitti, gelmez bir daha.

«Bilebildin mi neden uçuyoor?»

«Bilemedim dede...»

«Büklerde domuz var mı, yok mu? Ava gelecekler...»

Aklımdan geçmedi değil. Tilki, tavşan, keklik, ördek, sülün, domuz boldur buralarımızda. Yıllardır Kırıklı'dan gelirler minibüslere dolup... Şimdi Amerikanlar geliyor sık sık...

«Tüketecekler göreceksin! Bir tek av kuşu, domuz, tavşan bırakmayacaklar... Karami'nin avrat da unu eler, taze ekmek pişirmeğe başlar birazdan, gör bak! Paşacık'ın evde de billur bardaklar yıkanır, eski şaraplardan çıkarırlar, hazırlık görülür. Ulan bir köy bu kadar kösnük olmaz, ayıptır!..»

Böyle gururlu bir dedem olduğu için seviniyorum. Anamın anası da böyle ince düşünüşlü, tokgöz bir ihtiyar. Onu da bu yüzden çok severim, çok özlerim. Tâ Akbelen köyünde duruyor

13

ninem. Aslı Koyunlu dan. çok olmuş, Kocası oıunce yem kuccı-ya varmış Akbelen'e. Muharrem Çavuş da ölmüş, ninem dönmemiş Koyunlu'ya. Kocasının ilkinki avratlarının çocuklarından olma torunlarını gözetiyormuş. Biz bir bayram gittik anam fe-lân. Nasıl cevizlik, dutluk bir köy! Nasıl yağlar peynirler tulum tulum evlerinde! Heybemizi doldurduktan başka, küçük keseler, torbalar verdiler kucaklarımıza dönüştü. Nasıl da eli-açık insanlar hem!.. Biz de ne götürelim? Anam gözleme pişirdi bir bohça. Biraz alıç, biraz ahlât, biraz bulgur, buğday. İşte orada bakıp bakıp ırmağı daha çok sevdim. Tâ İmranlı'da çıktığı yere varmak, oradan onunla döküle döküle akıp gelmek özlemini diplerden, derinlerden duydum.

Baktım dedem darılıyor, keklığı kucağıma alıp indim, girdim içeri. Babam duvarın dibinde oturuyordu. Ali ağam da babamın dibine oturmuş. Anam bulaşıkları yumuş, ortalığı toplamış, hayatın dibindeki odunu çırayı düzeltiyormuş. Burgaç, kazları ırmak kıyısına sürmüş. Duduş sokağa çıkmış.

«Dinle Seydo! Gene geliyor bokyiyenler! Millet seyire toplanacak. "Ho ho ho..." av küreyecekler önlerine; onlar da fura-caklar. Hak birdir, çok bozuluyorum bu kavallara!..»

Babam eskiden beri dedeme dik konuşmayı sever, bunu da çaktırmadan yapar: «Domuzlar... diyor kahvedeki radyo, köylünün baş düşmanı! Çünkü bağlara bir, buğdaya iki, mısıra üç, deşşetli zarar verirler! Salkımları sorar, buğdayları yıkar, koçanları kemirirler...»

Babama ters ters baktı dedem:

«Afferim Seydo efendi, pravooo!..»

Babam gerildi:

«Radyo diyor, ben demiyorum!»

«Cenaballah hiçbir mahlûğu amaçsız yaratmamıştır. Domuzun üç masüle zararı varsa, otuz üç masüle faydası vardır, hattâ üç yüz üç masüle! Faydası zararından çok olmasa yaratmaz cenaballah!..»

14

Dauanı uiKıçsınce ueuem Kızı:

«Sanmam ki beni smava çekeceksin Seydo efendi! Sen giderken ben geliyordum. Kafanı çalıştır bak, kendin bulacaksın faydalarını! Benimlen maytap geçme bakalım...»

Babam sustu burada. Anam dik baktı çünkü yüzüne. Ama ben bir şey anlamadım bu takışmadan.

«Bir buyruğun varsa söyle baba, boş duracağımıza boşa çalışalım!..»

«Bugün gübre çekelim derim harımlara. Köy içinde yığıp durmayalım pisliği. İkincisi de, anızları vaktinde bozmak iyi' dir. Gübreye birlikte süreriz. Yakında bağlar bozulacak...»

«Ali, ben... Bir tek kağrı, bir dünya gübre... Yetmeyiz... Yaşar da gelsin...»

«Yaşar'm işi vardır. Belkim ötegeçeye varıp kuzulara bakar, büyüdüler mi? Karami, Amerikanlara kuzu keser yüzde yüz. Sever yabancılara ikramı...»

Güldü babam. Bir karşılık vermedi dedeme.

Ben kekliğimle geçip gittim ırmağın yaylan yerinden. Ağıllara bakıp geldim. Karami'yle Memişçe'nin sürüsü yaylımdan dönmemişlerdi. Çobanları yoktu daha. Paşacıkil'in çobanıyla oturup konuştuk. Dedeme kav verdi biraz. Ben de ona bir paket tütün götürdüm, dedemden.

Paşacıkil'in çoban! Müslim ağa Kırık'h'nın Esethanlı köyünden. Koyunlardan birini kuyruğundan yaralamış kurt. Yarmaların öte yanında Selmanlı Çukuru'nda güdüyormuş. Sürünün kıyısından girmiş. İtler geç ayıkmiş. Müslim ağa koşmuş. Boynundan, kuyruğundan yaralamış koyunu. Tütün basmış, «Ama yetmez!» diyor. Tuzlu yağ istiyor.

İzimin üstüne döndüm. Haber verdim Paşacıkil'e:

«Koyunlarınızdan birine kurt sarmış, iki yerinde yarası var. Tuzlu yağ götüreceksiniz, Müslim ağa istiyor...»

Paşacık'ın karısı Musine, bizi tümünden kendilerinin dutma-

15

yalan attım: «Götürürsem iy olur ya Musine teyze, babamgil gübre çekiyor. Tâ Akçabük'ün üstüne, Yenikesik'e azık götüreceğim, acıkmışlardır, anam çabuk gel dedi...» dedim. Yollasın kendi döllerinden biriyle.

Eve geldim, haggaten azığı hazır etmiş anam. Doldurmuş torbaya. Takındım hemen. Kekliğimin kafesini aldım elime, gidiyorum.

Evlerinin önünden geçerken Gülnare'yi görmeyim mi? Kızıl bozul kalakaldım. Aaah, dünyada en çok istediğim, Gülna-re benim olsun. O da benim gibi yoksul evin evlâdı. Babası anası şişinemez varsılız diye... Baktım o da kızıl bozul. Gözünü dikmiş üstüme...

«Nişledin Gülnare gıı?»

Azıcık rahatladı sorunca.

«İyiyim Yaşaar, sağol!»

Okulda yan yana çok oturduk. Çok bizim evde, onların evde özet çıkardık, ödev yazdık. Onun yazısı benimkinden iyiydi. Öyle de güzel yapardı resimlerini. Verirdim benimkileri, boyardı. Cecimin üstüne kapanırdık ikimiz. Soluklarımız biribirine karışırdı. Hiç öpmedim onu. Hiç

tutmadım elinden, saçından. Bir gün elim eline değdi, yana-yazdım. Her yanı ateşti. Özlemlerim arttıkça iner ahırda avluda düvemize bakardım. Kekliğı de onun için hiç yanımdan ayırasım gelmiyor, hayret! O da, ben de, çıktık köy okulundan. Ben bir yere gidemedim. Gülnare hiç gidemez zaten. Benim kız isteyecek yaşa gelip ortaya çıkabilmeme daha yıllar var. Gülnare dursa dursa iki yıl daha durur. Bir olmayacak düşlerin içinde yüzdüğümü nasıl görmem? Kuru kuruya bir sevi bizimki. Yani benimki. Çünkü bir çift söz demedik daha biribirimize. Belki Gülnare de duyuyordur aynı yanmayı.

Düşünüyorum bazen, çok mu güzel bu kız? Niçin bu kadar duygulanıyorum görünce? Çok güzel değil belki. Bana öyle ge-

16

yaşta değilim. Daha hiç bir deneyim olmadı. Ama onu gördüm mü uçmaklar, fırlamaklar istiyorum yerden yukarlara. Kanatlarım yok diye hayıflanıyorum.

Şimdi de öyle oldu. Bakıyorum boyna. Saçları hafif taşmış yazmasının altından. Kara yüzü birden alardı. Utanıp eğdi üzüm gözlerini. «Nişledin?» deyince gülecek oldu. Ak dişleri parladı. Çakmaklandı durdu gözleri. Sıkıldı... «Ben Akçabük üstüne, Yenikesik'e gidiyorum da...» dedim. «Babamla Ali ağam gübre çekiyorlar,,başka iş yok da...» dedim.

Birden açılır gibi oldu: «Uçak gelip geçti, gördün mü?»

Güldüm ben de: «Dedem diyor Amerikanlar ava gelecek!»

«Domuz avına mı?»

«Domuz avına heralım! Yirlermiş...»

«Hay nâletler...»

«Nâletler haggaten...»

«Ben de kemre kardım, kasnaklayacağım. Anam dedi kışm yakarız. Onlar da arka avluda değirmenlik tutuyorlar...»

«Gidiyorum ben, eyvallah!»

«Dur...» dedi, kekeledi.

Durdum. Bir şey demedi bir süre. Diyemedi belkim. Karşı yarmalan taradı gözleriyle. Havaya baktı bulutlar gitmiş. Elimdeki kafese baktı.

«Kekliğin kaçmıyor artık değil mi?»

«Yoo...» dedim. «Biri vardı ya, bulup geldiği. O kaçtı, bu duruyor. Bir gün saldıydım ikisini. Sayvanın üstünden uçtu. Irmak kıyısına kondu. Girdi yabaniğdelerinin arasına. Bu da sekti ardından. Ben de koştum. Bu öttü öttü. Aradı taradı bulamadı. Bulamadım gideni. Gidiş o gidiş...»

«Dişiydi giden değil mi?»

Güldüm: «Dişiydi!..»

Gülnare de güldü, sustu.

« Geçinemediler heralım...»

17

«Vuruşmazlardı da... küs dururlardı!» «Belkim hoşlaşmadılar birbirlerinden? «Belkim bıktılar!»

Yere toza baktı, sustu gene. Konuşacağımız bir şey yoktu sanki. Halbuki dolu, dopdoluydu içimiz. Sözcük bulamıyorduk konuşacak. Sıkıldım.

Gülnare de sıkıldı:

«Git sağlıklan...» dedi.

Gittim yıkıla yıkıla.

Ekmeği azığı alıp vardım, babam çöktü kağınının gölgesine:

«Köylerde hayat ölmüştür!» dedi AH ağamla ikimizin ortasına. Tepti ağzına çökelek ekmeği. «Millet gözünü dikmiş şehirlere, palazlanan uçuyor! Bir bok var gibi sen de keklilik güdüyorsun! Ali dersen sipsivri ortada. İki parça tarla. Bir ton ey-tiyaç. Ne bok yiyeceğimi şaşırıdım. Alman yazıldım yok sıra. Millet rüşvet verip gidiyor, bizim yok paramız...»

Susuyorduk iki kardeş.

«İş Bulma'nın önünde kuyruklara durdum. Aliver çaliver, kapıcılığa razı oldum, yok kapıcılık bilem!..»

Babamı ilk kez beni de adam yerine koyarak dert yanar gördüm, üzüldüm.

«Ananız dersen iyice sızılındı, keman çalıyor dizleri. Bir doktora bilem götüremedim daha. Sızılılar kaplıca, çermik dolaşp şifa arıyor, biz gidemedik. Şu çağa geldik geçiyoruz, ben de insan mıyım, bizimki de yaşam mı deye kahroluyorum... Amerikanlara sokulup bol paralı iş bulanlar bilem var. Aliver çaliver, Seydim'den üç kişi bulmuş. Heriflerin ofisleri, şirketleri çok Ankara'da, Türklere iş veriyorlar. Ama babam hort hort, cesaretim gelmiyor ki ben de gidip yalvarayım. Bugün ava gelecekler, tamam, sokulup bir selâm atayım, bir temenna çakayım, Merhaba! Hoşgeldin! Bir ilişki kurayım... Herif sezmiş

18

gibi gübre çekimine saldı bizi. Sankim uçup gidiyor damın gö-tündeki gübre!..»

Böyle acı acı söylenirken daldı.

«Aaaah ah! Şansın olacak, gireceksin bir Amerikan şirketine, yada ofisine, gidiver geliver, bir ayak işi bulacaksın, alacaksın yeşil liraları, çevirteceksin Türk parasına, kurtulacaksın bu ezik yaşamdan, kara bahtın apak olacak! Yiyip yatacaksın devlet danası gibi...»

«Babaa!..» dedi Ali ağam «Söyle!..»

«Amerikanlar zaten Türk parası veriyormuş; gerek yokmuş çevirtmeğe...»

«Dur seen!..» dedi babam. «Nerden biliyorsun bunu?»

Suçüstü yakalanmış gibi bocaladı Ali ağam: «Valla...» dedi, büktü lâfı, «Ben esasını gözümle görmüş değilim de, Kaşlı'dan bigaç kişi var, çalışıyorlar Amerikanların yanında. Öteygün Kı-rıklı'ya geçiyorlardı yoldan, onlardan duydum...» Yuttu ağzındaki lokmayı.

Babam yutmadı ağamın dediklerini:

«Aaaah Amerikan milleti aah! Amerikan milleti gibi var mı dünyada? Seçimde İşçi Partisi'ne verdim amma Amerikan milleti başka! Ağaca dayanma kurur, duvara dayanma erir, dağ gibi Amerika'ya dayan, ne kurur, ne erir!..»

Akşama kadar altı dönüş yaptık, Yenikesik'teki tarlamızın yüzüne gübre öbeklerini dizdik. Babam akşama kadar Amerikanları konuştu, yanlarında bir iş bulup çalışmayı yarsıdı.

Ama Amerikanlar gelmediler. Dedemin dediği çıkmadı. Babam üzüldü buna. Sesinin titreşimlerinden anladım üzüldüğünü. Ama üzülmemiş gibi gösterdi. Tersine çok sevinmişti güya.

Dedemle babam böyle çelişik iki kişi evimizin içinde. Belki biz de böyle olacağız yarın; kimbilir...

Onlar kağnıyı önden sürdüler. Ben arkalarda kaldım. Büklerin arasından bir ince yol biliyorum. Oradan yürüdüm. Çay-

19

laklar şuraya buraya sığıyordu, görüyordum. Turna kuşları ırmak kıyısına çokaşmışlar, daldırıp çıkarıyorlardı gagalarını. Tosyalılar gelmiş çeltik ekmişlerdi karşıya geçen yıl. Yeşile sarıya dönüyordu pirincin sapları. Kırmızı gagalı leylekler dönüyordu tavalar arasında. Paşacık da traktörüne oturmuş, direksiyonda oğlu Cemal, gördüm Hacılar köyünden geliyordu. Dönümü bilmiyorum kaç liradan bir bükün açmasını yapıyorlarmış. Haeılar'a da piriç ekecekmiş Tosyalılar. Adamlar uyanık besbelli. Yedi dağın ardından gelip buradan toprak kiralyorlar. Kanal açtırıp su götürüyorlar. Sonra, «Gelin sürün şurayı!» Sürdürüyorlar. «Şöyle şöyle bölün!» Böldürüyorlar. «Ta-valaym!» Tavalatıyorlar. «Tırmıklayın!» Tırmıklatıyorlar. «Gübre karıştırın, su tutun! Tapan takın öküzlerin ardına, çıkarın çarıkları çorapları, girin su dolu tavalara!..» Kariya kıza buyurup işletiyorlar. Kaşlı köyünün toprakları ekilirken karşıdan bakıyordum. Can havliyle bir çalışmaydı. Dizlerinden yukar-lara kadar suyun içinde, öküzlere «Hoooo!» diyerek, tapanı kakarak çalışıyorlar, suyu iyice bulandırıp milin içine atıyorlar tohumu. Bırakıyorlar çimleniyor. Sücükleyip çıkıyor sıcakta. Sonra da suyunu veriyorlar her gün, her gün. Çok sinek oluyor. Rüzgâr üfürdü mü bizim köye doluyor.

etti dedem. Deliğin içinden de bir «Viiiiyykkk!» geldi. Sonra, «Eş dedeşim!» dedi gülerek. Duraksadım. «Eş, eş, korkma!» dedi.

Dedemin bende hiç istemediği, saflık bir, korku iki. Bunu iyi anladım. «Gözükara adam olacaksın, yılandan çiyandan, itten kurttan, serden, şeytandan, hiçbir şeyden korkmayacaksın, vurdun mu yıkacaksın!» der, savunmanın tam olmasını ister köy yerinde.

22

desini çıkardım. «Fransızların giyotin aracına benziyor bu!» dedim, anlattım dedeme. Pek dinlemedi: «Eş sen eş!» dedi. «Temizle yeniden! Ne yapacaksın Fransızları felân şimdi?..» Kamayı da koydu yerine. Ezik soğanı da koydu.

«Yenisi gelecek! Bırakacaklar mı sanıyorsun burayı açık?»

Kolumun yarısı kadar bir köstebekti vurduğumuz. Küçücük bir sıpaya benziyordu. Ama dedem ilgilenmiyordu bile.

«Öteki öbekleri neden açmıyoruz?»

«Dur bakalım, acele etme! Üç yoldan ilerlediklerine göre, iki delik daha açarız. Ama bir delikte en az üç beş vardır. Sı-raylan bir bir temizleriz kavatları...»

Akşama kadar sekiz vurduk o gün. Attık büklerin arasına, afiyetle yesin çakallar, tilkiler! Üç gün gidip geldik, baktık. Tarlanın kıyısından bir daha kabarttılar, eşip onları da temizledik. Kestik köklerini...

Köstebek nasıl vurulur? Öğrenmiştim ya! Ufacık bir iyilik olsun diye, tahta kamayı, keseri aldım, beş altı baş da soğan kaptım, gittim Gülnaregil'in patates tarlasına, orayı da paklayı-verdim. Kendim haber vermedim, Sığırtmacın karısı Feden yenge görmüş köstebek avladığımı, söylemiş Gülnare'nin anasına. Gördü berii: «Akibetin hayrolsun ay halam! Allah gönlünün muradını versin ay halam...» diye diye dua etti.

Aaaah; verse Allah gönlümün muradını, muratlarını, başka ne isterim şu dünyadan ay halam!

*

*#

Büklerden dolaşarak gidiyordum. Yavru çekirgeleri gördüm. Sığıyorlardı. Kafesi açıp salayım kecliği, kendisi tutsun, daha tatlı olur, diye düşündüm. Ama yabaniğdelerinin öyle sivri dikenleri var, girer birinin içine, uğraş dur artık çıkaracağım diye. Kendim tuttum beş on tane, kolunu kanadını koparıp

23

koparıp verdim, mr uc Mauna yv elli çekirge...

Gidiyorum. Birden, «Hum, hum, huım!..» diyen sesler duydum. Ilgınlarla yabaniğdelerinin hasır gibi örüldüğü yerde domuzları görmeyim mi? Ana domuz yan devrilmiş. Sırtının tüyleri diken diken. Yavruları yumulmuş, emiyorlar. Saymadım kaç meme, kaç yavru? Boş meme kalmamış. Sorup sorup alıyorlar. Hem de nasıl bir hoşlanış içinde! Dedemin eski uyarısı geldi aklıma, korktum. Ana domuz çitirtimi duydu heralim. Boynunu güçlükle döndürüp taradı çevreyi. Bir ılgın dalını yüzüme siper ettim. İnce yapraklarının arasından bakıyordum, görmedi beni. Durmadı da duyduğu çitirtinin üstünde. Yav-rularsa, emişlerini sürdürdüler.

Ben şimdi avcı olsam bunlara kurşun sıklmazdım. Amerikalı olsam da sıklmazdım. Domuz da bana taklaşmasın, durup seyredeyim şuradan. Karınları doyunca alıp seveyim yavrularını. Sonra dedeme anlatayım böyle böyle yaptım. İsterim ki dedem hoşlansın. Anama anlatayım, o da azarlasın: «Nasıl girdin böyle sakıncalı bir işeee?» Yok şimdi böyle bir olanak. Domuz beni görse, ya birden saldırır üstüme, dişleriyle tırnaklarıyla bir solukta bitirir işimi, yada tüfeğim falan var sanıp takar yavrularını ardına, kaçar... Serseri, kimbilir kaç günde arayıp buldu bu ayakaltı yuvayı? Yeni bir yuva daha arar, kış geliyor. Avcılar geliyor. Domuz yavrularından elli kat fazla hız yapan itleri geliyor bizim köyün, Çayoba'nım, Kaşlı'nın, Çayırılı'nım boyunları tasmalı itleri! Bir domuz asla savaşamaz bir itle. Domuz yavruları hiç savaşamaz. Bu nasıl iş, böyle burun buruna, düşmanlık içinde nasıl bir yaşam?

Köy içine girdim, Karami'nin evin önünde bir cip. Süre süre alıp gelmiş Ankara'dan. Köylü başına birikmiş. Anlatıyor: «Bin lira Amerikan şirketine verdim. İki bine de onarttım. Üç bine mal oldu bana...» Çıkıntı bir cip almış, şişiniyor. Bundan sonra Kmklı'ya, Sulakça'ya, fırt gidecek, fırt gelecek. Belki de

dağlarda maden arayacaK. Kızlarının Din JNevin, Din JNesrin. Biri daha ufak, o da Nilgün. İki oğlu var, onların da adı Nevzat, Namık... Şehirsek kavat, bizim köy adlarını beğenmemiş. Tıpkı şehirlilerin yaptığı gibi hepsini aynı harflerle başlatmış. Çok bilecen düzüdür. Dedem sevmez; anlattım ya, ben de sevmem.

«İlçede işi olanların emrine her zaman hazırdır cipim! Elli atmış kâat verdiler mi, Kmklı'ya bilem atarım. Uzak köyüz, hasta olan, sancılanan, herkesin işi düşer bundan kerî zatıma!..»

Böyle derken elini de pat pat vuruyor göğsüne bağına...

24

25

DOMUZ AVI

Yaşar'm anlattığı parça.

Gene sabah oldu köyümüzde. Gene daha karga bokunu yemeden kalkmış dedem. Irmak boyunu, Asar önünü, Boyalıtaş'-ın oraları, büklerin birazını dolaşp gelmiş. Anam ahıra inmiş. Ali ağam malları kayırmış.

Çorba hazırdı, karnımı kaşıya kaşıya çıkıp geldim, oturdum başına. Babam düşünceli.

Siğirtmacın karısı Feden yenge geldi, anam bir yufka verdi. Biraz da çökelek katıverdi.

«Hooooo ha! Hooo ha!..» diye sürüp götürdüler malları. Bugün yukarıya, Çayoba yönüne sürdüler.

Ben ne yapacağım? Babam ne yapacak? Ne yapacak Ali ağam? Köyün işsizlik günleri, boş günleri çoğalıp geliyor.

Birden ortalık çığıış bağıış doldu. Çocuklar koştular. Karı kız bağıran bağırana. Erkekler önlerini iliklemişler, gidiyorlar. Karami cipini sürmüş, Paşacık yeni ceketini giymiş, Memişçe köstekli saatini takınmış, Muhtar Bağa Hamza kaldırmış tabanlarını, gömütlüğün yanındaki çayıra doğru yürüyorlar...

Baktım dedem oturuyor. Kıpırdamıyor. Babam kalkıp yürüdü. Gözüne bakıyorum, gitsem dedem darılır mı? Usulca yürüdüm. «Git! Git!..» dedi, «Git bak, orduylan mı gelmiş dür-

26

dan yel gibi geçtim.

Amerikalı avcılar... Etekleri yeldir yeldir kanlarıyla, fan fin fon erkekleriyle gelmişler. Boyları uzun, gözleri gök, gerdanları sarkık. Çizmelerini çekmişler ayaklarına. Giysileri temiz, yamasız. Ellerinde kırma tüfekler var. Tüfekleri dürbünlü dürbünlü. Hem de boyunlarında dürbünler asılı kiminin. Kiminin elinde haritaları. Fotoğraf makinalarını bilem almışlar. Bir iki değil, altı tomafıl. Bir tane de büyük ordu arabası... Türk'ten adamları var. İlçeden kaymakamın yazıcısını almışlar. Biri var çevirmenlik ediyor. Ordu arabasının üstünden büyük lâstik binitleri indirdiler. Botmuş bunlar, ilk görüyorum. Şişirip ırmağa koyacaklarmış. Böylesi Çankırı Atış Okulu'nda da varmış, görenler anlatıyor. Bineceklermiş üstüne, diledikleri yana kürek çekerek görmedik kıvrımını bırakmayacaklarmış ırmağın.

Karami, hepsiyle tokalaştı teker teker. Memişçe de, Paşa-cık da tokalaştı. Mumtar Hamza, Kurul üyesi Kamber, teker teker tokalaştılar. Kurulda olmadığı halde babam da sokulup tokalaştı arada. Köylü erkeklerimiz hep tokalaştılar. Kadınlar köyün kıyısında kaldılar.

Çocuklar da biraz geri duruyorlar.

«Bugün iyi av yapacağız Hamza dayı!» diyor kaymakamın yazıcısı. Tanışıyorlar demek!

Karami, Muhtardan önce atılıyor: «Şeref duyarız! Biz de itlerimizi, tüfeklerimizi alıp sürelim sürüyle domuz kaldıralım, beğendiğinizi furun mına goyum...» Sonra da elinden kolundan tutuyor adamların: «Önce buyrun eve gidelim, birer çayımızı ayranımızı için. Hükümetimizin dostları oluyorsunuz. Bizim de dostumuzsunuz tabii. Hep geldiniz gittiniz çevre "köylere, bize uğramadınız. Demek sıramız bugünymiş. Memnun olduk. Daha önceden haberimiz olsaydı ayaklarınızın altına birer kan akıttırdık. Gene de akıtırız, eve buyrun! Buyrun, buyrun!..»

«Buyrun!..» diyor ezile büzüle Muhtar da.

27

çevirmelin», cucu nmuu™ ---.,> __ —

«Faaaayn!..», «Guuuut!..» diye diye bir kaldılar. Bıdırdastılar aralarında. Çevirmenlik eden sordu Karami'ye: «Arabalar dursun mu burda, yoksa alalım mı köyün içine?»»

«Dursun dursun! Hiçbir şey olmaz! Münüs köydür burası. Yeter ki yabandan gelip düşmanlık olsun deye birinin camını marnını taşlamasınlar! Surda Kaşlı var, o köy yapar, namussuzdur! Bekçi koyalım başlarına...»»

Sığırtmacın kardeşi Bünyamin duruyordu. Muhtarla ikisi, aralarına aldılar Bünyamin'i, sıkı komut verdiler: «Hiçbir yere kıpırdamadan duracaksın burda, akşama kadar! Kendin de koluna, kapısına dokanmayacaksın, hiçbirinin! Çok sorumlusun Bünyamin efendi!» dediler.

Botları, kürekleri yükledi bizim delikanlılar, Amerikalılar, çantalarını, termoslarını alıp, arabalarının kapılarını kitle-yip yürüdüler. Bir otuz kadar vardılar kan kız, erkek. Nereye oturacaklar bu kadar?

Muhtar dedi:

«Irmağın kıyısına gidelim. Kilim şu bu serelim söğütlerin

altına...»»

Karami dedi:

«Benim eve gidelim canım! Tahtalığa yazarız keçeleri, kilimleri! Koltuk takımı alamadım daha. Köylük yerin göreneği kısa ne olsa! Halbuysam paramız da var yani. Neyse bundan kerî tamamlarız işallah. Amerikan arkadaşların göstereceği görgüler sayesinde çabuk kapatırız arayı. Helâl olsun, birinci medeniyet bu heriflerde. Şu temizliklerine bakın kardaşım, cımı-cık kir var mı avratlarının boyunlarında, kulaklarında, cımcık yaması yırtığı var mı geysilerinin... aşkolsun!»»

«Faaayn fayn!..»»

«Guuuut guut!..»»

Irmağın kıyısına yürüdüler. Toplu olarak, şamatayla geçtiler sokaklardan. İtlerimiz ürecek oldu. Azarlayıp bastırdılar.

28

tirdi öteki itleri de. Karami de evine saldı bir adam, kilim, keçe, cecim, ne varsa getirsinler. Kızı oğlu yüklenip çıktılar. Delikanlılar koşup yardım etti. Bir Amerikalı vardı, boyna resim çekiyordu. Bifi de dübünüyle karşı yarmalara, hem de Kaşlı'nın minaresine bakıyordu. Biri, yanına iki avrat alıp Karami'nin dama çıktı hemen. Bakmağa başladı büklerle doğru. Soruyordu az mı, çok mu domuz?

«Pork pork pork pork!..»»

Bir «pork» sözü gidiyordu. Paşâcık öğrenmiş, domuz demekmiş.

Çok sürmedi, çalkama ayranlar geldi naylon sürahilerde. Karami'nin kızları Nevin'le Nesrin, yeni entarilerini giymiş, başlarına şarpi bağlamışlar. Okul müsamerelerindeki gibi olmuşlar. Tepsilere koyup dağıttılar ayranları.

«Faayn faayn!.. Guut guut!..» İçtiler.

Onlar da bir şeyler çıkarıp bizimkilere sunacak oldular, Teneke kutularda portakal suları, biraları varmış.

«Sonra... sizinkiler sonra!» dedi Karami. «Daha durun bakalım, biz de insanlığımızı göstereceğiz size! Boğma raklarımız var, ellerimizle damıtmışız. Şaraplarımızı için de görün. Ama önce avınızı avlayın. Önce büklerimizde gezinin. Domuzun ocağı Kırıldı köyleri mi, yoksam bizim buraları mı, anlayın. Birer de taze çay pişirtelim mi?»

Çevirmen bey çevirdi: «No tii! No tii!..»

«Kahve pişirtelim, öyleyse?»

«No kaffi! No kaffi!..»

«Oralet var, hoş olur!..»

«Ayran may ran?..»

«İstemeyiz!» işareti yaptılar.

Hemen ava başlamak için eviyorlardı. İkisi eli kolu sığa-yıp pompalan aldılar. Başladılar botları şişirmeğe. Fan fin fon, durmadan konuşuyorlar, kavga eder gibi birbirlerine komut

29

veriyorlar. w un.an.ip u. koydular oraya.

Paşacık atıldı bizim:

«Faayn faayn kendi dilinizden bırdırdaşıyorsunuz, çok güzel, ama biraz da bizi dinleyin bakalım. Sizin orda nasıldır bilmem, bizim burda domuz avının yolu şudur: Büklere girip kucağına gitmek yok! Yırtar hepinizi, isterse on tüfek olsun elinizde. Beyninin ortasından furamadıktan sonra ölmez ki nâlet! Başka yerine değenler yağa saplanır, işlemez içernelere. Çok, çok kurşun sıkmalı ki yıkılsın. Botunuzla ırmağa girmek de sakıncalı. Zaten bu geceden sürünce ırmağa gider, ırmaktan sürdürünüz mü bizim anızlara dalar, olmaz. En iyisi hep beraber sürelim ırmağa, yüzüp kaşıya geçsinler, ellemeyelim. Oradan yarmalara saracaklar, zorunlu. Geçin arkalarından teker teker furun o zaman, daha iyi değil mi?»

Atıldı kaymakamın yazıcısı: «Botlar noolacak, bot getirdi herifler?» «Botlarla karşıya geçecekler ya canım! Bizden de geçen olur biraz. Bize sorarlarsa böyle. Yook bize sormazlar da bildikleri gibi avlanmak isterlerse buyursunlar, işte bükler, işte botları, tüfekleri...»

Muhtar sıkıldı, büküldü:

«Yalnız köyün üstüne sürmesinler. Karıyı kızı sakatlarız. Ne olsa bizim sıkılar zayıftır. Köy içinde silâh patlatmanın da tonla sakıncası olabilir...»

Her şey çeviri yoluyla anlatılıyordu kendilerine. Gözlüklüydü çoğu. Biri gözlüğünü çıkarıp konuştu Paşacığı göstererek. Çevirmen dedi: «Bir daha anlatacaksın o anlattıklarını!»

Konuştuklarının önemli görülmesi sevindirdi Paşacığı. Fakat Karami ondan geri kalmak istemedi, kaptı sözü: «Gelin cı-mıcık yürüyelim. Göstere göstere anlatırsak iyi anlaşılır!» dedi.

Karami'nin damın başına çıktılar. Orada göstere göstere bir daha anlattılar. Az sonra, «Yees yees!» diye diye inip geldi Amerikalılar. Botları suyun kıyısına koydular hemen. Kürekleri dikip tutundular. Doldular beşer onar. Tüfekler ellerinde, kollarını birbirlerinin omuzlarına atıp gittiler ötegeçeye. Botlar bunları boşaltıp döndü. Bizim köyden bindiler bu sefer kalan Amerikalılarla. Onlar da geçtiler.

Sonra Paşacık, oğlu Cemal başta, sekiz on adam aldı yanma. Elleri sopa, nacak, tüfek, yürüdüler büklere. Bekçi Ömer köy tüfeğini almıştı. Ötegeçede yarmanın başından Karami'nin sürünün ucu sarktı, onu öteye çevirttiler bağırıp. Çobanlar itleriyle indiler.

«Hooo hooo hooo!..»

Babam da ötegeçeye koşanlar arasındaydı, bağırıyordu.

Ben kalmıştım. Ne yapacaktım? Birkaç arkadaşla yüzelim diyordum. Botun biri bizden yana yürüdü. «Gene geçecek mi?» diye sordum. Hu mı dediler, atladım hemen. Ben de geçtim'. Baktım dedem de çıkıp gelmiş, söğüdün dibinde dikiliyor. Elimi salladım, o da salladı. Hoşgörüyor yaptığımı demek. Ferahladım biraz. Bir elinde de kekliğin kafesi var, kaldırıp gösterdi. Buna çok sevindim.

Avcılar açıldılar. Sonra çöktüler yere. Büklere giren köylülerimiz durmadan bağırıyorlardı:

«Hooo hoo hoooo!..» .

«Hum hum hıımm!..»

Derken çatır çatır kaçışmağa başladı domuzlar. Ben bir sarı taşın başına çıktım. Çöktüm oraya. Domuzlar üstüme gelseler bile çıkamazlar. Kurşun da sıkılmaz herahm başıma. Aradan görüyordum, ırmağa aşağı Kaşlı, Çayırly köyleri yönüne kaçıyorlardı. Bir bölüğü de suya dalıp yüzmeye başladı. İrmaktan sonra bir ılgınlık var. Oraya gizlenir de çıkmazlarsa ne yapacak Amerikalı avcılar? Köyden yandaki büklere dolaşanlar bir iki

30

31

de tüfek patlattılar. Barut kokuları burnuma kadar geıai. rumuzlar sudan geçip yürüdü, Bekçi Ömer koştu, yanında iki adam. Aşağıya kaçanların önünü kesecek. Gördüm, yavrulu domuzlardan biri daha daldı suya, yüzüyor. Derken dört tanesi yarmanın böğrüne yukarı

ağmağa başlamasın mı? Ama bildiler başlarına geleceği. Hemen geri' döndüler. Daldılar ılgmhğa. «Hıııı hıııı hıııı!..» bir hıııltı gidiyordu oralarda.

Çobanlar dikilip duruyorlardı tasmalı itleriyle. Paşacığınki Müslim ağa, Karami'ninki Kozaklı Rıza, Memişçe'ninki Kuloğ-lu. Dillerini dışarı sarkıtmış itlerini ellerinin altına almışlar, tasmalarından tutuyorlar.

Gene görünür gibi oldu domuzlar. Amerikalılar dürbünlü tüfeklerini gözlerine aldılar. Fakat çok açıktı araları. Daha fazla yaklaşmağa da cesaretleri gelmedi heralım.

«Aaah, yanlış yaptık! Botun biriyle sudan aşağıya inecektik, oradan önlerini çevirecektik yokarı! Aşağıda adamımız yok gördün mü?» diye hayıflanıyordu Karami. Birden patladı tüfeğin biri. Tınmadı domuzlar. Daha da aşağıya kaydılar.

Sevindim içimden. İstiyorum ki bir tane bile vuramasın-lar! Geldikleri gibi gitsinler. Dedem istemiyor çünkü. İstese, Paşacık gibi, Karami gibi çıkar yaltaklanırdı. Yaltakçı dürzü-leri sevmiyorum...

«Hooo hooo hooo!..»

Hâlâ domuz kovalıyor köyden yanda bizim akıllılar, bekçimiz felân. Ama domuzlar akıp gittiler. Karaltılarını görüyorum oturduğum yerden. Sürüyle gidiyorlar. Önleri dölek. Akıp gidiyorlar rahatça. Suya dalıp bir yakaya geçenler vurulacak. Bunları kesin vururlar, ellerinin altında gibi bir şey, neden vurmasınlar? Gözlerindeki tüfekler dürbünlü. Çobanların itleri de hazır bekliyor. Daha olmadı geçerler botla, Karami'nin ciple aşağıya gidenlerin peşlerine düşerler. Çok korktum bunu düşününce. Allah akıllarını bağlasa da, benim düşündüğümü düşün-meseler diye dualar ettim, yalvardım içimden.

32

larla: «Çooooo, çok zarar görüyoruz bunlardan efendi! Ekinleri yıktıkları gibi, mısırların da anasını dinini ağlatıyorlar. Bağları dersen temelli mahvediyorlar. Valla zar aciz kalıyoruz ellerinden. Bizim köyde bu zulümden ötürü, geceleri talvar başlarında yatıp beklemeyen ürün alamaz. Hökümet biraz fıslamalı Amerikanların kulağına da, avcılarını bu yana seferber etmeliler tüm-cek!..» Böyle anlatıyor kaymakamın yazıcısının kulağına.

O da diyor:

«Tarım Bakanlığı yüksek makamından yazı geldi, yakında domuz avı bütün köylerde zorunlu sayılacak. Kesin mücadele yapılacak göreceksin!..»

Al bakalım. Dedem duysa buna da kızar. «Bu domuzun eti heralım çok nezzetli ki tâ Ankara'dan avlamağa geliyorlar, ne dersin efendi!»

«Yemedim!» deyip kesti yazıcı.

«Affedersin! Yedin diye sormuyorum...»

«Yeyeni de görmedim henüz...»

«Belki duymuşundur deye sordum...»

«Duyduklarımın aslı var mı, bilemem!»

«Seydimliler yermiş diye çalındı mı kulağına?»

«Çalınmadı ilişkim olmadığından...»

«Benim çalındı, Pöhrenkli Kürt Osman, söylemiş...»

«Kürt Osman söylediye inanma! Çok atar...»

Domuzlar aşağıya doğru dökülüp gidince bizim köylüler gene eski yerlerine geldiler. Kalanları hoooo'amağa başladılar. Paşacığm çobanı Müslim ağa da, «Akış! akış!» diye okşayıp itini saldı beri yandaki bükün içine. Bu itten çok korkuyorum. Daşşaklarmdan alıyor domuzlan. Kolayca boğuyor yavruları felân. Domuzun boynu çok kısa olduğundan dönüş yapamıyor, savaşamıyor itlerle. Bir de üstelik, bu Müslim ağa gök dinlinin biri; kurt saldırırsa berk olsun diye haftaya bir eğeler, sipsivri yapar tasmaşının demirlerini.

33

nin içine. Movuk movuk çekerek fırladı it. Bakalım ne getirecek? Yüreğim hızlı hızlı vurmağa başladı. Hele bir de yavrulu domuzu bulursa, Amerikalılar da çekip vururlarsa...

Karami'nin az ötesinde de Memişçe duruyor. Elinde nacağı. O da bıdırdadı çevirmen beyle. Gözünü tilki gözü gibi diktiği bir yer var. Eliyle koluyla işaretler yapıyor. Karami'nin çobanı Kozaklı Rıza da orada. Rıza itini elinin altına almış, okşuyor. Bir belirti çıkar çıkmaz salacak. Az önce yarmalara yöne-lip de geri dönenler sindiler heralını. Aşağıya doğru akıyorlar. Yerim yüksek görebiliyorum, suya da girmiyorlar. Belki de suya girip siperden siperden yüzerek Kaşlı köyünün altına doğru gittiler.

Müslim ağanın iti bir şey bulamadı daha. İnşallah Kaşlı köyünün dürzüleri de, nacaklarını alıp yürümezler bu yana. Yürürlerse temelli sıkışır domuzcuklar. Bize karşı biraz dargın durduklarından, köyümüze gelen Amerikalılara soğuk davranmaları da iyi.

Birden Kozaklı Rıza, «Tut Çopar tuuut!..» diye bağırdı, itini saldı. Çopar atıldı. Üstüne ak pamuk sarılmış gülle gibi gidiyordu iti. İlerden, bükün ortalık yerinden, yarpuzlara basarak çıkı verdiğini gördüm domuzun. Kamburcaydı. Dört yaşında var yoktu. Erkekti, azılarının yukarı yukarı fırladığını farkettim. Domuz koşuyor, it ondan hızlı koşuyordu.

Kozaklı Rıza kendi de fırladı ileri. Başladı itini kışkırtmağa: «Tut Çopar? Tut kurbanım! Tut daşşasını yiyeni!..» Domuzla itin arası biraz var, ama gittikçe kısalıyor. Domuzun kaçması hoşuma gitmiyor. Durup dikilse yapamaz mı bir şey?

Kapışıp karman çorman oldular çayırdı. Kadınları çığlık attı Amerikalıların. Adamlar homurdandı-lar. Kimisi tüfeğini yeniden aldı gözüne, ama sıkladılar.

Kadınlardan biri baya kilot pantol, hem de çizme giymiş!

ligi, Luincmeui. v°KUP nişan aldı. Ama hâlâ sürüyordu kapışma. Durup bekledi kadın. Derken kurtulup kaçacak oldu domuz. İt yuvarlandı yere. Fakat çabuk toparladı kendini, fırladı gene. Arka ayağının sinirinden aldı domuzu. Bir ayağı böyle itin ağzında, üç ayağıyla denge bulup koşmağa çalışıyordu.

Bir yandan da kadın fırsat kolluyor, uzak muzak, sıkacak! Belki tutturur. Şaşıtım bir şey, Müslim ağanın köpek de oralarda, ama hiç bulaşmıyor Rıza'nın itin avına.

Erkeklerden ikisi ileri atıldı Amerikalılardan. Karami çevirmene bağırdı:

«Alnının ortasına nişan alsınlar! Yoksam hepimiz boku ye-riiiiiz!.. Ardında it de var, can havlinden gözü babasını görmez, çarptığı gibi yıkar, serer beşimizi onumuzu!..»

İt olmasa işleri kolay olacak. İt bozuyor dümenlerini. Bakıyorum, ileri fırlayanlar da geridekilerinin tüfeklerinin önüne çöktüler. Karı onlardan da yakın. Çöktü o da. Hepsinin tüfekleri gözlerinde. Domuz, yarmanın yüzünde döneniyor. İt hâlâ ardında, bırakmıyor sinirini.

Birden kayanın dibinde kaldı domuz. Bundan yararlandı Amerikalılar. Tak tak tak, üç el sıktılar. İt, moğuklayıp bıraktı. Kurşunu yemişti it. Dönmeğe başladı kendi çevresinde. Kim bilir neresine gelmişti kurşun?

Kozaklı Rıza bağırdı:

«Duruuuuun! İstooop!..» Döndü yerinde o da. Acıyla kıvrandı: «Yapılacak iş mi şimdi bu?» dedi. Karami'nin, Muhtarın, çevirmen beyin, kaymakam yazıcısının yüzlerine baktı. «İş mi bu yaptıkları?» Kırbacı yemiş topaç gibi dönüyordu it de, kendi de. İt moğukluyordu acı acı.

Domuz yavaşça kıpırdadı. Döndü. Saldıracak oldu ite. Yarım adım yaklaştı. Saldırmadı. Aşağıları seyretti. Bir yer gördü, orayı amaçladı belki. İt yeniden moğukladı, sonra sustu. Baktı domuz yaklaşmış, diklendi birden. Çırpındı, titredi, atıl-

di bogrunaen. uenc samm na yukarı. Elli metre kadar ayrıldı avcılarının kümesinden. Boğuşma iki üç dakika sürdü. İt boynundan ısırarak oldu domuzun. Başaramadı. Domuz dişlerini itin karnına taktı. Daha derin bir acıyla movukladı hayvan. Attı kendini kayadan yana. Domuz durdu. Üç metre vardı araları.

Elinde baltayla koştu Kozaklı Rıza. «Dürzüler!..» diye söğ-dü giderken. «Maffettiler itimi! Maffetti itoğlular!..» Domuzla Rıza karşı karşıya durdular. «Rıza gitme, Rıza dur!» diye bağırdı Karami «Dur orada, bir sakatlık çıkartacaksın!. İti sesle, gelsin geri!.. Domuz tek kalsın, selâmetle fursunlar!..»

Geri bastı Rıza. «Akış Akış!..» dedi. «Gıçı gıçı gıçı, geh!..» dedi, beri çekti iti. Avcı kadın, dizinin üstüne çöküp anında nişan aldı: «Taaaak!..» Bir daha «Taaaak!» İki yol sıktı, alnından yıktı domuzu.

Koştular basma yukarı. Taak taak taak, gözüne gözüne sıktılar artık! Sonra bacağından tutup sürüdüler ırmağın kıyısına. Uzattılar kumun üstüne.

Rıza da itini yakaladı tasmaından. Çekip getirdi. Su içinde kalmıştı. Hem de kanları akıyordu.

Karami bağırdı:

«Looo Namuuuook!.. Tuzlu yağ getir itoğlusuu!..» Döndü yanındakilere: «İtiniz yaralanırsa tuzlu yağ basın, bir şey-ciği kalmaz!.. Bir it için suratımı asmam konukların içinde. Yüz it bileni feda olsun! Hele biraz şirin durun bakayım ki sinsin heriflere!..» Yılıştı. «Öyle değil mi babam?» Sordu ortalığa: «Töremizi unutup on paralık bir itin dâvasını gütmek yakışır mı köyümüze?..»

Vurulan domuz boynunu bacaklarını salmıştı, yatıyordu kumda. Kalmamıştı direnci, dermanı. Uçup gitmişti canı çoktan. Tüyleyi de yatmıştı ıslanmış gibi. Başından kanı sızıyordu sadece. Karnından, sağrısından da yemişti kurşun, ama oralardan akmıyordu kan. Yağları bırakmıyordu heralım.

iictian ilaiCKCI CIHK.!»

Çevirmen, aktardı Amerikalılara.

«Yes yes yes!..» dediler onlar da. Eğdiler başlarını. «Rong rong rong» ettiler.

Irmağın kıyısına bizim köylü kadın kız, çil çocuk sıralanmış, bakıyorlardı köyden yakadan. Kızıyorlardı Rıza'nın iti yaralandı. Nasıl olmuş da gaflete gelmişlerdi? Kaplan gibi davar iti. Nerden alınır, nerden bulunur? Çoğunun kulağına girmiyordu Karami'nin dedikleri. Domuz yakın, it yakın, insan kurşun sıkar mı? Bu nasıl avcılık?

O sırada aşağıdan hışladı geldi: Önde domuz, arkada Müslim ağanın iti. Paşacık geldi nereden nasıl geldiyse: «Bu sefer bir yanlışlık istemem! İt benim çobanın iti!..» Hem de bağırdı: «Looo Akış durasın!.. Loooo Akış, bura gel!.. Geh geh geh!.. Cinsine ettiğimin iti, gel diyorum sana!..» Çobanı Müslim ağa duruyordu öyle.

Rıza'nın elinden nacağı kaptı Paşacık, verdi çobanın eline:

«Attı!.. Fur sırtına!..»

Müslim ağa almadı nacağı: «Vallah vuramam! O kadar cesur olsam, çıkar dağlara yol keserim! Soyarım Çankırı yanlarından beş köy, geçer giderim İlgaz dağlarına öteye, gelmem yıllarca!..»

Tam domuz yakınından geçerken Paşacık kendi atıldı. Yan durdu, savurdu nacağı. Sırtının ortasına girdi demim. Domuz ! diş vuracak oldu. Nacağı bırakıp geri attı kendini Paşacık, kurtuldu. Köylerde cirit oynandığı günlerden kalma bir yiğitti. Varsıl evlerde büyümüştü. Etli, tatlı, sütlüyle alabildiğine güçlenmişti kasları.

Ama nacak gitti domuzla. İt de gidiyordu ardından. Yarmaya sarınca yetiştı, apışından girdi. Daşşaklarından aldı, yıktı domuzu. Bir iki yuvarlandı doğruldu. Gene koşmağa başladı. Gene

atıldı it, gene daldı apışından, kavradı daşşaklarını. Bir ses çıktı «Ööööö!..» Bir daha yuvarlandı domuz. İt kaldı sırtın

36

37

üstünde. Sağ koldaki avcılar için tam nişana gelai.

aldılar tüfeklerini. Sıktilar. Sıktilar üst üste. Serildi bir domuz

daha. Çabucak oluverdi...

Paşacık koştı: «Önce varap nacağı kurtarayım!» Çekip aldı nacağı. Bir de vurdu başına. Zaten haşat olmuştu. Efelik etti. Gerekli değildi vurması.

Muhtar Hamza yürüdü, tuttu Karami'nin kolunu: «Sanırsam bugün iki domuz yeter! Hepsini bir günde kıracak değiller, söyle çevirmen beye!»

«He valla! Geçelim söğütlerin altına, oturup dinlenelim! İki domuz az değil...»

Müslim ağa itini aldı sırtın başından. Kozaklı Rıza'ninkini de çeke çeke bota götürdüler. Attılar üstüne, karşıya geçirdiler. Sonra avcılar, adamlar, vurulan domuzlar geçti. Söğüdün dalına astılar birini, sonra ötekini. Resim çektirdiler ayrı ayrı.

«Çevirmen beyciğim! Sanırsam yiyecekler şimdi bunları öyle mi?»

Kurul üyesi Kamber'in okumuşluğu, Arabiyeti vardı biraz: «Et kanlı, yiğit canlı!..» dedi. «Ateşi yakalım közlesinler. Külbastı yapsınlar...»

Çeşmenin başına çokaştı Amerikalılar. Yudular ellerini yüzlerini. Kadın erkek, «Guuuut guuut guuut!» deyip duruyorlardı. Hem de, «Rong rong rong!..»

Çevirmen bey aktarıyordu dediklerinin birazını: «Çok üzülüyorlar. Bir yanlışlık oldu, arkadaşın köpeğini yaraladık. Kaç para ise zararını karşılamak isteriz...» Karami elini salladı:

«Hiçbir şey lâzım gelmez! Tuzlu yağ diyordum, aha geldi. Basacağım yarasına, kurşun içerdeyse çekip alacak. Hemi de kapatacak üç günün içinde. Gatti böyle. Tasalanmasınlar. Çoban benim, it de benim sayılır. Ölse bilem gam değil. Böylecene anlativer...»

38

dim. Kekliğimin kafesini aldım hemen. Çobanlar çokaşıp Ço-par'ın yarasını sardılar. Karami'nin evden siniler geldi. Odun kucaklayıp getirdiler. Et bıçaklarını felân getirdiler...

Kurul üyesi Kamber atıldı ortaya:

«Konuklar başımız gözümüz üstünedir. Bunu bilsinler! Ancak ne var ki, domuz bize mekruhtur. Bunda kusura kalmak olmaz. Aha bıçak, aha masat, kessinler kendileri güzelce...»

Bekçiyi koşturup bir de kösre taşı buldurdular. Sonra çekilip gerilerden bakmağa başladı bizimkiler.

Amerikalı avcılar, kadın erkek, sıvadılar kollarını. Derisini yüzüp doğramağa başladılar avlarını. Harıl harıl bir çalışma gidiyordu söğütlerin altında.

39

IRMAK KIYISINDA ŞÖLEN

Yaşarın dedesi Elvan Çavuşun anlattığı parça: Üst üste savaşların artığı. Gördüğü kıtlıkları, kıranları saymamış. Unutmuş karakollarda ye* diklerini. Sağ çıkmış her kırimdan, işkenceden. Yaşar'ın yüzük gözlü dedesi...

Yaşar geldi, «Dedem!..» diye tuttu elimi. Kafesini de aldı benden. Tuttu sımsıkı.

Amerikan avcıları kesip doğradılar domuzun etini ki, hag-gaten hem kanlı, al kırmızı, hem de canlı canlıydı! Dinimiz bize yasaklamış, imrendiğimden söylemiyorum, haggaten güzel etti! Ateşi de süngülediler, harlandı bir yaman. İki üç kadar da teneke bulup çeşmeden su taşıdılar. Koydular ateşin yanma ılısın. Kokulu sabunlarını bilem çıkarıp koydular. Meğerim hazırlıklı gelmiş soykalar. Arabalarının içinde daha şişeleri var, ızgaraları falan görünüyor...

«Pork pork pork!..»

«Pirzola pirzola pirzola!..»

Tahta tokuç gibi et ağaçlan var. El ayasından büyük demirleri... Hazırlıklı gelmişler canım! Kestiklerini ağaca koyup bu demilerle doğuyorlar. Kekik, nane, hem de tuz atıyorlar üstüne, sonra sürüyorlar ateşe.

Allah günah yazmasın, burcu burcu bir koku aldı ortalığı. Biz çağlandık, yaşımızı başımızı aldık, sabretmeyi biliriz az çok,

40

takat çil çocuk bakıyor. Ya imrenirlerse, domuz eti, domuz eti diye yarsımağa kalkarlarsa? Ya ağızları sulanırsa?

Dizilmiş bakıyorlar, yüklü gelinlerimiz felân. Havaya yayılan kokuya dayanılacak gibi değil. Közde yanan etin başka hiçbir gıdamnkine benzemeyen güzel bir kokusu var. Ya gebe gelinlerimiz imrenirlerse?.. Aklımın içine bir dünya cin girdi, hep bunu düşünüyorum. Canlı canlı, hem de kırmızı etler ki, kim-bilir ne kadar tatlanıyor közde? Nasıl sabreder buna insan, nasıl yarsımaz? Hak birdir, ben de yarıyorum.

Karami'nin bir zilleri eksik! Utanmasa şangur şungur oynayacak. Hoş, köyün yarısı böyle, günahlarını almayım! Biz de, benim Yaşar, iki üç çağlı arkadaş sorutup duruyoruz. Sankim bu köylü değiliz. Sankim kan var aramızda Amerikan avcılarıyla. Oğlum Seydo efendi bile, babalar deviresi, çekirge gibi bir o yana sığıyor, bir bu yana, koşuyor hizmetlerine. Biliyorum neye

koştuğunu, neyi yarsıdığını. Göze girecek de, bir Amerika-lıyan biliş görüş olacak, bir iş koparacak şirketlerinden, yanlarından. Ama ona sıra gelenece iş biter. Bizim köyden birine iş verirse Amerikanlar, önce Karami'nin dediklerine, Paşacak'ın dediklerine verirler.

Karami fısıldıyor Bokuböyüğün Yüksel'in kulağına. Başka bir sininin üstünde yufkalar, yoğurtlar, peynirler, haşlamk yumurtalar, eğri burun kelek, düvelek takımı, arkasından da şişeler dolusu boğma rakıları geliyor. Gelenleri çevirmen beye anlatıyor. O da, «Türkîş raki!» felân diye çevirmeler yapıyor. Tabîî kendilerinin de viskileri, biraları var. Kâğıttan tabakları, kâğıttan bardakları var. Kutu peynirleri var. En önemlisi, bol bolamat av etleri var, pişti pişiyor közde!

Sofrayı hazır edip çekildi bizimkiler.

«Tenkû tenkû, çok tenkû!..»

«Teşkür teşkür teşkür!..»

İkramlarımızdan pek hoşlandılar, fan fin fon ediyorlar. İki üçü gitti, arabalarında ne kadar kutu, kese varsa alıp geldi-

41

ler. Kâğıttan bardakları kıyamet. Portakal suyu, ilimonata gibi değişik değişik sular, doldurup doldurup ikram etmeğe başladılar bize. Vede çil çocuk için şekerler çıkarıp buyrun buy-run... Biz varız bir elli atmış. Onlar da insanlıklarını göstermek istiyorlar heralım.

Neyse, alan aldı, ben almadım. Yaşar'ım bakıp yutkunuyor, çocuk ne olsa! Bir bardak portakal suyu işaret ettim Bünyamin olacak kavata. Getirdi. «Emret Elvan dayı, on bardak getireyim senin için!» deye bir de ağızlar etti. «Bir bardak yeter, fazla hacat değil!» dedim Bünyamin'e. Torunum Yaşar'ı yüreklendirdim: «İçiver dedeşim, iç dediğime göre içiver! Herkes içerken sen neye yoksun kalacaksın?»

Böyle duygulu, saygılı çocuk bulunmaz. Gözümün yağını yesin! Bu çocuğun yarısı kadar da babasında olsaydı bu insanlıktan! Acım içimde çöreklenip durur...

Gepgeniş bir halka oldu Amerikanlar. Karı kız, erkek, karman karışık. Başladılar yarı pişmiş, yarı .çiğ yemeğe. Bir yandan da Sığırtaç Hasan'ın kardeşi Bünyamin'in, Bekçi Ömer'in doldurduğu boğmalardan içmeye. O biraları felân su gibi diyorlar. Gök gözlü, kurba yüzlü biri var, o da kanlı eti yufkanın arasına sarıp yiyor hey yarabbim!

Öğlen oldu güzelce. Güneş bindirmeğe başladı. Isındık cımcık. Karami bir pikap bulup geldi. Kızları Nevin'le Nesrin oturup çaldılar, Amerikanlar yiyip içtiler. Ardından da ayağa kalkıp oynadılar. Bizim delikanlılar dururlar mı? Edepli edepi onlar da oynadılar. Amerikan avcıları, kadınlı erkekli dans ettiler. Karami'nin kızları da onlara katıldı. Karami kendisi katıldı. Bundan iyi dostluk molur? Hökümetimiz ekti, bunlar biçiyorlar. Allah nazarlardan saklasın!

Kaş ettim, göz ettim, soyka Seyit'i getirdim yanıma:

«Yörü şimdi ötegeçeye!..»

«Olur baba!» dedi. «Geçerim...»

Nasıl ağzından çıktıysa, nasıl döndüyse, «geçerim» dedi.

ulun uvasu

y oenim Delimden in-

me. Bulaşığı kalmış hiç olmazsa...

«Say bak kuzularımız tamam mı?» «Sayarım babam, deral!..»

«Tamamsa, iyilerinden birini fur boynuna, getir gel!» Gözleri bir ışıladı. Sandı ki ben kuzuyu Amerikan avcılarına armağan edeceğim. O öyle bilsin gene. Ama dünya onun bildiğince dönmez. Onun bildiğinin tersine döndürürüm ben o dünyayı. Neyse, benden bu buyruğu alınca bir ırmağa baktı, bir Amerikan botlarına. «Olur baba, deral dediğini yaparım!» dedi. Koştı çevirmen beye. Fıfıs etti, duymadım ne dedi. O da kurba sımalı Amerikan avcısıyla fıfıs etti. Okey mokey dediler.

Botun birine atladı benim deli. Ben de korkmağa başladım, ne bilecek botla geçmeyi, kürek çekmeyi! Ama düşerse düşsün, yarılacak değil ya kopası başı! Ciğer evlât diyor işte. İki üç yalpa vurdu, doğrulup geçti bu. Ondan sonra kaldırdı tabanlarını koştı. Gözüm hem onda, hem Amerikanlarda. Bunlar oyunu bıraktılar, biraz daha içtiler. Güzelce serhoşlayıp çayırın üstüne devrildiler. Ses etmedik, yattılar biraz. O sıra benim Seyit kuzuyu boynuna vurup geldi. Kara kulak, ala bacak olanını kapıp gelmiş. En erken doğanlardan. İyi de olmuş.

«Fıstık, fıstık baba!..» diyor, sırtıyor.

«Aferim oğlum, götür kes! Gelip göreceğim!..»

Anlamadan bakıyor yüzüme.

«Dediğimi yap, direşme halkın içinde!» dedim usulca.

İlle de anlamak istiyordu nedir meramım? Güldüm. Gülünce gitti bu.

Gelinim Ismahan oralarda bir yerde gözüme ilişti. Havada közlenmiş etin cavın müslümanı baştan çıkararak kokusu...

Vardım gelininin yanma usulca: «Seydo kuzuyu götürdü, gördün!» dedim. «Sen de git ardından. Yüzüp paklayın. Ocağa da ateşi yakın köz olsun. Ama sezdirme domuz Seydo'ya. Amerikanlara vereceğim sanıyor!..»

Gelinim boynuma sarılacaktı bıraksam. Gitti hemen.

Ali'yi de buldum delikanlıların arasına. ^ua ^ .-.____

komutumu, «Bir saat kadar sonra evde ol, et pişiyor!» dedim. Kendim de Yaşar'ın kolundan çekip yürüdüm. Ben varasıya kuzuyu kesip sığırın ucuna asmış, derisini de tulum çıkarmış, karnını deşiyor Seyit. İsmahan ırığı bakracı doldurup getirmiş. Bir yandan da ateşi çatmış ocağa. Suratımı bir ekşittim ki, gık demeğe cesaret edemedi Seyit. Kaz dese koz anlayıp bağıyorum, sülâlesine sinkaf ediyorum kurba si-malı dürzülerin, hem de bizim köylü yalakların. Basıldı kaldı çaresiz olarak, baş eğdi.

Bizim de var et tahtamız iyi kötü. Tuz taşını da aliverdim elime. Döğdüm usulca etleri. Pamuk gibi ettim. «-Keklik bul!» dedim geline. «Nane bul!.. Yarpuz da olur, bul getir!..» Biraz da tuz attım üstüne. Ali geldi. Burgaç'lan Duduş geldiler. Hayatın ortasına koyduk sofraya tahtasını. Geçtim ateşin önüne. Maşayla, kül küreğiyle başladım közlemeğe. Bizim bacadan da tüttü daha güzel bir et kokusu. Bunca ezik bir yaşam içinde, hiç olmazsa beş altı kuzumuz, koyunumuz olduğuna bir daha sevindim, mutlandım.

Seyit kararıyor. Ama nefsi var, ağzı sulandı onun da. «Elini sabunla çabuk!» dedim. Yaşar'a da göz ettim. «Ço-kaşm sofranın başına! Yiyecek bir uçtan...»

Birazını kebab ettim, birazım kuşbaşı, külbastı. «Doyurun karnınızı!.. Hem de gönlünüzü!» dedim. Kendim de yedim, nice zamandır yemiyordum.

«Buna da et derler Seydo efendi!» dedim sonra. «Yalnız kabuklu Amerikanlar bilmez dünyada ağızlarının tadım, biz de biliriz! Ama ne diyeceksin, erlik varlık ilen! Varlığım yerinde olsa her gün et yedirim efradıma, uşağıma...»

Bıkasıya kadar yedik. Yarıdan aza indirdik koca kuzuyu. Kalanı da geline gösterdim, «Kavur kızım, yarın aşı keşe katarsın!» dedim Yaşar'ımm anasına.

Karnını doyurduktan sonra Seydo bereket okudu. «Afe-rim!» dedim. «Gene aslansın, yalnız kuyruğun kopmuş!..»

44

kalktı Seyit: «Gidip bakayım! Belkim bir hizmet lüzum eder. Asıl yarsıdığım şeyi sana söyleyim baba: Bir kart almak istiyorum Amerikanlardan! Arkalarından gidersem bir iş kaparım belkim. Buradaki hallarımız hal değil. Çerçilik ettim, değirmen bekledim. Bir sığır gütmemiş kaldı. Amanım iyice kesildi, bunu sen de biliyorsun!» dedi.

Sesimi çıkarmadım. «Git! Ardından ben de geleceğim!» dedim.

İkindin oluyordu. Serilenler, devrilenler birer ikişer doğrulup ılgınların arasına gittiler. Kaşşandılar. Dart dart dart yellendiler. Sonra üçer beşer çokaşıp yeniden yemeğe başladılar kalan etlerden. Gene bir ağız sulandıran koku aldı ortalığı. Gene başladı bizim komşular bakmağa, yutkunmağa. Biribirlerin-den gocunmasalar yanaşabilecek gibi duruyorlardı. Kimin ne olduğunu adım Elvan gibi biliyordum. Hangi durumda kim ne yapar, nasıl davranır, para, avrat, boğaz hususlarında ne kadar sabreder, ayna dürbün gibi görüyordum.

Babamın ikinci sefer değirmen beklediği yıld. Dedem de babamla değirmende kalıyor, ara sıra babamın eve gelip gitmesini sağlıyordu. Hiç aklımdan çıkmaz olanlar. O yıl köyde yirmi çocuk palaz tuttu. Çoğununki bir illet bulup öldü. Onunki yaşadı.

46

yor, seninki diri. Söyle bunun sırrı ne? Anlayalım...»

Kardeşim saftı biraz. Halamın şakasını ciddî sanıyordu. «Yok valla hala, ne sırrı olsun! Baktım büyüttüm...» diyor, söyleyecek söz bulamıyordu.

Halam gülüyordu: «Seni yalancın! Var sırrı, ama söylemiyorsun!..»

Kardeşim yemin billâh ediyor, halamı inandıрмаğa çalışıyordu.

Bir de elcik oldu ki! Biz elcik deriz. Salıyorsun, evin içinde geziniyor, uçup gitmiyor. Biraz gitse dönüp geliyor. Herkes diyor, «Böyle keklük görmedik!»

Bir gün anam Yaşar'ı lâmba camı aldırmağa yollamış. O da giderken kafesin ağzını açık bırakmış. Keklik fırlamış mı dışarı! Ben ahırda yemlikleri temizliyordum. Anam çağırınca çıkıp baktım. Avluda, tavukların arasında geziniyordu bu. Kaçıp -gidecek diye korkmağa başladık. Kardeşim evde olsa kolay. Hemen tutar getirir.

Pabuçlarımı çıkarıp koştum. Tıpırtı etmeden yanma sokuldum. Tavukları kümese doğru kışeledim. Onlarla kümese girer, ben de yakalarım diyordum. Ne gezer! Kanatlarını açtı, pırrrr!.. Sokağın başına kondu.

Anam dedi:

«Koş ardından dolan! Tıpırtı etmeden sokul, belki yakalarsın!..»

Hiç umudum yoktu. Ama gittim. Tıpırtı etmeden sokağın başına doğru yaklaştım. Daha kolumu uzatmadan uçtu. Bu sefer halamgilin avluya kondu.

«Yandık!» dedim. «Gitti, gelmez artık!»

Anam:

«Uçan kuş kolay tutulmaz, ama git sen!» dedi.

Koşup halamgilin avluya girdim. Daha ben yaklaştıktan gene uçtu. Bu sefer köy içindeki çeşmenin yanına kondu. Koş-

47

turn gene. Tam çeşmeye vardım, bir daha havalandı. Oradaki dutun dibine kondu bu sefer!..

Anam, «Gel artık gel! Boşuna uğraşma!» diye bağırdı. Dutun dibine yöneldim. Usul usul yaklaşıyordum. Tam kolumu uzatıp tutacağım, gene pırrrr!.. Temelli uzaklaşıp gitti bu sefer. Ağzım açık bakakaldım. Ok gibi gidiyordu havada. «Bakalım şimdi nereye konacak?» diyordum. Birden alçaldı al-çaldı, bakkalın önüne bir yere konuverdi.

Kardeşim bekliyordu lâmba camı için. İçerde birkaç müşteri vardı. Keklik önüne konunca tutup kucağına aldı, okşadı onu.

Çeşmenin önünden evimize yürüdüm. Anam merdivenin başından seslendi: «Gel yavrum, gel tosun Alim! Bunlar anlaşık! Bu yaşıma geldim, ne böyle keklik gördüm, ne böyle çocuk!..»

Biraz sonra kardeşim, elinde lâmba camı, kucağında keklik, geldi. Anam bir şey demedi. Lâmba camını aldı, silmeğe başladı. Ben kardeşimi çağırdım: «Bak Yaşar!» dedim. «Kafesi açık bırakma bir daha! Anam kızıyor...»

Güldü kardeşim: «Bilerek açık bıraktım!» dedi. «Olmaz ağam, kaçır, tutamazsın sonra!» «Kaçmaz! Ben iyice elcik ettim onu. Nere gidersem arkamdan gelir...»

«İyi!..» dedim.

Kadir eniştemin de bir kekliği vardı. Ama onunki yaşlanmıştı heralım. Ava gidince ötmüyormuş. Bir şey vuramadan dönüyordu eniştem. Babam da habire takılıyordu: «Asıl kendin yaşlandın sen! Kekliğe suç buluyorsun!..»

Babam böyle takıldıkça, eniştem öfkeleniyordu. Bir gün babam yokken bize geldi. Kardeşimi dizinin dibine oturtup okşadı: «Yaşar, sen çok akıllısın bak! Uslusun! Yaşar sen çok uslusun! Ben seni çok seviyorum bak!» dedi, sonra kekliği istedi: «Sat bana, kaç istersen vereyim!..»

Kardeşim oraaan KaiKip Denim yanıma oiuruu.

«Sat bana, sana tam ON lira vereyim!..»

«Satmam!» dedi Yaşar. «İstersen YÜZ lira ver...»

«Bak Yaşar, yaz geliyor, bir daha tutarsın, bunu sat, YİRMİ vereyim!»

«Yaz gelince kendin tut! Satmam, yorulma...»

«Biliyorsun benimki yaşlandı. Seninki gibi öten bir keklik istiyorum. Sat, sana bir KUZU vereyim... Bir kuzu ne deuek, düşün!..»

«Benim kuzum var, kekliği satmaaam!..»

«Kuzun varsa bir SIPA vereyim?» • «Sıpamız da var, satmam!..»

«Bir ENİK vereyim, çok cins!»

«İstemem! Ben enik sevmem...»

«Bir TAY vereyim, gel sat şunu!..»

«Satmam dedim mi satmam eniştel!»

Eniştem gidince, anam kardeşime takıldı: «Herkes seni kolay kandırırdı, bu sefer nasıl oldu?»

«Kekliğimi kimseye vermem!» dedi Yaşar. «İyice elcik yaptım, kendime alıştırdım, hiç satar mıyım?»

Ertesi gün eniştem gene geldi, kardeşimi kandırmağa çalıştı, ama kandıramadı: «Ben kendim avlanacağım, dünyada satmam! Boşa yorulma!..» dedi, kesip attı.

«Madem ikimiz birlikte avlanalım!» dedi eniştem. «Buna ne dersin?»

Düşündü düşündü: «Buna peki derim...» dedi Yaşar.

«Sahiden peki diyorsun değil mi?»

«Sahiden peki diyorum tabii...»

Eniştem çok sevindi: «Hellece, Ayvatlı yanlarına gideriz. Kekliği saklarız meşeye. Öter öter, toplar dağdakileri. Ne vurursak ortak!..»

«Peki, ortak!..» dedi kardeşim.

Ertesi gün için sözleştiler.

49

Eniştem gittikten sonra anam çok kızdı: «Neden sözleşir-sin? Dağlarda kandırır, alır elinden!..» «Vermem ki!» dedi kardeşim. «Safın birisin sen, kandırır alır!..»

«Alamaz ana!» dedi kardeşim. «Ben vermeyince nasıl alır? Hem asla bile durmaz ki bu keklük onda!..»

Anam beni çekti yanına: «Bak tosun Alim! Sen büyüksün, buna göz kulak ol. Yaşarım safın biri. Valla şu Burgaç bilem bundan açık göz. Enişten gibi tilki şu yörede var mı? Yan yatar, çamura batar, alır kekligi. Hatırlarsın, tâ dört yaşındayken, baban pazardan yepyeni bir şapka getirmişti buna. Ne güzel bir şapkaydı değil mi? Bayram gelmeden giyip Çürüktaş yanlarına öküz gütmeğe gitti. Kadir enişten olacak tilki de görmüş ! bunu nasılsa. Bakmış başında yeni bir şapka. "Nerden buldun bunu Yaşar?" "Babam pazardan getirdi..." "Peki, yıkadın mı?.." "Hayır yıkamadım..."

"Yıkayacaksın! Pazardan yeni bir şapka geldi mi, yıkamadan giyilmez. Sen yıkamamışsın, bak yakışmıyor..."

«Koşmuş gitmiş ırmağa, suya basmış şapkayı! Yıkamış sıkmış iyice. Eve gelince bir baktım, şapkanın şapkaya benzer yanı kalmamış!» Kulağıma eğilip fısıldadı anam: «Babacığın çekmiş! Kurnaz görüldüğüne bakma. O da böyle saftır. Nere çekerlerse ora gider. Bu da yarın Kadir

eniştesiyle ava gidecek!..» Anam daha fazla konuşmadı. Yatacağımız sıra bana şunları söyledi: «Yarın sen de git! Yanlarından ayrılma...»

Ertesi gün erken kalktık. Anam çorba kaynattı, içtik. Kardeşim kafese yem koydu. Eniştemi beklemeğe başladık. Biraz sonra elinde tüfek, bir de başörtüsüyle çıkıp geldi bu. Başörtüsünü kafese sardı, uçlarını bağladı. Kafesi aldı.

Kardeşim: «Ne o?» dedi. «Hemen kekliği aldın eline! Ver bakalım onu!..»

50

«Sen tüfeğini taşı, kekliği bize ver!»

Anamın hoşuna gitti bu: «Saf diyoruz ama pek değil hera-hm, af erim!..»

Üçümüz birlikte yürüdük. Eniştem beni de yanlarında görünce sordu: <

«Hayrola? Sen de mi geliyorsun?»

«Ben de geliyorum enişte...»

«Ne yapacaksın gelip?»

«Avlanacağım...»

«Ama tüfeğin yok?»

«Seninkiyle avlanırsın, Yaşar'ın da yok...»

Anam bağırdı enişteme: «Gitsiiiiin gitsin! O da gitsin! Ya-şar'a yardım eder. Kafesi birlikte taşırlar...»

Kahırlandı eniştem: «Gelsin bakalım...» dedi.

Köyden çıktık, biraz gittik.

«Anan bana güvenmiyor!» dedi eniştem.

«Güvenir, neden güvenmesin?» dedim.

«Seni de yolluyor bizimle!..»

«Ben kendim geliyorum Kadir enişte...»

Kızıdığını belli etmeden, «Gel bakalım!» dedi.

Sabahın tatlı serinliğinde yürüdük. Güzel bir gündü. Hel-lece çayını geçtik. Kırılarımız bahara kavuşmuştu. Yamaçlarda bademler patlamıştı. Meşelerin diplerinde menekşeler açmıştı. Uzaklarda dağların kan eriyordu. Üstümüzde duru gök... Kabara kabara kaynayan bulutlar... Ak

ak... Kirlara çıktım mı, sevincimden deli oluyordum. Yaşar da uçuyordu benim gibi. Baktım, eniştem de coştı, türkü söylemeğe başladı:

Kektik gibi kanadımı süzmedim O yâr ile doya doya gezmedim Bu kara yazıyı kendim yazmadım
Alnıma yazılmış bu kara yazı Kader böyle imiş ağlarım bazı

51

Eniştem türküyü çok üzgün soyuyumu. wnu umw^.,1. .,_ regime acı çöküyordu.

«Alnına yazı mı yazdılar enişte?» diye sordu kardeşim.

«Sen anlamazsın!» dedi eniştem.

«Geceleri ağlıyor musun?»

«Sen anlamazsın Yaşar, küçüksün daha!..»

Kardeşim bana dönüp burnunu kıvırdı.

Eniştem yeniden başladı türküye:

Geceleri uyku girmez gözüme Zalim yastık diken oldu gözüme Uyma dedim uydun eller sözüne
Alnıma yazılmış bu kara yazı Kader böyle imiş ağlarım bazı

«Geceleri ağlarken halam görmüyor mu enişte?» «Kees be Yaşar! Halanı sorduk mu sana?»
«Peki hiç konuşmayalım mı enişte?» «Ama şimdi türkü söylüyorum, görüyorsun!..» Daha başka türkülere geçti, bağırp çağırırdı. Biz de iki kardeş, biraz onu dinleyerek, biraz başka şeylerden konuşarak yürüdük. Sel çukurlarından, küçük sulardan geçerek Yamkçam'a geldik. Yamkçam bizim kırların en iyi av yeri. Meşelerin, ardıçların arasında bir tek çam var. Dibi yanık. Oralarda keklik çok olur. Av zamanı herkes bu yanlara gelir. Taaak taaak taaak, tüfek sesleri eksik olmaz. Bir düzlüğün ortasında durduk. Eniştem az ilerde bir meşe gösterdi: «Kekliği bunun içine saklayacağız!» dedi. «Niçin saklıyoruz!» diye sordu kardeşim. «Av yapcağız ya!» «Saklamadan yapalım avı!»

Eniştem güldü: «Olmaz saklamadan!» dedi. Kafese sardığı örtüyü çözdü. Meşenin içine sakladı kekliği. Dışardan bakınca

52

yordu.

On metre kadar çekilip yattık. Eniştem kırma tüfeğini gözüne aldı. «Kıyırdamayın!» diye fısıldadı bize de. «Sesinizi fe-lân da çıkarmayın. Çıtırıtı yaparsak bizimkinin sesine gelen keklikler huylanır. Huylanınca yaklaşmazlar...»

«Peki enişte; nasıl istersen!..» dedik.

Öylece bekliyorduk. Birden kardeşimin keklği ötmeğe başladı: «Gakguburak gakguburak gak gak... guburak...»

O güzel sesiyle ötüyordu, yanık yanık. Eniştem bayıldı: «İşte keklık dediğin böyle ötecek...» diye fısıldadı.

«Sus enişte, sesini çıkarma!» dedi kardeşim.

«Susuyorum canım, bağırmıyorum ki!» «Sus!.. Keklikler huylanır sonra...»

Onlar böyle fısıldaşırken kardeşimin keklği bir daha öttü. O zaman uzaklardan bir keklık sesi duyduk:

«Guburak gak gak, guburak gak gak!..» Derken karşılıklı bir ötüşme başladı. Başka yönlerden de keklık sesleri geliyordu:

«Gakguburak gak gak guburak guburak!..»

Sesler çoğalarak yaklaşıyordu.

«Av demek neymiş? babana göstereceğim!» diye fısıldadı eniştem. «Burda keklık bol! Bak şimdi kaç tane vuruyorum!..»

«Vurdukların ortak olacak!» dedim ben.

«Tabii!» dedi eniştem. Yarı yarıya!..»

Kardeşim:

«Ama ben de tüfek atacağım!» dedi.

O sırada meşenin dört yanını keklıkler sarıverdi. Eniştem kardeşime dürttü: «Bak keklıklerle!..»

«Sus!.. Hani konuşmayacaktık?!..»

Bizim keklık parçalanıyordu. Ateşli ateşli ötüyor, kendi diliyle kimbilir neler söylüyordu. Ötekiler sekip sekip geliyor-

53

lardı. Belki yirmi keklık toplandı Dır anua. nom ulUJw, .____

dönüyor, meşenin içine girmek için çırpınıyorlardı.

Eniştem nişan aldı. «Vuracağım artık!» Sonra dudaklarını ayırdı biraz. Çekti tetiği. Müthiş bir patlama oldu. Kardeşim kulağını tuttu. Benimki de uğuldamağa başladı. Ortalık barut dumanı doldu. Kekliklerin tüyleri savruldu.

Kalkıp koştı eniştem. «Gelin siz de toplayın!..» diye bağırdı. Kimi kaçıyor, kimi çırpınıyordu kekliklerin. Kimi üç adım gitmeden bayılıp düşüyordu. Eniştem bıçağını çıkardı. Bir yandan da, «Tutun şunları kaçıyorlaaaaaarr!..» diye bağıırıyordu. Ben koşup bir keklik tuttum. Ağır yaralıydı. Enişteme verdim. Boynunu kesti. Kardeşim kıpırdamadan bakıyordu.

«Ne o?» dedi eniştem. «Beğenmedin mi? Buna av derler Yaşar efendi! Tetiği çektin mi, kekliği harman edersin böyle! Say bakalım kaç olmuş?»

Ben saydım, dört taneydi.

«Dört ya! Bir atışta dört tane!.. Babana soracağım, kendisi vurmuş mu ömründe dört tane? Alın bunları! Dördü de sizin olsun! Bundan sonrakiler de benim olur...»

Meşenin içinden kafesi çıkardı: «Başka bir yere gidelim, buraya keklik gelmez artık!..»

Dört kekliği torbaya basıp yürüdük. Çiğdemli dereye geldik. Ötelerden arka arkaya tüfek sesleri geliyordu. Avcılar dağları inletiyorlardı.

Eniştemin şenliği yerindeydi. Durmadan konuşuyordu: «Gel sat bana bu kekliği Yaşar! Sat, tıpkı böyle bir TÜFEK alayım sana! İstersen bunu vereyim! Bak, aklını erdireyim diye bir daha söylüyorum, sat!..»

«Kardeşim kekliğini satmayacak enişte!» dedim ben. «Biraz daha büyüsün, ona biz alırız tüfek. Babam söz verdi zaten. Babam da, dedem de söz verdiler...»

«Benim tüfek algın ama! Bir atmada kaç vurdu bak!..»

54

«Vursun!..» dedi kardeşim. «Ben bu gizlemeli avı sevmedim. Bir daha gizleme benim kekliğimi!..»

Eniştem güldü:

«Ne kadar safsın Yaşar! Keklik avı böyle olur eniştem!.. Öteki keklikler kafesi görürlerse toplanmazlar. Gizlemek şarttır... Keklik avı böyle yapılır...»

« Çıkaralım kafesten!»

«Kafesten çıkardın mı pııııı!..»

«Benim kekliğim elcik, döner gelir!»

«Ben bir gizleme daha yapayım, sonra kendin sal!»

Eniştem yeni bir meşe dibi seçti. Kafesi onun içine sakladı. Az sonra kardeşimin kekliği ötmeğe başladı. Uzun uzun, yanık yanık ötüyordu. Öteki keklikler de dört koldan karşılık veriyorlardı. Hem de yaklaşıyorlardı gittikçe. Çok geçmeden geldiler. Önümüzdeki alana toplandılar. Gene yirmi kadardılar. Boyuna dönüyorlar, ötüyorlardı.

Eniştem yeniden nişan aldı. «Gez, göz, arpacık!» dedi. Çekti tetiği. Bu sefer üç keklik vurdu. Çok sevinçli, çok mutluydu. «Ah bir satsan, bir satsan şu keklıği... aaah! Görüyorsun hiç boşa atıyor muyum? Bir sefer dört, bir sefer üç... şuna bak!»

«Satmam, boşa yorulma enişte!» dedi kardeşim.

«Hiç satmaz, yorulma!» dedim ben de.

Eniştem, kardeşimin keklik satacak biri olmadığını anladı.

«Satar mıyım? Elcik keklik bu! İyice alıştı bana! Nere gitsem geliyor ardımdan...»

«Peki!» dedi eniştem. «Elcik elcik deyip duruyorsun, sal da tanyalım şunu bir! Elcik mi, değil mi, görelim!..»

«Salarım!» dedi kardeşim.

Sonra bana suç bulmak yok ama!»

«Ne suçu bulayım? Gidecek, gene gelecek!»

«Sal madem, görelim!..»

Çiğdemli derenin beri yüzüne, Topal Turna Yurdu'na gel-

55

dik. Kardeşim kafesi götürüp bir meşenin dibine koydu. Kapağını da açtı. Kendimiz saklandık hemen. Tüfeği kardeşim aldı gözüne. Eniştem, «Dikkat et, kendi keklığini vurma!., dedi. Kardeşim bir gözünü yumarak «Pışışt» etti: «Kör sanma bakalım beni!» dedi. «Kör sanmıyorum, ama iyi nişan al!» «Merak etme, alırım!..» dedi kardeşim. Bekliyorduk. Eniştem sinirli sinirli, önündeki çimenleri yoluyor, toprağın orasını kel ediyordu. Epey bekledik böyle. Kardeşimin keklıği biraz sonra öttü:

«Gakguburak, gakguburak, guburak gak gak, guburak!..» Yakınlardan bir keklik karşılık verdi: «Guburak gak gak, guburak gak gak...» Öteki keklik sekti çıktı ortaya. Meşenin çevresinde birkaç sefer döndü. Kardeşimin keklıği fırladı dışarı. Kucaklaşır gibi birbirlerinin üstüne yürüdüler. Kanatlarını açıp kapayıp gaga-1 açtılar.

«Bunlar kardeş galiba!» dedim ben. «Yavuklu yavuklu!..» diye güldü eniştem. «Baksana...» «Kekliklerin yavuklusu olmaz!» dedi kardeşim. «Olur!» dedi eniştem. «Neden olmasın?» «Onlar evlenirler mi?» . Eniştem güldü:

«Evlenmiyorlar da bunca keklik havadan mı oluyor?» «Yumurtadan oluyor!» dedi kardeşim. «Kekliklerin davul zurnası yok ki evlensinler!..»

Bir de baktık, keklikler yok! Biz tartışırken onlar gitmiş! Hemen fırladım. Eniştemin aldırđı yok. Kardeşim de, «şimdi ardında bir alay keklikle döner gelir!..» diyor.

«Kalkın aryalım, keklik yok!..» diye bağırdım. Kardeşim, «Döner gelir!..» diyor hâlâ. Onlar oturdular, ben yukarı doğru koştum. Meşelerin, taşların arasına baktım, yok! Kendi kendime keklik sesi çıkardım,

56

küy küy...» etim, hiç bir karşılık alamadım. Biraz daha yukarılara gittim, yook! Gelip haber verdim, «Keklik yok, haberiniz olsun avcılaaaar!..» dedim.

Eniştem, koluyla aşağıları gösterdi:

«Bu yana doğru gitmiştir belki...»

Kardeşim yüzyukarı yattı: «Döner gelir...»

Onları bırakıp aşağılara koştum. «Gak gak guburak...» dedim, «Küy küy küy...» ettim, meşelerin arasına baktım, yeniden öttüm, yeniden baktım, yok keklik! Yok, bulamadım, dönüp geldim. Onlar hâlâ oturuyorlar, yatıyorlar.

Eniştem, «Canım! Ne merak ediyorsun, keklik elciiik!..» diyor.

Kardeşim, «Elcik tabîî, ne sandıydıın?» diye karşılık veriyor.

«Birazdan yüz keklikle dönüp gelecek!» diyor eniştem.

Kardeşim, «Gelecek tabîî, göreceksin!..» diyor.

«Tamam tamam, ben de gelecek diyorum...»

«Alay et bakalım!» dedim enişteme. «Sal dedin saldırdın; gelmiyor işte!»

«Zorla mı saldırdım? Salmasaydı!» dedi eniştem.

«Ben kendim saldırdım!» dedi kardeşim. «Şimdi gelir...»

«İyi madem!» dedim, ben de oturdum. Uzattım ayaklarımı, açtım kollarımı, yattım: «Bekleyin bakalım...» dedim.

Ağzlarına çimen yaprakları alıp beklediler. Beklediler ama keklik dönüp gelmedi.

Güneş de ikindiye devrildi. Uzaklardan taaak taaak tüfek sesleri geliyordu hâlâ. Kekliğin döneceğinden ümidim yoktu. Eline fırsat geçince uçup gitmişti. Hiç gelmeyecekti.

Eniştem kalktı:

«Karınlığımız acıktı! İkişer lokma yesek iyolur!» dedi.

Torbalardan azıklarımızı çıkarıp koyduk ortaya. Haşlanık yumurta, soğan, patates, bazlama... Karınlarımızı doyurduk. Derenin temiz yerini bulup birer de içtik. Keklik gelmedi.

57

«Peki, ne olıacas. şuuu!»

«Dört yanımıza bir daha bakalım!» dedi eniştem. Kardeşim istemeye istemeye kalktı. Meşelerin, taşların arasına, otların, kafılların içine baktık. Keklik gibi öte öte dolaştık. Birkaç sefer önümüzden alaylar uçtu. İçlerinde kardeşimin keklığı var mı, yok mu, bilmiyorduk. Uçup sekip gidiyorlardı. «Yooook!» dedi eniştem. «Peki, ne olacak? Yooook...» «Dereye varıp bir su içsek...» «Kardeşimi kandırdın, şimdi böyle diyorsun!..» «Salmasaydı! Bu ona bir ders olsun! Bir daha ne yaptığını iyi düşünsün!» Kardeşim:

«Kafesin olduğu yere gelmiştir, gidip bakalım!» dedi. «Avucunu yala, avucunuuuu!..» dedi eniştem. Kardeşime de çok kızıyordum. O kadar saftı ki! Geze geze kafesin yanına geldik. Kardeşim koşup baktı. Kekliğin dönüp gelmediğini anlayınca sapsarı oldu. Meşelerin önüne, ardına bir daha, bir daha baktı. Sanki keklik gelmişti de, Yaşar'a oyun ediyor, bir yerde saklanıyordu. Bulamayınca başladı ağlamaya: «Gelecektiii, gelecekti!.. Öteki avcılar vurdular kekligimiii!.. Değilse hemen dönüp gelecektiii!..» Uzaklardan habire tüfek sesleri duyuyorduk. Vardım yanına: «Sulu sulu ağlama Yaşar! Ağlama da biraz aklını başına topla!» dedim. «Onun bunun sözüne uyma bir daha!.. Haydi şimdi eve gidelim...» «Bulmayınca dünyada gitmem!..»

«Nasıl bulacaksın? Yok işte!» dedim. «Dediğin gibi, belki de avcılar vurdu. Onun elcik olduğunu ne bilsin eller?»

Boş kafesi eline verdim. Kolundan çeke çeke yürüttüm biraz. İki de bir dönüp ardına bakıyordu. «Vurdular kekligimiii!..»

deyip deyip ağlıyordu.

Eniştem konuşmuyordu. İçi keklik dolu torbasını sırtına vurmuş, tüfeğini omzuna atmış, önden önden gidiyordu.

58

eve geiaik. Anam önce tarjetmedi. Kekliği kateste sanıyordu. Babam da değirmendeydi. Anam kardeşimi gözü yaşlı görünce sordu: «Ne oldu, dağdaki keklikleri beğenmedin mi?»

Olanları anlattım: «İki sefercik tüfek patlattık. Sonra kardeşim keklığını saldı. O da gitti gelmedi, ana!» dedim.

Sıçradı kalktı anam: «Gördün mü nasıl kandırmış? Sen nerdeydin peki?!. "Salma Yaşar!.." demedin mi buna?»

«Dedim ama dinlemedi...»

«Öyleyse ağlasın şimdi!»

Getirdiğimiz kekliklerin ikisini yolup temizledi, vurdu ocağa. Ötekileri de Çevri dayımgile yolladı. O yıl Muhtar Bağa Hamzagil'de hizmetkârdı Çevri dayım. Bizden daha yoksul oldukları için ara sıra gözetiyordu anam. Ellerinde olsa onlar da bizi gözetirlerdi. Keklik suyundan bulgur pilâvı yaptık, hoş oldu. Etlerini de didip koyduk sofraya. Et de, pilâv da çok lezzetliydi. Ama ağzımın tadı yoktu. Kardeşim yemedi. Ağladı hep.

«Şimdi ağlamanın yararı yok!» dedi anam. «Baştan ağlayacaktın! Babacığın gibisin! O da senin gibi safın teki. Çerçiyken dağ köylerine öteberi satmağa giderdi. Nesi var yoksa veresiye verir gelirdi. Sonra da toplamağa giderdi beş kuruş, beş kuruş. Tıp demiş burnundan düşmüşsün!..»

Anam, yerini bulunca bu türlü konuşmayı severdi. Hele babamla dedem yok da serbest kalmışsa hiç kesmek bilmezdi. Sofrayı kaldırdıktan sonra da sürdürdü:

«Dört yaşındayken berbere götürdük bu akıllıyı. Saçını kestirdik. Eve gelince aynaya baktı, saçları yok: "Saçlarının saçlarımı!.." diye bir ağlama tutturdu. Berbere gidip, "Ver benim saçlarımı!" demiş. O da, bugün, yarın diyerek iki ay avuttu bunu. İki ay sonra saçları uzadı da bıraktı adama gidip gelmeyi...»

Kardeşim kapanıp yatmıştı, ağlıyordu.

Anam da anlatıyordu: «Şaştık yanıldık, bir ay kadar bosta-

59

nm başına koyduk bunu. Güya bekleyecek. Tokur Çooan gelmiş:

"Bir kavun bir koyun, bir karpuz bir kuzu, var mısın?" demiş.

Bizim saf Yaşar, bir sürüye bakmış, bir bostana; düşünmüş:

"Varım tabî!.." demiş.

Tokur Çoban oturup bir kavun, bir karpuz yemiş, geçip

gitmiş.

Bizimki bağırılmış ardından: "Ne zaman vereceksin koyunu, kuzuyuuu?" "Güzeeeeee, güzeeee!.." demiş o da. «Böyle saftır bu...» Kardeşim hâlâ hıçkırıyor, ağlıyordu. Anam kalkıp yatakları serdi:

«Kalk yatağa yat! Kuru yerde ağlayıp durma!» dedi. Kardeşimi yatağa yatırdı zorlukla. Boş kafesi de ambarın üstüne

koydu.

«Bunun ne kadar saf olduğunu surdan anla: Beş yaşına geldi, sünnet olacak. Baban o yıl da değirmen bekliyor. Köy içine bir sünnetçi gelmiş. Çevri dayını çağırdım, "Götür de yap-tırıver!" dedim. Çevri dayın, "Bak Yaşar, bir adam gelmiş, çocuklara sedef çakı veriyormuş, gidip sana da

alalım!.." dedi. Yaşar, Çevri dayısını felân beklemeden koştu. Oraya varınca, "Ver bana bir çakı!" demiş adama. O da, "Kaldır eteğini, vereyim!" demiş. Sünnet etmiş, ağlaya ağlaya çıktı geldi bizimki. Tabii çakı maki yok! Sonra baban alıverdi bir tane. Ama beğenmedi. Neden? Çünkü kemik saplı! Sünnetçinin vereceği

sedef saplıymış!..»

Anam hem anlatıyor, hem gülüyordu. Kardeşim uyumuştur. Yatmadan boş kafese bakıp içimi çektim. «Olsaydı, yanık yanık öterdi şimdi!..» dedim.

Sabahları en erken anam uyanır. En erken o kalkar. Ahıra iner, mallara saman verir. Kümesin ağzını açar, tavukları

60

olur.

O gün daha erken kalkmış anam. Bakmış bizim Yaşar yok. Gelmiş beni uyandırıyor: «Ali! Kalk anam! Kalk tosun Alim! Yaşar yok! Kalk bir bak!..»

Gözlerimi oğuşturup baktım, yatağı boş.

«Kekliğini aramağa gitmiştir ana!» dedim.

«Yalnız başına nasıl gider, hemen koş ardından!..»

«Olur ana, üzülme, bir çaresine bakarım!» dedim. «Ama babamgile azık gidecek, mallar suya çıkacak, nasıl edelim?»

«Sen malları sularken ben azığı hazırlarım. Alır değirmene koşarsın. Oradan kardeşine geçersin...»

Düşündüm: Avlandığımız yerlerle değirmen ters yönde. Ama anam üzülmesin diye peki dedim.

Fırlayıp malları suya çıkardım. Sulayıp geldim, anam azığı hazırlamış. Ayaküstü bir dürüm yaptım. Azık torbasını takınıp koştum.

Babam değirmeni bekliyordu. Dedem de yanındaydı. İki müşterisi vardı. Bir bizim köylü, bir Kavaklı. Onlarla konuşuyordu. Dedem beni görünce sevindi: «Evde ne var, ne yok tosun Alim? Anan, kardeşlerin nasıllar?»

Başımıza geleni anlattım. Çok üzüldüler. Enişteme de kızdılar. Babam:

«Bu benim kayınço, çocuktan beter işler yapıyor bazan! Ne ayartıyorsun çocuğu be Kadir?» diye söylendi. Sonra, «Haydi git ara, haydi!..» dedi.

Hele dedem, cin ifrit oldu, ne diyeceğini bilemedi.

Gittim, Çiğdemli derenin, Yamkçam'ın, Topal Turna Yur-du'nun oralarını meşe meşe taradım. Keklik gibi öttüm, «Ya-şaaar, Yaşaaar!..» diye bağırdım. Ne keklik var, ne Yaşar. İkindiye doğru dönüp geldim. İki saat sonra da kardeşim geldi. Gözleri kızarmış, şişmiş, hâlâ ağlıyor. Kekliği de yok.

Anam:

«Ağlama tosun Yaşarım! Biliyorum acın büyük! Öyle kek-

61

lik bir daha bulunmaz, biliyorum! Ama Kiraa paıaz, vu*- s^«^ tutarsın. Evet, öyle elcik etmek zor. Ama kaçıp gitti işte, ne yapacaksın? Kuşlar da özgürlüğün tadını bilir. Fırsat bulunca kaçıverirler. İstiyorsan, yarın da gidin Ali ağarla, bir daha arayın. Haydi şimdi kes ağlamayı...»

Akşam Çevri dayımgil geldiler. Kadir eniştemin görüldüğü yoktu. Her halde utancından gelemiyordu. Dayımgille oturduk, geç vakte kadar kardeşimi avutmağa çalıştık. Dayanılmaz acılar

içindeydi.

Çevri dayım:

«Yarın erkenden gidip arayın gene! Su başlarına felân bakın. Belki bulursunuz...» dedi.

Yattık. Ama kardeşimin üst kirpiği, alt kirpiğine değmemiş sabaha kadar. Anam, «Döndü durdu yatakta, Yaşarım döndü ağladı!» dedi.

Sabahleyin işi gücü bırakıp gene kırların yolunu tuttuk. Biraz ekmek azık aldık yanımıza. Hellece çayını geçtik, Yanık-çam'a vardık, «Gakguburak gakguburak gak gak...» öttük, ıslıkla «Küy küy küy...» ettik, bulamadık gene. Sonra Çiğdemli dereye, Topal Turna Yurdu'na geçtik. Kalburdan geçirdik oraları. Yer yemiş, gök çekmişti sanki. Yoktu. Akşam geç vakit, yorgun, bitkin, dönüp geldik.

Anam, artık kardeşimin saflığı üstüne öyküler anlatmayı bırakmıştı. Acısını söndürmeğe çalışıyor, yarasını iyileştirici sözler konuşuyordu: «İnsan bir kuşu tutar da salarsa, Ulu Tanrı ona cennetinden en iyi yeri ayırmış! Hele çocukların sevabı dört kat olurmuş! Senin de böyle. Sevapların birikiyor...» diyordu. Ama kardeşim oralı olmuyor, hep kekliği düşünüyordu. Böyle bir tutkunluğu başkası anlatsa, gözümle görmesem, dünyada inanmazdım ben. Kardeşim öylesine vurgun, öylesine yangındı kekliğine.

Kekliğe de kızıyorum biraz: «Madem bu kadar kaynaştınız birbirinizle, niçin bırakıp gidiyorsunuz? Haydi bırakıp gittin, ni-• çin dönüp gelmiyorsun hemen?»

62

radan biraz ekmek alıp fırlamış evden.

«Hiç tıptı etmeden nasıl gittin? Ruhum duymamış!..» «Aramazsa karasevda olacak, bırak arasin! Arasin açılın...»

«Börtü böcüye raslar. Domuzlar Keskin dağlarına yaylıma gidiyormuş. Issız kırlar... Git gene ardından...»

«Ne gideyim, kendi kırlarımız! Domuzlardan felân korkmaz o!..»

«Neysel, hele bir akşam olsun da...» dedim. Akşam oldu. Kardeşim, omuzlarını düşürmüş, gözlerini, dudaklarını şişirmiş, çıkıp geldi gene. Yoktu keklığı. Bulamamıştı. Bulacağı da yoktu. «Yarın gene gideceğim...» diyordu.

«Ah benim saf Yaşarım!.. Gitti, gelmez artık! Giden gelseydi gömütlükten babacığım gelirdi!..» dedi anam. «Üzülme, bırak Yaşarım! Yokluğuna alış. Yaza ne kaldı surda? Buğdaylar biçilirken her yer palaz olur. Beğen beğendiğini tut. Büyüt, elcik et. Ama bir daha şunun bunun sözüne bakıp salma...»

Birazdan babam da değirmeni dedeme bırakmış, çıkıp geldi. Öptü okşadı kardeşimi: «Hiç! Zaten senin bu kadar üzülme yanarım! Daha çocuksun. Bu sana bir ders olur. Yarın büyürsün. Bir tüfek alırım sana. Bir de yeni keklık tutarsın. Çıkarsın dağlara, dilediğin gibi avlanırsın. "Bırak keklığını!" derlerse bırakmazsın. Hiç üzülme, hiç!..»

Yedik içtik, dereden tepeden konuşup yattık.

O gece ekenden deliksiz bir uykuya daldı kardeşim. Adamakıllı yorulmuştu» Ara sıra derinlerden derinlerden iniyor, sayıklıyordu. Ama uyuyordu da.

Babam da, «Unutur canım unuttur, hep böyle gidecek değil! Ne olsa çocuk!» diyordu.

Ben de öyle sanıyordum.

Ertesi gün anam gene erken uyanmış. Elini uzatıp kardeşimi yoklamış, yatağında duruyor. «İyi!» demiş kendi kendine. Sonra, «Cımicık daha yatıp kalkayım, daha erken!» diye dü-

63

şünmüş. Tam yorgam başına çckcinui ^^__._

masın mı? Fırlayıp kalkmış. «Var bir şey ama, hayır bari olaydı!» demiş. Kapıyı açıp bakmış: Keklik! Kardeşimin keklığı!.. Anamın çığlığına uyandı: «Koşun koşun! Yaşar'm keklığı gelmiş, koşun!..» Bağırıyordu kapıda.

Gözlerimizi oğuştura oğuştura gidip baktık: O! Kardeşim de koşup geldi, öptü keklığını, okşadı. Deli oluyordu sevincinden. Ne yapacağını bilemiyordu.

Babam, «Keh keh keh!» diye güldü gevrek gevrek. Şaşıyordu.

Bizi asıl şaşırtan şu oldu: Kardeşimin keklığı yalnız değildi. Bir tane de arkadaş getirmişti yanında. Her halde Topal Turna Yurdu'nda bulunduğu keklıktı bu. Kardeşim, kendi keklığını

seveceğim, sorguya çekeceğim diye uzun zaman onu görmedi: «Neredeydin? Söyle neredeydin? O kadar aradım, öttüm, neye ses vermedin?» diyor, habire okşuyordu.

«Baksana, seninki bir de arkadaş getirmiş!» dedim.

Dönüp baktı, «Öyle miii?» diye zıpladı, el çırpı.

O sabah çorbamızı ağız tadıyla içtik. Kekliklere yem, su

verdik.

Biraz sonra kardeşim anama sordu: «Bunların ikisine kafes yok, ne yapacağız?» Anam baktı: «Kat ikisini bir kafese!» dedi. Kardeşim iki keklığı bir kafese yerleştirdi. Akşamüstü de dedem, değirmenin yanındaki kovanlarımızdan birini açmış, bir bakraç bal çıkarmış, babamla birlikte alıp geldi: «Bu işin üstüne iyi gider, koyun sofraya, yiyelim!..» dedi.

ANKARA DEDİKLERİ BİR BÜYÜK ŞEHİR İÇERİME AKITTIKLAR ÇOK AÇI ZEHİR

Yaşar'm babası Seyit'in anlattığı parça. Çiftçilik, çerçilik, değirmencilik... Köylük yerinde diyor bize hayat yok. Şimdi yeni bir işin peşinde. Şehirde bir işin. Yeni bir iş olsun da, ne olursa olsun. Ah bir kart olsa. bir torpil olsa, iş bulmak zor değil.

Şehir hiç olmazsa köyler kadar boşu boşuna değil... diyor.

Aliver çaliver, köyümüz bu yörede ün saldı, domuzlarıyan bir, benim sıpanın keklığıylen iki. Yolda belde raslaştığımız komşu köylü arkadaşlar taklaşmadan edemiyorlar:

«Bekâr Amerikanlar gelmiyorlar mı? Yok mu avcılarının içinde? Bir iki de kız verin, temelli artsın ününüz! Kızlarınız da etli butludur hani! Biraz yunup paklanınca mis gibi olurlar...»

Elde gevenağız, boşboğaz çok!

Ün!.. Kuru boş ünün ne değeri var? Ben inliyorum, hayat yok! Ben ün isterim cımcık hayat getirsin... Aliver çaliver, gene yaz bitti bak. Ne kattık ambara? Ne geçti elimize? Çekip bir Ankara'ya gideyim diyorum, hani para? Bir kart, bir torpil bulup işe gireyim, çekeyim avradı, çocukları, babamı diyorum, hani elime yapışiverecek bir tanış? Babama sorarsan, be-

64

65

nim tabansız oluşumda bütün sakarlık. İşgötüm yokmuş, ucv-let danası gibi devrilip yatıyormuşum duvarın dibine. İşleyecek olana iş mi yokmuş? Heey efendi babam, hani iş? Değirmen bekle, çerçilik yap, gübre çek, köstebek öldür, Amerikanlar gelsin domuz avla, ateş yak, domuz közle, topla karıyı kızanı tezek kes, güz geldi toprağı aktar, zemheri geldi ekini ek, bahar geldi ~ sula, yaz geldi biç, döğ, savur, deneyi değirmene götür, unu eve getir... Hayhay, getireyim! Ama sonuç ne? Ancak boğazına yeter hepsi. Kıçın açık. Yimbeş kuruş çay paran yok cebinde. İki arkadaş sokulup gelse yanına, mahcup oluyorsun.

Alamanma, Holandasma yazıldım, gelmiyor sıram. Bulamadım bir kart, yok torpilim!..

Gideyim Alamana, versinler işimi, ücretimi, katır gibi çalışayım. Çalışmaktan bıcarsam eşşeğim! Paraları babamın önüne deste deste yağmazsam dünyanın en aşağılık insanıyım! Bir kuruşunu Alaman avratlarına, yada bizim burdan gitmiş yosmalara yedirirsem benden adi adam yok! İt gibi uysal, at gibi acar, eşsek gibi dayanıklı çalışıp, önce çoluk çocuğumun, sonra da milletimin yüzünü ak etmezsem, damarımdaki kan kurusun! Haggaten sırasını bekleyip de giden arkadaşlara taş atmak değil ereğim. Helâl olsun, talih, Kör Salih, çekip gittiler, çalışıyorlar, çoğuyla askerlik ettik, çoğuyla karakollarda sopa yedik, kimi tomafıl alıp deviriyor, kimi içip içip bağılıyor, kimi döğüş kavgı, cinayet; ama çürüksüz koz olmaz, gene iyidirler. Duyuyorum, söylüyor radyolar, yolladıklarıyla kapanıyor Ankara'daki beylerin açığı. Yolladıklarıyla dönüyor iç tecaret, dış tecaret, sığır değilim anlamayacak! Giden arkadaşlarımın birinden geri kalmadığım gibi, hepsinden ireli geçmezsem çalışkanlıkta, gene eşşeğim! Yok, gelmiyor sıram. Yok, bulamıyorum bir torpil. Yok, çıkışmıyor yedirecek param!..

İrktim sirktim, bir yirmi lira buldum. Altı da Ismahan'da varımış, beşini aldım. Karami'nin cip Kırıklı'ya gidecekmiş. Dedi: «Beş liradan aşağı idare etmez! Sekiz kişi çıkarsa kırk lira, tevlıke! Benim hesabım en az elliye gitmek. Belkim iki de yol-

binersin. Yoksa ne yapayım akadaş? Bin lira Amerikan şirketine, iki bin onarımcıya, üç bin. Eee, ırmak suyu yakmıyor, benzin yakıyor bu. Daha üstüne yağ,gres, lastik, trafik, kaza, ceza.. Beş liran varsa binersin Seydo yeğenim!»

Haaaay, gözünün içine goyum dünya!

Meğerim millet köyün içine bir cip gelsin deyi beklenmiş! On kişi doluştu üst üste, ikisi avrat. Gülesim geliyor bunca sinirli halimle. Ali Delıkurt, Güssün'ü iğneletmeye götürüyor çocuğu olmuyor diye. Âşık Mehmet-de Dilber'i götürüyor, çocuğa kalmış, boşalttıracak!

Ali Delıkurt yüz lira bırakır gelir, ama çocuğu olur mu ol- | maz mı bilmem. Fakat Âşık Mehmet, üç yüz elli, dört yüze dönemez Kırıklı kasabasından. Çocuğu aldırır ama kanı da akar, akar Dilber'in.

Ne has idi kızlığında! En yandığim oydu, babam Ismahan'ı alıverdi. Neyse, geçmişe mazı, yenmişe kuzu. Fakat cenaballahın işleri mi ters, insanlar mı tersine çevirdi, aynı köyden iki çift gidiyor, biri istiyor karısı doğursun, biri istiyor doğurmasın! Birine lâzım, birine lâzım değil çocuk! Lâzım olmayana var, lâzım olana yok! Onu buna, bunu ona niçin vermemiş cenabal-lah, hâlâ da niçin vermiyor? Din mi, siyaset mi, recim mi? Anlıyorum, ama anlatamıyorum...

Bokuböyüğün Yüksel de fosur fosur cara içiyor kutu kadar cipin içinde, patlayacağım! Benim gibi Âşık Mehmet de sinir oluyor. Kızılseki'ye vardık bağırdı: «Lan oğlum söndür şu zıkkımı öleceğim!..»

Diklenmedi, söndürdü.

Karami de kuralını söyledi:

«Otoposta miniposta içirtmez Belediye! Gidin Ankara'ya bakın, yasaktır. Dolmuşlarda ancak terbiyesiz müşteriler içer. Bizim Kırıklı da belediyelik, velâkin böyle bir yasak yok! Kendi

kendimize düşünelim, çok sakıncası var sağlığa. Gara kanser yapar bir. Nefes almayı zorlattığı için akciğer veremi yapar, iki.

67

66

Bu ikisine yakalanan uu ««„„„„_»

men ölür yeğenim. Avradını el alır, el girer yatağına. Tasarla bak, ne kadar kötü bir hal! Ben bir filime girdim. Herifin birinin var bir güzel avradı. İçiyor böyle carayı, öhho öhho öhho, me-ğerim esral sarıp içmiş. Akşam oluyor, lâmba sönüyor. Avrat ayağını tepiyor, dirseğini furuyor, iş yok bizim ağada! Eee, ne yapacak bu avrat? Ben çok acırım böyle kadına. Gözel bir, * genç iki. Feri Cansel oynuyordu. Yahut Fatma Şoray neyise. Komşusunun bir oğlu var futbol oynuyor. Hemi de sinemaya çıkmış filim çeviriyor. Bir gün, iki gün; herif öhho öhho öhho demede olsun, bunlar buluşuyorlar futbolcu delikanlıyan. Delikanlı da yirmilik çivi eşsoğlu eşşek! Hasadını çıkarıyor avrat-cazın! Günde iki sefer, üç sefer! Tabî o kadar buluşmanın neticesinde, oğlan futbol maçında yeniliyor. Bunu gülüp ten atıyorlar. Filim daha uzundu unuttum...»

Ayderesi'ni geçtik teker patladı. Yamadık şişirdik iki saat. Sonra Taşan'a vardık. İki kişi kolunu kaldırdı, «Bizi de alın!» «Bekleyin sizi de yarın alayım!» dedi Karami. «Zingagmk doluyum kusura bakmayın!»

Battaloba, Kulaksız, Balışık... Kırıklı'ya varmadan paraları verdik biz. Gözümüzün yaşına bakmadan aldı beşer liramızı. Ankara miniposları bekliyor, koşacağım, Ali Delikurt sordu doktorun yerini biliyor muyum? Âşık Mehmet de yüzüme

bakıyor, biliyor muyum?

«Heeeeey Allahm avanakları! Ulan avratları değişiverseniz de hem paralar gitmese, hem de iğne şu bu deye yoksulların canları yanmasa olmaz mı, yok mu bir kolayı? Çalıştırsanız ya çomak çıkası kafalarınızı!» dedim yürüdüm.

Onduğu yerden gece kaçmış milletimiz. Ardımdan anama avradıma söğdüler. Gurbette kendi öz köylülerimlen döğüşmek işime gelmediğinden, söğdüklerini duymayıverdim.

Bindik Ankara miniposuna, sekiz lira. Köprübaşı, Irmak istasyonu, Elmadağ, Kızılcaaköy benzinliğinde istirahat. «Bay için», «Bayan için» levhalarını asmışlar. Girip bir su döktüm.

68

ler namaz kılıyor. Gündeğmez, Karabayır, Ureğil, Dutluk, Mamak'tan girdik Ankara'ya. Geçtiğim yerleri öğrenmeyi severim. Askerlikte trene bindim, Kurtalan'a kadar istasyonları ezberledim, unuttum. Yemeye yemeye tulumba tatlısını da unuttum ne yapayım?

Düşündüm, doğru İş Bulma'ya gideyim. Talih numara şapkamın içinde. İkinci kata çıkayım, bir hanım memur var, eğilip selâm vereyim. O yoksa, kafası kazımk oğlan vardı, duruyorsa eğilip ona vereyim. O da yoksa bir gözü ayda, bir gözü çayda İrfan Beye gideyim, eğilip ona vereyim, sorayım Alamanya sıram daha gelmedi mi?

Fakat yavaş ol bakalım Seydo yeğen! Kuyruk var İş Bul-nia'mn kapısında. Alaman kuyruğu değilse eşşeğim! Tâ karşılardan bellidir soyka. Neyse haydi bakalım, duralım biz de. Duranlar Allanın kulu değil mi?

Önümde Haymana-Tabaklı köyünden Yasin Köroğlu. Yedinci yıla devrilmiş, hep böyle beklermiş. «Bir daha dünyaya gelirsem doğar doğmaz yazılacağım ki otuz beş yaşımı geçmeden sıram gelsin!» Daha Yasinle tanıştık tanışmadık, ardıma Beypazar-Başören köyünden Mahmut Kırlangıç durdu: «Bilemedik! Avradı yazdırmak varmış önden! Sırası tez geliyormuş. Oraya varışkın istek yaptı mı sen de gidiyormuşun. Bilemedik! Yazdır gene diyorlar. Altı buçuk yıl oldu, çok bekledim, emeklerime acıyorum, boşa gitmesin deye sabrediyorum...»

Paydosa yarım saat kala geldi sıram. Akşam paydosuna! Tanımadığım bir memuru oturtmuşlar camın ardına. Rüşvetten atmışlar ötenkileri. Öyle konuştular kuyrukta. Durmayıp atsınlar, sormayıp atsınlar, gelen de yir! Bitlen pire bilem yiyici! Türk'ten rüşvet kalkar mı? Kalksa en önden ben sevinirim, öğünür, gurur duyarım milletinden.

«Bekleme yahu, fişini ver!»

«Adım Seyit Bükülmez. Bu benim babamın soyadı, ben bükülürüm. Fişim de ahacık!..»

69

«DU SCU Jllllllll. j.,«»-----__

«Nüfusum yanımda yok!»

«Nerden belli bu fiş senin? Başkasının fişiyle gelip sahte pasaportlan gidenleri yakalıyorlar, ucu bize dokanıyor! Nüfusunu getir...»

«Yahu beyim, yeni beyim, büyük beyim...»

Tak tak vurdu parmağındaki yüzükle cama. Başören köyünden Mahmut Kırlangıç'ı çağırdı. Tabii onun da nüfusu çıkmadı üstünden. Bu nüfus sormayı yeni icat etmişler. Şimdi köye kadar gideceğiz, yeniden para bulacağız, yeniden babamı kandıracağız, pazara gidiyorum felân ağzıyla yeniden Ankara'ya geleceğiz, yeniden kuyruğa duracağız, bu sefer sıramız gelince diyecekler: «Nüfusunuzla gelmeyecektiniz, gidin nüfussuz gelin!» Bir daha düşecek bizim sıra gerilere! Alaman sırasında hayat yok. Ulan bir kart deyivermedi godumun çevirmeni Amerikan avcılarına! Kendim derdim bileydim kart deyecek kadar

bir Amerikanca!..

Çıktık ardımıza baka baka. Çıktık yanlışlıkla domuz kurşunu yemiş it gibi moğuklaya-|moğuklaya. Yürüdük, Orduevi'nin önüne vardık. Büyük yapı. Subaylar'oturmuşlar bahçesine. Üstlerinde tenteler. Hanımları saçlarını taramış. Çiçekli emprimelerini giymişler. Bizim zamanımızdaki giysileri değişmiş albay yarbay takımının, yaşlanıyorum. Alamanya sıram gelmeyecek, yaşlanıyorum. Asker ocağında gözüme dağ gibi görünen binbaşılar delikanlı gibiler şimdi, yaşlanıyorum. Yaşlanıyorum akasyalarda gün ışıkları, kuşlar... kuş bokları... vicirdeşen serçeler... Ödüm sidiyor, yaşlanıyorum...

Yürüdük Kızılay'a yukarı. Yeni dükkânlar, yeni vitrinler. Köyü satsak birinin yarısını alamayız. Yürüdük Mahmut Kırlan-gıç'la. Geyinmişler en naylon geysilerini kadınlar. Erkekler de uzatmaya başlamışlar enselerini. Yokmuş Mahmut'un da tanıdığı, torpili.

«Valla benim de köylüm Tecir Ali var, Kavaklı'da kapıcı. Amerikan Elçiliği'nin yanından, Su Deposu'ndan sapılıyormuş.

70

Karısı Gülcan akrabam olur. Kardasın olsa neye yarar? Kendim sığar mıyım yanlarında bilmem ki, seni de götürüp sığdır-sam ay Mahmut arkadaşım?»

Baktı yüzüme Başörenli Mahmut: «Ben gider Hergele'de handa yatarım. Verim beş lira. Bir daha da ya gelirim, ya gelmem. Yada döker düşünür bir tarla satarım, yazdırım avradı. Başka ne bok yiyim arkadaş? Eğer sen köylün Tecir Ali'nin evine varcaksan, hemen şurada ellerimizi toka edelim, git güle güle. Ben de kendi kadersiz başımın çaresine bakayım...»

Ellerimizi toka edip ayrıldık Mahmut'lan.

Ankara'ya iki üç gelip gittim eskiden. Tecir Ali köylümün evine de gelip gittim. Ama bu evine değil. O zaman Bahçeli'de 16'ncı Sokak'ta kapıcıydı. Oradan Esat'a geçti. Esat'ta eğlendi İki yıl. Oradan Kavaklıya geçti. Şimdi ilk gideceğim. Bakalım kaş eğmeden kabul edecek mi? Gülcan Hanım yüz verecek mi? Şehir bozuyor insanların ahlâkım.

Yürüdüm şapkam başımda. Kıçımdaki pantol yamalı. Ceketimin kolu dirseği erimiş. Yakalarım yağdalı. Yalnız akıl edip berberin önüne oturdum köyden çıkmadan ki, ensemin, kulağımın kollarını kırptım. Bir bunu iyi yapmışım. Bir de su dölündüm dün gece, iktiza etti.

Kızılay kavşağından geçtim parkın çenesine, korka korka. Oradan yürüdüm. Bissürü durak var. Az çok biliyorum Kavaklı hangi yönde. Otoposa binsem iyolur ya. Bir yanlış yere basarım, birinin ayağını çiğnerim ayıbolur. Yürüyüverdim yukarı doğru. Çocuk, bahçesinin içinde sallangeçler, gıncıraklar. Bütün dayireler, bütün Bakanlıklar paydos etmiş, günün batmasına daha dünya var. Kalabalığı caddeler almıyor. Yürdüm kıyıdan kıyıdan. Yürüdüm sine sine.

Haggaten âlem kazanmış, kalem yutmuş. Kars'tan, Sivas'tan, bizim köyden, Mahmut arkadaşımın köyünden toplamışlar, hu taşları yığmışlar üst üste, bu asfaltları dökmüşler, hem de rahmetlik Gazi'nin heykellerini dikmişler. Bakanlık yapıları hirer alâmet. Alâmet olduklarına göre baksalar yüzümüze!

71

I

Emniyet Genel, Candarma Genel, Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu! Hepsine de maşşallah! Bir iyiliklerini görmedik, yerlerinde sağolsunlar! Eskiden arpamızı buğdayımızı alırlardı, şimdi oyumuzu alıyorlar. Sonra da güzel güzel direkleşi-yorlar birbirleriyle. Sevdiğim bigaç mebbusa komünis diye saldırıyorlar. Gün devran onların, ben ekmek derdine kul olmuşum. Yamalı geysilerimin içinde eriyorum. Tabanım dayamıyor ki ortaya çıkıp iki lâf edeyim.

Rus Elçiliği imiş. Rus değil Sovyet, efendi! Önünden geçtiğimi görmesin sifiller. Çekmesinler resmimi. Yazmasınlar fişime... Yolumu sapıtıp ötenki kaldırıma geçtim. «Su Deposu buralardır, nereyi arıyorsun?» «İyi bilmiyorum aradığım yeri ki! Bizim köylü Tecir Ali var, Kavaklı'da bir apartumanda kapıcı, onu bulacağım. İyi bilmiyorum adresini. Ama kapıcı nasıl bulunur bilirim kapıcıdan kapıcıyı sorarak...»

«Kavaklı'ysa, buradan sap sen...»

Saptım sola yukarı. Kennedy Cad! yazıyor bir caddenin başında. Kennedy Cad! Büklüm Sok! Kennedy Cad'dan girdim usulca.

«Selâmün aliküm hemşerim!..» «Aleykümselam, meraba!..» «Memleket nere hemşerim?» «Akdağmadeni - Yozgat...»

«Ali'yi soruyorum, Tecir Ali'yi, Ankara - Sulakça! Esat'ta çalıştı iki yıl. Bir yıldır Kavaklı'da diye duyarım...»

«Valla Kavaklı kocca vilâyet, vilâyetten de geniş belikim. İyi biliyor musun Kennedy Cad'da durduğunu?»

«Eee şimdi biliyorum desem yalan olur. Kavaklı'da biliyorum amma...»

«Haa, şöyle doğru konuş! Sen şimdi sağdan yürü. İki, üç, dört apartuman sona Yonca Apartmanı gelir. Oku bak almla-

72

pıcıları...»

Aferim, anladı. Hemi de güzel anlattı. Yürüdüm sağdan. Buldum Kırıklı'nın Kavlak köyünden Mümin'i. Uzakmış bizim köye köyü. Ama yakından biri varmış, bizim yolun üstündeki Kulaksız köyünden İhsan. Dedi: «Git ona sor, gücenme!»

Gider sorarım ne güceneceğim? Ayzit Apartmanın kapısına vardım, buldum İhsan'ı. Dedim, «Böyle böyle! Dökülcek köyünden Tecir Ali'yi arıyorum, bilir misin İhsan arkadaş!»

«Köylüsü mü oluyorsun?»

«Köylüsüyüm, bir göreyim dedim...»

«Valla bir Ali var ama şurada Büklüm Sokağın başında, Tecir mi, yoksam ecir mi bilemiyorum. Sulakça'dan evet, ama köyü tutmaz belkim. İşim baskın olduğundan hemşerileri dolaşmağa amanım kalmıyor...»

«Büklüm Sokağın basma nasıl gideyim?»

«Yürü sağdan yukarı, kıvrıl aşağı!»

Buldum Ali'yi, bizim Ali değil.

«Ama biliyorum Tecir'i!» dedi «Çok oluyor apartumanını değiştirdi. Çankaya Yeşilseki Sokağına gitti. Sokağa girende pastane var. Pastaneyi geç, şarküteri var. Şarküteriyi geç, aklımda yanlış kalmadıysa «02» numara. Ben o yanda çalışırdım, bu yana geldim. Tecir de o yana gitti, haberim var...»

Taksiler, dolmuşlar, otopos, trolleyboslar vızır vızır. Yürüdüm uzun sokakları, yokuşları. Yoruldum. Akşam da oluyor. Ne zorumuş yoksul olmak, ne zorumuş garip olmak, kör olmak?

Her ne kadar hem Tecir Ali'nin kendine, hem de akrabam olan avradına cımcık güvenim varışa da, yemek saatini geçi-rirsem açlık tokluk sorarlar mı, sormazlar mı? Alsam surdan yarım ekmek yiyiversem, sonra yürüsem? Parayı gözden çıkar-sam mı, çıkarmasam mı? Cebimdekini sıkıp duruyorum, neyle döneceğim? Kalırsam, iki gün neyle kalacağım? Yürü bakalım Seydo yeğen, mevlâ kerimdir. Yürü. Benim kadar yürüse bütün yürüyenler varır. Karanlık iyice bastı dışarlara. Vardım

73

Tecir Ali köylümün aparımauma. inip kapısının ziline bastım.

Çil çocuk çökmüşler makarnanın başına, karınlarını doyuruyorlar. Kalktı Ali, tokalaştık. Sarmaştık, tıp tıp ettik biribiri-mizin sırtlarını. Gülcan kalktı el öptü «Hoşgeldin Seydo ağa, nasılsın?» Üç çocukları var, kalkıp el öptüler. Aferimler çektim içimden. Kolumdan tutup bastı Ali: «Sofraya buyur, kaynanan

seviyormuş!»

Gülcan'ın yüzüne baktım, köydeki tokgözlüğü duruyor mu? «İyi bir aşımız da yok Seydo ağa, hoşgörresin!» «Ziyade olsun, nimetin kötüsü olmaz!» dedim oturdum. Birden öyle bir hava verdiler ki oturmazsam darılacaklar, rahatça oturdum. Gülcan çocukların önünden ekmekleri benim önüme kaydırdı. Ali de pantolonun cebinden para çıkardı. «Git ekmek al Gürsel!» dedi oğluna.

Aliver çaliver, karınlarımızı doyurup bereket okuduk. Çekildik duvarların dibine. Birer cara yaktık Ali'ylen. «Eeee, anlat bakalım, köy nasıl?» «Köy çok iyi, bildiğin gibi!» «Babangil nasıllar?» «İyiler selâmları var.»

«Getiren gönderen sağolsun! Ismahan bacım nasıl, ne yapıyor?»

«İyidir çok çok selâmı var...» «Çil çocuk da iyiler mi?» «İyiler, ellerinizden öperler.» «Başka ne var, ne yok, hastalık sağlık?» «Yok bir yaramaz haber, sayılarımız tamamdır.» «Yaşar'ın keklığı duruyor mu?»

«Duruyor!» dedim, güldüm. «İki üç gün oluyor, Amerikanlar geldiler, iki domuz avladılar. Karami cip aldı. Bindim,

Kırıklı'ya kadar onunlan geldim. Beşer lira diyor kelle başına. Ordan efendime söyleyim, domuz avında Amerikanlar Çoban Rıza'nın iti furdular. Bereket ölmedi, yarasına tuzlu yağ bastılar. ..»

«Kozaklı Rıza'nın itini mi?» «Unutmamışsın, Rıza'nın... Başka havadis yok!» «Eee, sen kendin nasılsın bakalım, ne derdin var?» İyoldu sorduğu. Sormasa kendim açacaktım sıkıla sıkıla. Anlattım geliş nedenimi, Gülcan da duysun. Köyde hayat kalmadığını, yaşantımızın bir tadının olmadığını, ufak yollu bir İş bulup şehrin kulpundan tutmayı yarsıdığımı, açık açık söyledim. «Ayıplanacak yanı yok derdimin, aynısını kendin de yaşadın Ali efendi!» dedim.

«Kapıcılık, mapıcılık gibi mi?» «Kapıcılık olur, başka olur... kısmet!» Gülcan atıldı:

«Ne olursanız olun kapıcı olmayın aman Seydo ağa! Allah düşmanımı kapıcı kılmasın!..» Ali ters baktı karısına: «Tek dur gıı! Karışma lâfımıza!..» Gülcan kızardı:

«Yabancı değil diye söylüyorum. Ismahan abam dayanamaz, zaten sızılı!»

«Gene öyle sızılı mı yengem?» «Aynen bildiğin gibi...» Başını öne- eğip düşündü Ali:

«Valla!..» dedi. «Kapıcılık istesen kapıcılık da kolay değil Seydo yeğen! Ankara'da iş, hiç de kolay değil! Kopan geliyor. Sanırsın Aras'ı, Karasu'yu, Dicle'yi, Fırat'ı, koca Kızılirmağı çevirmişler, durmadan akıyor! İşleri sorarsan, onlar da cet uçağı, küçük alanlara konmuyor; alettirikli tiren, ufak istasyonlarda durmuyor. Bilemem ne yaparız, ne yaparsın? Yani çok zor! Zor diyorum, bildiğin gibi değil! Şansın Allaha...» Evin tavanına baktı. «Bizim burda iyi kötü katlandığımıza bakma. Kat-

lanmayıp ne bok yiyeceksin? Gülcan'ın dediği haggaten doğru, Allah düşmanımı kapıcı kılmasın. Ama başka iş olmadığına sebep katlanıyoruz...» Durdu, düşündü gene. Bir süre sesini çıkarmadı. «Mamafi! Bir hemşerimiz var Belediye otoposların-da şoför. Bana bir tarihte dediydi, uğra sana garaclardan iş bulalım, şoförlüğüm yok, garaclardan ne iş bulacak? Bekçilik mekçilik. Ne olsa kapıcılıktan iyi. Ama uğrayamadım. Yarın bir fırsat olursa gidip görelim. Varsa bir iş, ona ben gireyim, burayı sana bırakayım!»

Gülcan tepeden tırnağa süzdü bir anda beni: «Bakalım kabul edecek mi kat malikleri, ay Ali?» «Doğrudan doğruya etmezler de, yönetici Hasan Beye tasfiye ettiğimiz zaman alırlar: "Dürüstür, namusludur, ağzından lâf çıkmaz, girene çıkana dikkat eder, tokgözlüdür..." Yengemizin hastalıklı, sızılı olduğunu felân söylemeyiz peşin. "Kaç çocuğu var?" felân deyi sorarlarsa iki deriz. Bizim üç, Seydo'yu tercih ederler. Yanan alettiriği, kullanılan suyu nüfusa göre ölçüyorlar bunlar. Olabilir derim ben. Bakalım...» Gene tayana baktı Tecir Ali. «Bunu böyle hallettik deyelim. Velâkin bu gece nerde yatacaksın?» Evinin içini taradı gözüyle. «En çok sıkıldığım nokta burası. Öyle dar ki kapıcı dayireleri bodrum katlarında, bir arkadaş çıkıp gelince başını yere eğiyorsun. İki kişi gelse, şehirliler gibi, "Kusura bakmayın, gidin ütelde yatın!" deyeceksin. Ütel parasını verebilsen, hangi paraıyla, hangi gelirle? Zorluk bunlar Seydo! Hava yok, güneş yok, ayazın dibi! Avradımın da, benim de amanımız kalmadı. Çocuklar bilem sızı buldular şimdiden! Fazla yarsıma bence kapıcılığı. Ama başka bir iş bulamazsan, yapacaksın. Sen de bir iş bulup başkasına devredeceksin çabuk...» «Haklısın!» dedim.

Gülcan:

«Yatacak için tasa çekme Tecir! Seydo ağam yabancımız değil. Döşsek var, örtü var. Kapının dibi de olsa serer yatarız...»

76

«Kaç dayire bu apartuman?»

Carasından derin derin çekti:

«Bu apartuman bir katta dört dayire olmak üzere altı kat, 22 dayire! Sadece, çatı katı var, orası iki. O da dört olsa 24 dayire olacakmış. Yukarlara inip çıkmak mesele!»

«Para olarak ne geçebiliyor elinize?»

«Valla paraya bakma! Para iyi. Ama elde kalmıyor!»

«Ne geçiyor?»

«Temiz altı yüz. Üç yüz kadar da Gülcan çıkarabilir, dokuz' yüz. Ama söyledim, kalmıyor elde. Her şey paraylan! Hem de ateş pahası...»

Gözlerim irelmiş. Gördü Ali. Köyü ona anlatmanın gereği yoktu, köyü o da biliyordu. Yılda bine bile gelmiyor bizimki. Çobanlar 1500'e dururlar, yıl on iki ay! Tecir'inki şöyle böyle on bin. İyi para görüyordum bunu. Ama diyemiyordum yüzüne.

«Katlarda oturanların aylıkları ne kadara gelir dersin?»

«Hangisini soruyorsun? Burda adam var, adamcık var. En az olanınki üç bin, dört bin. On bin olan da var. Aylığı on sekiz bine gelen bilem var. Burayı başka yerlere kıyas etme. Bura kompuradur yeri, öyle demiyorlar mı? Kompuradur yeri, tamam! Büyük adam bunlar. Bir tek kıkıncık memur yok içlerinde. Hepsi hâkim, yarbay, albay, umum müdür, müsteşar, senatör, vekil, temiz azası, büyük tüccar, sefaret memuru, Amerikalı, şu bu! Yirmi numarada bir Sema Hanım vardır, onun da çok kalmış babasından, kocasından. Bir dayiresinde de beş öğrenci var, ortak verirler kirasını. Bir dayiresinde operatör, bir dayiresinde pangacı, bir dayiresinde sarraf! Aylık kirası bin beş yüz burda bir dayirenin. Yakında iki bin olur...»

«Pekey Ali efendi, kimin olur bu mülkün tümü?»

«Şimdi mülkün tümü diye bir şey yok! Mehmet Bey var Rize'nin Pazar kasabasından. O yaptırmış burayı. Arsa sahibine vermiş üç dayire, satmış gerisini. Kiminin kendi mülkü, kimi kiracı... oturuyorlar! Gidiyor böyle...»

77

«Gidiyor, bakalım nere kadar, ne zamana kadar ha?» Güldü Tecir Ali:

«Öğrencilere bakarsan yakın! Ama bırakırlar mı?» «Eee, öyle... öyle!..» «Memleket öğrencilerin değilki!» «Orası da öyle...»

«Hemi de, iyikine öğrencilerin değil!» «Haklı konuşmuyorlar mı sence?»

«Haklı haksız'ı bırak. Hak konu değil bu işlerde. Tehlike konu...» Gözlerini tavana dikti:
«Üstümüzün üstünün üstünde bir albay var, Mitçi! Bir konuşsun dinle. Çok tehlike öğrencilerden yana olmak. Öyle bir niyetin varsa sakın!»

«Nerden olayım, nasıl olabileyim? Ben köydeyim, onlar burda!»

«Yarın geldiğinde felân çengel atarlar, gözünü aç! Bana da çok taklaşıyorlar, basmıyorum faka. Sabah akşam uğruyorum, durmadan propaganda: Kompuradur burcuva, bürokrasi burcu va, prolater burcuva, neden bu apartumanlar hepimizin ortak değil? Neden kimi kapıcı? Kimi yiyecek ekmeğe muhtaç? Neden kimi 18 bin alır ayda? Kimi sekiz yüz bilem alamaz? Hiç geçilmiyor propagandalarından!..»

İçimden ben bunları bin kere diyorum günde, neden neden, neden? Bizim ağzımız mı kokuyor? Kokuyorsa bilem aklıktan kokuyor. İş bulalım, güzel güzel çalışalım, karnımız doysun, askerlikteki gibi temiz macunlarla fırçamızı düzenli olarak yapalım, neden koksun o zaman ağzımız? Bugün, üç bin surda dursun, ben üç yüze de razıyım! Mına goyum böyle adaletin! Haklı değil mi öğrenciler? Ama içimden konuştuklarımı dışımdan konuşamıyorum. Dayamıyor tabanım...

Fakat Tecir de haklı! Ben burayı başımı kurtarayım deye yarıyorum. Dünyayı düzeltmekten yana değil tavrım. Onun için başımı salladım:

«Haklısın köylüm! Haklı değilsen bile haklısın!..»

78

sonuca varmamız, zor, orada bıraktık.

«Yatalım, cımcık da yeri dinleyelim!» dedi Tecir. «Dinleyelim Ali efendi!» dedim ben de.

*

Ertesi gün ona kadar bitmedi Tecirgil'in işi. Şafaktan kalkıp çöpleri döktüler, merdivenleri sildiler tek tek. Cam gibi parlattılar duman renkli mermer merdivenleri. Altı buçukta sıcak suyun motorunu çalıştırdılar. Her evin musluğundan sıcak akıyor. Kat malikleri vede kiracılar, kalkar kalkmaz banyolara girecekler.. Sonra başladılar efendime söyleyim, çörek börek dağıtmağa. Gazeteleri kapılara koymağa. Ziller çalıyor, bir ondan, bir bundan. Dokuz oldu, alışveriş yazdırmağa başladı hanımlar. Zor iş! On bire kadar müsadesi yok bizim Tecir'in, çok zor! On birden sonra da yemek zamanı. «Bekle, en iyisi, öğleden sonra gidelim!» dedi.

Tuz yumurtluyorum elin evinin üstünde. Köylük yerde olsa neyse. «Çıkıp biraz dolaşayım bari şuralarda!» dedim kendime. Çıktım. Yukarı doğru furdum biraz. Tâ gazeteci mahallesine kadar tırmandım. Panga evleriymiş, oraları gördüm. Kapıları demirden, merdivenleri mermerden apartumanlar. Gemiye benzeyenini bilem yapmış elin oğlu! Kapıcı arkadaşların çocukları kaldırımlarda. Karıları duvarların diplerine çökmüşler. Hem güneşleniyorlar, hem kirmanlarını

döndürüyorlar. Bir felâket karmaşa gibi göründü Ankara'nın halleri bana. Mafiz Alayı'yımış, tutmuş bir depeyi. Cumhurbaşkanı konağıymış, bir depeyi de o tutmuş. Paşalara yapılan yeni köşkleri gördüm. Polis mi, subay mı, köşkün bakımcılarının apartumanlarını gördüm. Çiçeğe boğmuşlar, göğertmişler her yakayı. Durup baktım uzun uzun. Durup baktım en yukarılara, en aşağılara! Bir yanı çıkmış göğe, daha da çıkıyor, bir yanı yerlen bir! Kızılay'da, Ulus'ta, Dışkapı'nın orlarda, Bahçeli son duraklarda alâmet alâmet yapılır.

79

is.aie ue, ı upiaMm w, v">y*"——> j_____

derelerin kuz yanlarında kondular. Gerilerde tepeler, tepelerin ardında köyler. Daha daha gerilerde bizim Dökülcekler, Çürük-taşlar, Çayoba, Koyunlu, Kavak, Akbelen, hem de Beypazarı-Başören köyleri, daha ötelere... Yozgat'ın Ağcin, Fakılı köyleri, daha ötelere, vatanî görevimi yaptığım yerler... Doğu Bayazıt, Gülveren köyü, Sarıçavuş karakolu...

Cumhurbaşkanımız kimden korkuyor acaba, çevirmiş dolayını korumalar, askerler? Millet sevip seçmemiş mi? Bir kötü-lükçü mü çıkacak, kıyacak canına? Halkın başındaki cumhurbaşkanının bir korkakmış gibi görünmesi gücüme gitti. Ne yer, ne içer acaba? Çok aylık alıyor deve çekemeyenleri var mıdır? Çalgıcı, türkücü deye sık sık toplar mı genç bülbülleri başına? Var mı böyle merakları? Yoksam düşkün mü bu da rahmetlik Atatürk gibi rakıya? Sever mi bizim boğma'ları? Başka bir şey daha geçti aklımdan, iki yanıma bakındım: Sabahları kalkınca göremez mi bu engimli yüksekli halini memleketin? Dokunmaz mı vicdanına?

Tecir'in apartumanı bulamam belkim deye korktum. Bir an önce yolu tutayım dedim. Gazeteciler mahallesinden aşağı doğru sallandım. Sirkede kurt yaşar gibi bir sefanın içinde beylerimiz. Helâl olsun! Bir de neyi gördüm en çok? Dolmuşlara binenler şehirli, sürenler köylü. Yazılıp durur alınlarının ortasında köylülükleri sanki. Biribirlerini geçe geçe, basa basa gaza, o yandan bu yana, bu yandan o yana, durmadan taşıyorlar Ankaralıları. Yolları da oldukça dölek...

Utana sıkıla bir daha oturdum Tecirgil'in sofrasına. Bereket, gönlü hâlâ yüksek, gözü hâlâ tok Ali'nin. Çıkıp gittik yemekten sonra. Yönetici Hasan Beyin hanımına haber verdi: «Bir hemşerisi gelmiş, Ulus'a kadar varıp gelecek!» Gülcan'ı da sıkıladı: «Saticı, dilenci katmayasın kapıdan!»

Türk-Amerikan Derneği'ymiş, oraya kadar indik. Yamacında otopos beklemeğe başladık.

80

dernekleri, şirketleri, tomafileri, tüfekleri... Ordulanylan mı gelmişler buralara? Senin apartumanda bilem kiracılar he mi?»

«Eee, var doğrusu! Söyledim akşam. Harpır deye bir uçak mühendisi var. Salakane gezer biraz. O da ava düşkün. Ama keklik avına. Koçasar, Karagedik, Karali yanlarına gider cumartesileri. Çoğunluğu Polatlı yanlarına, bizim oralara taşınır. Çok Amerikan var yani. Çok avcı oluyorlar. Ama o avcılar bur-da belli bilem olmaz. Burda tenis oynarlar, yüzme havuzlarına giderler. Gölbaşı'na taşınırlar. Kulüpleri, sinemaları var. Kiliseleri var. Çok da kafa çekerler. Kutu kutu içerler birayı, viskiyi, cini, şampanyayı. Bahusus orenc çuys, paynapıl çuys, aprikat çuys, hep bunlar meyva suyu!..»

«Duyuşuma göe, avratları da erkekleri gibi çalışmış öyle mi?»

«Bunlar Seydo, domuz eti yediklerinden kıskanmazlar bizim gibi! Hemi de meshepleri geniş, kadında kızda seninki benimki ayırmazlar pek...»

«Bir fırsat kaçırdım Tecir ağa! Alacaktım geçen hafta gelenlerin birinden bir kart, gelip burda bulacaktım adresini. Çevirmen olacak düzrü konuşuvermedi! Çok iyi para veriyorlar-mış, öyle işitiyorum...»

«Çok iyi para verdikleri doğru: Adamına! Herkese para verecek kadar enayi değiller bence. O bizim hükümete vergi. Bizim hükümet vermiş bunca memurun eline birer testi, dolu getirene üç bin, boş getirene beş bin... İki üç yıl geçince altı yedi bin... Boyna* da artırıyor... İlk peşin vekillerin, senatörlerin,... Siyaset çok bok iş... Öğrencilerin anlattığı vicdanıma yatıyor, fakat!..»

Çok zor ettim, elini kolunu tuttum da biletleri ben aldım otoposta. Vardık Ulus'a. Oradan yürüdük Garaclar'a kadar. Çankırı'nın Germece köyünden İdris Çavuş'u bulacağız. Ger-mece'yi duyarım, bizim köye yakındır. Kaşlı, Karadayı, sonra Germece. Ama arada ırmak var. İlişkimiz yoktur. Onlar da

81

Dizi auyarıar ujic ya. tanışmış acabola?

«Aynı yerde yaptık vatanî görevlerimizi Seydo yeğen! İs-tanbul-Hadımköy! O şofördü, ben boş gezenin boş kalfası. Biraz motor bakımına çalıştım, onu da tümüyle unuttum şimdi...»

«Şimdi Bakım'da mı çalışıyor İdris Çavuş?» «Yıkama Yağlama'da... kapıdan soracağız!» Bozuk araçları çekiyorlar ikişer üçer. Ne kadar çok, ne kadar birbirine benziyor otoposlar, hem de onları süren, bakan, yıkayıp yağlayan arkadaşlar! Anlaşıyor, bunlar da köylerden taşıp gelenler; ne kadar çok!

Bulduk. Ellerini silip geldi üstüpylen. Toka etti ellerimizi. Birinci carasından çıkarıp tuttu. Çaktı çakmağını İdris Çavuş.

Biliyorum Tecir evip duruyordu. Hemen dönmeliydik apar-tumana. Soran olur, bigaç hizmet çıkar, Gülcan başgelemez...

«Epeydir yarıyıp duruyordum seni göreyim İdris Çavuş! Köylüm Seydo'nun gelmesi mahana oldu. Ona bir iş arıyoruz açığı. Aklımızdan seni geçirip geldik. Acap bir çare var mı elinde? Sözüyün sığacağı yerde bir iş, burada garacda felân bir görev var mı? Yada bir tanış biliş, bir milletvekili, bir kuvvetli torpil nerelerden bulabiliriz?»

Kara bir şeydi İdris Çavuş, temelli karardı. Bakmadı ne Tecir'in ne de benim yüzlerimize. Bir pişmanlığın yalımları yalayıp geçti yüzünü, keşkem çıkıp gelmeseydik de, bu zorluklara sokmasaydık adamı! Fakat gelmeyip ne yapacağız, zar aciz kaldık, zorunluyuz?!..

«Bin yılın başında bir işin olmuş. Beni deyip gelmişin. Ama benim elimde ne yetgim var ay kardaşım? Yetgim olsa bile elimin altında hangi iş var? Şu gördüğün görevlerin birini bir kişi

döndürecekşe, başında dört kişi var! Dört yüz dört kişi de eşikleri aşındırıyor: "Aman bana da bir iş!.." İnan, milletvekillerinin, albayların yarbayların, banka müdürlerinin torpili sök-

müyor, belkim başbakanın söker! Dört kişinin kaldırdığı bir yumurtayı beş kişi kaldırmak üzere o da! Bu durum bizim Türkiye'nin batmış olduğunu değilse bile, batmak üzere olduğunu açık seçik gösterir. Türkiye, okuttuğunu da devlete yüklüyor, okutmadığını da! Belediye, Sümerbank, Demiryolu, başka yok! Ulan açsana beş on fabrika! İşletsene maden ocaklarını! Kursana dökümhanelerini! Yapsana makine motor! Yooo, habire gös-terişlik seçimler yapsm, habire biribiriyle yumruklaşsın, habire öğretmen kıysın, memur sürsün, öğrenci kurşunlasın serseri! Ama asıl kabahat kimde? Asıl kabahat bizde deyecek oluyorum. Biz adam değiliz, deyecek oluyorum. Seçip seçip hep bu sapısi-likleri seçiyoruz bir şey sanıp deyecek oluyorum. Yok mu bizi bizim kendimiz kadar temsil edecek adamlarımız? Yoksa kuralım muhkem muhkem partimizi, aramızdan birini seçelim arkadaş! Eee, müsaade etmiyor, eee kapatıyor, eee baskı yapıyor. Tabii yapar baskı! Onun yerinde sen olsan yapmaz mısın? İkincisi, bizim partiyi, o kuruverecek değilki yerimize! Kendimizin kurmamız şart! Siz şimdi bir şey sanıp benden iş istemeğe geldiniz, ben de size konfurans veriyorum. Kızmayın. Elimde yetgi, hem de iş olmadığını ilk peşin söyledim. Derdimizin dipli çözümünün nerde olduğunu da söylüyorum...»

Birden ağızım açıldı:

«Derdimizin dipli çözümünün nerde olduğunu göstermen güzel de İdris Çavuş, bunu biz nasıl çözeceğiz?»

«Örgütleneceğiz temsil...»

«Nasıl örgütlenebiliriz...temsil? Bir kaşık suda boğuyor herif partimizi? Durmadan fırsat arıyor ki kurduğumuzu da, kuracağımızı da kapatsın!..»

«Eee, kapattırtırtma!»

«Nasıl tırtırtırtmam? Kapatıyor? Kanun diyor, kanun elinde! Makeme diyor, makeme elinde! Menciliste çoğunluk; çoğunluk elinde! Daha olmadı pazar bile kuruyor, satın alıyor arada duran mebusları! Efendime söyleyim, asker elinde, ordu elinde! Benim neyim var? Çoğunluk olduğum halde azınlık gi-

82

83

bi sürünüyorum. Çoğum, amma çoğunluğumun başını hurafey-len doldurmuş. "Bu dünyada gülmen şart mı? Yoksulluğa katlanır sabredersen öte dünyanın yemişlerini toplarsın! Allanın adaleti makemelerin adaletinden yüksektir..." Yalana dolana kapılıyor çoğunluğum. Gözdağından çabuk yılıyor. İki candarma iki tüfek, kıpırdama, tamam kıpırdamıyor...»

Bakıyordum, anlıyordum. Ama anladığımı anlamıyordum. Gene de alacakaranlıktı önüm. Benimki gibiydi on binlerce köyde milyonlarca arkadaşımızın önü. Fakat neden konuşacak, ne tartışacaktım İdris Çavuşla! İş vermeyecekti, tamamdı sözü.

«Eee, İdris Çavuş, sen kendin var mısın bu işlerin içinden büzüğünü haggaten sıkılmak suretiyle? Belki bir gün örgütlenecek olursak gelir ararız?» «Nasıl var mıyım?» «Yani demin vasfettiğin biçimde?»

«Ben, seni beni ayırmıyorum Seydo efendi! Sen olmuşun, ben olmuşum, ne farkeder? Hepimiz aynı batağın içinde, aynı ezik yaşamın kurbanları olduktan keri? Bunu hepimiz anlamalı, hepimiz karşı çıkmalıyız. Bu da birlikten, bilinçlenmekten olur diyorum... Kulak vermeliyiz dünyaya, kim bizden yana, kim değil. Kapılıp gitmemeliyiz burcuva düzülerinin ardına. Yani bu "burcuva, kompüradur" gibi lâkırdıları ben de sevmiyorum, ama ağzımdan kaçıyor. Varsıl takımının kaçta kaç bizim türkümüze katılır? Bildiğim varsıllar tüm birbirlerini tuttıkları gibi, yoksullar da onları tutar. İşin burası yanlış! Biz de kendi kendimizi tutalım değil mi? Yooo, kanıp aldanıp uşak oluyor bizim arkadaşlar. Kul oluyorlar. Kimi yokluğa, kimi cahilliğe, kimi yalana, kimi korkuya, kimi de beşer onar kuruşluk çıkarlarına. En başta kendim: Bulmuş olduğum şu işi kaybederim deye aklım bokuma karışıyor. Haggaten mahvolurum, çünkü başka çarem yok. Ama bütün arkadaşlar birlik olup, ağırlığımızı bir yana koyarsak, hem elimizden işleri alamazlar, hem de yeni işler yaratılması, hep birlikte çalışılması, adil bölüşülmesi için isteklerimize kulak tıkayamazlar... Uzattık kon-

84

furansı. Mahcup oldum size karşı. Kendi kendime karşı da ma-çup oldum. Bir asker arkadaşım gelmiş, vatanî görevlerimizi birlikte yapmışız, ona bir iş bulamamışım. Vede onun bir arkadaşı gelmiş, şoför olarak, ona da iş verememişim!»

İdris Çavuş beni şoför sandı. Tecir'le bakiştık. Düzeltmedik yanlışını. Bir yararı gireri olmayacaktı düzeltmenin. Birer ca-rasını daha içip, bir parça daha konfuransını dinleyip kalktık. Eğer gözüm aldanmadıysa, Tecir de bana karşı mahcup oldu. Hani biri senden ekmek ister, senin de yoktur ekmeğin, veremezsin; öyle bozulmuştu İdris de, Tecir de. Ekmek bu: İstemek ölümdür. Verilmez mi?

Ya yer yarılmalı ben girivermeli, yada köye doğru giden bir cet uçağıylan Çayoba'dan aşağıya sallanivermeliydim. Köye girmeden büklerin içinde dolaşmalı, ılgınların, yabaniğdele-rinin arasında domuzlarla, tilkilerle yatmalıydım. Köyü beğenmemiş, şehirde beğenilmemiş bir adam olarak nasıl girerdim sokaklardan köye, kapılardan eve?

Çıkıp yürüdük. İzin istedim. Çok tartındım «artık eve gitmeyim» diye ama ille gideceğiz dedi, çekti Ali. Bu sefer otopos parasını da kendi verdi, kırmaşamadım. Bir solukta Ulus'a çıktık İstasyon'un oradan. Bir solukta da Kızılay'a indik. Gene dayireler paydos olmuştu. Boşalmıştı Bakanlıklar. Bulvarın üstündeki kahvelere kurum gibi insanlar oturmuşlardı, çay kahve içiyorlar, piyasasını, voltasını seyrediyorlardı kızlarla oğlanların, kadınların, erkeklerin! Bindiğimiz durağın karşısında indik. Oyalanmadan yürüdük Tecir'in apartumanın kapışma. Tam kapıdan gireceğiz, bir tomafilden bağırdılar:

«Eali!.. Heey Eali!..»

Ali'ylen birlikte ben de durdum. Bir sürü tomafıl vardı, hangisinden geliyordu ses? Fakat çok çok talimliydi Ali. Bildi hangi tomafilden geldiğini, koştu:

«Buyur Mister Harpır Beyim! Buyur efendim!..»

«Eali! Sen var, bu.kesekâğıt almak, benim ev, yok yok, değil ev, lütfen benim kapı bırakmak?»

85

«Tabîî Mister Harpır Beyim! Tabîî, yes!..»

İnce kemiş gibi uzamış, üfürsen yıkılacak kadar ince, gök göz, sarı tüy bir Amerikalı idi. Kalın camlı, kalın çerçeveli bir gözlük gözlerinde. Çok içmişti, ağır puro kokuyordu. Bir sürü kesekâğıdı çıkarıp verdi Ali'nin kucağına. Ali'nin kucağı doldu. Ben açtım kollarımı.

«No no no! No olmaz. Eali bizim, bizim kapıcı arkıdış!

Sen var vizitir! Sen var misafir...»

«Koy koy! Ben onun köylüsüyüm, farkımız yok, koy götü-
reyim!..»

Sıvaştım iyice. Zorlan çekip alacağım kesekâğıtlarını. Kırık sarık bir Türkçe: «Tenkû tenkû, teşkür!..» «Bunlar felân iş mi? Daha varsa, göster hemen yapalım! Çıran varsa yaralım, odunun varsa kıralım! Hem de taşıyalım yukarıya yonga yonga!..»

Bu sözüümün ne kadar yanlış olduğunu sonradan anladım. Odunu ne yapacak bunlar? Evlerini mozotlan ısıttıkları gibi, yemeklerini de ceryanlan bişirip bulaşıklarını ceryanlan yıkıyorlar. Oduna ne eytaçları olsun?

Oduna benzer adamlara eytaçları var mıydı acap?

*

Tecir, fenden önce çekip almıştı Harpır'ın kesekâğıtlarını. Çat pat onların diliyle, çat pat Türkçeylen:

«Hey Betti Hanım abıla! Al şunları! Bu arkadaşın getirdiklerini de al! İki üç de Harpır Bey getiriyor! Evin dolacak taşacak erzakları! Ağız tadıylan yeyin! Güle güle kullanın! Yarıdan çoğu bira, cin, viski, şampanya... güle güle için Betti Hanım

abıla!»

On sekiz yirmi kadar dişini göstere göstere gülüyordu Ali'nin konuşmasına Betti karı. İki de bebesi vardı, biri oğlan, biri kız, bakıyorlardı kapıdan. Biraz etli, butluydu, her şeyden önce de kırmızı. Domuz eti en çok avratlara yarayışlı heralım. Harpır da çıkıp geldi kucağı dolu. Tecir birazını aldı hemen,

86

aldıramadım. Fazla eteklenmekten hoşlanmazdı belki.

«Teşkür Eali! Seenin misafir var. Ben var biir şşişe... gift gift... annatımdım!.. vermek istiyorum!»

«Anladım anladım!» dedi Ali. «Ben anladım sen var ne diyorsun! Benim misafir var diye, bana bir şişe içki armağan etmek istiyorsun. Cin mi, viski mi, şampanya mı? soruyorsun. Hiçbirini istemiyorum Harpır Bey. Bu arkadaş hoşlanmaz. Bu var yok sevmek içki! Ben var yok sevmek!..»

Harpir'a anlatabilmek için öpöz Türkçesini de kınıyordu. Sık sık da başını yukarı sallıyor, «yok» işareti yapıyordu.

«Buuu... arkıdış... senin köy Eali?»

«Yes! Bu arkadaş benim köy! Gut avcıdır!..»

«Eavcı bu arkıdış? Tüüfek vaar bunun?»

«Yok tüfeği! Ama sever avı, avcıyı! Vardı, sattı! Yoksulluk yüzünden sattı malisef!.. Para para; mani, mani var ya, onun için sattı!..»

Kimbilir ne kadarını anladı, ama üzüldü yüzü. Ben de sevindim Ali sözü döndürüp dolaştırıp benim işe getirecek diye. İlle de bir iyilik etmek istiyordu bana. Köyden çıkıp •şehre gelen dürzülerin çoğu gibi, geride kalanlara bağlılığını yitirmediyini göstermek istiyordu, öyle anlıyordum.

«Çok gut avcıdır! Birinci, birinci! Prima!»

«Ben var memnun!..» Elini uzattı. Tokalaştık.

«Ama çok yoksul! Puur puur! Seni alıp götürsün bizim köye! Kekliği sen orda gör, avı orda... Bizim köy var çok keklik! Bol bol! Fakat yoksul...»

«Afidersin Eali, adı var arkıdışın?»

«Haa, adı var tabii: Seyit, See-yit!..»

«Ben var memnun oldum. Ben var bir şişe şampanya istiyorum size armığan vermek! Siz var beraber içmek...»

İçkisini alırsak dostluğu artacak gibi bir umut doldu içime.

87

y.y.j.. ----

«Alırız, sağol!..» aeaim. muım uı zim köye bekleriz! Ne zaman arz edersen buyur...» «Seyit seni bizim köye invayt ediyor invayt!..» «Tenkû! Teşkür!» Buu cumartesi, buu pazar gidibilirim!..» «Bugün perşembe olduğuna göre, cumartesi, iki gün var. Seyit beklesin, ikiniz gidin! Binin taksiye burdan. konuşa konuşa gidin! Hem de kaynaşın...»

«Senin arkıdış var iki gün burda durmak?» «Ne kıymeti var, durur sen istedikten sonra!»
«Yahut ben hemen gider hazırlık yaparım, Ali adresi verir, sen gelirsın tomafıllen. Köyde güzel av yaparız. Keklik, keklik! Çok keklik! Eskiden daha çoktu, ama kasabadan gelenler, bi-lâssa sizin Amerikanlar komadılar. Arpalıklarımıza kadar inerlerdi sürüyen! Şimdi dağlara çekildiler.:»

«Benim arba var ikimiz çok iyi avcı olmak...» «Anladım. Tabî oluruz. Bir tüfek bulurum. Sen de senin-kini alırsın. Kekliğin var mı?»

«Keklik benim yok. Vardı bir, yapmaz gut av, o keklik ben sonra bıraktım!»

Dudaklarımı sıktım, sağ elimin parmaklarını büzüp salladım: «Sen kekliği bende gör bendeee! Benim ikinci oğlanın, Yaşar'ın bir kekliği vaar, sen kekliği bizde gör!..»

«Eali! Çok gut bir kekliği var köyde, çoook gut!..» «Ben var cumartesi sizin köy gitmek, sen var gelmek, senin arkıdışla?»

«Ben gelemem, ama arkadaşım gelir, zaten gidecek!» «(Madem gelecek, hattâ beraber gideceğiz, işi hemen söylemek olmaz. Yakışık almaz dilenci gibi. Kalsın şimdilik. Birlikte ava çıktığımız zaman söylerim!..)» dedim içimden.

Şampanya şişesi elimizde, elini toka ettik Mister Harpır'ın, hem de Betti Hanımın... İndik bodruma. Gülcan makarna, patates pişirmiş gene. Umuttan uçuyorum. Ali de sevinç güvenç içinde: «Belkim bana da buradakinden daha iyi bir iş bulunur se-

88

nin avcılık sayesinde! Mevkisi kuvvetli bunun! Tuslog'da çalışıyor. Hava ikmalı, uçak satışı yapıyor bizim hükümete ki, bundaki yetgi elçide yok! Anlat güzelce nasıl işler istediğimizi. Köye birlikte gitmeniz iyi oldu. Hem de kes bir kuzu, yiyen ağız udlu olur...»

Şişeyi elimden aldı. Çıkardı cebinden çakısını. Açmağa başladı tapasını. Gülcan da bardak buldu fazladan. Çocuklar bakıyorlardı. «Bak, valla senin şansın bu! Şu güne kadar bana bir kutu bira bilem vermedi! Sen olunca verdi, hayret!..» Patlattı şişeyi. Köpükleri fişkırdı. Tuttu ağızına, emmeğe çalıştı birazt-nı. Birazını da bardaklara boşalttı.

Geçtik sofranın başına. Ali biraz da Gülcan'a koydu: «İç iç!» dedi. «Şampanya bu! Alevi kızısın. Köyde şarabı içerdin. Bunu da içiver. Eh, belkim bir gün olur biz de insan katarına gireriz. O zaman bizim de içecek bir şeylerimiz olur. Sevdiklerimize armağan verecek öteberilerimiz... Haydi Seydo efendi, safa geldin hoşgeldin, en kötü günümüz böyl'olsun aslan köylüm, haydi!..»

Hem içki şampanyasını içtim, hem yattım Tecir'in evinde o akşam da.

Cuma sabahtan kendilerine biraz yardım edeyim dedim, iş vermediler. Hiç olmazsa çöpleri döküversem iyolacaktı.

Gülcan, Operatör Fuat Beyin hanımına çamaşıra gitti, parke sildi, kapı sildi, cam sildi.

Ben de Ali'ylen bakkala, şarküteriye, kasaba gittim. Eğer-kine başka bir yerden iş bulunmaz da kapıcı olursam, yarı yarıya kavradım hilesini.

Öğleden sonra da çıkıp yek başıma dolaştım. Yayan indim Tarım Bakanlığının oraya. Rahmetli Menderes'in köşkünü gördüm. Boyatmış gülrengine, kimbilir kaç gitti! Hem de oturtmadılar içinde üç gün üç gece...

Gidiyorum başaşağı dölektan, binmiyorum dolmuşa. Sıkıp duruyorum cebimdeki parayı. Diyarı gurbette ne olur, ne olmaz, bir de para istemeyelim köylümüz Tecir'den, temelli ayıp

89

olur. Gerçi dünya ek-ulak dünyası. Gerçi ödünç yiyen kesesinden yer. Eşşek de eşşeği ödünç kaşır eskiden beri. Ama Tecir'in de hali belli. Her şey para şunun şurasında. Parasız adama1 bir tek ateş bilem vermiyorlar cara yakmağa...

Gene geçtim Emniyet Genel, Candarma Genel'in, Genel Kurmay'ın önlerinden. Hava Kuvvetleri, Deniz Kuvvetleri... Subaylarımızın özel özel özel özel tomafilleri. Yürüdüm, Karayolları, Devlet Su İşleri... Büyük yapıların, Gülhane Hastanesinin felân oralardan, Gençlik Caddesi'nden yeni yapılmış apartu-manların önlerinden, kimbilir nereli kapıcı arkadaşların güneşleyen avratlarını, çocuklarını görerekten; ha taksi çarptı, ha dolmuş furdu korkusuylan ne yapacağımı bilmeyerekten Haz-reti Atatürk'ün Anıt Kabirine kadar vardım. Asker durmuş kapıya, alay ederek baktı yüzüme. Güldüm: «(Ne alay edersin ay cahil oğlum! Soyunsan sırtındakini, ne farkın var benden?)» Girip bir ziyaret edeyim. Bir fatiha üfüreyim taşına. Gelemedim işten kayıttan. Çok uzaktır köyümüz, gelemedim bi-nitsizlikten, yoksulluktan. Babam çok sevdi, çok güvendi Gazi Paşasına. Ölünceye kadar, «Bir kuş konduracak başımıza, umu- | dum ölmedi, mutlaka konduracak!..» deye bekledi. Öldü, İsmet geçti. Bu sefer İsmet'e güvendi. Ha bu yıl, ha gelecek yıl, yıl yıl yıl yıl... Boklu serçe bilem konmadı başımıza. Bir aşar kalktı işte. O da sattığın ucuz, aldığın pahalı. Yıllar geçti, dünya döndü, yok Türk'te bir terakki! Yeni particiler türedi, geldiler köye: «İsmet parasını İsviçre bankasına yatırdı, kardaşlarını, oğullarını, bilâkis damadını çok zengin etti! Atatürk de rakının başından kalkmadı!..» deye yayım yaptılar. Düştüler ikisi de babamın gözünden.

Ben acımlar duyardım Atatürk'e. Evlenmiş gülmemiş. Çili çocuğu da olmamış. Acımlar duyardım, çok da iftiralara uğradı herahm. Babamın önceleri sevip, sonradan sevmez olduğu adamlara kanım ılıdı. Gerçi şu deyecek bir iyilikleri bana da, benim çocuklara da dokanmış değildir. Vatani kurtarmak, tabii elbirliğiyle. Vede öler. Çakmak çalarak. O başka! Savaş-

90

kurşunu yersin. Komutan da komut vermek zorunda. Vermezse Divanı Harbe gider. Teslim etmek yurdu yasaktır.

Hazreti Atatürk bir düğümdür içimde. Yoksam temelli varsılların mı adamıydı? Yoksam varsıllar mı tutup bağladılar elini kolunu, yoksullara yapacağı cimcık iyiliği engellemek için? Çünkü benim güvenim yoktur bu takımın yüzde doksan dokuz buçuğuna! Yoksam kabahat temelli babam yaşındaki büyüklerde mi? Sen o siperden bu sipere, on dört yıl savaş, koğ düşmanı, sonra da kurtardığın yurdu teslim et bunlara, çekil köyüne, dönüp bakma... Varsıllar da gelip afsunlasın adamları...

Böyle olmuş birincisi. Böyle olmasın ikincisi deye, ne yapmalı, nasıl yapmalı, bilmek istiyorum her zaman. Köyde kalsam da, şehre gelsem de, yarım yanım yıkık; yok! Alt katlarında apartumanların! Orta katlara, üst katlara, çıkmağa dermanımız yok! Yaşantımız sönük, lâmbamız kısık! Bunu toplam köylü arkadaşlar anlasak da, bari bundan kerî buna göre davran-sak diyorum. İçimizden bilen bir arkadaşı öne düşürsek, kendimizden birini başa geçiresek... diyorum.

Alıç ağaçlarını, karamuk çalılarını, kızılıcıları, böğürtlen dikenlerini, ardıçları, ladinleri, yemişenleri, köknarları, kayın ağaçlarını, karaçamları getirip dikmişler. Çiçek açmış çoğu. Her yan yeşillikler içinde. Habire suluyorlar. Tepip doldurmuşlar çiçeklerin türlü-sünü. Tavalamışlar. Camekânlar var. Bissürü bahçivan. Deniz derya bir bahçe, derya kadar masarif. Deseler bize toplanıp sürürsek. Birer gün çapıversek. Birer gün otunu alsak, birer gün suyunu versek. Bu kadar masarifa girmeseler olmaz mı?

Rap rap rap geziniyor askerler. Taksi tomafileri, otopos-lar gelip gidip duruyor. Kondulardan inmiş çil çocuk. Bissürü yabancı turis. Boyunlarında foturaf makineleri. Mermer merdivenlerden çıkıp yürüdüm. Anıt Kabir, Büyük Millet Mencili-sinden de büyük! Dikmişler direkleri. Boyalı boncuklu duvarlar. Şapkamı elime aldım. Yürüdüm ellerin yürüdüğü yerden. As-

91

kerier aiKemicuc uu j^uv. ^_____ _ ....

bakıyorsun, boynun ağrıyor.

Kimisi durmuş selâm veriyor, kimisi bakına bakına geçip gidiyor kara mermerin önünden. Durup bir Fatıha okudum. Bel-kim bir yararı olur başışlanmasına ruhunun. Aslı var, yok...

Fakat en çok kendi kılığımdan utanıyorum. Tek tük kon-dulu, köylü var, en cıbilları benim görünüşte. Kimseninki benimki kadar yamalı değil. İyi ki merdivenlerden çevirip, «Bas buradan!» demediler. En çok bundan çekiniyordum.

Derken bir manga asker, başlarında subayları, bir büyük çiçek demetini getirdiler. Koydular kara mermerin önüne. On kadar da sifil. Tii çaldı, hazırol'a geçildi. Geçtim ben de. Sonra yürüdüler. Bir büyük deftere yazılar yazdı başı kabak olanı. Bir gözlük çıkardı, başka bir gözlük takındı. Süslü direklerden birinin dibinden durup baktım. Sonra da çıktım gezindim tören yapılan geniş alanın iki yanında.

Herkesin girip çıktığı başka bir yer gördüm. Müzehanesiy-miş rahmetlinin. Yürdüm. Paraylan giriliyor dediler. Sordum kaç? İki buçuğa! İki buçuğa, sıkışırsam karnımı doyururdum. Ne yapayım edeyim? Çok düşündüm. Neye böyle para koymuşlar? Ne yapacaklar biriktirip biriktirip? Kafam çalıştı, bahçi-vanların mayısı içindir dedim. Bir efendi, kalabalığa anlatıyordu. Daha bunun altında da salonlar varmış. Tabur varmış. Ya-takaneler, koğuşlar. Yanan onca alettirik. Su bilem

paraylan olduğuna göre. Benim de bir katkı olsun dedim. Çıkardım bir beşlik. Ver bana bir bilet dedim. İki buçuğunu geri aldım.

Camekâna koymuşlar saatlarını, madalyalarını. Kılıçlarını koymuşlar kırk çeşit. Hangi caradan içermiş? Hangi usturay-ılan olurmuş tıraşını? Kullandığı makasa kadar... Ama koymamışlar içtiği şişelerden tekini... Yarım içilmiş caraları bilem var. Altın, gümüş çerçeveler içinde foturafı. Kunduraları, terlikleri, çorapları... Şapkaları, kravatları... Demek müzehane böyle oluyor. Kendim her şeyi nasıl anlayacağım? Takıldım iki delikanlıyla bigaç kızın ardına. Onlarla birlikte geziyorum. Seli-

92

gelip giderken geydikleri. Köşkün bahçesinde gezinirken gey-dikleri. Florya kumlasında geydikleri. Atlara binerken, çiftliklerinde gezerken geydikleri. Çeşit çeşit ceketler, ponturlar di-kinmiş Rahmetli. Geyime kuşama hevesliymiş. Elim gücüm yet-se ben heveslenmem mi? Benim yamalı geymem keyfimden mi?

Askıya asıp camekâna koymuşlar, işte kumlu bir ceketini daha. İşte Taylor adında Parisli bir terzinin diktiği. Belkim kalkıp tâ Paris'e gitti diktirmeğe. Ölçüsünü aldırdı, provasını yaptırdı. Belkim Taylor kalkıp buraya geldi, beğenmiş olduğu kumaşı kesip biçti, dikti bedenine uygun olarak. Markasını da koydu ensesine. Heralda hazır bir ceket alıp geyecek değildi Bit Pazarı'ndan.

Biraz garipsedim bunu. Neden garipsediğimi bilemiyorum. Çocukken Sulakça'ya gitmişim. Bayrammış. Çıkıp çıkıp nutuk okuyordu çocuklar:

Yerli malı yurdun malı Her Türk onu kullanmalı

Paramız yabana gitmesin deye Rahmetli böyle istiyormuş, çocuklar böyle okuyormuş. Belkim Fransız terzisi Taylor armağan olarak dikip yolladı, beş kuruş almadı. Bilmem. Bildiğim, kimi görsem büyük adam, mühendis, doktor, operatör, İngiliz kumaşından kesinir. Yerli malma yoksullardan başka bakan olmaz. Onlar da para çıkıştırıp alabilirlerse.

. Çıkıp bir de tomafillerine baktım. Bereket bunların görümü parasızmış.

Güllerin, taştan aslanların arasından yürüdüm. İyi ki taştan domuz yapmamışlar, aslan yapmışlar. Bu kadarına akılları yetmiş. Aslanlı uzun yoldan sonra çamların, çiçeklerin arasına düştüm. Git git bitmiyor Anıt Kabir. Önüm dökük, ama içerim yavancıda açlıktan. Yolu da uzattım ne yapmalı? Kaybolmadan Tecir Ali arkadaşın durduğu apartumana varabilmek için ne

93

yukarı. Bereket taşlı kesekli değil yollar, pabuçlar fırlayıp gitmiyor ayaklarımdan. Yürüdüm. Gene Sovyet Elçiliğinin önüne gelince yolumu saptırıp öte yakaya geçtim. Yürüdüm, şişti parmaklarım. Tecirgil'e geldiğimde karanlıklar bastı dışarlara. Harpır Bey beni sormuş. «Senin var köy kaç kilometre? Yol var düzgün mü? Yatacak yer var bulunur mu? Karısını alsın mı? Tecir de gelebilir mi?» Ne çare ki yoksun oracıkta.

«Hepsinin karşılığını en uygun biçimde verdim Seydo efendi! Yarın erce kalkıp yola çıkıyorsunuz. İstersen yemeği yedikten sonra kapısını çalalım, bir de sen görüş?»

«Ne lüzum var? Üstüm başım dökülüyor. Sabaha hazır olmak en iyisi...» dedim Tecir'e.

«Sen bilirsin...» dedi o da.

*

Tüfekleri, dürbünü, av çantasını, kutuları, konserveleri... Çökelek basar gibi basmış tomafilin içine. Her şeyi anladık, iyi güzel. Bu iki tüfeği ne yapacaksın arkadaş? Bir de avcı urbaları geymiş, sankim Orgeneral Salih Omurtak manevrada! Haritası bilem yanıbaşmda. Gün doğdu doğacak, bindik tomafile, yürüdük biz. Zaten daha önce Keskin kırlarında avlanmış arkadaşlarıylan. Biliyor yolu. Çok da deli sürüyor.

Kırıklı'da durmadık. Balışh'tan saptık sola. Kulaksız, Bat-taloba, Kösedurak, Sulakça!.. İyi ki akıl edip bir paket süzgeç-li cara almıştım Tecirgil'e gelirken dün. Çıkarıp o bana veriyor kendi içtiğinden, ben ona veriyorum süzgeçlimden. Ama sevmedi bizim Çamlıca'yı. Haggatine kalırsa ben de sevmedim. Sulakça'yı da geçtik.

«Eğer bak Harpir Bey, senin çalıştığın yerde, bana bir iş bulursan, iş iş, her hafta seni buralara ava getirmeye kesin olarak söz veriyorum!..»

«İş? Naasıl iş, sen var sormak?»

«rsasılı olursa olsun! Çalışırım ben. Sizin şirketlerin birinde bekkilik, dayirelerden birinde kapıcılık. Getir götür, indir • bindir... Ne iş olursa!..»

«İş var bizde çok! Çok var para! Sen var bilir İngilizce lisan konuşmak?»

«Eee, şimdi bilirim desem yalan! Ama çabuk bellerim. Sen bana bizim yirmi dokuz harfin önüne, sizin yirmi dokuz harfi yazarsın, iki ayda çevirmesini yaparım. Zekâm iyidir. İyi bir para olursa, çoluk çocuğu da alır Ankara'ya inerim. Aylık bin felân. Tutarım bir konu. Tecir Ali köylüm olduğundan, konu bulmakta çok yardımcı dokanır. Aaah, bileydin şöyle bir şoförlük felân, daha iyi olurdu, ama bilmiyorum. Aslını sorarsan bizim Türk kapılarından bana iş de, ekmek de bulunmaz, umudum yok. Ama bir Amerikan şirketinde, dayiresinde, Amerikanların yanında bulunursa iy olur. Bulan arkadaşların memnun olduklarını biliyorum...»

Anlıyor muydu dediklerimin hepsini? Çok yavaş söylüyordum. Üstüne basa basa... O da gözlüğüyle oynayıp, şapkasını düzelterip sürüyordu Sami'ye aşağı. Tomafilin canavar. Karami'nin cipi felân bok yemiş haşa huzurdan. Tekerleri de tırnaklı. Hiç tanımıyor yokuşları. Şeydim köyünü de geçip girdik bizim Dö-külcek'in bozuk yoluna. İnanmak zor, gene de çarçabuk bitiverdi yol, yollar!

«Sen var, dedin çok güzel kekklik benim. Ama tüfek yok. Benim var iki tüfek. Biri sen avlamak, biri ben avlamak! Önce gidip almak senin kekklik...»

«Anladım. Benim Yaşar'm kekkliğini diyorsun. Varız bizim eve. Bir kahvaltı ederiz. Kafesi aldığımız gibi yallah, tâ Çayır-h'ya kadar gideriz. Eğer aşağılara ineceksek! Yok, diyorsan ki

yukarılara gidelim, o zaman da Hellece, Ayvatlı... Tararız oraları. Vururuz sekiz on keklik. Belki daha fazla...»

«Guuuut!..»

«Bir cara daha yakar mısın Harpır Bey?»

«Ben var sevmiyor buuu Çamlıca!»

94

95

«Haklısın! Bozuk paket almışım.»

Sığırtmaç Hasan, Bedii tepesine doğru sürüyor sığırı. Durup yamaçtan baktı geçişimize. Ama nereden bilecek içinde ben varım giden Amerikan tomafilinin? Belkim birazdan domuz avcıları da gelirler. Geliriz dedilerdi geçen hafta. Gelsinler gelmesinler. Kalsın onların kartları ceplerinde. Ben Harpır Beyi buldum, yitirmem işallah!..»

Tavuklar kazlar kaçıştılar. İtler felân doğrulup kalktılar. Önde oturuyorum, yol gösteriyorum konuğuma. Bizim evin avlusuna soktuk tomafilin ucunu. İşte tozu toprağı, işte kokusuyla yıllardır alıştığım, bıktığım köy!..

Atlayıp indim deral! Harpır Beyin kolunu tuttum, «Haydi sen de in bakalım...»

«Teşekkür Seyit! Ben var burda duracak. Sen var senin keklik almak. Çok güzel av yapmak bugün! Gidelim diyor ben var hemen...»

«Yani şimdi çıkmıyorsun?» «Ben istiyor beklemek...» «Hiç olmazsa bir tas ayran içeydin?» «Bir şey yok lâzım Seyit! Keklik al...» Açtım evin kapısını. Tırmandım merdivene. Bizimkiler koyup gittiğim gibi. Gün yeni başlamış. Babam oturuyor sekide. Ismaban bulaşıkların başına çökmüş. Burgaç, Duduş, çorbalarını içmişler. Ali yok, kimbilir nereye gitti? Yaşar, dedesinin dibinde, her zamanki gibi oturuyor. Keklik de kapların altındaki yerinde duruyor.

«Selâmün aliküm, nassın baba?»

Ismahan, doğrulmağa çalıştı: «Arttı sızılarım Seydooo!.. Ali Delikurt karısını götürüp iğneletmiş. Âşık Mehmet iğneletmiş. Sen beni götürmedin Seydooo!»

«Bilir bilmez konuşma! Sızı iğnesi değil onlarınki! Seni de götürüm dur bakalım!»

«Eee, sen nasılsın, nerelerdesin bakalım yitik?»

96

«<>,»..6ı v>-i yu^uiv laçm: -rvincrik.au narpir Deyüen geldik! Aşağıda bekliyor tomafilin içinde. Av yapacağız beraber...» Biliyorum tepesinin taşı attı babamın. Ama ne yapayım? Birden söyleyiverdim. Nasıl olsa söyleyeceğim...

«Sen de biraz yemek kayır, ikindine geliriz. Biraz da azık koysan iyolur yanıma. Hellece'nin o yanlarda felân bulunur değil mi baba?»

«Ne?»

«Keklik...»

«Belkim bulunur...» dedi babam. «Şimdilik... Sonra sonra bulunacağına kanaatim yok...»

«Kaksana Yaşar, ne duruyorsun babam? Bin yılın başında elimize bir fırsat geçti, sen hâlâ oturuyorsun! İki gündür herifin tatilini bekledim. Ankara'dan beri tavlayıp geliyorum. Götünü öptüğüm dürzüler el kadar kartı çok gördüler. Barım buna tatlı bir av yaptırılım, gönlü olsun, bir iş ayarlasın. Hiç olmazsa Ali gider, ben gidemezsem. Bin lira, iki bin lira gelirli bir iş olursa kalkar hepimiz gideriz.»

«Seydoo!..»

«Buyur baba!..»

«Domuz avcılarını da geliyor mu?»

«Görmedim baba, çok erken çıktık...»

Yaşar kıpırdadı güç belâ. Varıp kekliğin başına durdu. Vermem diyemiyordu, ama gözleri bir bende, bir dedesinde, bilmiyorum neden, direşmek istiyordu.

«Birinci elcık bir keklik! Gereğirse salarız, cem ederiz ne kadar keklik varsa kırlarda...»

Ismahan kalkındı:

«Kaçırırsan çocuğun kekliğini, karışmam bak! Gözelce das-tara sarın gidin, koyun güme'ye, meşenin içine, öyle avlanın. Salmayın sakın!»

Babam gülümsedi Yaşar'a. Sanırım anlaştılar:

«Ben de geleyim madem!» dedi Yaşar.

97

Öyle kızdım ki! Öz babsma güvenmiyor sıpa! İNeyse, yen, zamanı değil.

«Biz tomafillen gideceğiz!..» dedim, caysın da kalsın.

«Tomafile ben de binerim be baba...»

«Eeee, bindirir mi Harpır Bey?»

«Sen dersin bindirir...»

«Belkim bindirir ama, ne yapacaksın gidip? Kaçırır keklği diye korkuyorsan korkma! Salmam kafesinden...»

Babam ayağını uzattı ortaya:

«Ne olur çocuğu götürsen?»

«Bir şey olmaz da baba... tomafil benim değil! Yakışık almaz demek istiyorum. Herifin iki tüfeği var. Biriyle ben avlanacağım. Yok Yaşar'm avlanacağı tüfek!»

Ismahan kalkmdı gene: «Kadir eniştesinin tüfeğini alsın gidip! İki dakikada kapar gelir...» Ortalığı karıştırıyor soyka kalası, sızlarına bakmadan...

«Olmaz! Kesin olmaz! Kadir eniştesi duyunca kendi ayaklanır. O da gelip binmek ister. Bilmiyor musun herifin birinci

av delisi olduğunu?»

Harpır Bey aşağıda bekliyor. İşi çatallandırıyor bizimkiler. Gidip keklğin kafesine yapıştım: «Yaşar otursun evde! Ben herifi avlandırır gelirim. Başka avcı mavcı da gerek değil. Keklik için tasalanmayın, salmam, saldırmam!..»

Aliver çaliver, indim aşağıya. Yaşar burkuldu çok . «Akşama döneriz, hiç merak etmeyin!» dedim. Kafesi gösterdim Harpır'a: «Buu keklik çok gut!..» «Ben var istiyor duymak bunun ötmek, gut veya değil...» «Duyacaksın Harpır Beeeey! Duyacaksın! Sen var bu keklik âşık olmak! Ama benim sipa daha âşık! Haydi sür bakalım!» Yaşar sayvanın üstünden bakıyordu. Karami de evinin hayatındaydı.

Bir Amerikan arabası? Bir kafes? Keklik? Seydo?.. Bilmiyorum anladı mı amacımın Harpır düzüsünü tavlama için sekiz on keklik avlatmak olduğunu?

98

KARAMİ'NİN SEKİSİ BÜKLERE KARŞI

Yaşar'ın anlattığı parça.

Dedem çok kızılıyordu babama. Ama ne yapmak isterse yapıyordu o da. Engel olmuyordu dedem. Belki olmak istese olamayacaktı. Dinlemeyecekti babam. Köyümüzün sürüp gelen töresine göre, bir büyük ne derse, küçük onu dinlerdi. Şimdilerde babam, açıkça dikleniyordu dedeme. Dedem, galiba işin daha kötüye varmasından çekindiği için susuyordu. Kendisinin hoşlanmadığı davranışları babamın yapmasına ses çıkarmıyordu. Bu durum çok üzüyordu dedemi. Anlıyordum bunu.

İşte Amerikalının tomafiline binip gitti babam. Dedem olsa binmezdi. Kekliğimi de götürdü. Bu durum çok gücüme gitti. Demek babam, neyim var, neyim yoksa, istediği zaman elimden

alabilecekti. Alır alırdı tabii. Neyim varsa onundu elbet. Ama kekliğime niçin dokunuyordu? Keklikten başka da bir şeyim yoktu evin içinde. Dönmeğe başladım ortalıkta. Yapacak bir iş de yoktu.

Dedem Ali ağamı buldurdu: «Gidin ve Yenikesik'teki tarlayı sürün bari. Belkim bahara bir şey ekeriz. Hazır olsun...» Ali ağam da boşverdi dedeme: «Acelesi ne? Daha kimse başlamadı!»

O sırada Karami çıkıp geldi bizim eve.

«Elvan Çavuuuuş! Looo Elvan Çavuuuuş!..»

99

«Kapiya baKi» aeui ucutm. v1"1^ ~ _____ -

«Buyur buyur...» ettik. Ağzında bir ağızlık. Ağızlığa süz-geçli cara takmış! Çıkıp geldi.

«Merhaba Elvan Çavuş! Sızılının nasoldu Ismahan? Nasılsın Yaşar efe?» Üçümüze üç soru. Ali ağamı da farketti: «Sen nasılsın adı güzel Ali?»

«İyiyiz sağol!» dedik. Anam da sızılının arttığını söyledi.

«O araba neydi yaho? Seydo maden felân mı bulmuş? Amerikalı mıydı yanındaki?»

«Amerikalıydı!» dedi dedem. «Nasıl bildin?» Çok kızdı

Karami'ye ne karışıyor?

«Seydo Ankara'daydı değil mi? Ne yapmış onca zamandır?»

«Ne bileyim? İşte bu Amerikalıyan akadaş olmuş. Av yapacaklar biraz. Kekliği alıp gittiler...»

«Haha haha!» güldü Karami. «Seydo Amerikalıyan arkadaş olmuş! Kolay mı Amerikalıyan arkadaş olmak looo?»

«Öyleysen sana yalan söyledik Karami! Amerikalıya seyis

olmuş Seydo!..»

«Ha bak, buna inanırım! Getir götü işlerine koşar. Avların yerini gösterir. Yolu beli. tarif eder. Bu doğrudur. Ama arkadaşlık... İnanmam! Hiçbir zaman bir Ameikalı senin Seyit'le felân arkadaş olmaz! Neyse, ne zaman gelecekler?»

«Bilmiyorum ne zaman gelecekler? Bilmiyorum akşama dönecekler mi? Yoksam Ankara'ya mı geçecekler doğrudan...» İçinden içinden alıp verdi, çok kızdı toksöz düzüye.

«Ben de domuz avcılarını bekliyorum! Bugün gelmezlerse yarın gelecekler. Seydogil döndüğünde haberim olsun!»

«Ne yapacaksın Seydogil'i?»

«Amerikalı kalacak olursa elâkadar olmam için...»

«Biz olamaz mıyız elâkadar?»

«Siz olamazsınız! Kolay mı Amerikalıyan elâkadar olmak?»

«Çayınız var mı?» «Bulunur...»

«Bulunur... Bulunmaz...»

«Süt içmek ister yatarken?»

«Südü köyden buluruz...»

«Yatmak ister, temiz çarşaf, kavçuk yatak, yaylı karyola?»

«Bulunanı atarız altına. Beğenmezse tomafiline yatar!»

«Sabahleyin kahvaltı eder: Balınız var mı?»

«Yok...»

«Reçeliniz?»

«Yok...»

«Nasıl elâkadar olacaksınız? Bizde gül reçeli bilem var!» İyice sabrı taştı, «Hastir surdan!» diyecekti dedem, demedi. Ama çok kızdı. Karami'ye inat Amerikalıyı akşam evimize konuk etmeğe kalkacaktı belki...

«Dikkafalık etme Elvan Çavuş! Memleketin itibarı söz konusu! Yoksulluk ayıp değil. Ben de varsılım deye kabarmıyorum. Herif çıkıp gelmiş şuraya. Melmeketi iyi gösterelim. Yedirip içi-rip gözünü külleydim. Bir soru sorduğu vakit tam karşılık verelim. Siz tek sözcük Amerikanca bilmiyorsunuz, nasıl konuşacaksınız? Diyeceksin ki, "Sen biliyor musun?" Ben de bilmiyorum, evet kabul! Ama kızlarım şehirde okuyorlar. İngiliz dili, Amerikancaya yakın. Her şeyi konuşurlar. Onun için dönüşlerinden haberim olsun!»

Dedem bir şey demedi. Dese de dinlemeyecekti Karami. Çekip gitti.

O gidince anam söylendi:

«Herif Karami değil Harami! Dünya ne kadar arsız olmuş? Sıra saygı vardı eskiden! Böyle şeyleri konuşmak ayıp sayılırdı. Şimdi sen de sen, ben de ben! Dan dan dan söylüyor lâfı! Yüzü bilem kızarmıyor. Evimizde şu bu yoğumuş. Temiz çarşaf, yaylı karyola yoğumuş. Kavaf, temiz çarşafın bolusa, çıkar ser de, kızlarını katı-kativer Amerikan herifinin koynuna! Töbe yarab-bim töbee!..»

«Kes sesini geliin!» dedi dedem. «Kabihat Karami'de de-

100

101

ğil! Dürzüyü böyle Konuşturanlarda: yükseltenlerde! İçimize salanlarda! Onların yanında bizi eksikli yapanlarda! En baştan kendi akılsız oğlumda! Bir şey sanıyor bunları da yaltaklanıyor! Zaten köyün yarısı yarışa girdi yaltakçılıkta! Kimi avanaklığından, kimi bir şey umduğundan! Benimki de umuyor, apaçık ortada...»

Öğlen oldu, ben de oldum. «Hellece yanlarına gideceğiz!» demişti ama bakalım doğru muydu? Ne yana gittiklerini bilsem yürüyüp gideceğim.

Köyün kıyısına çıktım bakmıyorum. Birden Kaşlı köyü yönünden bağırtılar duymağa başladım: «Vardı haa!.. Vardı haa!.. Durun baa!.. Kaçın haa!..»

Ne olduğunu anlamak zordu. Koşarak köye girdim. Doğruca sayvana çıktım. Oradan da damın başına. Baktım Çayırılı'-nın oralarda bir bölük karaltı. Kaşlı'nın oralarda bir bölük insan. Domuz sürüsü bizden yana koşup gelir. Hemen inip dedeme haber verdim.

«Bugün Çayırılı'ya gelmişler demek! Aşağıdan beriye sürüyorlar...»

«Köyün içine dalmasın domuzlar, dede?» «Dalabilirler valla! Çil çocuk çekilsin. Çürüktaş köyüne doğru geçerler...»

Çıktım yeniden damın başına. Bağırmağa başladım: «Looo!.. Amerikanlar domuzları haydamışlar, geliyor, kaçılın!..»

Âşık Mehmet de, damın başına çıkmış, bağıyor: «Kaçılın

kaçılın!..»

Açık avlu kapılarını kapattılar. Tasmaları olan itleri saldı. Çil çocuk yukarlara çıktı. Dambaşları, sayvan üstleri kadın kız doldu. Gülnare de çıkmış, gördüm. Hafifçe el ettim, güldü.

Bir daha baktım, iki yeşil tomafil bizim köye doğru geliyor. Tam Yenikesik'in orada durdular. İçinden adamlar çıktı. Koştular büklere doğru. Açık bir yer vardı. Çayırılıktı. Oraya koştular. Yattılar bir sekinin ardına. Beklemeğe başladılar.

J VJX UU111UZ.1ÛI .

Dedem görmesin, çok kırım olacaktı. Derken iki tomafil daha göründü. Onlardan da çıktı sekiz on adam. Bir de kadın. Bir değil, iki kadın. Onlar da çayırılığa yakın bir yere yattılar. Tüfeklerini gözlerine aldılar. Gözlerinin birerini açıp birerini kapadılar.

Her halde şimdi patlatacaklardı. Hiç istemiyordum. Domuzlar dönüverseler geri, diyordum. Ama geride de avcılar vardı. İyice kısılmışlardı. Geçen hafta iki vemişlerdi, bu hafta çok vereceklerdi kurban. Domuzların kara günleri gelip çatmıştı. Dedem de çıkıp geldi yanıma. «Kara günleri...»

dedi. Derken tüfekler patlamağa başladı. Alana çıkanlar geri dönemediler. Yan gittiler. Bu sefer koltuklarından yediler kurşunları. Yıkıldı üçü dördü. Duman aldı oraları. Yayılım gibiydi ateşleri. Boyna atıyorlardı. Çok boldu kurşunları, sıkıları. İki üçü daha yıkıldı. Yavru domuzlar çıktı. Onlar da yıkıldılar. Ilgınların arasından, yabaniğdelerini falan dinlemeyerek geri kaçanları izliyordum gözlerimle. Onlar gidiyorlardı. Birazı da suya attı kendini. Irmağa. Duman oldu göğün yüzü. Avcılar ateşi kesip yürüdüler usulca. Yıkılmış domuzlara sokulup yeniden sıktılar. Sonra da bacaklarından tutup sürüdüler.

Damdan inip koştum. Benden önce de koşanlar oldu. Ama ben de önden varanlardandım. «Pork pork pork!» diyorlardı. «Pork pırzola!.. Pork pırzola!..»

Baktım Paşacık, Memişçe, felân da yürüyüp geliyorlar. Muhtar Bağa Hamza da düşmüş yanlarına. Derken Karami ka-vatı da cipini sürdü.

Amerikan avcıları avlarını topladılar: Altı büyük, iki yavru domuz. Büyüklerin ikisi dişi. Birbirlerinin ellerini toka edip gülüyorlar. Kadınlar erkeklerin, erkekler kadınların boyunlarına sarılıyorlar.

Dururken dururken, bir de kamyon geldi üstü çadırbezli. Domuzları attılar ardına. Çayırh'dan Baki Hoca'yla, Şişko Beh-

102

103

çet de yanlarındaydı. Domuzların yüklenmesine yararı cuju-
lardı.

Karami yetişti. İndi cipten. Şapkasını sol eline alıp koştı yanlarına: «Hoşgelmişsiniz beyim! Hoşgelmişsiniz efendim!.. Hoşgelmişsiniz hoşgelmişsiniz...» Hoşgeliş etti hepsine. Bazıları Karami'yi anımsadı. Gocuklarının iç ceplerinden yaprak cara-ları çıkarıp verdiler armağan. Birer kutuydu, kimbilir kaç vardı her birinin içinde?

«Eee, buyrun köye gidelim, eve gidelim!.. Ateş yakalım gene!.. Közleyip yeyin avlarınızı... mis gibi!..»

Bu sefer başka bir çevirmen getirmişler. Arkadan bir yerlerden yürüdü geldi. «Israr etmeyin boşuna! Karar verdiler, Çayırılı'da yiyecekler. Orada hazırlık yapıldı. Haftaya da Kaşlı'-da yapılacak. Çankırı'nın köyü ama, davet ettiler... Bugün Çayırılı'dalar. Ama çok istiyorsanız buyrun beraber gidelim. Kaymakam Bey de orada. Bunlar bugün geri dönecek. Çok güzel bir av oldu. Birini yerler domuzun, belki ikisini. Ötekileri Ankara'ya götürürler. Yavruların birini Elçi Beye armağan götürecekler. Çok güzel av olduğunu göstermek için...» Paşacık yanma bir arkadaş bulsa gidecekti. Karami:

«Akşama misafirim gelecek. Bulunmazsam ayıp olur. Madem burada kalmıyorsunuz, siz buyrun! Doğrudan bize gelseniz çok memnun olurduk. Öbür hafta bekleriz. Kökünü keselim şunların. Sayenizde bu belâyı defedelim başımızdan...»

Çevirmen bey aktardı söylediklerini heralim. «Tenkû ten-kû!.. Teşkür teşkür!..» diyerekten, bizim köylülerin ellerini toka edip tomafillerine bindiler, gittiler. Bizimkiler de Karami'-nin cipe dolup köye döndüler.

Biz iki üç çocuk gezindik oralarda. Büklerin içinden içinden hâlâ barut kokulan geliyordu. Çayırların üstüne kanları sıvaşmış kalmıştı. Kurtulup kaçanlar nereciklere sinmişlerdi kimbilir?

104

usulünü: uugru üuyun üuyısınua uurmuş, yuKarıara Data-yordum. Çürüktaş köyünün üstünden doğru bir yol iniyordu bizden yana. Oradan geleceklerdi... gelirlerse! İçime kötü olasılıklar çökmüştü. Amerikalı arkadaşına gösteriş olsun diye kafesin kapağını açar mıydı babam? O da gider gelmez miydi? Gelmesi için benim orda olmam zorunluymuştu. Ona değil, bana elcikti keklik. Ama götürmedi beni. Köyden uzaklarda avlanırken epeydir salmıyordum. Kadir eniştemin oyununa geldiğimden beri çok dikkatliydim...

Birden Amerikalının tomafili çıkıverdi. Görünce koştum. Ama nereye koşuyordum? Tomafil kaydı geldi önüme. Yolun kıyısına çekildim. Bizim köye girecekti. Babam söyledi heralım, durdu. Amerikalı uzanıp açtı kapıyı, babam çıktı:

«Bak Harpır Bey! Benim oğlan işte bu! Yaşar! Bu kekliği elcikleştiren oğlum!»

Amerikalı elini uzattı bana. Tutup toka ettim, uzattı çünkü. Yumuşak, soğuk bir eldi. Parmakları uzun. «Çook güzel senin var keklik çook güzel, çook gut!..» dedi. Çekti beni arabanın içine. Oturttu yanma.

Tomafil yürüdü. Böyle bir şeye ilk biniyordum. Engimli yüksekli yoldan yaylana yaylana gidiyordu. Köyün kıyısına vardık. Tam bizim evden yana kıvrılacağız, Karami kaldırdı kolunu:

«Hoooooop durun bakalım!..»

Harpır Bey durdu. Açtı camı.

Koşup geldi Karami. Uzattı elini. Hoşgeliş etti eğilerek. Babama da, «İn bakalım aşağıya Seydo efendi!» dedi. «Amerikan arkadaş kalacak bu akşam değil mi?»

«Kalacak tabii! Keklik çok! On kadar furdu! Beş de ben, on beş. Hoşlaştı avdan. Yarın da avlanmak istiyor. Onun için kalacak tabii!»

«Öyleyse benim eyde kalacak!1 Siz çıktuktan sonra Elvan Çavuşla konuştum. Biraz dikkafa duruyor baban. Aklının ermediğinden. Nerde yatıracaksınız oğlum? Bu herif yaylı karyolaya

105

alışık! Sizin yok. Kavçuk yatakta yatmak ister! Sizin yok. Bahusus yemek içmek! Her şeyi temiz ister. Süt, ayran, çay, kahve, bal, reçel, peynir, şu bu! Bunlar hangi evde teknil var? Benimse tedarığım tamamdır. Sen de baban herif gibi dikleşme boş yere. Benim bu sözlerim sakın gururuna dokunmasın. Aynı köylü iki komşuyuz. Benimki sana destek olmak. Haydi, söyleyelim kendisine, çevirsin arabayı!»

«Yahu Karami efendi ağa!» dedim. «Ayıp olmaz mı? Sabahın erinden beri beraberiz. Tâ Ayvatlı'ya kadar gittik. Oradaki arkadaşlar da tuturdular kalalım diye. Oralarda kalmadı herif; çünkü bende konuk olmak istiyor. Buraya kadar sürüp geldik, şimdi bırakacağım senin eve gidecek. Çok ayıp olmaz

mi?»

«Olmaz! Sen de gelirsin!»

Direnci kırıldı babamın. Başını eğerek susmağa başladı.

Karami eğildi bir daha: «Sen var bu akşam benim evde misafir! Benim ev, benim ev!..» Eliyle koluna vurdu.

Babamın şenliğinin sönmesini anladı gibime geldi.

Bu sırada Karami parmağıyla işaret etti: «Döndür arabayı! Karşı ev benim! Oraya doğru sür!..»

Harpır Bey çevirdi tomafilini, Karami'nin yanı sıra yürüttü. Açılan koca kapıdan içeri kattı. Avlu duvarının dibine, cipin önüne eğledi yavaşça. Sonra indi. Babamla ben de indik. Kekliğim içerde duruyordu. Tüfekleri de oradaydı. Kekliğimi aldım usulca. Aldım, sımsıkı tuttum. Canımın bir parçası gibiydi içinin keklığıyle kafes. Harpır Bey cipe felân bakmadı. Doğru benim yanıma geldi. Saçımı başımı okşadı. «Çook güzel senin var keklik! Çook güzel senin var...» Okşadı. «Guuut var senin keklik, çook guuut!..»

Karami babamın kolundan tuttu:

«Benim sekiyi biliyorsun: Çok gözeldir büklere karşı! Atarız şimdi birer keçe, kilim. Halı yastıkları da dayarız arkalarımıza. Yada sandalleye oturur, masayı ortamıza çekeriz. Haydi

106

yaftanın, yırv scıı ut:» ıvıııııııııı lump jnarpır JDCye ue yül güs-

terdi: «Buyrun çıkın yukarı! Buyrun yürüyün efendim...»

Onlar merdivene yukarı yürürken, ben de kafesi aldığım gibi fırladım. Koşup gittim evimize doğru. Kapıyı açıp tapir tapir çıktım merdivenden. Dedem sayvanın üstüne dikelmış bakıyordu ırmağa aşağı.

«Getirdim keklığı!» dedim. «Dede getirdim!..»

«Aferim!» dedi, öptü başımı. «Aferim! Götür koy yerine! Salmamış demek! Hele şükür!.. Koy yerine, yemini suyunu ver... Anana söyle, kendir felân çıkarsın. Cımicık da bulgur ver... Yesin ötsün, içsin ötsün!..»

Kekliğin yemini suyunu verdim. Bulgur verdim. Gene gittim dedemin yanına. Durup karşı yamaçlara baktık. Çobanlar sürülerini ağıllardan almışlar, ötelere doğru aşırılmışlardı gene. Çan

sesleri geliyordu uzaklardan. Sığırtmaç Hasan sığırı alıp geliyordu Bedii yanlarından. Köyde akşam oluyordu yavaş yavaş. Bulgur bulamaç, akşam aşıları vuruluyordu ocaklara. Dumanlar kıvrıla kıvrıla yükselip daha yukarlara dağılıyordu. Gülnare'yi gördüm, çeşmeye suya geliyordu. Irmak da dönüyordu, akıyordu üğüne üğüne. Ay vardı Sami yanlarında. Gece apaydınlık olacaktı...

«Baban KaramigiFde mi kaldı Yaşarım?»

«Karamigil'de kaldı ana! Karami zorlan alıkoydu. Amerikalı da orda yatacak...»

«Desene içip içip serhoş olacak akşam?»

«İçerler ana!» dedim. «Öyle konuştu!»

«Baban mı öyle konuştu?»

«Babam konuşmadı, Karami konuştu!»

O sırada babam çıkıp geldi. Üç keklik almış eline.

«Beş furdum, ama ikisini Karamigil'e bıraktım. Amerikalı da on furdu. Ne herif yahu! Attı mı düşürüyor! Hiç boşa sıklmıyor kefere! Balgat'ta bir yerleri varımış. Orda nişan eğitimi yaparlarmış. Alçıdan ördekler, keklikler uçurlar, fururlarmış alışmak için. Neyse, alın bunları. Basın kaynar suya, pişirip ye-

107

yin. Ben gidiyorum. Çok güzel av oldu bugün. Gatti iş bulacak bana. Bakalım, söz verir gibi oldu. Ben herifi buraya getireyim diyordum halbuysam. Kara damaklı Karami önümüze geçti. Şöyle şöyle, böyle böyle, aklımızı çeldi. Haydin siz yeyin yemenizi. Beni beklemeyin. Bakın size bir de Amerikanca konuşuve-reyim: Siz var yemek, ben var gitmek! Guuut guuut!.. Siz var şimdi yok beklemek, yok beklemek!..»

Zaten bekleyecek değildik. Biz onu orda kalacak biliyorduk... «Git bakalım Seydo efendi! Uğurlar olsun!» dedi dedem. Anam da bağırdı ardından: «Çok içmeeee! Yıkılır kalırsın! Kusarsın ellerin evinde!. Getiriveren olmaz, çok içme!.. Az iç de aklın başında dursun!..»

Anam su koydu ateşe. Kaynaymca bastı keklikleri içine. Yoldu pakladı tüyelerini. Başlarını, ayaklarını kesti. Kursaklarını felân deşti. Bir saat demeden haşlanık haşlanık getirdi bulgurun üstüne. Oturup istekle yedik.

Derinlerden derinlerden çok tasa çekiordum: Bunlar yarın da gidecekler! Yarın da götürecekler kecliğimi! Bu sefer kesin gitmeliyim! Gösteriş olsun deye salar, ondan kerı pıurrrrr! Gider benim keklik. Bul bulabilirsen. Ya da Şefika halamgile kaçırmalıyım gecedem. Ama Kadir enişteme nasıl güveneyim? Kadir eniştem olup hırlı mı? Hem de babam deral bilir Kadir eniştemgile koyduğumu... gider alır! Ne yapacağımı bilemiyordum.

AMERİKAN DOLARI

Elvan Çavuş'un anlattığı parça.

Yemeği yedikten sonra gidip oturayım biraz Karami dür-züsünün evinde, dedim. Bakalım deli deli neler konuşuyor benim oğlan? Neler öğünüyor Karami? Neler fan fin fon ediyor Amerikan keklik avcısı?

Zaten de bizim sayvanın üstünden görünür sekisi. Löküsü' yakıp asmış damın merteğine. Sofrayı kurmuş. Şehirde okuyan kızları fır dönüyor ortalarda.'.. Pikapta dangır dungur plâklar...

Polatlı yollarında Helkeler kollarında

İti bağlı değilmiş; hırlayacak oldu.

«Otur aşığıya nâlet!..» dedim «Ürme!..»

Tak tak tak vurdum değneğimi merdivan tahtalarına. Oğlu Nevzat çıktı Karami'nin. «Elvan dede geüyoor!» diye haber verdi hepsine. Karami, eskiden cezaevinde yattığından iyi biliyordu muhabbet kurmayı, adam tavlamaı. Fırlayıp ayağa kalktılar ben yanlarına varınca.

«Buyur buyur buyur...»

«Buyur Elvan Çavuş buyur...»

108

109

Dikeldiği yerde elinin kadehiylen eğiliyor. «Bu köyde en sevdiğim şahıs budur! Ver elini öpeyim Elvan Çavuş!..»

Benim akıllı da kalktı. Peşkir elinde, başını iyice eğmiş,

geri geri çekiliyor.

Muhtar Bağa Hamza, Paşacık kalktılar...

Öptüler elimi usulen. Yaşça büyükleriyim!..

Amerikan avcısı önce kalkmayacak oldu. Ötekiler kalkınca anladı ben çok büyük bir adamım, kalktı yıkıla yıkıla! San kamış, kurbağa göz, kalın gözlük...

Daha işin başında yüklerini almış bunlar. Şişelerin biri bitmiş.

Keklikler haşlanmış, közlenmiş konmuş sininin üstüne.

Sekiye, minderlerin üstüne oturmuşlar. Yastık koymuşlar

arkalarına.

«Buyur gözünü sevdiğim Elvan Çavuş!» Hem oğlum oturacak, hem ben; bir içki sofrasında müm-künsüz! «Siz buyrun! Ben şöyle kıyıya ilişip sizin muhabbetinizi seyredeyim. Zaten içmem, içeni severim... Haydi buyrun!»

Mümkünsüzdü bu dediğim. Seydo oturacaktı, ben kıyıda kalacaktım, temelli müm-künsüz! Seydo çekildi kıyıya. Beni zorlan oturttu Karami'ylen Paşacık. Bir de furdular sırtıma: «Otur sen! Seydo gider içerde doyurur karnını! Zaten aldı alımını!..» Neyse oturduk biz.

«Yahuu! On tane furmuş bugün Harpır Bey! Ulan öyle de gönlü gani! Tomafilin ardından beşini çıkarıp attı: «İlle pişecek yiyeceğiz!..» Neden biliyor musun? Aslı çiftçi çocuğuymuş. Babası domuz yetiştirmiş. Ama kendi sevmezmiş domuzu, domuz etini! Bunun derdi keklik! Kekliklere âşık. Okumuş uçak mühendisi olmuş. Bizim orduya uçak veriyor ya Amerika. Bu diyormuş: «Asılım Türkiye kendi fabrika kurmalı!» Fakat öteki Amerikanlar buna razı gelmediği gibi, bizim akıllılar da pek istemiyorlarmış: «Napcaz uçak fabrikasını? Yapmak zor! Amerika yapsın, bize versin!..» Benim kızlar biraz bıdırdastılar İn-

110

pakladık kekliklerin. Beşinin de kursaklarını deşip koyduk gene tomafilin ardına ki yarın dönecek Ankara'ya, kokmasın. Bir günün içinde kokmaz ama tedbir tedbirdir. Tedbirimizi alalım da, bizi temelli görgüsüz bellemesin!.. Eeee, hoşgeldin bakalım en ihtiyar tekesi köyümüzün! Şerefine!..»

İki yudum alayım dedim boğma'dan. Çoktandır içmiyordum. Dört beş şişe vardı evin köşesinde, onları da utamlıca bir konuk gelir diye saklıyordum. Bol bolamat rakı şarap, bol bolamat et, varsılların harcı! Bize yılda âlemde! Karami, eskiden de az çok varlıklıydı, şimdi daha varlıklı. Yaver gidiyor her işte şansı. Oğlunu şoför yapmış askerde. Kendi zaten şoför askerlikten. Traktör aldı kullandı. Cip aldı kullanıyor. Kızlarını da verdi Kırıklı'nın şehir okulu'na, okutuyor. Biri Nevin, biri Nesrin. Çıkıp gelip elimi öptüler. Pikaptaki dangır dungtır plâğı da değiştirdiler...

Harpır Beye süprüzmüş; Amerikan pilâğını çalmağa başladı:

Vi hed coy, vi hed fan Vi hed sizins in di san

Köyde hepimiz ezberlemiştik bunu. Sabah akşam, gece gündüz çalıp kafamızı sinkaf ediyordu Karami'nin sıpalar. Fakat Harpır Bey hoşlandı. «Tenkû çok tenkû... Teşkür çok teş-kür...» deye deye bir kaldı. «Benim var karım Betti, çok sevmek bu sing song şarkı...»

Karami'nin karısı yeniden keklik közleyip getirdi. Göğüs etlerinden, bacaklarından önüme koydular.

«Siz yeyin! Bize de geldi, yedik!» dedim.

Dinlemeyip kaktılar önüme.

Ben de Amerikan avcısının önüne kaktım. Nefsi başına iki tane yemiş, hiç nazlanmadan benim kaktığımı da yemeğe baş-

ladı. Paşacık, bardağına rakı koydu, aıp unu uairı... nı^,,...^.^ gut, çok gut!..» diye şapırdattı dilini.

Çok ısrar ettikleri için iki bardak kadar içtim, keyfim yerine geldi. Sordum Amerikan avcısı Harpır Beye:

«Yahu Harpır Bey oğlum! Sizin kendi memleketinizde işiniz yok mu, bırakıp ordu gibi kalabaylan bizim buraya gelmişiniz? Yani çiftle çubukla kim uğraşır geride?»

«Oooo yes! Çok iş var bizim memleket Amerika'da! Fakat bizim var çok çok maşına! Bizim çiftlikleri var sürmek biçmek maşına. Amerika'da her şey maşına! Amerika'da insan çalışmak az, maşına çalışmak çok...»

«Burda da makinalar mı yapıyor işlerinizi?» «Burda çok var biz koyduk. Burda biz var Türkiye dost için! Biz var Türkiye çok progres yapacak, çok ileri...» «Avcılıkta mı? Boyna av yapıyorsunuz taak tak...» «Burda... Çok var keklik! Çok güzel gut memleket! Paşacık attı bol keseden:

«Senin için kekliği harman ederiz burda! Kekliğin etinden biz eskiden kavurma basardık. İstersen senin için gene basarız. Yani öyle kavurmalar ki götür koy Ankara'daki apartumanına, ısıt ısıt ye koca kış boyu!..» «Guuuut, guuuut!..» Karami de gürlledi:

«Dost için biz canımızı veririz Harpır Beeey! Sen bizim en birinci dostumuzsun! Duyduk, hem de Tecir Ali'nin apartu-manında oturuyormuşun. Çok memnun olduk...»

«Ben var çok sevmek Seyit'in keklik! Çok güzel ötüyor!

Âşık oldum...»

«Çok güzel öteeeeer! Seyit'in Yaşar eleikleştirdi onu. Bu yörede bir tanedir. Bırakırsın kaçıp gitmez. Gitse bile ertesi gün ardma bir dişi keklik takar gelekor!..»

Yüreğim cızz etti, çocuğun kekliğinin başına bir iş gelecek!

«Ben var isterim satın almak Seyit'in keklik. Çok var pa-

paı a, yuis. ıışcis.,

ıuicr: 151CI

ben almak bu keklik...»

«O kolaaay kolay! Seyit bilir bu kadamcık işleri. Paranın sözü mü olur? Eder sana armağan. Armağan dedin mi para konuşulmaz...»

Bir yanı Paşacık, bir yanı Karami. Muhtar da destekliyor arada. Bir yanı ise yavrum Yaşar. İçim kıyılıp gitti. Harpır Bey, fan fin fon ederek Karami'nin kızlarıyla konuşuyor, ballandıra ballandıra kekliği anlatıyor.

«Harpır Bey, sen var boş yere bu kekliği yarsıma adamım!» dedim birden. «Dostluğu felân biz de biliriz az çok! Ama bu kekliği yarsıma, torunum çok tutgun! Bu kekliği kaybetti mi aklını da kaybeder. Başka bir şey iste, hayhay! Gözümü iste, hayhay! Ama kekliği isteme...»

«Çok var para ben vermek!»

Seyit de kıvrandı öteden: «Para konu değil!»

Karami: «Tabanı bir keklik, paraylan mı olur?»

Paşacık: «Para dediğin gelir geçer, dostluk baki!»

Muhtar Hamza: «Para da, insan da... gelir geçer!»

«Dost için biz canımızı veriz canımızın!»

«Dostluk gibi var mı, dostluk gibiii?..»

«Ben var ELLİ dolar bu keklik vermek...»

Gürledi kalktı Karami:

«Elli dolar, hay babam! Yedi yüz lira! Tosun parası! Vallahi billahi tosun parası!..»

«Bırakın!..» deye bağırdım. «Bırakın, konuşmayın bunu! Bizde satlık keklik yok! Bırakın! Geldik şuraya biraz muhabbet için. Kiskaca aldınız, "Kekliği sat, kekliği sat!.." Satlık keklik yok, Allah aşkına bırakın bunu!..»

«Ben var YÜZ dolar vermek!..»

Temelli şaşırdı, gürledi Karami:

«Hay maşşallaaah!.. Bin beş yüz lira! Tam bir camız parası! Bin liraya ben bu cipi aldım, İki bin verip onarttım, uç bine mal ettim! Bir keklik bin beş yüz! Görülmüş duyulmuş de-

112

113

ğil!.. Hele kaldırın bakalım birer daha! Hayam Amerikan Harpır Beyimizin şerefine içiyoruz!..» Harpır da kaldırdı: «Dostluğumuz şerefine!..» Kızlar deminki pilâğı yeniden koydular. «Kıs kızım, kıs biraz sesini! Lâf anlaşılın! Nerde Seyit? Seyiiiiit! Gel bakalım şuraya!.. Sen ne diyorsun? Bak YÜZ dolar verimker oluyor! Bizim paraylan bin beş yüz! Dostluk da var. Ne diyorsun? Valla beş dolar verse ben kopayımı verim. Yani paraya kalırsa! Ama isterse parasız da verim...»

«Tabii! Para ne?» dedi Seyit de. «Ama benim Yaşar çok tutgun! Olamaz! Yani olabilemez! Olacak bir şey olsa mesele değil! Canımı istesin bak olabilir, çıkarır veririm! Ama keklik çocuğun, o da çok tutgun!..»

«Dürzüü!..» diye bağırdı Karami. «Ne yapsın herif senin kuru canını? Herif kekliği yarsımış, kekliği istiyor! Sözü doğru anla! Doğru anla da biraz dökekten gel... Hem de bizi fazla uğraştırma bakalım...»

«Dökekten geliyorum, olamaz! Oğlum tutgun!» «Bir daha tutar, bir daha elcikleştirir! Kökü mü kurudu?» «Öyle ya, sürüyle keklik var kırlarımızda! » «Hem de her biri 900-1000 gram! Konya ovasında yoktur bizdeki keklik! Böyle kınalı, göğsü çilli, sesi yanık, güzel se-

kişli...»

Karami, ağlar gibi bir sesle başladı:

Keklik koydum alardıcın başına Kannlır katırdır öter eşine...

«Böyle kanrılıp kanrılıp eşine öten keklikleri ben de severim! Harpır Bey de çok sevmiş! Bizim paraylan 1500 lira veriyor! İki bine kız almıyor bugün! İş mi sizin yaptığınız? Beğensin benim kekliği bir kuruş almadan vereyim. Sınasın yarın, beğensin, bir kuruş alırsam eşşegim! Bir kuruş alırsam, bakın herkesin içinde konuşuyorum, sülâleme nâlet olsun!..» Çıkardı

114

Đımuen lauancasım, ıaak ıaak ıaak, sikii aya yııaıza. rışek-lerin kapçıkları önüme düştü. Aldım, ısıcak!

«Mister Harpır! Dinle beni dostum! Yarın benim var cip, senin var taksi! Senin taksi burda kalmak. Benim ciplen çikalım. Benim kekliği alalım. Benim kırmayı felân da alalım. Gidelim gene Hellece, Ayvatlı yanlarına. Oraların keklikleri hag-gaten hoştur. Bayır keklikleri, çilli, güzel... İstersen daha yo-karlarda meşelikler var, oralara kadar çıkarız. Belkim seversin benim kekliği. Bir kuruş almadan vermezsem insan değilim. YÜZ dolar veriyorsun herifler burun kıvırıyor! Sor bakalım YÜZ doların yüzünü görmüşler mi ömürlerinde?» Amerikan avcısı sormadan ben söyleyiverdim: «Bize Amerikan parası yemek nasip olmamış! Olmaz da işallah! Para konu değil. Keklik çocuğun. Çocuk da tutgun. Mesele bu!..»

«Mesele bu! Para haggaten konu değil!» dedi Seyit de. «Para konu değil de ne yani?»

Çok kızdım Karami'ye Seydo'nun canını alacak gibi konuşuyor kavat. Vede dinlemiyor söylediklerimizi...

«Oğlum kekliğe tutgun Karami efendi ağa! Tutgun olmasa canım kurban! Ama gene de kendine bir soralım. Gönlü olursa para mara konu değil. Alsın gitsin, güle güle avlansın. Biz bir kekliği, Harpır Bey gibi kıymetli bir dosttan esirgeyen değiliz. İşin ama'sı var. Dostum, oğlumu istesin, oğlumu vereyim. Ama oğlumun kekliğini isteyince benim yetgim durur. Başka bir şey değil ki, çocuk!..»

«Çocuk atlıyı atından indirir Harpır Beey...»

«Çocuk padişahı dört ayağına durdurur...»

«Canım biz size kızmıyoruz da... konuşuyoruz! Siz gene bir olur yanından düşünün... de, şu parayı kaçırmayın!»

Ben kızdım, Seyit benden önce atıldı:

«Para konu değil dedik! Neden para para para deyip duruyorsunuz? Biz diyor muyuz paraylan satılık kecliğimiz var?..»

115

Aferim! Ne olsa benim oğlum! Ne olsa benim belimden inmiş! Has söz etti, hoşlandım. Göğsüm kabardı...

«Tüfek veriyor, fişek veriyor, onları alın madem?» «Hiçbir şey almayız! Değiş tokuş da etmiyoruz! Tecaret konuşmuyoruz. Madem ki bir dostluk, çocuğa sorarız, derse ki baba, dede, verin, hayhay, biz de veriz. Yetişkin bir insan olsa ağzına furur alırız, çocuk olunca iş değişir. Benim kafam böyle çalışır. Babam da böyle diyor...» «Demek tüfek ney de almazsınız?» «Hak birdir ki almayız, gattiyen!..» «Başka bir şey isteyin öyleyse?»

«Başka bir şey de istemeyiz! Kız gibi bir uçak verse gene istemeyiz! Bir şeyle bir şey değişmede değiliz. Dostluksa bir kecliği dostluğa veriz...»

«Tamaaaam, o da size bir dostlukta bulunur! Bir iş bulur Amerikanların yanından. Sana, Ali'ye, Ismahan'a, belkim Ya-şar'm kendine... İş mi yok yanlarında? Koskoca uçak mühendisinin sözü geçmeyecek mi arkadaşlarına?»

«Durun, durun!..» dey e araya girdim. «Birden alıp veri-verdiniz! Kesin bu hayal yarenlikleri; mezeler soğudu, rakılar ılıdı! Kaldırın, birer yudum daha alalım! Hemi de gidelim, konuk yorgundur. Yatağını yapıverin yatsın...»

«Yaparız yatağını. Biz onu bugün benim odadaki yaylı karyolada yatıracağız. Ankara'dan güzel "Cennet Yatağı" almışım, tam kavçuk! Üstüne de Bulgar göçmenlerinden aldığım battaniye var, onu örteyim, uyusun sabaha kadar! Yorganın ağzına burnuna gelecek yerlerine gülsuyu döksün kızlar. Başucuna sürayi billuru koydurayım, uyansın uyusun, içSin... Bizim keçelere bayıldı. Yarın bir tane koyacağım tomafilin ardına, alıp gitsin, bir kıymetsiz armağanım olsun! İnsanın kıymetini insan bilir. Paranın kıymetini de sarraf!»

Elini vurdu Amerikan avcısının dizine: «Harpır Beey, bu keçe gut mu?» «Gut!..»

«Yereceğim sana! No para! No mani! Öyle vereceğim!..» Benim oğlanı bu yıktı! Karami'nin Amerikan avcısına keçe armağan edeceği sözü yıktı! Biliyorum, «Karami keçe verdi, ben bir kecliği veremedim!» diye içinden içinden kuduruyor şimdi. Çocuğun kecliğine bir şey olacak, nasıl etsem? Kalkıp gitti tâ Ankara'ya. Tecir Ali'nin apartmanında oturan bu dür-züye rasladı. Bekledi iki gün, alıp geldi buralara. Avlandırdı, eğlendirdi, şimdi de kaptırıyor Karami'ye. Armağanı da Karami verecek. Hem de bir keçe; keklik felân değil...

Bence keklik daha kıymatlı. Verebilmek için can atıyor benim Seydo, bunu iyi biliyorum. Ben varım yamacında, tabam dayamıyor. Bunu deral anladım. Bunu anladığım için, «Ne tedbir alabilirim, alabiliriz Yaşar'la?» diye düşünmeğe başladım. Amerikan avcısı fan fin fon etti, kızlar

pilâk çaldı. Karami'nin avrat kahveleri getirdi, Paşacık türkü söyledi felân, hep bunu düşündüm. Hâlâ da bunu düşünüyorum. Kalkıp gideceğim, Seyit kalacak. Benim yokluğumda baskı yapıp ağzından söz alacaklar. Onun için, «Sabret Elvan Çavuş!» diyorum kendime. «Sabret, herifin yatma zamanı iyice gelsin! Seyit'le beraber çık buradan. Onlar sıkılamadan sen sıkıla ekizakıllı oğlunu...»

Seyit'in hali haggaten harap! Kahroluyor oturduğu yerde. Ellerini birbirine sürüştürüyor, parmakları terledi. Bu fırsatı kaçırırsa, köküne kurt girmiş mısır gibi buruşur, bir daha canlanamaz. Doğrusu, bir yol bulup yardım edeyim oğluma diye kıvranıyorum. Bulur gibi oldum onu da:

«Vakit epey olmadı mı?» dedim. «Konuk bu gece sizde yatsın, yarın hep birlikte ava çıkın, akşama da bize buyrun! Biz de bir yoksul sofrası kuralım. Bu akşam varsılın şarabını içti, yarın da yoksulun lokmasını tatsın. Hemi de Avşarlı Muhar-rem'e habar salayım, sazını kucaklayıp gelsin. Başka türlü bir muhabbet olur azıcık...» dedim.

Kızdı, kükredi Karami:

«Her işin bir münasibi var! Bu adamı sen hiç konuk ede-

116

117

mezsin! Nerde oturtacaksın, nerde yatıracaksın? Var mı tahtalıkli sekin? Var mı kavçuk yatağın?»

Zaten bu düzü insanlıktan hiç anlamaz! Durmadan var-sıllığıyla öğünür! Yoksulları adamdan saymaz...

«Yok düzü Karami!» dedim, değneği aldım elime. «Sen bırak konuşmayı da, benim dediğimi Harpır Bey cevaplasın! Tahtalıkli sekim yoksa, mis gibi ak sıvalı hayaçm var, oturturum üstüne! Kavçuk yatağım yoksa, yün döşseklerim var, onlarda yatırırım! Seninki varsıl işi, benimki yoksul işi! Yalnız sen konuşma, kendi cevaplasın...»

Sordum: «Ne dedin teklifime Harpır Bey?» «Ben var sizin söz hiiç anlamadı!»

«İşine gelmeyen sözü anlamıyorsun kavat! Seen vaar yarın ava gidecek! Akşam beniim evdee konuuuk olacak! Benim evde misafir olacaksın yani!..»

«Ben var yarın Ankara gitmek...»

«Gitme yarın! Benim evde güzel şarap... Vino vino!.. Keklik eti!.. Gözel yün yatak!.. Yani bir gece de bizde konuk olacaksın. Bizim yoksul evde... Şimdi anladın mı?»

«Teşür teşür... Çok tenkû... Ben var çok memnun olmak... Ben var çok rica ediyorum Seyit'in keklik...» Hey Allahım, ulan hâlâ keklik diyor, öleceğim!.. «Kekliğin sahibi çocuk! Çok tutgun! Kekliği deme...» «Çok var benim para! YÜZ ELLİ dolar isterim vermek! Çok var para! Çok isterim

keklik! Çok güzel keklik!.. Guuut...» Kekliğin sahibi çocuk! Çok tutgun! Kekliği deme...» «Benim olacaktı ki böyle bir keklik!» «Benim olsa ben de verirdim...» «Verirdim ben de...»

Seyit kıvrandı büküldü. Ciğerinin üstüne domuz kurşunu yemiş gibi acı çekiyordu, biliyordum. Karami'nin, Paşacık'm önünde olmak, onu daha da boğulacak duruma sokuyordu. Bu-

118

Benden de yılıyordu iyice.

«Olacak işe bak Karami!» dedim. «Paşacık, sen de olacak işleri konuş bakalım! İstenecek şey var, istenmeyecek şeyler var! İstenmeyecek şeyleri istemez adam. Bunu anlamak zor değil heralım...»

«Keklik istenmeyecek şeylerden mi? Bilemedik, affedersin!»

«Bu keklik öyle! Bu kekliği çocuk kendi elcikleştirdi. Çok iyi anlaştılar ikisi. Nere giderse geliyor, yanından ayrılmıyor. Saliyor, iki gün kayboluyor, iki gün sonra ardına bir dişi keklik takarak geliyor! Bunu hep biliyorsunuz. Bunu alamayız çocuğun elinden! Benim kendimin olsa, Seyit'in kendinin olsa, gözümü kırpmam, daha istetmeden verim! Öküzümü istesin vereyim valla! İtimi istesin, deral! Eşşegimi istesin, hemen! Ama keklik benim değil, çocuk tutgun, veremem. Para felân de konu değil! Söyledim! Boyna fiyat yükseltip durmasını, yararı yok! Biz keklik tüccarı olmadığımız gibi, dostluk konusunda para konuşanlardan da değiliz. Kalk Seyit!..»

Seyit kalktı.

Karami de kalktı: «Pekâlâ!.. Pekâlâ bakalım Elvan Çavuş!.. Ne yapalım, böyle dedin, böyle olsun!..»

Paşacık da kalktı:

«Benim olsa verirdim! Ama benim değil. Her akıl bir olmuyor gattiyen! El kadar bir kuşun uğruna konuğun hatırını yıktık, çok ayıp oldu! Köyün adı da boklanacak! Yarın gidip Ankara'da konuşur: "Böyle böyle, bir keklik istedim vermediler!" "Nerde?" "Dökülcek köyünde!.." Tecir Ali'nin de başı öne eğilecek. O da bu köylü. Yirmi iki dayireli kocca apartu-! manın içinde, hatta kocca mahallede mahcup olacak... neyse!»

«Bunda mahcup olacak bir şey yok! Keklik çocuğun! Türkçe konuşuyoruz!»

«Haklısın!» dedi Karami. «Kusura bakma Elvan Çavuş! Güle güle... Güle güle git Seyit!..»

119

Harpir Bey de kalktı. Ellerimizi toka ettik. Karami'nin avradı da merdivene kadar gelip geçirdi bizi. Paşacık oturup kaldı. Yürüdük topallar gibi...

«Ulan amma belâya çattık bee!..» «Keklik çocuğun olmasa...» dedi Seyit de. «Çocuğun olmasa veriver! Ondan kolay ne var?» Eve geldik, çil çocuk yatmış. Ama Yaşar uyanık. Girip vardım yanma. Kekliğin kafesini başucuna koymuş. Böyle yapma-

sini beğendim.

.. , ..

Yatarken kapıyı da dipledim içerden. «Eşşeğimi...» dedim kendi kendime, «Sağlam kazığa bağla, ondan kerî Allaha havale et! Atalardan kalma meşhur cevap...»

10 DİPLİ KAPI

Seyit'in anlattığı parça.

120

Yatağa yattım, gözüme uyku girmedî. Dön o yana, dön bu yana! İsmahan, uyur görünüp uyumuyor. Burgaç'la Duduş sayıklıyor sekinin üstünde. Sadece Ali uyuyor belkim taktuk evindeki yatağında. Ben uyumuyorum. Fırt o yana, fırt bu yana! Durmadan döndüğümden, İsmahan da uyumuyor...

Pişirdiğimizi yiyemedik! Aliver çaliver, herif konuğu kaptı elimizden! Bir daha ele geçmez fırsatı da çekip alıyor. Bir fil-can rakı içirdi, bir de keçe armağan etti, Harpır Beyi al elinden alabilirsen geri! Ankara'ya varınca Tecir Ali de bize gönül koyacak: «Alıp gittin köyüne, yatır evinde! Ne veriyorsun ele? Kendin ağırla konuğunu! Şaşmış yanılmış bir kekliği yarsımış, onu da veriver! 150 dolar para verimker olmuş, ne burun kıvırıyorsun? Kuvvetli Amerikan parası! İki bini aşkın bugün Türk lirasıyla!..»

Gerçekten de, bir kekliğin böyle fiyat ettiği nerde görülmüş? Kırıklı pazarında bir şahin sattılar gördüm, üç yüz lira! Bizimki nerdeyse üç bine varacak. Ulan buna düşüş derler, bil-sene kıymetini! Herifin hem parasını al, hem gönlünü. Hem de udlandır, bir iş bulsun sana vede oğluna..!

Ağdım döndüm, bulamadım uykuyu. Horozlar ötmeğe baş-

121

ladı. Asıl felâket sabah olunca! Oğlum kekliği başucuna koymuş. Nasıl alacağız onu, nasıl çıkacağız yarınki ava?

Avradın soluğunu dinledim. Uyuyor gibi. İyice inanmak için elimi kamına koydum. Uyanık olsa o da benim karnıma koyardı. Koymadığına göre kesin uyuyor. En iyisi hemen kalkayım. Usulca açayım kapısını. Kekliği getirip koyayım eski yerine. Sabahleyin de erkenden alıp savuşayım. Ellerin önünde iki saat keklik döğüşü yapmak ayıp olur. Gidip avlanalım akşama kadar, ondan kerî verir miyiz, vermez miyiz, orası ayrı bir konu olsun!

Kurtarabilirsem vermem tabî! Ne vereyim çocuğun kekliğini? Ama kurtaramazsam vermeyip ne yapacağım? Ne kadar elcik olursa olsun, hiçbir zaman bir keklik, bir insana, bir dos-te değışilmez! Öyle yapayım, getireyim şuraya. Fakat bir de babam uyanırsa? Uyanır hem de! Tilki gibidir, pıt etsem sıçrar kalkar. Eh, o tilki gibiyse, bende tilkiöğlü tilki gibi oluvere-yim canım! Pıt etmeden açayım kapıyı, pıt etmeden alayım kafesi ki uyanmasın, uyanamasın...

Pıt etmeden kalktım usulca! Soyulmuş yılan gibi sıyrılıp çıktım yorganın altından. Kalktım dikeldim. Kolumu açıp duvarı buldum. Karanlık içerisi. Sekinin üstündeki camdan cımı-cık ay geliyor, ama ne kıymeti var? Karanlık zindan! Gözüm gözümü görmüyor.

Duvara tutunarak, babamla Yaşar'm yattığı odanın kapısına kadar vardım. Kendi kendimi çok beğendim bu arada, hiç tıp etmedim. Bir de kapıyı açabilirsem tıp etmeden, temelli pravo diyeceğim kendime! Tokmağını tuttum usulca. Kaktım ileri. Her yıl, deriyle, keçeyle sıkıştırır bunu, soğuk girmesin. Bir de yukarı kaldırır gibi yaparaktan kaktım: Açılmadı! Bir daha kaktım, gene açılmadı! İşte o sırada bir ses çıktı «kütürt» gibi. Ama açılmadı namussuz kapı! Şaşırdım neye açılmadı? Haaa, hemen anladım, diplemiş babam! Yaşar uyumuş yatıyordu geldiğimizde. Mutlaka babam diplemiş...

122

almak vardı bir. Başka hiçbir çarem yok. Dönüp geldim, yattım bokumun üstüne. Daha beter bir yeşil acı doldu içime: Babam bir de uyanık idiyse? Duyduysa kapıya yüklendiğimi? Bir de karım uyanık idiyse? Duyduysa yüklendiğimi? Cavırla Müslüman bir sandığın içine tıklmış gibi sıkıştık şu evin içinde. Bu keklik imanımızı gevretti! Bir iş koparabilirim umuduna Amerikan avcısını tavlayacak bir keklik, onların da, benim de aklımızı karman çorman etti...

Sabah olsun hayrolsun, ne yapalım! Bir de sabah görelim yüzlerini. Kapıya yüklendiğimi yüzüme furursa babam, «Yok canım, valla yanışın var, düş görmüşündür! Kapıya bacaya yüklenmedim! Yatar yatmaz daş gibi uyumuşum! Daha az önce uyandım...» derim. Yalan boğazımı alacak değil heralım! Is-mahan derse, «Ne döndün sabaha kadar? Ne yürüdün duvara tutunup?» Ona da derim, «Senin de yanışın var, sen de düş görmüşündür! Bir ara elimi karnına koydum uyanmadın. Düş gördüğün, yapı taşına koşulmuş inek gibi uyumandan belli! Uyuyan avrat ne bilir kocasının kalktığını, gezdiğini?..» Başka çarem yok, sabah olsun!..

123

!

11 AYIN ŞAVKI ALTINDA

Elvan Çavuş'un anlattığı parça.

Gecenin hangi vakti bilmiyorum. Uyku tutmadı beni. Yaşar kolumun üstünde uyuyor. Birden, kapıya yüklenildiğini duydum. İki sefer yüklenildiğini! «Kütürt!» gibi de bir ses duydum. Kesin Seyit bu! Vay akılsız Seyit vaaay!... Düşündü düşündü, kafesi başucumuzdan aşırmağa karar verdi. Sabah olur olmaz da sıvışacak, biz uyanmadan! Avlanacak akşama kadar, sonra da, «Al arkadaş!» diyecek Harpır Beye. «Al götür senin olsun, güle güle avlan! Bir keklik değil mi bu, ne kıymeti var?» Para ney de almayacak. Karami dürzüsü keçe verdi deve, ona inat, dilberim kekliği bedavaya verecek... Ama dur bakalım dur, babayı verirsin! Sen giderken baban geliyordu o yollardan! Sen kurtsan baban daha eski kurt! Sen tilkiysen baban daha eski tilki! Diplemişim kapıyı önceden. Belimden inen adamın neler düşündüğünü, hangi yollarda gezdiğini ben b'ilmezsem kim bilecek şu köyün içinde?

Bunu bildin, birinci sakıncayı savuşturdun Elvan Çavuş, iyi! Bundan sonrasını nasıl savuşturacaksın? Düşün bakalım sabah olmadan! Düşün taşın karar ver. Bu kekliğin başı belâda. Senin de belâda. Hem de oğlun Seyit'le. Çık bakalım bu belânın denizinden nasıl çıkacaksın! Bunda ele güne malamat olmak var, dillere destan olmak var. Her an için keklik sakın-

o ,,,,**«»». .u. ıaaı uııau aKımı çıvoırır,

aklı çıvmış bir çocukla soranların binden aşkın sorusuna cevap bulmak var. Haydi bakalım Elvan Çavuş, kocca Seferberlik askeri, haydi kurtar başını bu sefer de!

«Bu sefer de...» diyorsun. Ne zaman kurtardın daha önce? Seninki yatmak yuvarlanmak, her zaman belânın göbeğinde kalmak! Bakalım bu sefer ne yapacaksın? Yunan değil, İngiliz değil karşıdaki, kendi belinden inme öz oğlun, öz köylün, bir de onların arkadaşı Amerikan avcısı Harpır Bey, haydi kurtul bakalım!

Birden kafamı işlettim. Burda yatıp durmaylan olmaz. Demek ki, akılsız Seyit'in kecliğe göz koyduğu anlaşıldı. Göz baka baka da alıp aşırarak yarm. Sabah olunca kecliği alıp gitse, ben ne yapabilirim? Yaşar ne yapabilir? Nacağı alıp üstüne mi yürüyeceğim? Vurup yıkacak mıyım kavafi? Yapabilir miyim bunu? Millet onu kınamaz, beni kınar! Nacağı almadan yürüsem, tutabilir miyim bileğinden? Herif benden kuvvetli. Yaşar'la birlik yürüsek, alır basar ikimizi. Hemi Yaşar'ım yürüyebilir mi babasının üstüne?

İyisi mi sen başka akıldüşün! Sabah olunca Seyit kecliği evde bulamasın. Al kafesi, sabah olmadan bir yere sakla... Kapıdan çıkamazsın bak. Tilki uykusundadır, kalkar önüne geçer. Gecenin içinde daha kolay alır elinden. Ondan keride bir çukurda siner, gün doğunca varır Karami'nin evine.

Burası böyle. Kapıdan çıkamayacağına göre başka bir geçit düşün. Aç şu pencereyi. Sayvanın üstüne çık. Kekliği de al. Sayvanın üstünden inmenin kolayını düşün. Oğlan uyuyup kalsın mı? Sen gelene kadar uyanırsa ortalığı velveleye vermez mi? Uyanmaz dersen, senedin var mı bunun için? Uyanır çocuk. Ne yapacaksın buna? El bilir mi Seyit'in kapıya yüklenip kecliği aşırarak istediğini? Nasıl anlatırsın? Ama senin kecliği saklamak için evden kaçtığın bilinir. Öyleyse uyandır oğlanı. Uyandır, anlat fısfas. Al onu da yanına, ikiniz birlikte yapın ne yaparsanız. Birlikte gidin nere gideceksiniz.

124

125

IN ere gıaeceKsmız

vuk mu inanılır? Asıl o kecliğin etine aşeriyor. Ne kadar dolandı ele geçirebilmek için! Çevri dayısının köyü dersen uzak! En iyisi, en iyisi, bana kalırsa en iyisi... Sana kalmış işte düz! Ne yaparsan yap sabah olmadan!

En iyisi ötegeçenin ağıllarına aşırarak kafesi! Çobanlardan birine, Kozaklı Rıza'ya mı olur, Paşacığm çobanı Müslim ağaya mı olur, Memişçe'nin çobanı Kuloğlu'na mı, en güvendiğin

hangisiyse, götür ver gel. Ver gel, herifler hıfsetsinler. Dur bakayım hangisine güvenilir?
Güvenilmez üçüne de.

Belkim üçü de yabancı oldukları için, belkim üçü de ağalara kızdıkları için, belkim üçü de bizim gibi yoksul olduklarından... «Zar aciz kaldık varsılların elinden, kekliği alıp Amerikalıya armağan edecekler!» deriz. Asla, «Satacaklar!» demeyiz. Asla, «Çok para veriyorlar!» demeyiz. Götürüp verirler, parayı kendileri alırlar. Bir çift kara lâstik koparsalar kâr değil mi? Kim kime bir çift kara lâstik verir bugünkü günde?

Çobanlara götürmeyip büklerin içinde bir yere saklasak, it gelir, kurt gelir, parçalar kafesi, yutar kekliği. Neden gelmesin? En iyisi, çobanları bir fen ilen bağlamak! Gözelce bağlamaktan başka çare yok çobanları! Ama neyle bağlayacaksın? Sütlerini sen pişirmiş değilsin ki! Doğru düzgün merhaban bi-lem yok bazısıyla. Nasıl güveneceksin? Eh, bunca yaş yaşadın, diş dişedin, ağızında dişlerin yeniden çıkıyor Elvan Çavuş, bunu dünyada sen bilmezsen başka kim bilir? Çalıştır kafanı...

Kafamı çalıştırmağa karar verip oğlanı sarstım. Sarsıp uyandırdım. Gözlerini belertip baktı gecenin içinde. Tam kulağına söyledim: «Yaşar! Dedem, koçum! Ses etmeden kalkıp geyine- (çeksin...)» Anasının memesiyle bebesine süt vermesi gibi ağ- V zımla kulağına akıttım sözcüklerimi: «Kekliğin başında büyük 'ı' sakınca dönüyor. Kalk buradan kaçırılım. Geyin çabuk!..» Bir uçtan da gidip pencereyi açtım: «Hışirtı etmeden geyin dede-

9nıx. ıı.M uauaa uyanıK. Az önce kapıya yüklendi. Pencereyi açtım bak...»

Yaşar da, ben de geyindik. Kışın başıma doladığım poşuyu bulup aldım. Kafesin çevresine sardım bunu. «Önce ben çıkayım dedem!» dedim. Çıktım. Kafes elimde. Sonra Yaşar'ı çektim. Sayvanın üstünde, damm gölgesinde çöndük. Çok aydınlık bir ay var. Büyük sakıncalar içindeyiz. Nasıl kaçıp kurtulacağız? İtler ürmeyecek mi? Ayakyoluna çıkmış olanlar görmeyecek mi? Geri dönünce nasıl gireceğiz eve? O zamanaca uyanmaz mı tilki Seyit? İnsanın aklını çıvdırmvermesi işten değil. Dü-şünüversen, bir dakikanın içinde delireceksin... «Sallan bakalım saçaktan Yaşar!..»

Çocuğun uyku sersemliği gitti bereket. Yaptı dediğimi. Eğilip kafesi verdim eline. «Şimdi de ben sallanayım dur! Kolum dayar işallah. Dayamazsa düşerim, belim bacağım kırılır, acaba ne yapayım dedeşim?»

Fakat ne olsa eski toprağım! Kollarımın yarı kuvveti duruyor daha! Aslan gibi sallandım aşağıya. Dizlerim de yaylanarak yere bastım. Memişçe'nin duvarın gölgesinden, Paşacığm damın gölgesinden, Âşık Mehmetgil'in damın gölgesinden ırmağın kıyısına vardık. Girdik söğütlerin gölgesine. Yürüdük Çürük-taş'tan yana. Artık kimse göremez. En yaylan yerini bulup geçebiliriz ırmağın. Avşar Değirmeni'nin altıdır en iyisi. Yürüdük kumdan. Koştuk dede torun. Kafes ikimizin arasında. Koşup suyun kıyısına vardık.

Ay da nasıl furuyör? Irmak değil ayna! Gündüz olsa irin gibi bomboz akar, gece nasıl parlıyor!

Köyün avratları, ebeleri dedeleri gününden beri gelirler geçerler. En yaylan yerlere kadar yürümeğe üşenirler de derin yerlerden geçerler. Ama nereden geçersen geç, donu poturu çikarmak gerekir. Ne yapacağız, nasıl çıkaracağız şimdi biz? Dede ile torunuz. Yaşar'ı ben

görsem bir şey değil de, Yaşar beni görse ayıp! Onu soyundurup önden yollasam da olmaz. Bakarsın

126

127

ters bir iş gelir başına. Kendim onüen geçsem uasu um. «~~ ba? O zaman da göreceği kadar görür. Namussuz ay, her bir şeyi değiştiriyor; çocuk seksenlik dedesini kimbilir nasıl görür?

En iyisi ikimiz birlik geçelim madem görecek! Ama tembih edeyim: «Yaşar bakma dedem, çevir başını öteye!»

Tembih ettim böyle: «Kurban olayım gözlerine, bakma dedem!» dedim. «Dön ardına, öyle soyun! Bohçala donunu poturunu! Ben de dönüp soyunayım. Koltuklarımızın altına alalım gey sil erimizi. Kafesi de ben alayım. İstersen sen al. Geçelim suyu. Ötegeçe ağıllara gideceğiz. Müslim ağaya mı olur, Kozaklı Rıza'ya mı olur, yoksam Memişçe'nin çobanı Kuloğlu'na mı? Birinden birine bırakacağız kafesi...»

Döndük sırtlarımızı birbirine. Soyunduk dediğimiz gibi. Ondan kerî yürüdük suya. Suda kaybolana kadar Yaşar da, ben de önlerimizi örttük gey silerimizle. Sonra yürüdük selbes. Ne olsa bumbuz su. Ne olsa donduruyor. Karşıya geçince nasıl kurunacağız? İşte onun da kolayını buluverdim. Kafesin çevresine sardığımız poşu yok mu, onunla kurunuruz ikimiz. Ötege-çede hacet değil kafesi örtmek. Çok iyi olmuş poşuyu akıl ettiğimiz.

Önümüzü, eteğimizi süpürüp gidiyor koca su. Aym altında filim çeviren dürzüler gibiyiz. Çok kıymetli bir hazineyi geçiriyoruz. Yada yeni bir Ulusal Savaş içindeyiz, binbaşımıza şifre götürüyoruz. Çektiğimiz çileyi bak!

Irmağın ortasında daldaşak ısladığımız gibi, göyneğimiz, yeleğimiz de battı! Nerdeyse Yaşar'm boğazına çıkacak su! Gecenin içinde nasıl kurunacağız da. nasıl ısınacağız? Olmalıydı şimdi bir hapaz çıra, biraz kafıl, biraz da meşe dalı! Kibriti çakıp tutuşturmalıydık, ondan sonra sıkıp sıkıp kurutmalıydık giysilerimizi. Hemi de ısıtmalıydık kendimizi. Sabaha karşı kırlar daha ayaz olur. Dişlerimiz birbirine geçe geçe, takırdaya

Ldivii^iv", uu rvcjvıgııı yumint... nma çok gozel Dır keklığın yoluna, elcik bir keklığın...

Haşır huşur, haşır huşur edip duruyoruz suların içinde.

Çok şükür, kimseye görünmeden, vede sulara kapılmadan ötegeçeye ulaştık. Köyün avratları, her gün, yada gūnaşırı gelirler geçerler, Allah döğümlüklerini versin...

Önce Yaşar'ı silip kuruladım, sonra kendimi. Dalgınlıktan önümü eteğimi sakınmayı unutmuşum! Gördü çocuk! Eh, bende olan, onda da var! Yiğidin malı da her zaman meydanda hamdolsun! Görmese iyiydi ya, gördü. Olmuşlan ölmüşe çare var mı? Yok!..

Geysilerimizi de sıktık ayaz ayaz. Sonra koştuk yukarı. Ağılların oralar inlik cinlik. İtler havlayıp kalktılar biz varmadan. İşte bu kötü. Bu itler, şimdi köyün yarısını uyandırır, kurt geldi sürülere deye milleti üstümüze getirir. Sel çukurlarının içinden içinden yürüdük. Elimize birer ikişer de taş aldık ne olur ne olmaz deye. Bereket çobanlar kepeneklerinin içinden doğrulup kalktılar. Baktılar itlerin ürdüğü yana, bize doğru. Biz de ellerimizi kaldırdık. Bağdırdım ben:

«Looo Kuloğlu!.. Looo Rıza, Müsliim!.. Yabancı değil, bir hizmet için biz varıyoruz, biiiiz, Elvan Çavuşlan torunu Ya-şaaar!..»

Güya üç çobanın sade birine açacaktık gizimizi. Üçüne birden teslim olduk ne yapalım?

Bir insan yalanı nerde söylemeli? Nerde direk gibi konuşmalı? Benim böyle düşündüğüm yerler var. Namusuna bırakmalı bazı şeyleri insanın. Açık konuşmalı. Olanı olduğu gibi anlatıp, «İşte halimiz bu, bize destek olun arkadaşlar!» demeli. Eğip bükersen daha da kuşkulandır insan. Olduğundan çok başka şeyler var işin içinde sanır. İçinin cinleri azar, başlar olduğundan kötü düşünmeğe, düşündüğünden kötü davranmağa.

Bizim çobanların iyi yanlarını uyandırmağa karar verdim.

Üçü bir olup karşıladılar bizi. Çevremizi sardılar, bir yandan da merak ettiler, nedir başımızdaki hal?

128

129

Once, «Bir ateşiniz yok mu, Dizi ısıtını» ucunu. Müslim ağa Kuloğlu'na bağdırdı: «Git çabuk bir ateş kayır!» Çalidan çırpıdan bir ateş kayırdı Kuloğlu. Sırtımızı başımızı ala çakır kuruttuk. Sonra anlattık başımıza gelen kışı: «Bir zeyinsiz oğlana çattım ağalar!» dedim ben. «Çocuğun elindeki keklği alıp Amerikan avcısına armağan vermeğe kalktı! Bunu da, Rıza kusura bakma yeğenim, senin ağan olacak Karami dürzüsü körükledi...»

«O ağamın boynu altında kalsın!» dedi Rıza. «Ağam Ya-şar'ın keklği verimker olacağına, kızlarından birini verse daha yavuz olmaz mıydı Amerikan avcısına?»

«Benim zeyinsiz, gece yattığımız odaya hücum etti. Bunlar sır giz, ama ben size havale ediyorum gizimizi. Daha önceden sezip kapıyı diplemiştim. Yüklendi yüklendi, giremedi tabii. Giremeyince kıvrılıp yattı. Düşündüğü hileyi sabaha sakladı. Eee, biz duralım mı?»

«Durmayın tabii, ne duruyorsunuz? Irmağı geçip gelin bizim yanımıza!»

«İşte biz de öyle yaptık! Südünüze, namusunuza...» İki elini birbirine vurdu Kozaklı Rıza: «Başımız gözümüz üstüne Elvan Çavuş! Hoşgelip safa getirdiniz! Elimizden geldiği kadar hıfsederiz emaneti. Gene de ben arkadaşlarla iki dakika konuşayım. Derlerse ki biz bunu kabul edemeyiz, ırmaktan geçmişken Elmapınar, Avşar yanlarına geçin gidin. Yada yürüyün biraz daha yokarıya, Avşar Değir-meni'nde eylesin. Heralım deli Seyit zorbalıklan gelip alamaz...» Zaten bizim sıkıntımız bir günlük. Yarm akşama dönecek Amerikalı. Bir daha ya gelir, ya gelmez...»

«Amerikalıya, kesip attığın tırnağı verme Elvan Çavuş!» dedi Kuloğlu. Neden böyle dedi, anlamadım. Belkim o da benim gibi hiç hoşlanmıyor dürzülerden. Sonra şöyle konuştu: «Ayrık otunun hesap, bunlardan birine bir götlük yer verirsin, kavatîar bütün tarlayı kaplar, sökebilirsen sök!..»

gj iiMisa çekiaaier. Biz de göz ettik birbirimize: «Sen dön git, güzelce yat, ben kalayım bunların yanında!» dedim Yaşar'a.

«Sen olmazsan babam beni keser!» dedi. «Ya beraber gidelim, ya beraber kalalım...»

Fakat çok sürmedi, çobanlar geldiler. Gene Kozaklı Rıza konuştu:

«Emaneti saklamayı kabul ediyoruz Elvan Çavuş! Bir şartımız var: Yaşar bizimlen kalacak. Kendi kendine sahip olacak keklîğine. Biz işimize bakacağız, o da işine bakacak. Hıfzolacak yanımızda. Daha açığı, neden böyle karar verdik bak. Belkim birimizden birimizin aklına şeytan girer. Güvenemedik kendimize. Delikanlı kalsın, sahip olsun. Böyle daha iyi. Amerikan avcısının yarsıdığı, elcikliği dillere destan bir keklîğin sahibi başında olursa iyidir. Size de, bize de...»

Ayıplamadım çobanları. Ayıplamadığım gibi, daha da takdir ettim Müslim ağanın aklını. Yaşar oğlanı da, keklîği de bırakıp kurt kuş uyanmadan ırmağı geçtim, geldim eve.

Islakları çıkarıp astım. Çılbacık girdim örtünün altına. Kapı da dipli nasıl olsa. Geysilerim kuruyana kadar yattım.

Tabiî sabah oldu, çangama koptu. Benim ekizakıllı Seyit baktım kapıyı doğuyor:

«Babaa! Ölüm uykusuna mı yattın ula baba, aç!.. Yok-sam kendi kendini intihar mı ettin? Ne dipledin kapıyı, açsa-na!..»

Kalkıp geyindim. «Fazla gürültü etme bakalım! Ne yapacaksın babanı kaldırıp! Git işine! Erkenden Amerikalı arkadaşınla Karami'nin cipine binip Hellece, Ayvath yanlarına ava gidecektiniz. Ne gitmiyorsun?» «Kekliği alıp gideceğim!»

«Keklik yok burda! Keklikten haberim de yok!..» «Nasıl yok? İçerde değil mi?» «Yok içerde! Yaşar da yok, keklik de yok...» «Beni kandırıyorsun, nere gider? Aç kapıyı!»

130

131

Açtim Kapıyı, ııcutu uaiıı uu.

yorum: Yok keklik!..

Sordu: «Nere gitti? Çabuk söyle!..» «Valla haberim yok, gitmiş...» dedim. «Nere gider? Beraber yatmıyor muydunuz?» «Şüphelenmiş senin davranışlarından! Gitmiş...» Kapının dipli olduğunu biliyordu, bacaya pencereye baktı: «Nereye gider, nasıl gider, senin nasıl haberin olmaz?» «Ben ihtiyar bir adamım, uyumuş kalmışım! Akşam biraz kafayı çektik ya! Biraz da geç yattık...»

«Böyle deyerek kandıracak mısın beni baba? Nere gider bu çocuk? Bırak kekliği, kendini merak etmeyecek miyiz?»

«Kendini ne merak edeceğiz? Akşama bir yandan bulunur gelir. Bulunmazsa sen kendin merakına düşsen daha iyolur. Babası sensin...»

«Kekliği kaçırdınız benden! Senin mutlaka haberin var bu işten! Ayarttm çocuğu, o da pencereden çıkıp gitti. Gitti bir yere saklandı...»

«Eh! Bu kadarını bildiğine göre, nereye saklandığını da bilirsin!..»

Şapkasını vurdu başına, koşup çıktı bu. Damın ardını dolandı. Ahıra, samanlığa, ambara, odunluğa birer birer baktı. Ali'ye, Ismahan'a sordu. Bir de tepik vurdu Ismahan'ın beline: «Sen bu evin sahibi değil misin, nasıl oluyor da haberin olmuyor?» diye bağırdı. Ismahan inledi, yıkıldı. Ben de aldım bunu ele, girdim yola, aklıma geleni söyledim: «Defol git şu evin üstünden! Alırım yakandan, paçana indirim! Köyün içinde temelli mars olursun! İyisi mi edebinlen çekil git!..» dedim.

«Nasıl çekilip gideyim? Nasıl varayım arkadaşların yanına?»

«Nasıl varırsan var! Kekliği verimker olduğunu sezdi çocuk, alıp kaçtı! Allah kalbine malûm etti...»

«Allah malûm etmiş! O kim ki malûm edecek Allah!»

«uetol surdan deli Seydo! Karami dürzüsü gibi konuşup durma yamacımda! Allahı hep kendin gibi hulku bozuklara destek olucu mu sandın? Benim gibi, Yaşar gibi yoksullara da destek oldu bak, hem de her daim olur işallah!..»

Gün doğmak üzereydi. Karami boyna düdüğünü öttürüyordu cipin. Elinde tüfeği de olmadan, şaşkın bir piyade neferi gibi çekip gitti Seydo. Biraz hır gür ettiler Karami'nin evin önünde. Seydo'dan alımını alamadı, benimle kavga etmeğe gelecek oldu Karami; sonra ne düşündüyse gelmedi: çekilip gittiler...

132

133

12 KURDUN OĞLUYDU BABAM

Yaşar'm anlattığı parça.

Çobanlar ekmek verdiler, Allah razı olsun! Karşı yarmalardan hep köyümüzü, evimizi gözledim. Kırklarımıza baktım durdum, keklik avcılarını dönecek mi? Çünkü Harpir Beyin toma-fili Karami'nin avluda. Nasıl olsa gelecek. İkinci geçti. Gün anasının koynuna girmeğe hazırlanıyor. Yarmaların bizim köye bakan yüzlerine gölgeler basıyor...

Çürüktaş'ın üst yanlarından Karami'nin cip görüldü. Yeşil bir tosbağa gibi yuvarlanarak geliyor tozların içinden. Geldi geldi, evinin önünde durdu. Bir adam çıktı, bizim eve koştu. Bir adam

daha çıkıp onun ardından koştu. Amerikalının tc-mafili de yürüdü. Heralım bizim ahırı samanlığı aradılar, anamdan, dedemden, Ali ağamdan, kardeşlerimden beni, hem de kekliğimi sordular. Fakat köyde değil, ağlların üst başında, yarmaların bir yerinde saklanıyordum. Çok geçmedi, Harpır Beyin yanma döndü bizim eve gelenler. O da çekip gitti toma-filini sürüp... Bedil'den öteye aşana kadar bekledim. Sonra gidip Müslim ağayı buldum. Anlattım olup bitenleri. «Ben artık gitmek istiyorum izniniz olursa!»

«Valla Yaşar! Şimdi gidersen baban seni döğër! Nasıl olsa döğër de, hemen şimdi gidersen daha çok döğër. Cımcık az döğ-mesi için bekle, hiç olmazsa yarın git...»

«Yarma kalamam Müslim emmi!» dedim.

134

seni. Sen kendin, kafesin, kekliğın, bize onun bir emanetisiniz. Ona teslim etmemiz şart değil mi? Deyelim şimdi yürüdün ırmağa. Allah esirgesin, tam ortasına varınca ya kendine, ya kekliğe bir şey oldu, ne cevap vereceğiz Elvan Çavuşa? Bu ırmak katil. Nice gelinlerin başım yemiş. Nice sürüleri yutmuş. Destanları kendisinden uzun, duymuşundur...»

Sesimi çıkaramadım. Ama çok geçmedi, dedem de damın başından el etmeğe başladı. Dedemin el ettiğini Müslim ağaya gösterdim. Sonra da ırmak boyuna koştum. Dedem de oraya geldi. Geçtim köyümüze. Suçlu suçlu evimize vardım.

Babam köy içinden gelmemiştii daha. Kekliğı içeriye koydum. Dedem, «Onu eski yerine koy!» dedi. Elim ayağıma dolaşarak dediğini yaptım. Ondan sonra da kopacak kıyameti bekj lemeğe başladım.

Anam, Ali ağam oturuyorlardı. Dedem oturuyordu. Küçük kardeşlerim de girmişlerdi eve. Sadece babam dışardaydı. Çok geçmedi, o da geldi. Bir bana baktı, bir dedeme. Sonra gene bana döndü:

«Nerelerdeydin ulan enik geceden beri?»

Yalan söyleyebilir miydim? Dedem yanımdaydı. Yoksa doğruyu söyleyip dedemle ikimizin gizimizi açıklamam doğru olur muydu? Ne diyeceğimi bilemeden sustum.

«Söylesene, nere gittin dün gece? Günü nerde geçirdin? Nerde saklandın? Neden, kimden saklandın?»

Sorularına karşılık bekliyordu. Ama ben susuyordum. Ellerini beline koymuş, dizimin dibine kadar sokuldu. Ben de başım yerde, domaşmışım iyice, bir yandan da korkudan titriyorum. Tekmesini kaldırdı, göğsüme vuracak oldu, atıldı dedem: «Dokanma çocuğa! Otur oturduğun yerde! Sana söyledim sabah! Otur oturduğun yerde!..»

Orada duracak halde değildi babam. Belki Ali ağamın yattığı taktuk odasına gidip biraz yalnız kalmalıydı. Onu da yapmadı. Üstüne yataklarımızı yığdığımız sandığın dibine çöktü,

135

başını ellerinin arasına aldı. Belki çoşana Duşana un ağıamarv çok daha iyi olacaktı onun için. Ama bunu da yapamazdı önümüzde. Belki de beni döğüp ferahlayacaktı. Buna da dedem izin vermedi. Çok acı bir bunalım içinde kıvranıyordu. «Bir kekliğin yol açtığı zulümleri görüyor musun Bay Yaşar?» dedim kendime. Babamın yüzüne bakamadan oturup kaldım yerimde. «Benim iki bitim bir okka geliyor! Götümü yırtıyorum bir iş bulup beş kuruş sahibi olayım! Siz aksine, tekerime taş koymaktasınız! Tek başıma koca evi, içinin insanıyla, malı maşa-dıyla yüzdürüp ırmaktan aşırmağa, ondan kerî de düze çıkarmağa çalışıyorum. Siz de geri assılıyorsunuz ev gitmiyor!» Anam sofrayı kurdu:

«Haydin, ikişer lokma yeyin de gene çabalayın evi yüzdür-meğle! Belkim bu sefer aynı yönden assılır bir yana sürersiniz

köhne tekneyi!..»

O gece babam ağızını açıp başka sözcük etmedi. Dedem de konuşmadı. Babam kalkıp kahveye felân da gitmedi. Dedemse zaten gitmezdi. Yalnız Ali ağam biraz dolaşmak istediğini söyledi arkadaşlarıyla. Ben zaten yorgun argındım. Anam yatağımyı yaptı, erkenden yattım. Dedem de girip geldi tam uyumak üzereyken. Dikkat ettim, kapıyı felân diplemedi. Kekliğı de hayatta, kaplığın üstünde, her zaman durduğu yerde bıraktı.

Dedem fırtına geçip gitmiş, babam yenilgiyi sineye çekmiş sanıyordu. Bensem kuşkuluydum. Bu yüzden sesimi iyice alçaltarak ve kulağına doğru sokularak sordum: «Keklik eski yerinde duracak mı dedeee?» «Duracak tabii! Başka ne yapacaktık? Amerikalı gitti. Gelse bile haftaya cumartesi gelir. O zamana kadar babanı yumuşatırız. Yumuşamazsa ne yapacağımızı o zaman düşünürüz. Şimdilik sakınca yok... bence!» dedi.

Uyumuşum öylece. Gece kimbilir ne düşler gördüm, ne kadar yandım kıvrandım bilmiyorum, ter içinde uyandım sabahleyin. Hemen doğrulup kalktım. Ayakyoluna gidecekmişim gibi şapkamı başıma vurup hayata çıktım.

136

Çıktım hayata: Kekliğim yoktu yerinde!

Babam da yoktu! Anam, kardeşlerim de kalkmamışlardı daha yerlerinden. Mışıl mışıl uyuyorlardı.

«Dede koş! Dede koş, kekliğim yok yerinde! Babam da yok!» diye bağırdım.

Dedem poturunu giymeden koştu. Söylediğimin doğru olup olmadığını hemen anladı. Dışarının kapısını açtı, sayvana baktı: Yoktu görünürlerde babam!

«Koş Karami'nin cip gitmiş mi? Bak! Baban oralarda mı? Bak! Oralardaysa ayrılma! Ben de geliyorum!..»

Koştum. Ben merdivenleri inerken dedem, «ismahaaan. ay Ismahaan! Hiç haberin olmadı mı? Tıptırtısından felân uyanmadın mı?» diye anama soruyordu. Anam da, «Haberim olsa bırakır mıydım ay baba? Valla haberim olmadı!..» diye karşılık veriyordu.

Ben vardım Karami'nin cipin başına.

Daha iyice bakınmadan dedem yetişti. Sordu kaşıyla gözüyle: «Yok mu?»

«Yok!» dedim başımla.

«Koş, köyden dışarı çık, belkim Bağların arasından felân binecektir. Ben de Karami'nin kendine sorayım, görmüş mü?»

Ben koşmadan sordu. Karami görmemiş.

Dürzü, hem görmediğini söyledi, hem de alay ede ede baktı dedemin yüzüne. Anladım ki görse de söylemeyecekti.

Ben önden koştum, dedem de arkamdan geldi. Bir bir aradık Bağların arasını. Babamı göremedik. Babama benzer birini de göremedik. Kekliğin de tüyü tümürü yoktu ortalıkta. Demek ki cin kuşlarının kanadına binip gitmişti geceden. Dedem kurttu, ama babam da kurdun oğluydu. Başka bir yorum sıgacak gibi değildi! Bileğimden tuttu:

«Ne kadar üzüldüğünü biliyorum. Ama ben senden çok üzülüyorum inan. Senin baban, benim oğlum. Düşman sayıp kendimizden biriyle uğraşmak ne zor! Ama uğraşacağız. Senden ne istiyorum bak, elinden/ geldiğince sabırlı ol. Elinden gel-

% 1 •

137

diğince ağlayıp buzlamadan, dişini sıkarak dayan. Bugün yarın bir yerlerden bulunur gelir...»

Dedem böyle der demez boşandım ben. Höyküre höyküre ağlamağa başladım. Eve geldiğimde gözlerim şalgam gibiydi. Akşama kadar yerde mi, gökte mi gezdiğimi bilemedim. Akşama doğru Karami'nin cip geldi. Seydim'den binmiş babam! Demek geceden çıkıp, Seydim'e kadar yürümüş. Oradan binivermiş arkadan gelen cipe. Kırıklı'ya kadar ciple gitmiş. Oradan öteye de miniposa atlamış. Kafes elindeymiş. «Amerikan arkadaşına götürüyorum. Armağan olarak vereceğim, o da bana iş bulacak...» demiş. Bunları biraz Sirken Fatma'dan, biraz Culuk Ali'den, biraz da Hoşafın Sefer'den anladık.

Tabî o gün dönmedi babam. Dönemedi. Ertesi gün bekledik. Ertesi gün de dönmedi. Dedemle döktük düşündük, çekip Ankara'ya gitsek... Evet ama gitsek ne yapabiliriz? Ankara,-da nereye varırdık, kimi bulurduk? Hem de beş kuruşun yoğundayız, neyle giderdik uzak Ankara'ya? Uzun uzun konuştuk. «Hele bir dönüp gelsin bakalım!» dedik. Belki tam verecekken cayar, geri getirir, yada Harpır Bey darılmış olur, yüzüne bakmaz bunun, keklığı almaz, almazlanır; bundan ötürü döndürür getirir...»

Üçüncü gün ikindin çıkıp geldi bu. Dedemden önce anam sordu: «Ne oldu çocuğun keklığı, ne yaptın?» «Ne yaptığımı bilmiyor gibi ne soruyorsunuz? Götürdüm verdim Harpır Beye. Karami dürzüsü koskoca keşeyi armağan etti. Bensem o kadar istediği halde bir keklığı vermedim. Basıldım kaldım milletin içinde. Ankara'ya kadar vardım, elimle teslim ettim...»

«En son YÜZ ELLİ dolara çıkmıştı. Belkim daha da artırmıştır. Kaç parasını aldın?»

«Almadım beş kuruşunu! Öyleliğine verdim... armağan olarak!»

«Hani iki bitin bir okka geliyordu, neden almadın?»

138

resimi aldı...» ^ Bulunca mektup yazacak, ad-

Sooooona?» dedi dedem Sooonas!... bu kadar!»

d^;:^

unü gözünü tırnaklamaya başladt ' ''''

139

13 IRMAK KIYISINDA TARTIŞMA

Elvan Çavuş'ın anlattığı parça.

Yaşar saldırdı babasına. Ben varım diye vuramadı babası. O da fırsat bu fırsat, yumrukladı, tırnakladı. Kanattı yüzünün birkaç yerini. Kolunu, bileğini ısırıldı. Kopardı gömleğinin birkaç düğmesini. Yırttı yakasını.

Ismahan kalktı sonunda. Kucaklayıp çekti Yaşar'ı. «El kadar yamalık yok! Bir süyüm iplik bulunmuyor! Ne yırtıyorsun caaart cart?..» Yaşar'ın da yüzü gözü kanla yaş. Soluyup duruyor. Ayakta dikelecek hali yok.

«Otur Yaşar!» dedim. «Otur dedeşim!..» Ben böyle «dedeşim» deyince yüzlemiş oldum. Sabrı taştı Seyit'in. Yaşar dizimin dibine oturuncaya kadar bir iki vurdu elinin tersiyle. Bir de tepti boşböğrüne. Çocuğun burnu temelli kanadı. Sillesinin biri tam üstüne gelmişti burnunun. Kalkıp sayvana çıktı ırığı alarak. Ismahan gitti ardından. Yudurdu elini yüzünü, geldi. Seyit de oturdu kapının yanına.

Yaşar, hâlâ hıçkırıyordu dolu dolu. Cımcık yüz verilse gene atılacaktı babasının üstüne.

«Aferim!» dedi Ismahan. «Gözel savaştınız!..» «Az daha şımartın bu eniği! Tepeme çıksın...» Biraz Ismahan'a gibiydi ya, asıl banaydı taş. «Bugün banaysa, yarın sana, demişler...»

tiıp Doynie soKuşturuyordu; ben de karşılık vereyim, o daha sert karşılık versin, daha büyük bir kavga kopsun evin içinde. Kopsun iyice incemiş bağlarımız. İyice başına buyruk olsun Seydo efendi! Alsın tasını tarağını, gitsin Ankara'ya, daha çok sokulsun Harpır Beyin koltuğuna, yaltaklansın...

Sevinecekti ona bu fırsatı versem.

Sustum güzelce. Sustum Eyüp Sultan Hazretleri gibi. Yalnız şu kadar bir şey yaptım: Öksürdüm «Öhhooo!» diye. Ayağımı uzattım ortaya. «Duduuu! Bir su getir kızım testiden içeyim!..»

dedim. Küçük torunum kalktı, suyu getirdi tasla. Sol elimi başıma koydum, «Bismillah, bismişaaah!..» dedim, içip şükür çektim. Kirlara kar yağmış gibi «susku» dolu evin içi.

Sadece Yaşar'ın hıçkırıkları bozuyordu suskuyu. Kendini tutamaya tutamaya ağlıyordu oğlan. Bakmıyordum yüzüne. Baksam yüz bulup daha gür ağlayacak, yeniden saldıracaktı babasına.

Akşam oldu, bulgur aşları kaynamağa başladı evlerin ocaklarında. Dumanlar bükülüp bükülüp çıkıyordu bacalardan. Ismahan, sofrayı serdi, yufkaları dizdi, pilâv tabağını koydu. Biraz da üzüm kırıp gelmişti bağdan.

«Haydin bakalım, beşer onar kaşık yeyin de kuvvetlenin!..»

Burgaç'la Duduş'u çekti, kendi de oturdu.

«Kuvvetlenin de iyi çarpışın!..»

Yanaştım çaresiz. Ali'ye göz ettim, o da yanaştı. Baktım Seyit'le Yaşar gelmiyorlar. Göz ettim Yaşar'a. O zaman temelli bir ağlama tutturdu, kapandı duvarın yüzüne. Ne desen avunmayacak, ne versen susmayacak...

Lokma geçmedi boğazından. Ismahan'a da sinmedi. Seyit zaten oturmadı. Ekmek mi bizi yedi, biz mi ekmeği, bilemedim. Bir süre sabırla bekledikten sonra sofrayı topladı Ismahan.

Seyit çıkıp gitti az sonra. Of pof ediyordu giderken.

«Elleme gitsin!» dedim. «Gitsin aşağı yukarı! Dağıtsın içinin acısını, ağısını...»

Ismahan kapları yuyordu. Kızım Şefika'yla kocası çıkıp gel-

140

141

diler. Çocuklarını da yanlarına almışlar. Bizde akşam oturması yapacak tat mı var? «Gidin geri!» de denmez. Kalkıp yer verdik zorunlu. «Buyrun buyrun!» çektik. Çocuklar el öptüler. Is-mahan, Şefika'yla sarmaştı. Ali kalkıp el öptü. Yaşar hâlâ ağlıyor, hıçkırıyor. Karşılıklı hal hatır soruştuk damadım Kadirle. Yaşar, duvardan yüzünü döndürmüyor hâlâ.

«O kadar üstüne düştüm, yalvardım, "Etme Yaşar, gel sat şunu eniştem!" dedim, boynunu çevirip yüzüme bakmadın! Baban ayağıyla götürüp Amerikalıya veriverdi işte! Bir şey de geçmedi eline. Al da gününü gör bakalım!..»

İnsanlıktan hâlâ Topalçam kadar uzak ne insanlar var dünyada! Bunu benim damadım olacak Kadir efendi, yüreği yaralı Yaşar'ıma söylüyor! Kızım Şefika da bakıyor iğne gibi kocasına, elinden bir şey gelmiyor. Boşa dememişler, "Bilmez ağrımı, döğür yağrımı!.." Boşa dememişler, "Eldeki yara, duvardaki kovuk!.." Ağzımı açıp sözcük demedim damadıma. Fakat bir zaman kesmedi o:

«Bana versen bir TAY verirdim, şimdiye AT olurdu. Atın da altında olurdu. Şu dünyada ne inekler var; ulan insan hiç kendi öz oğlunun keklğini ayağıyla alır gider Amerikalıya verir mi?»

Of pof etti Ismahan. Diyemedi bir şey. «Neysel! Her kafa, her akıl bir değil! Bu konuyu kapatalım en iyisi! Biz bir keklık yüzünden daha fazla biribirimize düşmeyelim deye gayret ediyoruz, sen oradan kaşıyıp durma sivilcelerimizi. Saydığımız yerler sana da ayan olsa gerek Kadir efendi...» dedim.

«Tüüüüh tüh tüh!..» diye bir de dizlerini döğdü: «Hiç böyle bir keklık elin kabuklu Amerikalısına verilir mi? Bana verseniz gene gözünüzün önünde olurdu. Hattâ Yaşar efendi bu kadar ağlayıp inleyecek olduğunda, alır gelirdiniz, sizde dururdu. Ben sadece av zamanı götürürdüm. Avlanırken de, cihan başıma birikse açmazdım kafesin kapağını... Şimdi nerde ara-

142

hyı?»

«Deeert: Kiminde diremle, kiminde okkayla; bizde tonla!..»

«Eh! Durun bakalım!» dedi Ismahan. «Gün doğmadan neler doğar. Belki kalkıp giderler, sora sora bulurlar! Karşılığında üç kuruş para mı aldı Seyit? Geri isterler, alır gelirler. Hele birkaç gün geçsin bakalım...»

Ellerini biribirine çarptı Kadir olacak:

«Tehho, tehho! Gitti gayli! Gitti, gitti!.. Herifçioğlu: "Keklik ki dağdan dağa seker. Saçmayı yedi mi çırpınır yere çöker!" demiş. Yani ölür demek istiyor. Öldü sayın sizinkini de! Biliyor musunuz adresini, numarasını herifin? Biliyor musunuz Seydo efendinin haggaten para almadığını?»

«Bu konuyu kapatalım dedim Kadir efendi! Şimdi yüreğimiz yaralı bizim! İyi değildir insanın içindeki, dışındaki bir yarayı kaşıyıp durmak. Sen de kaşımayı bıraksan sevinirim. Çocuk keklığı çok seviyordu. Sevmek ayıp değil. Çok istedin, sana bunun için vermedi. Amerikalı da çok istedi, ona da ve-rimker olmadı. Babası kendine sormadan götürüp verdi. Ankara'da Tecir Ali'nin durduğu apartmanda oturuyormuş. Çankaya'da, Yeşilseki'de olduğunu biliyoruz. Gider ararız. Diyeceğim, senin darılmağa hakkın olmadığı gibi, iğneli iğneli'konuşmağa da yetgin yok. Çocuk bu! Bir şeye düştü mü düşer! Yaşar da keklığe düştü. Ama babası bizi dinlemedi. Zorlan götürüp verdi. Kınamak doğru değil. Akıllan izanı insanlara Allah dağıtmış, kimine az, kimine çok düşmüş. Zaman böyle şimdi. Sade bizim evde oluyor değil bunlar. Her evde olabilir. Sayılmıyor büyükler eskisi gibi. Korunmuyor küçükler...»

«Doğru!» dedi kızım Şefika.

Kadir de, «Doğru!» dedi karısı deyince.

Geç vakit kalkıp gittiler.

Geç vakit bulunup geldi Seyit de.

Yaşar'ı yanıma alıp yattım gene. Aşağı tükürsem sakal, yu-

143

karı tükürsem bıyık bir kiskacın içme Kamun. ı/uçuumu o«-baha kadar. Kırbaçlanmış şebek gibi döndüm bir o yana, bir bu yana, uyku tutmadı. Yaşar da ağladı, inledi. Sıçradı uykusunda. Biraz buçuk uyudu sabaha karşı.

Biraz buçuk uyuyup ben de kalktım. Ortalık alarıyordu. Mallan dolaştım. Ayakyoluna oturdum. Sonra çıktım, elimi yüzümü yudum avluda. Sonra kepimi giyip değneğimi aldım. Seydo efendiye de elimle işaret ettim, «Ben yürüyorum Çürüktaş'a doğru, sen de gel konuşalım!» İnip gittim merdivenlerden.

Biraz sonra geldi bu. Karşıda Avşar Değirmeni. Irmak üğü-ne üğüne akıp geliyor yukarlardan. Gök duman rengi, buğular kabarıyor suyun üstünden. İnce, çok ince bir sis...

Eski zamanki adalet olsa ortalıkta, ılgınların arasına iyice çeksem şu iti. «Eş ulan toprağı!» desem, eştirsem çukurunu. «İn!..» desem içine, indirsem. «Et duanı!» Ettirsem. «Öp toprağı!» Öptürsem. Sonra sıksam sıksam sıksam kurşunları başına, böğrüne. Buruşturup yığsam çukurun dibine. Sonra da örtsem üstüne toprağı ayaklarımla. Belki hıncım o zaman azalır. Temelli bitmez de cimcık azalır. «Bu da benim oğlum muydu, Seyit miydi, Seydo muydu?» felân deye acımazdım hiç! Acımaz gözümü kırpmazdım! Öyle gönlümden düştü, öyle nefret oldum itin eniğinden! Şimdi yok böyle adalet! Şimdi isterse yalan olsun, tanık tapık! İsterse uyduruk olsun, senet sepet! Vede tazminat!.. Ama tazminat güçlüye. Güçsüze değil...

İki elim kıçımda, değneğim elimde, yürüyorum önü sıra. O da geliyor ardımdan. Çürüktaş'a doğru epey açıldık. Kayalar dik dik iniyor. Altlan oyulmuş. Çobanlar ateş yakmışlar oyuklarda. Kuru otları çiğ yumuşatmış. Irmak, kayaları yalaya yalaya geliyor. Burada bizim yol dikleniyor biraz. Dölek diye aşağıya kıvrıldım. «Gücü kuvveti ygrindedir! İsteği varsa o beni paklasın! İyice kıyısına durayım da suyun, öfkesi çok ka-barırsa o beni kakıversin! Cump cump boğulup gideyim!»

Kayalar iyice suya girdi. Irmak da büküldü. Güneşin tuttuğu bir yere çöktüm. Bir kulaç aşağım su. İnce sis kalkıyor.

cixuuil. VJUİtl^C ULULUU1Ü.

adım kadar yanıma da Seyit oturdu. Çıkardım tabakamı bir cara sardım. Attım önüne, «İstiyorsan sen de sar!» dedim. Ar haya denen şeyin bulaşığı kalmış, sarmadı. «Sar, sar!» dedim, «Sayılacak yerlerde saymadıktan keri, cara sarmada saymışın ne kıymeti var? Sar!» dedim.

O da çok öfkeliydi. «Senin caranı sarmam!» dedi.

Harbî konuşuyordu. Hem de iyice açık söylüyordu.

«Evin içinde, çoluk çocuğun yanında ayıp oluyor! Ne söyleyeceksen burda söyle, kavgamızı burda yapalım! Senin için de benim için de daha uygun olur Seydo efendi...» dedim.

«Dinliyorum, sen buyur!» dedi bu.

«Benim gönlümün olmadığı şeyi nasıl yapıyorsun benden saklı?»

«Gönlünün olmayışı inadından! Eski akılları akıl diye taşıyorsun. Bir kuru dâva tutturmuşsun, "Amerika kötü, Amerikanlar kötü!" Başka söz bilmiyorsun. Acıdan değirmenci olmuşun, kibirinden hak almıyorsun! Ben Amerikanlardan bi-riylen biraz buçuk dostlaşıp bir iş bulayım, gidip çalışayım diyorum, sen beni geri çekiyorsun. Halbuysam becerebilen herkes yapıyor bunu! Fena mı etti Kaşlı'dan, Seydim'den gidenler? Herifler çillerini çocuklarını alıp göçtü. Tuttular birer konu, avratlarını bilem işe koydular. Oğullarını kızlarını okullara soktular. Birer ikişer konu yeri çevirdiler yamaçlardan. Biz ise burda siftiniyoruz...»

«Biliyorsun, çocuğun çok tutgun olduğu bir keklük, âşık gibi bir şey, nasıl götürüp veriyorsun? Hiç sızlamıyor mu vicdanın?»

«Herifçoğiu kocca keçeyi verdi! Sen hâlâ bir keklüğü çok görüyorsun! Tutgunmuş, yangınmış! Bugün yanarsa, yarın söner. Çocuk o. Akli erer mi? Ama sen hep tersine erdiriyorsun, körükleyip benim aleyhime çeliyorsun aklını! Kırılarda keklüğün kökü mü kesilmiş?»

144

145

«Dur, dur!» dedim. «Askerlikte sizin zamanımızua vır^""? otomatik tabancalar gibi takır takır konuşup durma! Birem birem söyle, sözün anlaşılın. Herifçioğlu keçe vermiş. O verdi deye, ille sen de bir şey mi vermelisin?»

«Onun vermesine hacet yoktu. Ben önceden verimkerdim. "Amerikalıya bir şey vereyim ki, gönlü benden yana aksın, bir iş bulmama yardımcı olsun! Şirketlerinden felân bir iş versin, verdirdin!" deye daha önceden yarıyordum. Karami dürzüsü benden sonra çıktı ortaya. Ben onu örnek almış değilim. O benim önüme geçmeğe çabaladı...»

«İlle bir iş bulup köyden gideceksin!..» «İş bulmam zorunlu! Çünkü köyde hayat yok, geçim yok. Halimizi görüyorsun. İşle işle, gelir yok. Yılda bin, iki bin. Bilemedin üç bin. Herifçioğlu yılda on bine, on beş bine para demiyor. Ayda on bin kazanan var şehirde!» «Ayda on binlik işi kim verecek' sana?» «On binliği vermesinler, binliği versinler! Ayda bin lira alan adam daha rie ister?»

«Kim verecek diyorum sana!»

«Kim verirse! Amerikanlar versin onlara çalışırım. Çalışıp kazanmak ayıp mı? Bunun için rüşvet veriyor eloğlu etek etek. Benim yok rüşvetlik param. Kekliği verdim; ama sen de dinimi imanımı kurutuyorsun!» «Keklik çocuğun?»

«Çocuğun olsun! Evin içinde ayrı gayrı mı var? Bir boklu kuşa sözü geçmez mi oğlunun yanında babasının?» «Ama tutgun?»

«Aşık Garip mi bu? Kerem mi? Yarın unuttur!» «Önce böyle söylemiyordun, ne çabuk ağız değiştirdin?» «Elin içinde seni mars etmeyim dedim. Tabanı bir keklik. Elcikmiş, değilmiş, önemli değil!..»

«Sen aklını Amerikanların yanında iş bulmaya takmışsın, gönül işlerini temelli yok saymadasın. Gözlerin de perdelenmiş.

146

iaia ucscier üçiaruu yalayacaksın, raia yarsıaığın KOÇ senin olduktan sonra okkala taşşaklarını! Değilse hava alırsın...»

Güldü benim oğlan:

«Bir iş arıyorum. Çalışıp kazanmak, bu yolla daha iyi yaşamak istiyorum. Amerikanların yanı şart değil. İş olsun, ner-de olursa olsun. Hangi iş olursa olsun. Sen gönül işleri diyorsun. İnsanın karnı doymadan gönül işlerine sıra mı gelir? Hemi de neresi gönül işi bunun? Bir keklik! Evet insan, bir kekliği de sevebilir. Ama gönül işi dediğin, bir kız bir oğlanı, bir oğlan bir kızı, karşılıklı severler, bunların evlenmesi şart olur, vermek istemez babaları; gönül işi budur! Bizim oğlanın yok öyle bir şeyi. Olsa bilem önünde Ali ağası var daha. O da askerliğini yapmamış. Herkes sırasını bilsin...»

«Şenlen benim ağızlarımız, ölçülerimiz zıt!» dedim buna.

«Zıt!» dedi. «Açık bu zıtlık!»

«Senin gözün şehirde, benimki köyde...»

«Keyfimden şehirde değil gözüm. Hayat...»

«Hayat her yerde var! Olduranlar olduruyor. Çalış sen de oldur...»

«Olduranlar varsıl! Yoksullar olduramıyor. Gidiyor şehire, belini doğrultuyor. Gidiyor Almanya, Hollanda, lort oluyor. Bizim gibi yoksul olup da lort olmuş var mı köylerde?»

O zaman da ben söz bulamıyordum söyleyecek. Bir tek yoktu yoksullardan lort olmuş. Tam tersine, biraz hallicelerden yoksul düşmüş çok vardı.

«Şehire gittin deyelim, ben ne olacağım burda?»

«Burdan temelli kesmeyiz ilgimizi...»

«Nasıl?»

«Ben gider çalışırım, siz kalırsınız...»

«İsmahan da mı kalacak?»

«İsmahan da kalsın, ne olacak?»

«Ne yapacaksın oralarda kansız?»

«İşleri yoluna koyunca alırım yanıma...»

«Çocuklar?»

I

«Çocukları zaten alırım. Ali asker. Yaşar'ı sanata veririz...» «Ben de burda kalırım öyle mi?» «İstersen gelirsın baba! Sana ne dediğimiz var?» «Sığmayız şehirlere! Şuraya varmadan beni terklersın!» «Gidenlerden babasını terkeyen kim var, ben olayım?» «Bilmiyorum tam: Kim gitti, kim bahtiyar oldu?» «Kalıp da sefil olanları biliyorsun ama?» Bıkmıştım tartışmaktan. Değıştirmek istiyordum sözü: «Satacak mıyız tarlaları, evi?»

«Ne tutar satsak? Ne zararı olur dursa? Ne zarar ederiz ortağa versek?»

«Bilemiyorum...»

«Bilmediğin işlerin sorusunu soruyorsun!» «Bilmek istiyorum nedir çarem?»

«Verirsın topraklarını ortağa, ektirirsın. Kendin oturursın evde. Kalkanla rahaaat rahat geçinirsın?»

«Ayrılalım, üzöl kesil olalım mı diyorsun?» «Demiyorum. Ama istiyorsın ayrılırsın!» «Herkes çekip gidecek, kim eker benim toprakları?» «Elini öpen! Kalan da olur engücü!» «Vay bize! Vay bizim başımıza gelenlere!..» İçimden içimden dua ettim Allaha, «Yem etme beni ite çakala!» Sonra ekledim: «Vay bize, vaylar bize!..»

«Hiç de vay vay değil baba! Korkunun ecele yararı yok!» Durup biraz bakındı suya havaya: «Ben iş bulur gidersem, sanma ki sizi bırakırım yüzüstü! Benim gitmek istemem, asıl sizin için, aynı zamanda senin için! Bu ezik yaşamdan hep beraber kurtulmak için! Ben istiyorum çilim çocuğum, karım kızım, babam, daha iyi yaşasınlar. Yaşayalım beraber...»

«Bunun için oğlanın keklüğünü veriyorsun gözünün yaşına

bakmadan?»

«Veriyorum, bir keklik çok şey değil.»

«Ama çocuk kanlı yaş döküyor gözlerinden?»

«Aklının ermediğinden! Çocuk olduğundan.»

148

«JveşKe manaDisem aeaiKierne:

çocuk. razı

«Ben babasıyım, sen dedesi. Konuş, erdir aklını.» «Ermiyor ki! Hem de konuşamam. Zittim Amerikanlara. Canım vermek istemiyor keklığı. Sen veriyorsun. Gözünü bi-lem kırpmıyorsun!»

«Yandım öldüm günü bugün. Tıpkı savaş zamanı. Paran varsa paranı, malın varsa malını vereceksin. Bakmayacaksın paranın, malının gittiğine, işinin bittiğine bakacaksın!»

«İş bitirmek için ne gerekse vereceksin!»

«Kendine lâzım olmayanları vereceksin.»

İyice kızdırmak, ezmek için inadına söylüyordum:

«Ben diyorum bu keklık Yaşar'a lâzım!»

«Değil!»

«Ölecek keklık deye! Habire ağlıyor!»

«Bugün ağlar, yarın avunur...»

«Yazık, günah değil mi ağlaması?»

«Günah değil mi hepimizin yokluk içinde hapsolmamız?»

«Ben diyorum başka çare düşün. Al keklığı geri!»

«Tehhoooo! Kahbem baba! Elimle götürüp vermişim, "Sana armağan ediyorum!" demişim; nasıl alırım geri?»

«İk'üç gün geçince gider alırsın! "Verdim ama pişman oldum! Oğlan çok ağlıyor!" dersin. "Verem olup ölecek!" dersin. Haggaten ölecek, göreceksin...»

«Hiçbir şey olmaz, korkma!»

«Bana kalsa kolay, ama kan ağlıyor!»

«Önü sıra" dölek konuşma!»

«Bu yaştan keri nasıl konuşacağımı senden öğrenecek değilim Seydo efendi! Kalbimin sesini konuşuyorum. Oğlan haklı. Almayacaktın keklığını zorla. Götürüp Amerikalı kavata vermeyecektin. Bunu senin yüzüne diyorum...»

«Kalbin oğlanı haklı, beni haksız çıkarıyor, kalbin yanlış!»

«Kalbim yanlış olamaz! Kimse kalbimin yanlış olduğunu demedi bugüne kadar, ilk sen diyorsun...»

«Belki kalbin yanlış değil, gözün doğruları görmüyor!» «Benim gözüm doğruları görmüyor, öyle mi?» Sustu, bir karşılık vermedi. Bulanık kırmızı su boyna akıyordu ayağımızın ucundan. Cump cump balıklar oynuyordu arada bir. İlerde, nacakla yontulmuş gibiydi dağlarımız. Çıblak. Bir dizi kum, bir dizi mil, bir dizi taş, şu bu... Vaktiyle denizlerin altındaymış diyorlar. Her yer şuymuş diyorlar. Ya sular çekilmiş, ya topraklar alçalmış diyorlar. Deniz kabukları görünüyor yer yer. Daha ötede sürülmüş tarlalar, aralarda sarı anızlar. Kül renkli kuş alayları uçuşuyor, savruluyor havada. Sığırcıklar bir yana, güvercinler bir yana gidiyor. Büklerde uzun uzun boyunlu, uzun uzun bacaklı balıkçınlar... Gördüm, daha aşağılardan bir çift toy kuşu havalandı. Akları göğü noktalarak köye yukarı geliyorlardı... Bağlarımız duruyor bozulacak. Yapraklarımız duruyor toplanıp mala yedirilecek. Benim deli Seydo şehirlere yarsıyor. Oğlanın keklüğünü verdi, kızarmadan, «Verdim!» diyor. «Al geri!» diyorum, «Almam!» diyor. Belânın berzahı! Benim baktığım gibi bakmıyor, benim gördüğüm gibi görmüyor. Yaşar oğlan verem olacak, sanki kendi oğlu değil, sanki kendi belinden inmemiş; kırık...

Kalkıp yürüdüm usulca. Dolandım taşların dibinden. Kayaların başına çıktım. Seyit de yanım sıra geliyor utanmadan. Köylerden çekilip gitmekte son yeşillikler, son ağaçlar. Daha yukar-larda siva toprağı aldığımız tepecikler. Çayoba köyünün beri yanları. Hızla dönüyor yer gök. Dünya fıldır fıldır gidiyor. Değişiyor benim deli Seydo. Değişiyor dünyada çok şey. Değişen şeyler onu da değiştiriyor. Ben kopamıyorum eski tuttuklarımdan, torunumdan, torunumun keklüğünden. Bir ara düşündüm kendi kendime: Salıver kuyruğunu gitsin, bir keklük değil mi? Oğlanı da yatıştır: «Sus dedeşim, baban öyle uygun görmüş, sus, çıkarma sesini! Bir daha tut, bir daha elcikleştir!» Böyle konuş Elvan Çavuş, dedim kendi kendime. Baktım yapabilecek miyim bunu? Hayır hiç umudum gelmedi, yapamayacağımı anladım.

Yürüdüm köyümüze aşağı, sığır nergeie çümiş çöaaan. Komşular kağnıları koşmuşlar, gübre çekiyorlar. Damların başı kırmızı biber, kabak, mısır, soğan. Millet bağ bozumuna hazırlanıyor. Birkaç ev geysi yuyor. Kazanları ırmağın kıyısına vurmuşlar. Birkaç evin karısı kızı tarhana bulgur derdinde. Bin yıldır aynı köy, aynı töre. Aynı işler. Ardım sıra güya uysal uysal gelen Seyit Bükülmez isyan bayrağını kaldırmış, gerçekte ardım sıra değil, önüm sıra yürüyor, kaçıyor şehire doğru;

14 ARMAĞANLAR

Elvan Çavuş'un anlattığı parça.

Yaşar'ı avutamıyordum. Yatıyor keklüğüm, kalkıyor keklüğüm diyordu. Giriyor keklüğüm, çıkıyor keklüğüm. Babasının yanında basılıyordu, ama babası biraz ayrılınca, «Dede keklüiiim! Dede gideliim! Dede bulalнім!..» diyor, dürte dürte dizlerimi göğertiyordu. Benim elimde çok, çok büyük yetgiler var, ben candarma komutanıyım, candarmaların genel komutanıyım, istediğim kapıyı açar, istediğim yeri ararım, Harpır'ın Ankara'-daki kapısını açar girerim, keklüğü çeker alırım sanıyordu. Gün günden unuttur, ağlaması geçer diye umuyordum, gün günden artıyordu

ağlaması, gün günden güreliyordu içinin yalımları. Hem de damla damla eriyordu o gözelim çocuk! Sadeyağ gibi.

Seyit işe kayda bakıyordu ama candan bakmıyordu. Kulağı şehirden gelecek sesteydi. Bir yazı, bir mektup bekliyordu Harpır Beyden. Sık sık Karami'ye varıp soruyordu: «Kırıklı'ya indiğinde bir haber felân duydun mu, bir bilgin var mı? Sulak-ça'da postacıyı gördün mü? Harpır'ın yazıp attığı bir mektup verdi mi benim için?»

Ali de huzursuzdu, belkim bu güz alacaklardı askere.

Ismahan iki arada bir dereyeydi. Azarlamağa başlamıştı o da Yaşar'ı. «Ee, uzun ettin haaa!.. Bir keklilik değil mi tabanı bunun?.. Sus artık!..»

152

vMiyama g^n^vjuu ihiiök Kauar çucugu azarıamaK.

Yaşar'ım ağlıyordu geceleri. Ağlıyordu tenhalarda. Alıp başını gidiyordu bazan büklere. Bazan ırmak boyu geziyordu. Ba-zan ötegeçede yarmalara tırmanıyor, bazan Bedii tepesine yo-kan yürüyor, günün altında kapanıyordu yerin üstüne. Ardından varıp kaldırıyordum. Kaldırıyordum ki, ağlamış ağlamış, gözyaşlarıyla ıslatmış toprağı. Kaldırıp getiriyordum.

«Dede bir çare! Bir çare!.,» deyip duruyordu boyuna.

Bir çare bilsem, bir çare bulsam, bir gecede gidip getirmez miydim kekliliğini? «Al dedem! Ağlama! Yeter ağladığın! Gül artık!» demez miydim? Yoktu o çare elimde, elimin yakınında.

Millet, «Bağları bozalım, daha ne bekliyoruz?» diye konuşuyordu sokakta. Köyün yaşlısı bendim ne olsa. «Memişçe'ye danışın, o da yaşlıdır, benden aşağı değildir!» dedim, gitmediler Memişçe'ye. Ne olsa değerimi bilenler, ağızma bakanlar vardı. Karami, Paşacık, Memişçe, Muhtar Bağa Hamza felân pek ipelemiyorlardı, ama öteki komşular eski saygılardan çıkamıyor-lardı ne olsa. Ama, durun iki üç gün daha desem, durmayacaklar. Hak birdir ki bu da açtı...

«Başlayalım yarın!» dedim.

Geldim, evin içine de verdim aynı komutu.

Sele sepet ne varsa çıkarıp sayvana dizdi Ismahan. Kalburları, holusları çıkardı. Şefika'yla Kadir'i de çağıracaktık. Onlar bize geleceklerdi, sonra biz onlarınkine gidecektik. «Yarım dönüm kadar bir bağ, bir günde bozar geliriz ikisini de!» dedik. Bir yandan da biraz oyalanır, avunur Yaşar diyordum.

Etkisi bilem olmadı. Kızlar çalıp çağırdılar. Topal Mahmut'un kızı Gülnare gelip gitti, anasının ettiği gözlemelerden getirdi, bağ bozumu için küçücük gövece bastıkları çökelekten getirdi. Elinin ucuyla iki aldı, sonra sessiz sessiz çekildi bir sa-lım'm başına, kolunda sepet, kırdı getirdi, kırdı getirdi, küfelere doldurduk kağınının üstünde; bir gülmedi, bir konuşmadı.

Seyit de hep yoldan yana baktı. Sanki mutlaka bir haber

pır pır edip duruyordu.

Yaşar da sık sık yoldan yanlara bakıyordu. Belki o da umutlanıyordu. Keklik özleminden öter öter, uyutmaz apartman-dakileri. Amerikan avcısı anlar ki bu keklik söylediklerinden daha da tutgun Yaşar'a, atar arabasına, sürer getirir, «Al oğlum! Haggaten iyi elcikleştirmişsin, aferim, al kekliğini, getirdim veriyorum, baban, deden haggaten haklıymışlar, al!..»

Hiç olur muydu böyle adalet? Böyle adalet kaldıysa masallarda kalmıştır dünyada. Masalları da takan kim, sayan kim?

Birazını çiğneyip sıktık, şarap oldu; küpe, testiye koyduk. Birazını imbikledik «boğma» oldu, bunları şişelere, naylon bidon eniklerine doldurduk. Doğrusu ya, pekmezliğimiz kalmadı. Evlerde arı, sinek çoğaldı. Üç dört gün şıra koktu köyün içi. Ne severim, ne severim, mis gibidir, topraktan geldiğini besbelli eder, taze şıranın kokusu gibi var mıdır? Şarabını, «boğma»-sını daha da severim!

Bunca sevilecek şeyin ortasında, göz kapakları şiş, aklan

da kızarmış, ağladı durdu Yaşar. Ne yaptım ettimse güldüre-

•lim. Burgaç oğlan taklitler çıkardı, Ismahan tekerlemeler söy-

\li türküler çağırırdı, olgör, ne Yaşar gözünü Ankara yö-

Sze döndürdü, ne de babası olacak deli.

aşımızı aldığımızda bir yana gidecek olsam hemen vordu. Yaşar da bana elcikti sanki. Bakıyordum f ulanıyordu. «Dede kekliğime bir çare düşün!

S?1 r anamıyorum!.. Sen düşünürsün dedeeee, dü-

^ayanamıyorum dedeeee!..»

** Çürüktaş'tan Haydar'ın oğluna. Dubasından beri konuşuluyordu. Bi-"n Yaşar'ı aldım zorla. Davullar

Har, indiği ça'da ^ verdi rr» Ali

da Yaşar'ı.^, bunun?..

1ar kuruldu evlerde. Yarenin

i bizim Yaşar efendi! .z avına geldiler. Koşup gitti .mır Bey kavatı da gelmiştir,

oaiarıp aısın. Ama yoktu Harpır. Yoktu kekliğimizden bir haber. Kafamızın kıyısında da el kadar bir çare, bir yol, bir ışık, kulak kadar bir kırmızılık yoktu. Yok, bula-mıyorduk. Geceler boyu düşünüyordum. Soğuyacak durulacak bugün yarın dedikçe, daha kızışıyor, artıyordu tutkunluğu. Keklik diyor, başka demiyordu. Biraz da babasına varıp kafa tutsa olmaz mıydı? Artık ona bir şey demiyordu, temelli yılmıştı ondan, çekiniyordu. Anasına varıp sürtündüğü de yoktu. Ali ağasına da demiyordu bir şey. Bana, hep bana geçiyordu nazı, sözü. Benim de elimde yoktu bir şey, kaç sefer söyledim. Düşünüyor düşünüyor, bulamıyordum. Kalkıp gitsek olur muydu? Çıkıp varabilir miydik? Varsak bulabilir miydik? Kaç kurulumuz vardı belimizde? Kimden ödünç alabilirdik? Kimin yanında üç gün sığardık? Kimin yanında iş bulur elli kuruş kazanırdık?

Yaşar sokakta yaşlılarının arasında, ben de Haydar'ın kay-nının evinde çağlanmış moruklarla birliktim. Birer ikişer yudum içmiştik. Dua edilmişti. El kaldırıp yüzlerimize çalmıştık. Sonra da Haydar'ı kutlayalım, güvey donatacaklar, beşer onar lira asıp gidelim diye bekliyordum.

«Dede dede kalk!» diye girdi oturduğumuz eve.

«Hayrola dedem, aklını mı çıvdırdın?»

«Dede kalk Harpır gelmiş dedeeeee!..»

Doğrusu birden anlayamadım kim gelmiş?

Elimden kolumdan tutup assıldı: «Kalk belkim kekliği getirmiştir, gidelim kaaalk!» Çekiyor kolumdan, koparacak omzumdan.

«Nere gelmiş Harpır?»

«Karami'nin eve gelmiş dede! Karami cipini sürüp gitti. Vardı şimdiye!..»

Kalktım çaresiz.

Kestirmeden gidersek yarım saatten biraz canlıcadır. Koşarsak yarım saate koymayız. Güya Haydar'ı kutlayacaktık, güvey donatımında para asacaktık. Kalkıp yürüdük kaçıyor gibi!

«Bunu kimden duydun dedem sen?»

155

\

«Haber gelmiş dede, Karamı gitti diyorum:»

«Babana gelmemiş mi haber, duymadın mı?»

«Babam da bindi Karami'nin cipine...»

«Sen bunu iyice gördün mü gözünle?»

«Gördüm de sana haber veriyorum!»

Beni önden önden çekiyordu. Kesek mi geliyor ayağımıza, anıza mı basıyoruz, bakmıyordu. Benim ona uyacak dermanım kalmamıştı. Boyna çekiyordu, sürüklenir gibi gidiyordum ardından. Çürüktaş'tan biraz açıldık, ardımız sıra Muhtar Bağa Hamza da yürümüş, bağıriyordu: «Bekleyiii! Beraber gide-liim!..» Ben beklemek istesem, Yaşar'ın bekleyesi yoktu. Hem biz hendekten kandaktan gidiyorduk. O düz yoldan gitmeyi sever. Beklemedik.

Köyün kıyısında kadın kız yolumuza çıktı: «Amerikan avcısı gelmiş!.. Bissürü şeker, bisküt getirmiş. Verdi bize. Çok tatlı... Basma kesme getirmiş. Naylon fistan getirmiş...» Güya mücde verdiler bize. Ama kim dinler bunları? Keklikten konuşan yoktu. Ben de yakışık aldrıp soramıyordum. Sığırtmacın kardeşi Bünyamin geldi önümüzden. El edip durdurdum Bün-

yamin'i:

«Kekliğini getirmiş mi Yaşar'ın?»

O da bakıp bakıp üstüme güldü. Bensem yoksullar anlar

halimizden umuyordum.

Bekçi Ömer'in kolundan tuttum köyün içinde: «Getirmiş mi Yaşar'ın kecliğini?» «Kim?»

«Amerikan avcısı Harpır Bey!» «Valfa bilgim yok Elvan emmi!»

Bokuböyüğün Yüksel'i, Culuk Ali'yi gördüm, onların da haberleri yok! Derdi olmayan deve mi yeder?

Yürüdük Karami dürzüsünün evine. Vakit tam öğlen. Yada

biraz geçiyor.

Tahta sekiye kilim keçe çıkarmışlar. Yastıkları duvara dayamışlar. Büklere karşı oturmuşlar gene. Karami'nin kızları,

156

kim gelmiş, seçemiyorum. Dede torun ekleyiz. Girdik avlu kapısından. Avluda gök tomafilî Harpır'ın. Karami'nin ciptir yanında duruyor. Merdivenin dibine çıkardık kara lâstiklerimizi. Çorabımız neyimiz yok. Tak tak tak ederekten çıktık. Bekçi Ömer de yürüyüp geldi ardımızdan. Bir yere hacete mi gittiydi, yok-sam hizmete mi geliyor? Neyse! Çıkıp hayatın tahtalığma bastık biz. Karami'nin avradı, beri yanki ocakta. Gelini sofraya kuruyor. Kızları çanak tabak taşıyorlar. Harpır Bey oturmuş. Yanında kırmızı yüzlü avradı. Baş açık, kol çılbağ. Sıpaları da yanlarında. İki tane. Ufak ufak. Avradın yüzü tavuk götü. Oldukça kırmızı. Ulupmarlı Habil'in «maaille» Hecaz'a gitmesi gibi, Amerikalı da «maaille» bizim köye gelmiş. Tüfeğini uzatmış yanı başına. Keklik koltuğunun altında. Kafesini değiştirmiş. Pırıl pırıl, ak çelik, kalaylı tellerden örülmüş yeni bir kafes İşte bu kafesin içinde Yaşar'ımın kecliği! Görünüp durur! Heralım kokusunu aldı çocuğun, başladı ötmeğe «Gakguburak gakgubu-rak...» etti beş altı. Sonra girişti «Küy küy küy...» Derinlerden geliyordu sesi. Çok da gür. Susturabilirsen sustur.

«Guuuuut guuut gut!..» diye bağırdı Harpır'mki.

Benim Seydo efendi de sekinin ayak ucunda. Onun yanında Paşacık, Memişçe. Onun yanında Karami kendisi. Kekliğin yanına varabilmek için üçünü dördünü yarıp geçmek gerekiyor. Sıktım Yaşar'ın bileğini. Sıkmasam atılacak. Keklik de ötüyoı yanık, acı, özlem yüklü.

Yayla yollarında göç katar katar Eşinden ayrılmış bir palaz öter Ötme palaz ötme ötme ötme
Benim derdim seninkisinden beter

Burnumun direkleri sızladı. Ne yapacağımı, nereye dike-leceğimi, nerde duracağımı bilemedim. Bildiğim bir iş, oğlanın bileğini iyi sıkıyorum. Gene de öyleyken bir tartındı, bi

157

atılacak oldu kafese doğru, zor tuttum. yontuyorum nwm n*-zillik çıkacak, hemi de bu durumda keklığı kurtarmamız olanaksız. Adımızın arsıza çıktığıyla kalacağız.

Heraiım Harpır, torunumun, hem de kendimin, altımızdan alıp üstümüzden verdiğimizizi anlamadı:

«Oooo! Bunlar var benim dost!..» Yürüdü üzerimize. Karısı da kalktı Harpır kalkınca. Keklik kaldı yerde.

Tabii, bunlar karı koca kalktılar diye ötekiler de kalktılar. Benim deli Seydo bile kalktı zorunlu. Harpır Bey inip geldi sekiden. «Dost! Çok gut dost!» Uzattı elini, elimi tok edecek. Eee, bir elimde değnek, bir elimde oğlanın bileği. Herifin elini de havada bekletmek olmaz. Salıverdim Yaşar'm bileğini. «Dost...» diyerek tuttum ben de Harpır cavırının elini. Yaşar hemen atıldı. Atılmasıyla, sekiye çıkması, kapması bir oldu kafesi. Ama bırakırlar mı? Bir kolundan Karami, bir kolundan Bağa Ham-za tuttu, benim deli Seydo da kafesi almağa davrandı elinden. Ama oluru yok, oğlan kapandı kafesin üstüne. Tartmıyor. Vuruyor ayaklarını sağındaki, solundaki dürzülere. Ben de Har-pır'ın elini tutmuşum sallıyorum, nasılsın, iyi misin?

Ortalık anacık babacık günü oldu birden. Karami'nin kızları ciyaklıyorlar. Harpır'ın sıpaları da analarının eteğini tutmuşlar. Cavır karısı, ne olup bittiğini, neden olup bittiğini pek anlamıyor. Harpır da başını çevirmiş bakıyor sırtık. Akli varmıyor ki, Yaşar öz keklığını alıp kaçacak. Fakat, asıl cavır pazarı, bizim dürzülerin kalplerinde kurulmuştur. Onlar derakap anladılar. Bastılar çocuğun boynuna, bastılar, bastılar, elini, bileğini de büktüler, gevşettiler kafesin önündeki mengeneyi. Sonra da çekip aldılar. Alan benimki. Alıp havaya kaldırdı o saat. Zafer kazanmış idi. Kürk giydireceklerdi. Ağzını yaya yaya gösteriyordu yana yöne. Her halde çok boş bulunmuştu. Birden görüverdi ben hışımla bakıyordum, indirdi kafesi, ardına aldı. Kendi de duvara duvara çekildi. Çekilirken çarptı Harpır'ın avradına. Karami hâlâ basıyordu Yaşar'm boynuna. Bağa

158

birak çocuğun boynunu kıracaksın!» diye bağırdım. Hiç sesini çıkaramadı. Yalnız bir sarardı, alardı, o kadar. Sonra, «Gel lan!» dedi Bekçi Ömer'e. «Al bu iti, yuvarla merdivenlerden! Sonra da kapıya dur, gireni çıkanı gözle!.. Bu itlerden gelirse alma!..»

Evinin üstündeydim, çok fena olacak:

«İt ağzım öte çevir Karami! Benim sülâlemden bir tek it çıkmıştır, o da Seydo'dur, senin koluna geçti! Yaşar'ıma it deme, Hak birdir ki fena olur!..» dedim.

Gülüp sırtardı; böylesi daha hesabına geldi; kurttur ırzı-kırık!

«Bilirim, seninkiler de ittir, benimkiler de! Biribirlerinden hiç farkları yoktur Elvan Çavuş! Hele buyurasın! Hele şöyle sekiye gecesin! Çocuk, bir çocukluk etti. Aklının ermediğinden tabî. Biz de ayıbını büyütmeyelim deye, omzuna basıp elinden aldık. Kendini de uzaklaştırdık. Kusurumuz varsa hoşgöre-sin. İt değişim ağız alışkanlığı. Kendi sıpalarım da it derim. Namık'a olsun, Nevzat'a olsun, en büyükleri Norttin'e olsun. Sekiye buyurasın!»

O sırada Harpır cavın karısına, doğru itti beni:

«Bu adam var, çok benim, çok prima dost!»

Şaşırdım, nereden prima dost oluyorum?

Karısı da utanıp arlanmadan önüme doğru geldi, dizlerinin üstüne çöktü kalktı, uzattı elini:

«Buu büyükbaba var çok gut! Çok güzel ihtiyar!..»

Bekçi benim Yaşar'ı alıp indirdi merdivenlerden. Ben kalıyorum yukarda. Oturacak miyim, inip gidecek miyim? Ne yapacağımı bilemiyorum.

Karami bastı omuzlarımdan:

«Otur otur! İki lokma yemeğimizi ye! Harpır Bey kıyamet keklik vurmuş gene. Sabah erce çıkmış Ankara'dan. Sey-dim'den doğru sapmış. Suya inerken yakalamış keklikleri. Hel-lece'nin, Ayvatlı'nın oralar doluymuş. Vurduklarını basmış ar-

159

kaya. Kızlar yolup pakladılar. Pilâv pişirdiler suyuna, uyumu

ikişer lokma...»

Paşacık da lâfa karıştı o ara:

«Bir kekliğin amma uzattınız adını! O torunun, bu oğlun! Biri candan verimker, biri dağların kartalı kapıp kaçıcı! Konuğa karşı ayıp oluyor. Sade konuğa karşı değil, kendi komşumuza karşı da. Sen olgun adamsın Elvan Bükülmez! Meydan verme böyle sululuklara!..»

Al işte! Bir kaya da bu dürzüden! Bir kaya, nerene dayarsan daya!

«Ben keşke olgun olmayaydım! Çiy olaydım herkes gibi! Kimse bu dâvayı anlamıyor. Ben de çocuğa hak veriyorum tek başıma. Gönülsüz çocuğun kekliği alınmaz elinden. Konukluk, olgunluk, şu bu, etkilemez bunu...»

«Bunlar aynı kaptan yiyorlar!» dedi Karami'nin karısı. «Al birini, vur ötekine!» dedi Memişçe olacak da. Elimdeki değneği vurdum sekinin tahtasına. Ayıt beyim oldu gözleri:

«Oturacaksak hakaret etmeyin! Edecekseniz gideyim!..» «Yok yok! Haşa! Hoşgelmişin! Doğrulup başımız üstüne gelmişin! Amarikan Harpır Bey de seni seviyor. Sordu durdu. Gelmesen çağırıyacaktık. Karısına da vafetti. Geldin, ayağa kalktı bak. Hakaret ne söz? Ama çocuk kafesin üstüne atılınca bir karışıklık oldu. Tatsız bir karışıklık!..»

«Çocuk kekliğini geri istiyor. Versin Harpır Bey. Gönülsüz keklik alınmaz çocuktan. Olgunluğa sığmaz bu. Görünüşte çok olgun arkadaş. Ama kekliğe gelince çiyliği baskın!»

«Oh-hoooo!.. Çok ayıp ediyorsun Elvan Çavuş! Çiylik miy-lik! Ne bunlar konuğa karşı? Herif «maaile» hanemize buyurmuş, sen yakışsız sözler konuşuyorsun! Alma bunları ağzına! Bak herif ne kibar! Sen de kibar konuş...»

«Ben fikrimi kibar söyledim. Çocuğun gönlü yoktu, gene yok. Geri versin kekliği. Bundan kibar nasıl konuşayım?»

«Olmadı, hiç kibarca olmadı! Verilmiş mal geri alınmaz.

160

Armağan hiç alınmaz. Almayı bırak, istenmez bile. Nefsime ben yapamam. Yapacak komşuyu da aramızda görmüyorum...» «Ben yapıyorum. Çünkü gönlümüzle vermedik. Zorlan alıp gittiler. Oğlum deli Seydo çaldı kekliği. Keklik Yaşar'ın!» «Seydo da Yaşar'ın babası! Olmaz babalı oğlanın malı!» «Keklik, bildiğiniz mal değil. Elcik bir keklik bu. Koyun davar değil. Tarla tapan değil. At eşek değil. Keklik. Heves malı. Elcik. Çocuk ağlıyor. Uykuyu tüneği yitirdi. Benim olsa adını ağzıma almam. Benim olsa, tâ baştan söyledim, istetmeden verirdim!»

Konuşmamız böyle uzayıp gidiyordu. Sanıyorum Harpır ne konuştuğumuzu biraz buçuk anladı. Sarı yeşil bir renk aldı yüzü. Çok bozuldu karısının yanında. Seydo da kekliği ardından kaydıra kaydıra eski yerine ulaştırdı. Harpır, kolunu kafesin üstüne koydu, rahat oturdu. Karısı eski biçimini aldı iki çağasının arasında. Köyün düzülere de oturdular. Ben de ister istemez iliştim altıma atılan minderin üstüne. Deli Seydo'nun burun delikleri inip inip kalkıyor.

Harpır konuştu sesi karcık karcık!

«Ben var çok üzüldüm! Ühhüü! Bu arkadaş var ben getirdim çok armağanlar. Ben var çok sevmek Seyit, Seyit'in babası., İsterim vermek armağan yemekten sonra. Getirdim armağan Karami arkadaş kızlar. Ben var çok açım. Çok erken ben var yollar. Ben var az kahvaltı sabahlar. Ben var çok güzel avlar yaptım. Ben var yoruldu. Karım Betti var acıktı!»

Kolunu aşevine doğru uzattı Karami:

«Getiriinin! Ne piştirse getirin! Yufka mufka. Pilâv milâv. Pekmez getirin. Razaki üzüm getirin. Gözel tulum eyniri getirin. Kaymak yok mu? Kaymak getirin. Nevin, Nesrin! Koşu-verin bakayım. Gülsüm geliin, yumurtalar haşlanmadı mı kızım? Koşturun ne hazırsa!»

İslenmiş yufkalar dürülü dürülü geldi. Haşlanmış keklük etlerini didip pilâvın üstüne serpmişler. İki kâse yoğurt geldi,

161

yarsıdım yemek çin. Ama yemem. Ballı baklava olsa elimi sürmem. Dürzünün lokması girmesin karnıma.

Karami'nin karısı da gelip oturdu Betti Hanımın yanına. «De haydin! Haydi buyrun!» Karami de «Buyrun buyrun!» çekti ortalığa.

«Konuklar buyursun!» dedi Paşacık. «Biz sonra yeriz. Afiyet olsun!»

«Buyrun, beraber olsun!» dedi Karami'nin karısı. Benden yana bakacak oldu, gelmedi cesareti. «Buyur Seyit!» dedi sonra. Seyit de iki elini göğsüne koydu: «Afiyet ziyade olsun, siz buyrun!»

Harpır başlamıştı çoktan. Betti karı, yufkanın arasına alıyordu keklüğün göğüs etlerini, veriyordu çocuklarına. Biri oğlan, biri kız. Biri Ceyn, biri Iracır. Dünyada ne adlar var daha kim-bilir?.. İki de söğüt yaprağı gözlü, çiyana benzer şeylerdi. Tabii herkesin sıpası kendine güzel görünür. Ana babalarına öyledir. Bana öyle gelmedi. Yufka dürünlerini alıp avurtlarını doldura doldura yediler. Betti Hanım yoğurt kaşıkladı kendisi. Çocuklarına verdi kaşıkla.

«Bu yoğurt var çok gut!» Harpır da konuştu ağızmdakini yutup: «Pilâv var çok çok gut...»

«Buyrun, kuruluşuna bakmayın! İvediyeye geldi. Akşama kalırsanız işallah, kuzu keseceğim size! Gülsüm geliin, üzüm getir

babam!..»

Yunmuş razzaki üzümü büyük tepside, sofranın kıyısında duruyordu. Sıra bekliyordu. Haşlanık yumurtaları soyup yediler. Bizim pilâvı, Çayırılı'dan Baki Hoca gibi ağızını doldura doldura yiyordu Harpır. Boyun damarları kasılıp kalıyordu yutarken. Ardından yoğurt kaşıklıyordu.

«Ben var çok sevmek köy yumurta!»

«Haa tabbi, köy yumurta guttur!»

«Ben var köy ekmek çok sevmek!»

«Köy ekmek de guttur! Dolduralım götürün. Tecirgil'e de

vjuuruii yısınier...»

«Sen var bilmek Gülcan? Betti çok sevmek Gülcan!» «Bilinmez mi, kendi köylümüz? Hatta hısım!..» Şişindi Karami: «Siz onun apartmanında oturuyorsunuz!» «Yeşilseki var, apartman

var, 10 numra bizim...» Harpır'ın çağalar hâlâ pilâv yiyorlar. Has yağlan, keklık suyuyulan lezzetli olmuş demek! Hem de bu yılın bulguru, yenice yarılıp gelmiş değirmenden. Yufkalar da bu yılın unundan. Değişik gıdaları sever çocuklar.

O sırada Betti karı büyücek bir kutu çıkardı yanındaki çantadan. Çağırdı Karami'nin gelinini: «Sen var açmak bunu! Vermek burda adamlar birer tane, yemek için. Nasıl diyorsunuz Türkçe? Şekerleme...»

Harpır bir yaprak carası yaktı: «Kakao, vanil, banana...» Homurdandı. Gülsüm gelin açtı kutuyu. Birer birer gezdirdi Paşacık'a, Memişçe'ye, Bağa Hamza'ya, benim Seydo'ya. Bana gelince elimi göğsüme götürdüm. Bekçi Ömer'e iki tane verdi merdiven ba-şmda. Sonra kızlara verdi. Geri getirdi Betti karıya. O da dedi, «Sen var koy bunu sizin ev! Guttur çocuklar için. Küçük bir armağan bizim. Çok guttur...» Paşacık bağırdı:

«Kutusuyunan sana veriyor Gülsüm gelin, anlamıyor musun? Götür koy içeriye!» Sonra ekledi: «Ne geri zekâlı insanlarız? Hiçbirimiz Amerikanca bilmiyoruz!..»

Harpır, kafesi verdi Karami'nin kolunun altına: «Ben var gitmek istiyorum araba!» Kalktı ayağa. «Sen var gelmek benimle Seyit!» Seyit de kalktı.

Bekçiye bağırdı Karami: «Sen de git, kooş!» İnip gitti bunlar. Aşağıda tomafilin kapısını açtılar. Kartondan bir kutu çektiler, büyük. Kucaklayıp getirdi Harpır Bey. Ardında önünde bizimkiler. Sofra kalktı onlar gelenece. Koydu kutuyu ortaya. Açtı. Naylon keselerin içinden entariler çıkardı: «Karami Bey, bunlar var, senin kızlar içindir!» Bir yün

162

163

hırka çıkardı: «Elvan Bey, sen var Dunu giyim,*.;» ~^ __T_ çıkardı, yüne benziyor: «Seyit Bey, sen var bunu giymek!» Bit kutu bisküt çıkardı: «Bu var yemek Paşacık!» Bir kutu daha çıkardı: «Bu var yemek Muhtar Bey!» Bir kutu daha çıkardı: «Bu var yemek Memiş Bey!» Bir kutu daha çıkardı: «Bu var yemek Seyit Bey!» Bir kutu daha: «Bu var yemek Bekçi Bey!» «Ankara'yı buraya getirmiş, Ankara'yı!..» Herkes armağanlarını aldı. Benim önüme koyduğu yün hırkayı elimle ittim! «İstemem Amerikanın bir şeyini!» dedim, keklığe baktım. Hırkayı Seyit'in kucağına koydu Paşacık.

O sırada Karami'nin gelini kahve getirdi tepside. Dolaştırdı sekide oturanlara tek tek. Seyit almadı önce ben alayım diye. Ben de almadım kim alırsa alsın!-

Derken aşağıda yeni gürüldeşmeler oldu. Baktım bizim Ali, Ismahan, Yaşar felân geliyorlar. Benzi küle döndü Seyit'in. Ben de değneğime dayanıp kalktım. Bekçi tapir tapir indi aşağıya. Koştu merdivene doğru.

«Yasak!» diyor Bekçi, merdivenin dibine durmuş. Ismahan bağıyor:

«Çocuğun keklığını götürdü, avlandı kullandı, yeter bu kadar, versin artık!..» Ali bağıyor:

«Versin tabbi, yeter elbet!» Yaşar bağıyor:

«Kekliiiiim! Bir daha götürmesin!..» Ben de merdivenin yarı yerindeyim. Beni bir yana itip Seyit yürüdü ardımdan. Konuştu, sesi

cırlak:

«Yahu siz ne utanmaz kullarsınız? Adamı malamat etmek için mi yaratıldınız? Kim dedi size gelin? Ne işiniz var burda? Beni adam yerine koymuyor musunuz yoksam?»

Sıyrıldı benden, indi aşağıya. Yakasından alıp ters döndürdü Ali'yi. Vurdu iki kuluncunun arasına. Oğlan sürsülüp gitti

164

O da sürsüldü. Yaşar'a da vuracaktı. Yaşar atıldı iki bacağının arasına. Bunu beklemiyordu heralım, havsız bulundu, yıkıldı taşın üstüne. Bekçi, kaldırıp almak için atıldı. Oğlan da ısırdı babasının bileğini o sıra. Bir büyük irezillik doğdu, tam malamat olduk.

Karami'nin karısı bağırdı yukarıdan:

«Bir keklik için değer mi bunlar, amaaaan! Doğru mu olan-laaaar? Söylesene şu Harpır Beye Karami, versin kuşlarını ar-laşıp gitsin şunlar evimizin üstünden!.. Hepimizi rezil ettiler elin insanlarına...»

O sırada Ali toparlanıp geldi, geçecek oldu merdivenden. Bu sefer de ben durdurdum: «Bırak dedem!» dedim.

«Tutma beni dede! Alacağım kardeşimin kekliğim!»

«Alacaksın kardeşinin kekliğini, ama vermezler! Bunca çakalın elinden keklik alınmaz. Sabret bakalım!»

Seyitle Yaşar ayrıldılar. Bekçi uzandı yokarı doğru, omzundan kavradı Ali'yi. Kavrayıp indirdi aşağıya.

Paşacık inip geldi merdivandan:

«Yahu bunlar gün gözüylen eşkiyalığa mı çıktı? Ne istiyorlar Karami'nin evin üstünden?»

Tuttum Paşacık olacağın göğsünden.

Karami bağırdı:

«Çekil merdivenden Elvan Çavuuuş! Dostluğa mı geliyorlar, düşmanlığa mı? anlayalım! Kavgaysa tam yapalım kavgamızı!..»

Döndürüp başımı bağırdım dürzüye:

«Kavgaya geliyorlarsa hücum edip ezecek misin hepsini? Yağma yok! Otur bakalım yerinde! Ateş düştüğü yeri yakar, aldırдын çocuğun kekliğini, tabii dellenir. Aldırдын, ver geri de-miyorsun! Çok görme bu kadar çırpınmalarını!..»

«Aldırдын kekliğini deye konuşuyor! Ne ilişkim var benim looo? Ben mi bulup geldim Ankara'dan Harpır'ı? Oğlun alıp geldi, ben de konuk ettim. O da size acıdığımдан. Yatacak yata-

165

ğınız yoktur deye. Çayınız kahveniz yoKiur ucyc, ji™. «v ^^, körlük edip lâf söylüyorsun öyle mi?»

«Neden sen konuk ediyorsun, muhtar mısın?» «Köyün mırmmıyım, muhtar da yanımdadır!..» Tükürecektim yüzüne, «Aferim!» dedim, sabrettim. Yürüdüm aşağıya. «Bırakın!» deye bağırdım. «Bırakın bizi, gidelim burdan! Şimdi az işten çok iş çıkacak, iyisi mi gidelim!»

Harpıgil de huzursuz olmuşlardı iyice. Onlar da tutturdular, «Biz var gitmek! Tenkû tenkû, teşekkür...»

Seyit, hepimizi kolumuzdan tuttu attı dışarı: «Ulan bir gidin, ulan bir fırsat verin heriflen işimi konuşayım!.. Allaaaah!»

Değneği dayadım bağına ben:

«Utan utan Seydo efendi! Babanı da fiydırıp attın, vay emek, zay emek! Soracaksan sor, işte Amerikan avcısı, sana bulduğu işi de getirmiş naylon kutunun içinde. Ne fiydırıp atıyorsun beni?»

Harpır inip geldi: «Senin iş var Seyit, lâzım senin gelmek Ankara! Lâzım senin doldurmak bir fiş! Ben var söyledim bizim Personel Direktör. Sen var hemen gelmek Ankara...»

«Haşşöyleee! Git Ankara'ya! Herif söylemiş müdüre, verecekmiş işini. Bırak git bizi. Yalnız, kekliği de bıraktır. Söyle bıraksın edebiylen. O keklik ondayken bizden ona da, sana da hayır gelmez. Kekliği bıraksın gitmeden. Kulağına söyle, anlat birem birem...»

Ne diyeceğini, ne söyleyeceğini bilmiyordu benim oğlan. Bekçi de çıkarmıştı Ali'yi, Ismahan'ı, Yaşar'ı kocakapıdan. Bu sefer veriyordu taşları kapıya kapıya bizimkiler. Karami çileden çıkıyordu. «Looo, bir de herifin tomafisini taşlamasınlar giderken?» diye korktu. Geldi omuzlarını tuttu:

«Bak Elvan Çavuş! Yaşına hörmet! Söyle şunlara, taş atmasınlar herifin tomaf iline! Çok kötü olur. Valla çeker vurum tabancaylan. Az işten çok işi asıl siz çıkarmayın! Vururum!»

«Ben onları götürür eve kaparım. Sen Harpır Beye söyle, versin çocuğun kekliğini, mesele tamam!»

«Harpır Bey keklik felân veremez! Sizin almanız da iyol-maz. Verse bile almayın. Nasıl söylüyorum bakın, bir keklik bir şey değildir, üstelemeyin!»

«Ben sana kürtçe mi konuşuyorum Karami? "Çocuklar taş atıyor, atmasın!" diyorsun. "Kekliği söyle!" diyorum, "Söylemem!" diyorsun. Ben Allahm destivanı mıyım, sus deyince herkesi susturabileyim? Söyle, versin çocuğun kekliğini! Yada bırak ben söyleyim güzelce!»

Herif az buçuk inip gelmişti. Karısı, çocukları yanındaydı. «Dinle beni Harpır Bey, dinle iki gözüm! Bir boklu kuş için değmez bu kadar gürültü, bu kadar tatava! Ver şu kekliği kuzum! Bak bir daha diyorum: Sen var vermek bu keklik! Bu çocuklar var istiyor keklik!..» «Sen var istiyor keklik?» «Evet!»

«Ben var keklik aldım Seyit...»

«Ama keklik var Yaşar'ın?» Anlasın deye ekledim: «Torun, torun?»

«Evet torun! Ufak çocuk! Dışarda!» «Annıdım! Ben var çok güzel av yapmak! Gut av yapmak o keklik! Ben var vermek para, yok vermek keklik!»

«Ama dışarı yığılmışlar bak! Taşlayacaklar senin tomafil?» «Otumobil?» «Evet!..»-

«Bunlar var istemek benim otumobil?» «Yok yok, anlamadın!..»

«Annıdım! Ben var vermek benim OTUMOBİL, yes!» «Hey yarabbim!..» dedi Karami. «Herif bu sefer arabasını veriyor!..» Ellerini dizlerine çarptı: «Loo babam, gelin vazgeçin bu keklik sevdasından, ayıptır. Çok naz âşık usandırır. Herif bir şey sanıp gelmiş köyümüze. Köyümüzün şerefi bir yana, kocca uçak mühendisi, ordumuzun hava ikmalini yapıyor. Tus-

166

167

log'un mühendisi, hükümetimizin şerefi iki paralık oluyor, etmeyin, vazgeçin bu arsızlıktan!..»

«Hökümetlen bir ilgisi yok, o vazgeçsin!» Cam burnuna geldi Karami'nin: «Looo Muhtar olacak! Gel buraya!.. Köyün delilerini zaptet! Konuk çıkıp giderken bir çılgınlık etmesinler! Topla da bir yere kapat şunları!..» Baktım muhtara böyle komut veriyordu. «Bu köy senin baban ülkesi değil Karami! Muhtar da kimseyi toplayıp kapatamaz! Vaila belâ çıkar! Konuk konukluğunu bilsin! Zorlan almasın kekliğimizi! Bıraksın öyle gitsin! Çocuklardan önce ben atılacağım kucağına! Çekip ben alacağım kafesi valla...»

Kafes Harpır'm elindeydi, yukardan aşağıya inemiyordu. «De haydi al!..» deye meydan okudu Karami. «Erkeksen al

haydi!..»

Ne bok yiyeceğimi şaşırđım. Herif yukarda. Ben aşağıdayım. Aramızda bu Karami düzüsü var. Ben yukarı çıkamam. Herif de inemiyor. Ne yapacağım? Sözüm havada mı kalacak? «Harpır Beey! Bak, sen var aşağıya inmek! Sen var inip kekliği vermek! Bana, bana!.. Sonra gitmek tomafilin içine! Gitmek Ankara! Defolup gitmek,' anladın mı?

«Annımıdım!» dedi Harpır. «Ben var vermek bu OTUMO-BİL, size! Gut keklik, yapmak av. Her zaman ben var gut keklik yapmak av...»

Oluru olanağı yoktu. Bu adamla anlaşmamız için ya onun Türk olması, ya bizim Amerikan olmamız gerekiyordu.

«Ne yapayım Karami? Köyümün dürzüleri hep ondan yanaşınız! Başta sen! Onun için, evin başına yıkılsın! İşte gidiyorum! E bakalım, bir gün de başka bir gün doğar, fırsat bize geçer, dur bakalım!..» Yürüdüm kocakapıdan dışarı. Çil çocuk dı-şarda. Dedim onlara: «Uzaklasın buradan! Bir alay it var çevresinde. Kekliği almamızın oluru yok. Beş on daha olsak belkim. O zaman da silâh çekerler. Bizde silâh yok. Üstelik akılsız Seyit de onlarlan. Kimsemiz yok bizden yana konuşa savaşa. Ka-

168

uir enişteniz Darı ouraa oıayai. mıraa oıayai uevrı ieian. Jsamı düğünde, kimi yabanda. Çekilin öteye, uzaklasın. Taş maş atmayın...»

Atmayın dedim ama Ali'nin de, Yaşar'm da ellerinde taşlar. Çekilip evin duvarının dibine dikeldiler. Ismahan da onlarla çekildi. Ben durdum kalabalığın yanında.

Harpir Beyi, önüne siper olarak indirdi Karami. Karısını, çocuklarını da indirdi.

Karami'nin karısı bir peşkire yufka sarmış. Sepete köy yumurtası katmış samanla. Koydular tomafilin ardına.

Önden Karami'nin cip çıktı. Ardından Harpir'in tomafili. Köyün dürzüleri, hem de kadın kız, çevresini harmanladılar. Cip, tomafilin ardında mâfız gibi. Yürüdü bunlar.

O zaman Ali de, yaşar da fırlattılar ellerindeki taşları! Bir daha, bir daha attılar! Değdi taşların ikisi üçü arabasının camına, tenekesine. Tan tun, çat çut, sesler geldi kulağıma. Ama durmadı Harpir. Dursa daha sakıncalıydı. Kendilerine de değdi taşlar. İyi oldu Harpir'm durmadığı. Harpir durmayınca Karami de durmadı. Arka borularından pis dumanlar salarak arlaşıp gittiler.

Kalan dürzüler bir bok yiyemediler. Ben varım, Ali var, yıldılar.

Bedii tepesinden öteye kadar geçirmiş, yarım saat sonra dönüp geldi Karami:

«Looo, ne görgüsüz heriflersiniz? İtten irezil ettiniz beni, köyü, hükümetimizi! Vallah sizi hem kaymakama, hem de Ankara Emniyetine, Mit'e haber vereceğim, fişleteceğim soycak hepinizi...»

Akşam baktım, başı yerde geldi, ocağın başına oturdu Sey-do efendi. Amarikalımın verdiği armağanlardan hiçbirini getirememiş. Getirse ne yapacağımı biliyor. Alıp basacağım ateşe. Sofraya da yanaşmadı.

İkiye bölünmüştük evin içinde. Bir yanımız Alaman, bir yanımız Urus. Biribirimizin yüzüne bakmıyorduk.

169

15 TUSLOG'UN KAPISINDA

Seyit'in anlattığı parça.

Bizimkiler ertesi gün Sulakça'ya gitmeğe kalktılar. Babamla Yaşar! Dilekçe yazıp vereceklermiş kaymakama!

«Beni dinlemiyorsunuz, bari akıllı bir adama danışın. Kaymakam bir şey yapamaz Harpır'a. Bir keklik hem de tabam. Gülerler. Oturun oturduğunuz yerde. Olacağınız kadar gülüştük oldunuz, daha fazla olmayın!..»

Dinlemediler.

Ismahan'a da dedim ki, «Para pul verme sakın! Hemi de arpa buğday kaptırma ambardan. Ben kendim de Ankara'ya gidiyorum. Herif ne güzel, müdüre söylemiş. Fiş dolduracaktı. Bir an önce varıp geleyim. Emrim çıksın, gidip başlayım işe ki, irezilliklerden osandım!..»

Ertesi gün bindim Karami'nin cipe. Aliver çahver, iki saat sürmedi kırık. İki saat sürmedi, indim Ankara'ya. Sora sora Kabe bulunmuş. Buldum Tuslog'u. Bir alâmet, ejderha, dev yapı da bu! Sayamadım kaç kat! Ama mümkün mü kapısından girmek? İki babayiğit Türk polisi, bıyıklı, kara! İki tane de Amerikan zenci polisi! Göbeklerinin altında tabancalar. Elleri götlerinde. Bekleyip dururlar, kapıyı. Tomafiller, dolmuşlar da vızır vızır koca caddeden. Sordu bunlar, Türk olan polisler bana: «Söyle ne istiyorsun?»

170

Dedim: «Amarikan Harpır Bey var! Avcı. Hemi de uçak mühendisi. Arkadaşımdır. Bana dedi: "Gel, iş vereceğiz sana! Fiş dolduracağız!" dedi. Ona geldim...»

Tabî, Amarikan zenci polisleri anlamıyor dediklerimi. Türk polisler de, anladılarsa bile, anlamaz göründüler: «Valla burası öyle bir yer ki, sana nasıl anlatalım? Buraya senin girmen yasak! Daha nicelerinin! Bizim bile girmemiz yasak! Hemi de söyle bakalım, Harpır Bey, Harpır Bey, kimmiş bu? Buraya her adamı almazlar hemşerim. Amarikanlar bile sıkı kontrolden geçip girebilir buraya!»

«(Atom bombası var heralım içerde!)» dedim kendime.

«Ne iş verecekmiş sana Harpır Bey? Müdür mü bu?»

«Valla ne iş vereceğini bilmiyorum. Kendisi uçak mühendisi. Uçak ikmali veriyor bizim orduya. Yüksek bir adam. İk'üç sefer bizim köye geldi. Biz bunu konuk ettik. İyi bir adam. Bana vadetti, "Gel sana iş verelim, önce bir fiş dolduralım!" dedi. Kendini bulsak tanırsan beni...»

«İyi ya nasıl gireceksin? Girsen nasıl bulacaksın? Kaç numara? Hangi ofis, hangi servis, hangi room? Burası öyle senin bildiğin yerlerden değilki!..»

Bizim polislerden biri, elindeki düdüğün zencirini salladı: «En iyisi sen... boşuna dikelme buralarda!» «Bir haber yollasanız yukarıya, "Böyle böyle, Dökülcek köyünden avcılık arkadaşın Seyit Bükülmez gelmiş!" deye, güvenim var,..hemen iner şuraya! Ne yapılacağı o bilir. Belkim der ki, "Bırakın gelsin! Yukarda dolduralım fişini!" Aramız çok iyi kendisiylen. Biz buna bir keklik felân verdik. Gözel bir av kekliği. "Çok gut, çok gut!.." dedi kaldı, çok memnun oldu yani. Keklik elcikti...»

Güldü polisler. «Haha haha! Demek bir kekliğe Tuslog'dan felân iş bulunuyor? O zaman polisliği hemen bırakalım biz? Nefsime ben on keklik verip gireyim burda bir işe! Haha haha!..» İkisi de güldüler katıla katıla. «Burda maaşlar ne kadar

171

I

biliyor musun? İki bin, üç bin!. Kapıcılar bile 1500! Ayda tabii! Yani otuz günde! Şubatlar da yirmi sekiz!..»

Ben de güldüm: «Şimdi size ne söylesem yalan gelir! Keklik öyle sıradan bir keklik değil, haggaten güzel bir av kekliği! Kendisi bize çıkarıp YÜZ ELLİ dolar verdi. Almadık biz. Elcik. Çok yaman bir keklik. Benim kayın bilâder de bir TAY ve-rimker oldu. Ona da vermedik. Hattâ en son ne oldu bakm, altındaki TOMAFİL'i verecek oldu valla!» «Kim?»

«Bu yukardaki!»

«Hastır lan!..» dedi, elini salladı polis. «Hastır dersiniz! Mal kime satılır? Müşteriye! Ama biz satan değiliz. Çok elcik bir keklik. Öyleliğine verdik. Bu kekliği bırakıyorsun, gidip geziyor, ertesi gün de çıkıp geliyor. He-mi de ardma bir başka kekliği uydurmuş olaraktan! Elcik! Yani benim Yaşar deye bir oğlum var, o elcikleştirdi...» «Dişi mi?»

«Dişi değil! Erkek!..»

«Aferim! Gözel elcikleştirmiş! Ama keklik verdim deye buraya girmen olursuz! Bizde yapılacak bir işlem, yardım yoktur. Burda Harpır Beyi bulamazsın. İçeri de giremezsin. Biz koysak, içerde Danışmanlar var, onlar döndürür... Bura böyle!» «Yahu yiyecek miyim heriflerin yapısını? Göreceğim Har-pır'ı, bir çift söz konuşacağım, tamam! Aşağıya inse daha karşıdan görgap olacak herif beni. İnanmazsınız, arkadaşlığımız

çok kavi!..»

Polisin biri gülmedi bu sefer:

«Bırakalım Danışmanlara gitsin!»

«İşi gücü bırakacaklar da...»

Araya girdim: «Yani, yanlış anlamayın, ben buraya kendim çıkıp gelmiş değilim. "Gel!" dedi bana. Öyle çıkıp geldim. ! Değilse nereden bileyim Tuslog deye bir yeri. Türk ordusuna hava

ikmalini buranın yaptığını? Harpır deye bir uçak mühendisinin olduğunu? Zati Sungur muyum ben?»

172

Tepeden tırnağa süzdü polis beni:

Öteki polis de konuştu: «Yahu kardaşım, üstün başın da öyle pis ki! Hem de öyle yamalı! Biraz yeni bir şey geyer adam buraya gelirken. Bu geysilerle mi gireceksin. Tuslog'da işe? Milletın şerefını hiç düşünmüyor musun? Odun gibisiniz be!..»

«Haklısın!» dedim usulca. «Ama yokluğu biliyor musun, öyle zabun!..»

«Yokluk! Yokluk ayıp değil. Hepimizin başında. İnsan şehirde pazarda giyecek bir kat geysi bulur gene. Sizininki, kusura bakma ama, görgüsüzlük. Yani darılma!..»

«Yooo, ne darılayım? Haklısın, yokluğun yanında görgüsüzlük de var. Bütün bunlardan kurtulmak için çabalyoruz. Şehirde çalışırsak, yürüyüşümüz düzelir. Bunda çok haklısın. Dağların ardında, akıp giden ırmakların kıyısında ha otur, ha otur. Bildir neysen bu yıl da osun. Dağlar seni bilir, sen dağları bilirsin. Doğru...»

«Şimdi bak! Biz seni Danışmanlara sokalım. Onlara anlat derdini. Arkadaşının adını söyle. Kendisine haber versinler. İner gelirse aşağıda konuşursunuz belki. Fişi felân da orda doldurursunuz. Yukarı çıkmaya asla izin vermezler.»

On adım kadar yürüyüp demir kapıya yanaştım. İki adım kalarak zenciler durdurdular. Hemi de sadece başlarıyla!.. Kollarını önlerinde kavuşturmuş bunlar. Hiç çözmeden felân göğsümden ittirdiler. Bakakaldım yüzlerine. Ben onlara baktım, onlar bana. Gireceğim içeri der gibi bir daha davrandım, «No no no! Yok girmek!»

«Yok girmek, güzel ama benim burada bir arkadaşım var, adı Harpır. Mister Harpır yani. Gözel keklik avcısı. Sarı. Tatillerde bizim köye gelir gider. Bana "Gel!" dedi. Onu çağirtacağım yukardan, bizim polisler izin verdiler...»

«No! Nooo!.. Yok girmek!..»

Bizim polislerin biri geldi:

«İnformeyşın informeyşın, sadece informeyşın!.,» Belki yir-

173

mi kere tekrarladığı için bu sözcüğü tuttum aklımda. «İnfor-meşm arkadaş! Sormak Mister Harpır bu arkadaş...»

Biribirleriyle fan fin fon etmeğe başladı zenciler. Arada ben de söyledim keklik verdiğimi, kendisinin bana gel dediğini, gel demese burayı nereden bileceğimi! Konuşuyorum, sanki herifler beni anlıyorlar gibi!

Derken bana sorular sormağa başladı bunlar. Hiç anlamıyorum ki ne soruyorlar! Almanya'ya gittiklerinde felân böyleyse bizim arkadaşların hali, valla tümcek hapyı yutmuşuz biz! Arada sık sık Harpır'ın adı geçiyor, bir onu anlıyorum. Heralda soruyorlar kimdir, nedir, nereden tanıyorum? Yani öyle felâket bir bilmecenin içine düştüm ki, anlat anlatabilirsen!

«Mister Harpır yani!» dedim. «Mister mister...» Elimle yukarıyı işaret ettim. Bilmiyorum, belki de on katlı bir yapı. Otursa otursa o kadar yukarlarda oturur. «Uçak mühendisi! Sarı! Gözel av yapıyor! Gut av, gut av!..»

Gene itti bunlar beni: «Nooo! Noo girmek!..» O sırada kapı açıldı, gerdanı sarkık, şapkasız bir adam yürüdü dışarı. Göğsünde bir kart var. Kart naylon kılıfın içinde. Biraz Türke, biraz Amerikalıya benziyor. Durdu, bir bana baktı, bir polislere. Fan fin fon konuştu. Bana Türkçe sordu: «Niçin girmek istiyorsun içeri?»

«(Haşşöyle yahu!)» dedim içimden. «(Hay babana rahmet! Bir Türkçe bilen çıktı!)» Yapıştırdım ellerimi: «Efendim! Burada bir Amerikan avcısı tanıdığım var! Adı Mister Harpır! Burada yüksek uçak mühendisi! Bana dedi ki, "Gel, fiş doldu- -ralım!" Kendisi bizim köye geldi, beraber av yaptık. Bizim köy Sulakça'nın Dökülcek köyü. Biribirimize çok ısındık. Söylemesi ayıp, ben buna haggaten gözel bir keklük verdim. Çok hoşnut kaldı. Para felân verecek oldu, almadım. "Sadece bir iş bul bana, gözel bir iş olsun!" dedim. "Öyleyse ofisime gel, seninle birlikte bir fiş dolduralım!" dedi. İşte ben Harpır Efendiyi bunun için görmeğe geldim!..»

«Kart vermedi mi? Böyle sipsivri mi geldin?»

174

«Peki ama Harpır kim? Biliyor musun kaç yüz Harpır var burda? Türkiye'de 40.000 Amerikalı personel mevcut. Belki bini, iki bini Harpır!.. Harpır demek, Kaya gibi, Demir gibi bir soyadı. Mühendis diyorsun, çok mühendis var. Adı soyadı olmazsa bulamazsın...»

«Türk polis arkadaşlar içerde Danışmanlar var diyor. Onlara sorsam bilirler ama bunlar diyorlar, "No no yok girmek!" bırakmıyorlar...»

«Bırakmazlar! Adını soyadını tam bileceksin. Kat numarasını, oda numarasını, servisini tam bileceksin. Bir kartı falan olacak elinde. Kendisini aşağıya çağıracaklar, aşağıda görüşeceksin. Başka türlü konuşamazsın, boşa uğraşma. Burası önemli bir yer. Bırakmazlar...»

Ulaaan, vay anassına! Geçti gitti adam böyle deyip. Heralda çevirmendi burada. Aslı da Türke benziyordu biraz. Andırıyordu.

Döndüm oralarda. Dedim en iyisi durayım, nasıl olsa paydosta çıkar bu. Ben de atılırim tomafilin üstüne. Durdurur konuşurum. Heralım daha epey var paydosa da. Beklemeğe başladım bir şeye karar veremedim.

Bir ara aklıma geldi: «Gideyim Yeşilseki'ye, çalayım kapısını. Karısı Betti'ye anlatayım, buraya telefon etsin: "Harpır-cım, deral aşağıya in, Seyit gelmiş!" Döneyim hemen. Velâkin bundan Tecir'in, yada Gülcan'm haberi olmasın. "Buyur eve, yemeği bizde ye, bizde yat!" demesin. Temelli udlu olurum, kal-kamam altından...»

Neden bunu daha önce akıl etmedim ben? Fırladım hemen. Bindim bir Çankaya dolmuşuna. Sokağın başında indim. Pastaneyi geçtim, devrildim aşağıya. Aliver çaliver, buldum Tecir'in kapıcı olduğu apartmanı. Sine sine yukarı çıktım. Vardım 10 numaraya. Çaldım zili. Haggaten Betti hanım çıktı, kapısını ardından zincirlemiş, arasından baktı. Baktı, bir süre, bir düze

175

baktı yüzüme, sonra, «Ooo, sen var öeyu: vciAam... ^~^ ._. bana sormak istiyorsun Harpır görmek?»

«Evet ben tam öyle!-Görmek istiyorum Harpır Bey!» Güldü: «Harpır Bey var ofis!..»

«Sen var Harpır Bey telefon, ben var gitmek. Kapı var, polis var. No Seyit, no girmek! Sen var söylemek, telefon! Harpır var inmek kapı. Harpır var demek "Velkam!" tamam! Ben var istiyor iş iş! Fiş! Harpır'la fiş dolduracağız, tamam...» Elini kaldırıp yüzüme tuttu:

«Annıdım! Tamam! Ben var annıdım! Çok gut!» Çekti zenciri, açtı kapıyı. «Gir!» dedi. Girdim içeri. Telefonu aldı eline. Çevirdi. Buldu bir dakikanın içinde kocasını. Dedi: «Seyit var gelmek! Sen var kapıya inmek! Okey, okey!..» Kapattı telefonu. Dedi, «Sen var hemen gitmek!» Hemen çıktım, indim aşağıya. Bereket Tecirgil'den kimse yok. Fırladığım gibi geldim dolmuşun durduğu yere. Doğru Tuslog binası. Koca yapı, dür-zü yapı! Irzıkmk, yüksek yapı!

Polislere dedim: «Açın kapıları! Ben var girmek! Harpır işte geliyor! Dört açın gözünüzü de görün, yalan mı söylemişim, doğru mu?»

Amarikan polisleri şaştilar: Harpır kapıdan elini uzattı,

çekti beni.

Biz başladık yürümeğe. Yürüyüp bir odaya girdik. Bir odaya çıktık. Başka bir odaya geçtik. Bu dürzülerin odaları nasıl, leş gibi pipo kokuyor! Çok içiyorlar. İkincisi, çok avrat var, karı, kız. Onlar da dizlerinin üstüne kadar çılbak. Koltuklarının ' altına kadar çılbak. Koltuklarının kılları görünüyor. Eğilseler kutuları da görünecek. Hemi de çırpı gibi kancıklar. Şişmanları yok. Pekey; avratları nasıl olursa olsun, ben alacağım işe bakıyorum. Ben babamla, karımla, çocuklarımla kötü oldum «iş» deye. Akılları ermiyor. Ondan tekerime taş koyuyorlar şimdi. Yarın iş bulup parasından cimcık tadırdım mı anlayacaklar: Ne kadar öngörüülü imişim, ne kadar haklıymışım!

ri girince de kendiliğinden kapanıyor. Çok filim işleri var dürzülerin! Başka bir odaya girdik, gene kendiliğinden açılıp kapandı kapısı. Personel müdürüymüş. Oturduk masasının yanına. Harpır fan fin fon etti müdürle. Bir de çevirmen çağırdılar. On dakikanın içinde benim durum konuşulmağa başladı. Hemi de bir fiş alıp doldurdular. İşte bütün aynaşıklık bu fişin doldurulduğu sırada çıktı.

Çevirmenin adı Faruk! Ispartalı!

«Köyde senin için soruşturma yapacaklar. Amerikan polisi Sulakça'ya varacak. Orada Emniyet'in, Mit'in adamlarından soracak. İki kişi de senin yazdırman isteniyor. Onlara da soracak. Şimdi söyle bakalım iki kişinin adlarını!»

Hoppala!.. Kadir'i yazdırsam der mi? Karami düzrüsünü yazdırsam der mi? Âşık Mehmet der mi? Cukcuk Ali der mi? Hoşafın Sefer der mi? Der mi Bokuböyüğün Yüksel?.. Uzuuun uzun düşünürsem bir takanağım suçum var deye kuşkulanırlar, fişin kıyısına not düşerler deye korktum. «Köyde beni herkes sever, kime sorsanız iyi der. Muhtardan sorun, Karami'-den sorun. Karami'nin soyadı Cımbıl. Muhtarmki Hamza Bağa. Memişçe'den, Paşacık'tan, Bokuböyüğün Yüksel'den ayrı ayrı sorabilirsiniz. Kadir enişteden sorsanız da olur. Arzınız bilir!» deye yazdırdım.

«Pekiii, ilçede kimden soralım?»

«İlçede kimim kimsem yok. Ama sorun Zabita Âmirinden. Yoktur takanağım. Sorun candarmadan, kaymakamdan. Müftülükten de sorabilirsiniz. Alevi köyündeniz deye temelli karalamaya kalkmazlar işallah!»

«Pekiii, il merkezi Ankara'da kimden soralım?»

«Tecir Ali köylümdür. Sekiz on yıldır burada oturur. Bir de Garaclar'da, Çankırı'nın Germece köyünden Yıkama Yağlama kısmında çalışan İdris Çavuş vardır, ondan sorabilirsiniz. Başka tanıdığım yok. Var uzak yakın köylüler, hemşeriler ama bu ikisi yeter...»

176

177

«Pekâlâ Seyit Bükülmez, ne kadar maaş ısırsı?» «Siz bilirsiniz! Var bende dört çocuk. Hanım avrat, babam, ben yedi sekiz nüfus. Burda bir konu bulup oturacağız. Her şey paraylan. Geçime yetecek bir para verirsiniz heralım...» «Nasıl bir iş istiyorsun?»

«Söyledim Harpır Beye: Geliver gidiver, siliver süpürüver, aliver veriver... Yani ayak işleri, bahçe işleri... Dehşetli bahçıvanlık bilirim. Askerlikte debboy bekçiliği yaptığım için malzeme sayımından anlarım. Soba yakımı, baca temizliği işlerinden güzel bilirim...»

«Pekâlâ Seyit Bükülmez. Bunlar dikkate alınacak. Ama polis soruşturması ciddî. Hem Amerikan, hem Türk polisi yapacak. Bu soruşturmadan iyi rapor gelmeli. O zaman sana bir iş düşünecekler. Sen şimdi köyüne git, sonucu bekle!»

Bu arada bir de kahvesini içtik. Harpır'ın eyi mi? Velâkin beni aşığı kata indirdi, orada içtik. Kendi çalıştığı yere katmadı.

Artık Tecirgil'in oraya çıkmadım. Otoposlar, miniposlat vızır vızır. Paran varsa taşıt bol. Attım kendimi Kırıklı'ya. Velâkin yetişemedim Karami'nin cipe. Ben varmadan kalkıp gitmiş. Yattık tabî o gün orda. Ertesi gün ikindiye kadar bekledik boşu boşuna.

İkindin binip Sulakça'ya geldik. Oradan köye geçeceğiz, babamla bizim deli Yaşar kasabada değiller mi? Ya beni gördüler öyle, yada görmediler, niyetleri öyleydi, cipten yana bakmadılar. Yörüyüp gittiler Ziraat Bangasının önünden aşığıya. Bir şamata da orda çıkarıp çevreye temelli irezil olmayalım deye inip lâf maf atmadım bunlara! Onlar beni görmezden geldiler, ben de onları görmezden geliverdim, oldu bitti.

16 KAYMAKAM BEY NE DİYOR?

Yaşar'ın anlattığı parça.

Sararmış dallan kuşla güneş yüklü çınarın altından geçtik. Birer ikişer dökülüyor yapraklar.

Sanki beni yitirecek gibi sımsıkı tutuyordu bileğimden dedem. Değneği sağ elinde, bileğim sol elindeydi. Öyle gidiyorduk. Vardık «hökümet» denen yere. Kaymakamın odacısından sorduk. «Makamı burası!» dedi. Çok ters birine benziyordu. Bir de sordu: «Niçin göreceksiniz?» Anlattık: «Keklik için!» Adam şaşırmış baktı suratlarımıza: «İlk olarak böyle bir dava geliyor kaç yıldır hurdayım! Bakalım hayrolsun!..» Açtı kapıyı, itti omuzlarımızdan. Girdik biz içeri.

Bir büyük masada, genç, küçük, bıyıkları avurtlarından sarkmış bir adam oturuyordu. Taramıştı saçlarını. Sert yakalı gömleğini geymişti. Yemişen renginde kırvatını takmıştı. Önünde kâğıtlar. Elinde kalem. Çatmıştı kaşlarını. Okuyordu habire. Sankim kuyuya düşmüştü. Öyle okuyordu. Nice geçti, zorlukla kaldırdı başını:

«Buyrun! Dinliyorum! Anlatın!..» dedi.

Sonra da süzmeğe başladı dedemi, beni.

Dedem bir yutkundu. Sesi kadifeli. Yutkundu bir iki. «Beyim! Efendim!..» Yuttu, yutkundu. «Beyim! Gözel efendim!..»

«Sıkılmadan anlat, baba! Serbest konuş, dinliyorum!..»

«Başımız sana, döşümüz sana güzel efendim!..» «Sağol baba, anlat, seni dikkatle dinliyorum!..» «Aha bu gördüğün çağa, sudan uslu, akkın...» «Aferim! Anlat, okul falan mı istiyorsun?» «Okul desem nerde okul? Çağanın adı Yaşar!» «Çok yaşasın, biraz çabuk anlat!..»

Güç belâ anlattı dedem. Güç belâ sözü yola sokup anlattı. «Bu oğlanın bir kekliği vardı. Kendisi tuttu. Büyüttü. Elcikleş-tirdi. Kaçıp gittiği zaman bile buna tutkun olduğundan geri geldi. Babası Seyit Amarikanların yanında iş bulmağa yarsıdı. Senin yazıcın da bilir, ava gelip gidiyorlar. Dökülcek köyünde domuz çok. Biraz buçuk keklik de bulunuyor. Ava gelenlerden biri bu kekliği yarsıdı. Amarikan Tuslog'unda çalışıyormuş. Adı Harpır. "Sana iş vereyim!" deye benim akılsız Seyit'i kandırıp aldı kekliği elinden. Şimdi Yaşar'ım durmuyor. Gözleri kan çanağı. "Kekliğim, kekliğim!.." Dün Harpır cavın geldi köye. Keklik elinde. Ver dedik vermedi. "İki hafta kullandın, yetsin artık ver!" dedik, vermedi kaçtı. Çağam şimdi durmuyor. Seyit'e gidiyoruz geri al, almıyor. Şimdi biz ne yapalım? Hangi taş kavidir, vuralım başımızı? Hükümetimizin büyük kapısı deye zatına geldik. Bize bir el ver. Bir destek ol. Tel çek, yıldırım vur. Aliver çağanın kekliğini. Derdimiz budur efendim! »

Dedem anlatırken kalemını gevmeğe başladı kaymakam. Bıyıklı. Dedem sustu, o hâlâ kalemını geiyor.

«Bu Harpır Ankara'da Amarikan Tuslog'unda uçak mühendisi. Çankaya'da oturuyor. Bizim köyden Tecir Ali var. Kapıcı orada. Onun durduğu apartumanda 10 numara. Bize dayanak ol. Alalım çağanın keklüğünü deye yüksek huzuruna geldik!»

Kalem gevmeği bırakıp dedeme bakmağa başladı bu sefer. «Yahu baba!» dedi nice sonra. Bir iki daha gevdi kalemini. «Şu anlattıkların iş mi? Keklik! Çocuk! Babası! İş istiyor Amarikan-

180

ların yanından. Av keklüğü. Çekip vermiş babası. Şimdi dedesi de gelmiş geri istiyor!..»

«Yooo, ben istemiyorum!»

«Ya kim?»

«Çağa kendisi istiyor! Esas sahibi!..»

«Kaç yaşında bu çocuk?»

«On iki, on üç...»

«Hem on iki, hem on üç olmaz! kaç?»

«On üç...»

«On üçünde çocuk reşit değildir. Velisi kim?»

«Veli değil, Seyit! Babası...»

«Babası da vermiş! Sen istiyorsun! Olmaz!»

Çok sert söyledi olmaz, olamaz! Mantiğim hiç almadı. Dedemin de mantığı almadı, nasıl olamaz?

«Evet, çocuk bilârıza vermiş, ama velisi razı!»

«Rıza yok Beyim, Veli de yok. Adı Yaşar!»

«Bana bak, sen artis misin? Türkçe konuşuyoruz burada. Benimle dalga geçme! Çocuğun gönlü yokmuş, ama babasının var. Babası gönlüyle vermiş. Çocuk daha on sekizini doldurmamış. Sen ise dedesi oluyorsun. Kanunca babasından sorulur. Olamaz, kabul değil başvurman! Haydi!..»

«Ama efendim...»

«Yok ama'sı, falanı, haydi!..»

Yıkıldı dedem. Ben yıkılmadım.

«Babamın emeği yok keklükte! Ben baktım!» dedim.

Kızdı kaymakam. Yiyecek gibi baktı bana. «Okula gittin mi sen?»

«Bitirdim beşi...»

«Kanun nedir, bilirsin değil mi?»

«Kanun alsın kekliğimi geri!»

«Allahım sabır ver! Evlâdım, baban ve :s, keklik onun!»

«Değil efendim! Ben büyüttüm, benim!. !!!

«Oğlum, sen reşit değilsin, küçüksün. . --lin babanı tanır...»

181

«Ben beşi bitirdim. Babam gece saklıca aldı, götürüp verdi. Geri aliver!..»

«Kanuna göre irade babanın. O nasıl derse öyle olur. Gö-'türmüş gönlüyle vermiş. Şimdi adama nasıl diyebiliriz Yaşar'ın kekliği geri ver? Baban götürüp vermiş bir kere!..»

Dedem aramıza girdi: «Bir telefon edersen olur!..» İki telefon vardı masasında. Dedem onlara bakıyordu. «Kime telefon ediversem olur?» «Amarikan avcısı Harpır Beye!» «Ne bilirim ben Tuslog'u, Harpır'ı?» «Sen tanımazsan kanun tanır Beyim!.. Hak mı bir çocuğun kekliğini alıp tel kafese koymak gönlü yokken? Babası da saklıca götürüyor hem!.. Oooo, yani siz de bizi temelli sığır yerine koydunuz ay beyim!.. Biz, hükümetimizin kolu uzun, gözü keskin deye gelip yüz sürdük, sen de bize "Hastir!" çekiyorsun. Olur mu güzel efendim? Madem döşümüz, başımız hö-kümete, tel vurup bükmeli Harpır'm kulağını: "Looo itoğlusı! Amarikansan Amarikanlığını bil! Ne alıyorsun çocuğun kekliğini gönülsüz? Çabuk geri ver!" Tamam bir sözcük. Ertesi gün biner tomafiline, getirir kekliği. Neden? Çünkü kaymakam çekti. Çünkü kaymakam tel vurdu, sert. Kaymakam hükümetin kaymakamı. Türk hükümetinin. Biz bu Amarikanlarm buyruğunda değiliz heralım, değil mi güzel efendim?..» «Çattık!..» dedi kaymakam.

«Yooo Beyim, çattık mattık yooook! Yoksam sen de mi Amarikanlara beri beri, Türklere geri geri?.. Bir Türk hiçbir zaman adaletten ayrılamaz! Amarikan haklıysa onun da hakkını verir, ama Türk haklıysa Türkün hakkını hiç yedirmez! Aslanı çakala hiç boğdurmaz...»

«Öğretmeniniz mi verdi size bu akılları?» «Öğretmenimiz daha gelmedi! Bildirkini sürdüler...»
«Kim ekti bu tohumları kafanıza?»

«Haşa!..»

«Döğüşür gibi konuşuyorsun benimle, haksız bir davada!»

182

luuuuuu uuciv-

kını...»

«Amarikan düşmanlığı var mı sende?»

«Ne düşmanlığı? Ben kimsenin düşmanı değilim...»

«Amarikanlar konuklarımız! Tuslog, ordumuzun hava ikmalini yapıyor!..»

«Uçağa binip geldiler. Büklerimizi taradılar, domuz var mı, yok mu? Botlardan indiler ırmağa. Tak tak tak, vurdular ne kadar domuz varsa! Diyorlar, gene gelip kıracaklarmış. Kekliklerimizi de avlıyorlar. Toylarımızı, ördeklerimizi; sularımızda, kırlarımızda ne kadar börtü böcü varsa tüketiyorlar. Konuk konukluğunu bilmeli, ev sahibi de ev sahipliğini. Durduğumuz yerde ne düşman olalım? Aldı çocuğun kekliğini. İş vereceğim deye babasının aklını çelip kekliği gaspetti. Şimdi vermiyor. Çelik kafese koymuş! On beş gün avlandı, yetiversin. Şimdi de-ral geri vermeli! Neden düşman olalım? Ama vermezse oluruz. Yani, düşmanlık girer araya ki, hükümet gözünü açsm! Hökü-met bizden önce düşman olmalı...»

«Mutlaka bir kışkırtma var bunda!» Kalemimi gevmeğe başladı yeniden. «Bak!» dedi sonra. Toy avcısı gibi bakmağa başladı dedemin gözlerine. «Ben bu kekliği geri almanız için size yardımcı olurum. Ama sen de bana köylerde bu kışkırtmaları kimlerin yaptığını söyle...»

«Kekliği geri almamıza yardım et sen, bir kışkırtma olursa gelir söylerim. Bugün yok. Kimse bize bir şey söylemiş değil. Daha biz bunu kime dedikse, "Bir keklik değil mi? Bırakın!" dediler. Bir keklik ama kıymetli!..»

Uzun uzun baktı kaymakam dedeme. Gevdi kalemimi. Sonra, «Peki!» dedi. «Bir dilekçe yazdırıp getirin bana! Koyalım işleme!» Gözüyle de kapıyı gösterdi! «Haydi!..»

Essah mı dedi, engas mı dedi? Düşüne düşünce çıktık biz. Geçtik gene o kuşla güneş yüklü çınarın altından. Arzuhalci Kerim efendiye vardık. Yarım saat uğraştık anlatacağız diye. «Bir boklu kuşa dilekçe yazılmaz babam, gidin başımdan!..»

183

dedi dayattı. «Sana ne? Kaymakam istedi?» CleaiK. yet'ten bu yana arzuhal yazarım, böyle çaylak kaymakam görmedim!..» dedi, taktı makineye kâğıdı, yazdı bir dilekçe. Dedem mi imzalayacak, ben mi? Dedem imzaladı. Dedem benim öğrettiğim imzayı attı. Getirip verdik. «Kaleme kaydı» yazdı. Yaptırdık kaydını, gene getirdik. «Peki!» dedi. Bir yazı da o yazdırdı yazıcısına. «Alın, doğru il makamına götürün. Vali düşünsün. Haydin bakalım...»

«Telefon etmeyecek misin Amarikan Tuslog'una?» «Hayır? Benim öyle bir yetkim yoktur...» «Vali eder mi? Çıkışır mı dürzülere?» «Valiye gidin dedim! Haydi!..»

Bizim dilekçeyi, kendi yazısını, bir zarfa koyup verdi elimize. Bir daha «Haydi!» çekti, çıktık biz.

Gün ikindine devriliyor, «Kırıklı'ya bir minipos var!» dediler. İşte o zaman dedem, Karami'nin cipte babamı görür gibi olmuş, dürttü bana:

«Dikkatli bak bakayım, baban mı şoo?»

Baktım o! Görmezden geldim, yürüdüm dedemle.

I

17 İL MAKAMINDA

184

Yaşar'ın anlattığı parça.

«Paramız çıkışır mı, çıkışmaz mı? Yeter mi?» Hep bunu düşünüyordu dedem. Belindeki kuşakta «Ölümlük kalımlık» parasını gezdiriyordu. Ondan veriyordu miniposa, otoposa. Köyden çıktın mı kabayelde kar gibi eriyordu paralar...

Samanpazarı'nda «Yalçın Palas Oteli» yazan bir hana indik. Akşam gece oldu, yattık. Sabah çay içtik. Dolmuş binmeden yürüdük valinin merdivenlerine. Polisler aldı önümüzü. «Kendisi Esenboğa'ya gitti, başvurmanızı yardımcısına yapın!» dediler, Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay İstanbul'dan geliyormuş, onu karşılayacaktı.

«Yardımcısı nerde?»

«Çok yardımcısı var, girin şuna!..»

Bir kuyruğa soktular bizi. Bekledik, öğlen oldu. Kaymakamdan daha uzun, bıyıksız, ak benizli, biraz da şişman bir yardımcıydı bu. Dedem zarfı verdi. Dilden de anlattı. Anlamadı heralım, bir daha anlattı. Bir daha anlatacaktı, kaşlarını çattı yardımcısı: «Anladık canım! Bir daha, bir daha ne anlatıyorsun?» diye çıkıştı dedeme. Dedem sustu. Yardımcı düşünmeğe başladı. Bu da kalemini geviyordu. Demek büyük memurlar düşünürken hep kalem geviyordu. Yada yılmışlardı bunlar Amerika'dan, yılınlıklarını örtmek için yapıyorlardı böyle.

185

«Siz Sayın Vali Beyi görün. Ben bir şey demiş olmayım. Bu kekliği mutlaka geri alalım diyorsanız, bunun kanun yollarından başarılacağını sanmıyorum. Adalet Partisi'nden bir adam bulmalı, o adam sizin önünüze düşmeli, siz de onun ardından yürümelisiniz. Gerçi dilekçeniz de yürür, ama sonuç çıkmaz. Kim sizin milletvekiliniz Sulakça'dan, Kırıklı'dan? Alihsan; olmadı! Alihsan bu işi kıvıramaz. Bakın ne yapın, ama ben demiş olmayım, usulca yürüyün buradan, Kavaklıdere'ye gidin. Arayıp bulun, Nazmiye Hanımı görün. Başbakanın hanımıdır. Çok anlayışlıdır. O da, Cevdet Sunay'ın oğlu Doktor Atillâ var, Amerikanların doktorudur, Tuslog muslog hep ona gider, aydın kafalıdır, böyle işlerde yardımcı olmayı sever diye işitiyorum, ona söylesin. Ben Atillâ Beyin kendisini tanıyorum desem yalan olur. Sadece duymuşluğum var. Amerikanlılarla batmış işi olan bazı kimseleri kurtardığını duydum meselâ. Sizin işi de kurtarır. Doğrudan Atillâ Beye gitseniz de olur, ama yolunu bilmiyorum. Siz önce Nazmiye Hanıma gidin, daha iyi. Tabii, kanun yolunu da boşlamayın. Birazdan Sayın Vali Bey gelir. Ben Kaymakamın yazısının altına yazayım: "Yüksek Makama arz!" Vali Beyi görün, o da bir yol göstere size. Vah vah, tâ Dökülcek köyünden gelmişsiniz. Paranız pulunuz var mı bari?»

«Yok» der mi dedem? «Var!..» dedi tok tok.

«Öyleyse haydi! Allah rasgetirsin...»

İki Büklüm eğilip selâm verdi dedem. Şapkası göğsünde. Ben de onun gibi yaptım. Saygının yolu budur sanıyordum. Çıktık yardımcının odasından. Doğrusu göğsümüz biraz doldu.

Bir yol açılmıştı önümüzde. Belki dedem Nazmiye Hanıma gitmemizi isterdi. Belki Cevdet Sunay'ın oğlu Atillâ Beye gitmemizi de isterdi. Onlar da destek olurlardı, görülürdü işimiz. «İte çakala dalanma, çalıyı dolan!» derdi bazen. Bunda da öyle düşünürdü belkim. Hem de madem yardımsever bir hanımdı Başbakanın karısı, kendisini sevmezdi ama, işimiz görülsün de-ye karısına gidelim isterdi. Çıktık Valinin kapısında beklemeğe başladık. Burası bir salon. Kalabaydı bekleme salonu. Derdin

186

^1 juYıcınmş, ner türden insan, yığılmış, bekliyordu. Dedem susuk, sinik bir hal almıştı. Fıfıs bir şeyler söylüyordum kulağına, çevreden duyacaklar deye çekiniyordu. Gözlerinin üst kapaklarını indirip kaldırıyor, durmadan «sus» işareti yapıyordu. «Atillâ Beye gidersek hepsi yılar! Büyük adamın oğlu, babası Cumhurbaşkanı. Daha adını duyunca cart cart atarlar. Elleriyle getirir verirler keklüğimizi!» diyordum. Bu sefer de koluyla koluma dürtüyor, «Söz anla tosunum, sus!» diyordu. «Ne olursun, sus!..»

Bizim köylü Âşık Mehmet'e benzeyen bir yazıcı bizi sıraya soktu. Kâğıttan bakıp bakıp yolluyordu içeri. Girenleri de öğüt-lüyordu: «Kısa kesin! Bekleyen çok!»

İkindine doğru geldi sıramız. Girdik Valinin odasına. Ben ömrümde bu kadar geniş oda, yüksek tavan görmedim. Zarfı götürüp önüne koyduk. «Anlatın, dinliyorum!» dedi. Anlattı dedem. Bakalım bu da gevecek mi kalemini deye bekliyordum. Uzun kuyruklu kara bir kalem vardı elinde. Yavaş yavaş ağzına götürüp başlamasın mı gevmeğe! Aşkolsun valla! «Ben kaymakam, vali, yardımcı, şu bu olmam okusam, okuyabilsem!» dedim. «Kimbilir ne zordur bunca gün kalem gevme!»

Neden sonra başını kaldırıp sordu Vali:

«Sizce bu kadar değerli mi bu keklük?»

«Hem de nassıl?» dedi dedem. Beni gösterdi: «Ağlıyor gece gündüz! Gözleri kan çanağı...»

«Yani ille alalım diyorsunuz?»

«Yoksa verem olacak...»

«Vermezlerse?»

«Nasıl vermezler Beyim? Telefon et, bük kulaklarını! He-ralım bu Harpır denen mühendisin de bir müdürü vardır başında. Aç telefonu, konuş müdürüyle. Deral getirip versin keklüğünü çocuğun!..»

Güldü Vali: «Bu kadar kolay olsa hemen ederim. İngilizce de biliyorum, anlatırım. Ama dediğin kadar kolay değil. Nazik bir konu bu. Amerikayla aramızdaki ilişkileri zedeleyebilir. Bir

187

Vali olarak ben Konuyu içişicn ucuscumg* »«» ^..~..__.....__ ..

cak. Onlar da Dışişleri'ne yazarlar. Dışişleri, uygun görürse Büyükelçiliğe aksettirir. Bunun da adı «nota» olur. Nota, iki devletin ilişkilerinde kolay kolay alınıp verilmez. Ama Elçi Beyi Dışişleri Bakanı çağırıp nazikane söylerse, yani hatır için, özel olarak, pekâlâ olabilir. Durun bakalım...» Zile bastı. Bizim köylü Âşık Mehmet'e benzeyen yazıcı girdi. «Yardımcı Veli Beyi çağırın bana!..» Yardımcı Veli Bey dakikasında geldi. «Bu iş özel kanallardan çözmenin bir yolunu düşünebildiniz mi?»

«Resmî kanallardan Bakanlığa arzedelim efendim. Ama ancak özel kanallardan çözülecek zor bir iş bu. Ben düşündüm ama uygun bulacak mısınız bilmem. Atillâ Sunay Beye gitseler olabilir meselâ. Amerikan Hastanesi'nin doktoru çünkü. Tus-log mensupları da oraya gider hasta olunca. Geçenlerde bizim arkadaşlardan birine bir ilaç lâzım oldu. Burada yok. Amerika'dan getirtelim dedik. Gittik Atillâ Beye. Getirtiverdi Amerika'dan. Bu işte de araya girerse çok etkili olur. Bunun için ben politikacıları birine gitmelerini gerekli gördüm, ama Sulak-çalı Alihsan kıvıramaz bu işi. Siz daha iyi bilirsiniz Başbakanın hanımı iyiliksever biri. Onun yoluyla Atillâ Beye giderlerse olumlu sonuç alacaklarına ümidim vardır...»

«İki devlet arasında siyasal bir sakınca çıkmasın diye böyle düşünüyorsunuz değil mi?»

«Evet, aklımdan böyle geçiyor...»

Elini şamar yapıp masaya vurdu Vali: «Pekâlâ! Önce bir yazı yazıp İçişleri'ne arzedelim. Resmî kanaldan bu işlemler yürümekte olsun. Er geç bir cevap gelir. Biz bunu kaymakamlığa yazarız. O da size ulaştırır. Fakat sonuç almak için siz, en iyisi, Nazmiye Hanıma gideceksiniz. Bu akli bizim verdiğimizizi asla söylemek yok. O da sizi Atillâ Beye yollayacak. Ona da söylemeyin bu akli biz verdik. Nazmiye Hanım belki doğrudan Başbakan Demirel'e söyleyecek. Artık orasını kendileri bilirler. İki-

188

aKi Dir iş. Efendim, Demirel'e söylerse çok iyi. Kendisi de köylü olduğundan köylü halini bilir. Ama Amerikalılara gider söyler mi, çekinir mi, bir şey diyemem. Belki Dışişleri Bakanı Çağlayangil'e havale eder. O da çağırır Elçi Beyi. Yada telefon eder. Ne demiş atalar, kuş kuşun yüzüne öter, değil mi? Aralarında bir şey. Atillâ Beye başka kanaldan ulaşma yolu bulabilirsiniz daha iyi. Ne yapar eder, Harpır'ın kulağını çektirir. Sizin keklik gelir. Haydin baklım. Kusura bakmayın...» Güldü. Çok güler yüzlü bir valiydi. Ben bu kadarını beklemiyordum. Kalem gevmesi hoşuma gitmedi, ama gülmesini sevdim. Valinin merdivenlerinden indik. Önünde bir boşluk var. Boşluğun ortasında durduk. Dedem bana baktı, ben dedeme. «Eeee, ne anladık şimdi?» deye, dedem bana sordu, ben dedeme. İkimiz de bir şey anlamamıştık heralım. Birbirimizin ellerinden tutup kaldık.

«Nazmiye Hanıma gidelim, ama nasıl?» «Atillâ Beye gidelim, ama nasıl?» Samanpazarı'ndaki hana doğru yürüdük.

18 HANCIYLA KONUŞMA

Yaşar'ın anlattığı parça.

Bir somun aldık yüz elli. Biraz helva aldık iki yüz elli. İki çay ısmarladık elli. Nefsimizi körletip oturduk hancının ya-

mbaşma.

Dedem usuldan usuldan sokuldu:

«İşlerin tavsadıysa biraz da bizi dinle Ahmet Efendi! Bir sor başımıza gelen haller ne? Vali ne dedi, yardımcısı ne akıl verdi, ne oldu Kaymakamdan getirdiğimiz zarf? Hemi de ne kadar paramız kaldı kuşağımızda? Öyle ya, biz garip yolcularsak, sen de bu garip yolcuların bir hancısı; değil mi gözüm?»

Hancı da dedi ki:

«Baba, avukat olsam danışma alırdım. Levha asardım danışma paralı. Avukat değilim ne çare! Söyle bakalım derdini, bir daha dinleyip, bir daha düşüneyim...»

Başından başlayıp bir daha söktü dedem. Tam o sırada Ankara Radyosu türkülere geçti.

«Dur! Bunu ziyan etmeyelim! Cemile Cevher söylüyor! kendini bir yana bırak, sesini pek severim. Türküler bitsin, anlatırsın...»

Kızacaktı dedem, ama ne hakkı vardı? Adam hancıydı. Açtı hanın kapısını, yatıyoruz. Bir de derdimizi dinliyordu. Avukat olmadığını da söyledi. Danışma da almayacaktı. Dedem

herkesi kendisine borçlu sanıyorsa aldanıyordu. Gene iyi adamlardı, sözümüze kulak veriyorlardı. Temelli bizi insandan saymayıp birer «Hastir!» çekseler ne yapardık? Gerçi «Hastir!» çekmiyorlar da ne yapıyorlar? Derdimizi dinliyorlar da kuş mu konduruyorlar?

Neyse! Cemile Cevher türkülerini bitirdi.

Gün akşam oldu bir dost bulamadım

Giresun'un evleri şımay ile kaynama Kız benimle oynadın başkasıyla oynama

«Küçük dilini yiyim! Ulan ne ses var avratta! Kendini de bir görseniz! Şişman. Ben gördüm. Dersiniz bu ses bundan çıkmaz. Allah işte. Yarattı mı yaratıyor. Sesi bir türlü, kendi bir türlü. Ben avratta neyi severim bak. Boy uzun olacak, bel ince. İkincisi, ses güzel olacak. Boy uzun, bel ince ama azıcık da et olacak. Tuttun mu kemik gelmeyecek eline. Sesi de buzağı sesi gibi değil, Cemile Cevher'in sesi gibi olacak. "Beri bak kmz!" dediğin zaman, "Ne deyyooooon?"

demeyecek, "Buyur..." diyecek, sokulup gelecek, uslu uslu çökecek dizinin dibine, ne istediğini de bakınca gözlerinden anlayacak. Dördüncüsü, buzdolabından çıkmış balcan dolması gibi soğuk değil, birazcık sıcak olacak. İçine kuş üzümü konmuş pilâv gibi sıcak. Yanlış söyledim, irmik helvası gibi deyecektim. Ağzına aldın mı, erimeğe başlayacak. Beşincisi...»

Dedem duramadı:

«Yani Ahmet Efendi, gördüm amma senin kadar gevenağzı hancı görmedim yeğenim! Demek, Ankara Ankara, gözümüzde boşa büyütmüşüz! Yani valisi, yardımcısı, hancısı hepsi bir! Ası Yozgat'ı başkent yapaydılar bundan iyolurdu!»

Hancı gözlerini belertti, baktı dedeme:

«Ne konuşuyorsun yahu sen?» diye sordu.

191

«Ne konuşuyorum yahu ben? Hani bizim meseleyi anlatıyorduk, dinliyordun? Seksen yaşında adamım, bıraktın türkü dinlemeğe, bıraktın kadınların neyi güzel, sayıp dökmeğe! Cı-mıcık erkek gibi dur oğlum! Dur da lâf konuşalım!..»

Ellerini birbirine vurup kalktı hancı. Dolandı masanın çevresinde:

«Ben de gördüm ama senin kadar dangır dungur müşteri görmedim! Neyse anlat bakalım. Damadın Kadir'in ağzının suyunun aktığını söylüyordun...»

«Aferim! Tam orda kalmıştık demek? Devam edelim...» Etti dedem. Valiye varışımıza, hattâ Validen çıkıp buraya gelişimize kadar... Eskiden Ankara'da ara sıra güzel kadınlar gördüğünü, şimdikilerin pek de ince ufak çırpılar olduğunu, soyun bozulması mıdır nedir, bunu hiç anlayamadığını ekledi, anlattı, sokaklarda pek çok dilenci olduğuna kadar... Hepsini anlatıp bitirdi, sonunda sordu: «Bir kafa yor bakalım, biz ne yapalım?»

«Valla Elvan dayı... Elvan'dı değil mi adın?» «İyi bildin, Elvan'dı! Olmaz olaydı...» «Elvan dayı, zaten benim kafa ziyadesiyle yorgun, bir de buna yor diyorsun, aman yapma gözünü seveyim!..»

«Bir akıl ver canım! Bunun burasında hancısın. Bu kadar adam gelip geçiyor elinden. Her birinden birer sözcük kapsan dünya eder. Konuş gözünü seveyim...»

«Yok! Akıllı adamlar geçmiyor benim handan! Hep akılsızlar geliyor, gidiyor. Ben de hiçbir şey öğrenemiyorum. Onun için bir cevap söyleyemem sizin dâvaya...»

«Akılsız adamlar müşteri oluyor, kabul! Madem kendi öz akıllarından söyle. Öyle ya, Ankara'nın ortasında han işletmek de yetkidir bugün!»

«Yok! yetki felân değil. Değildir. Şunun şurasında on paralık bir hancıyım ben. Aklım ancak bu hanı döndürmeğe yeter. Çankaya'da oturan Amerikalının Dökülcek köyünden apar-dığı kekleğin Nazmiye Hanımdan, yada Atillâ Beyden bitecek

— —, ———— yu6,UJuııgu m -runciiKan incisine tıslaması, İçişleri'nin Dışişleri'ne yazması, Valinin Kaymakama yollaması... bunlara da aklım ermez. Böyle işlerle kendimi daha fazla ezdirmeyim diye hancı oldum ben. Neme gerek! Bak, rahatım biraz iyi surda. İyi değilse bile, bana iyi. Değme keyfime...»

«Yani, gidelim mi Nazmiye Hanıma? İyi kadınmış...» «Gidin...»

«Yoksam Atillâ Beye mi gidelim doğrudan?»

«Ona gidin...»

«Ona, hangisine?»

«Canınız hangisini istiyorsa ona!..»

«Yoksam ikisine de gitmeyip köyümüze mi dönelim?»

«Dönün...»

«Yoksam, sora sora Yeşilseki'deki apartmanı bulup bizim Tecir yoluylan Amarikalı dürzünün kendisine mi çıkalım? İne çıka osandırma yolu mu arayalım? Karısına mı söyleyelim?»

«Söyleyin...»

«Yoksam Amerikan Elçisine kendimiz mi varalım?» .

«Varın...»

«Hangisini yapalım?»

«Bakın bu kadar açık yol var önünüzde, birini seçin!..»

«Senin görüşün ne? Sen ne diyorsun?»

«Benim görüşüm yok! Bir şey demiyorum!..»

«Bir çift sözcük söyle, bekliyoruz...»

«Bana bak Elvan dayı! Bu sordukların var ya. Bunların hepsinin çıktığı bir kapı var: Siyaset! Siyaset yüzünden başıma gelmedik kalmadı benim. Bir lâf yüzünden üç buçuk yıl yattım. Siyasetten elimi çekeli, vede ağzımı yumah, en az beş yıl oldu. Onun için, sen şimdi bana bir şey sormuyorsun, ben de sana bir şey söylemiyorum. Herkes kendi siyasetini kendi bulsun. Ben hancıyım. Kendi vekillerinize gidin. Ne yapıyor kocagötlü Alihsan?»

burmuşlar daşşığı. Demek üç buçuk yıl yatınca senin gibi oluyor insan? Aferim yeğenim. Ne söylersem doğru diyorsun!..»

Birden parladı hancı:

«Yooo yooo! Ben sana bir şey demedim, demiyorum. Sen kendin söylüyorsun, ben de doğru diyorum. Sen doğru diyorsan doğrudur. Değilse değildir. Ben asla bir şey demiyorum. Yanlış anlama sakın. Yerin kulağı var. Zaten götüm çöplü. Fişli bir herifim ben. Mit her yakayı dinliyor. Sakın ha, ben sana bir şey demiş değilim!..»

«Öyleyse ne yapacağımızı kendimiz mi seçelim?»

«Kendiniz seçin, bundan iyisi yoktur!..»

«Öyleyse biz yarın Nazmiye Hanımdan başlayalım. Varıp dökelim derdimizi. Bakalım ne diyecek, neyi uygun görecek? Evi nerededir acap?»

«Bilmem! Bilsem de söylemem! Şimdi size Başbakanın evini söyleyip başıma bir belâ daha mı sarayım? "Kim söyledi?" "Samanpazarı'nda Hancı Ahmet Efendi söyledi!" Hayır, ben bu faka basmam, basarnam!.. Haggatinde de bilmiyorum. Bir ilgim yok ki Nazmiye Hanımla, ötekilerle...»

«Pekey, Atillâ Beye gidelim, onun yerini söyle!»

«Atillâ Bey kim? Tanımıyorum...»

«Cevdet Sunay'm oğlu canım!»

«Haa! Onu da bilmiyorum. Dedim ya, bilsem de söylemem. "Kimden duydunuz?" "Hancıdan!" Asla olmaz! Şimdi ortalık senin eskiden bildiğin gibi değil Elvan dayı. Şimdi kimin hangi yoldan gittiği belli değil. Herif geliyor, "Amarikan Hastanesi'nin yerini söyle, Atillâ Beyi göreceğim!" diye sokuluyor, sonra gidip bir el bombası atıyor, karman çorman oluyor ortalık. Anarşiklerin ağına düşüyor. Ne diyorsun seen!..»

«Yeşilseki'ye nereden gideceğimizi söyle madem?»

«Yeşilseki'yi de bilmiyorum. İnan ki bilmiyorum!»

«Yahu sen ne biçim hancısın? Ne sorsak bilmiyorsun!»

«Hancılığım toz konduramazsın. Hancılığım iyidir. Seni

194

.,~~..liyiİİİ 9u ucncre, uaanı da ayırmışım. Kaçınıcı kat, hangi numara olduğunu sor, hemen söyleyim. Helanın yerini sor, söy-leyim. Polise bildirilecek fişlerin dosyasını sor, söyleyim. Geldi gitti defterini sor, söyleyim. Ama sen bana aşırı taşırı şeyler soruyorsun. Hepsi siyaset. Siyasette yoğun!..»

Hancıya bir «Aferim!» daha çekti dedem. Ondan sonra da sordu: «Oda numarası değişti mi bizim?»

«Hayır...»

«Anahtarımız kapısında mı?»

«Burda...»

«Ver öyleyse gidelim!..»

Başucundaki tabladan odamızın anahtarını alıp uzattı: «Buyrun! İyi geceler efendim! Güle güle efendim! Allah rahatlık versin efendim!..»

Karşılık vermedi dedem.

Tahta merdivenleri çıktık. Odamızı bulduk. Vurduk kafaları. Bir vakit uyumadı dedem. Vali dedi söğdü, yardımcı dedi söğdü, hancı dedi söğdü, söğdü. Belkim ötekilere de geçecek, onlara da sögecek dedim, onlara bir şey demedi. Amarikan avcısı Harpır Beye bile demedi. Dediye de haberim olmadı. Uyumuşum.

195

19 BUĞDAY SOKAKTAKİ EV

Yaşar'ın anlattığı parça.

Sabahleyin hancıyı bir daha sıkıştırdı dedem. Ol gör söylemedi DemirelgiFin evin yerini adam. «Nereden soracağız peki?» «Nereden soracağınızı da bilmem!..»

Ne olur ne olmaz diye han paralarımızı aldıktan sonra bıraktı bizi. Çıktık sokağa. Yürü yürü. Eskiden adamların asıldığı alandan, Anafartalar Caddesi'ymiş, oradan, indik. Ulus'un ortasına ulaştık... O yana vız, bu yana vız. Yüzü gelip, yüzü gidiyor taşıtların. Aç gözünü taşıt, yum gözünü taşıt. İnsanlar da biribirini çiğniyor. Kızların da haggaten gözeli yok. Hepsinin benzi soluk. Hepsi birer kaşık şey. Bir teki Gülnaremi tutamaz içlerinde.

«Kimden soracağız şimdi?» «Neyi diyorsun dedem?» «Nazmiye Hanımın evini...»

«Nazmiye Hanımın değil dedem, Demirel'in evini...» «Biz Nazmiye Hanımı göreceğiz, Demirel'in evini dersek, makamına yollayıverirler. Boşa yorulmuş oluruz. Biz evine gitmek istiyoruz. Polislerden soralım mı, bilirler mi?» «Bilirler de söylerler mi?» Gezindik biraz oralarda. Bakındık gelene geçene.

196

.ıııııı »ıııııı mır»

«Sen kendin karar ver dede, bana sorma!..» «Kısa adamlar iyolmaz derler, geçelim...» Ben dedemi unutmuş değilim, ama gözüm oradaki anıttaydı. Atın üstüne çıkmış yetmemiş, bir de

anıtın üstüne çıkmış Rahmetli Atatürk. Canım sıkıldı O'nun kendisini bu kadar yükseklere koydurmasına. Kendisini halkın babası bilen bir adam, ata binse bile halkın içinde biner, durursa halkın içinde durur... Ötekiler de işte öyle. Bir asker var, tek. Yok arkadaşı. Bir kadın var, mermiyemiş sırtındaki, tek! Başka bir asker, ufukları gözetliyor, tek! Yarıştırıp da mı seçmişler bunları? Kim bunlar? Nereli, hangi köylü? İnsan şöyle bir kalabalık durur, çektirir resmini! Kalabalık yondurur anıtını! Ulusal Savaşı siz iki üç kişiyle yapmadınız heralım değil mi?

Dedem kendisi bir coşkunun içindeydi. İki elini omuzlarıma koyup kulağıma eğildi: «Buldum kimden soracağımızı! Halk Partisi'ne gideceğiz doğru! Onlardan soracağız...»

«Halkçılarla Adaletçiler zıt değil mi? Söylerler mi?» «Söylerleer! Bizi hoşnut etmek için esirgemezler. Hemi de "Nazmiye Hanımı görmek istiyoruz!" deyince kesin söylerler. Halk Partisi'nin fazladır hanımlara saygısı!» «Biliyor muyuz Halk Partisi'nin yerini?» «Bilmiyoruz, önce onu soracağız...»

«Onu da, bunu da bilmiyoruz, ne uzatıyoruz madem yolu? Doğrudan Nazmiye Hanımginin evi sorsak daha iyi değil mi?» «Değil! Birine Nazmiye Hanımı sorsak şimdi, it miyiz, uğursuz muyuz, evine bomba mı koyacağız, kuşkulanıp hemi söylemeyecekler, hemi de peşimize polis takacaklar. Halk Par-tisi'ni sorarsak kolay. Halk Partisi'nden Nazmiye Hanımgili sormanın sakıncası yok...»

Amma dolambaçlıydı önümüzdeki yollar! Bari bulabilsek... Düştü dedem önüme. Sümerbank'ın dibine geçtik. Gazete satan herif var. Ona sorduk Halk Partisi nerde?

197

zmda. Solda!..»

Yürüdük gösterdiği yöne. Haggaten kolay bulduk. Kapısından felân serbes girdik. Polis molis kesmedi yolumuzu. «Danışma» yazıyor, oradan seslediler. Bu sefer ben dedemin elini tutmuşum bırakmıyorum. «Ne istiyorsunuz?» Ne istediğimizi söyledik. «Ne yapacaksınız Nazmiye Hanımı?» Uzun uzun anlatmak gerekecek, kısa kesti dedem: «Biraz para yardımı isteyeceğiz kendisinden, yoksuluz!»

Pek de yalan değildi söylediği. Keşke bize söylenenlerin de bu kadarı doğru olsa!

Danışma'daki adam bizi yukarı yolladı. İbrahim Bey diye birinin odasına girdik. İlk bakışta bizim Karami'ye benzeyen bir adam. Hiç hoşuma gitmedi. Dedem başından başlayıp bir de buna anlattı derdimizi. «Enteresaaan, enteresaaan!..» deye salladı durdu başını. «Demek Amerikan keklik avcısı geldi, çocuğun keklğini apand gitti? Şimdi bunu geri almak istiyorsunuz öyle mü? Bunun için de Nazmiye Hanıma gideceksiniz, sizi Atillâ Beye yollayacak, Atillâ Bey Harpır'ın müdürüne söyleyecek! Kimden aldınız bu aklı?»

«Orasını söylememiz doğru olmaz! Akli verenler söylemeyin deye katı katı tembeh ettiler. Sen biliyorsan Nazmiye Ha-nımgilin evinin yerini söyle. Bilmiyorsan, nereden öğrenebiliriz onu söyle. Bir de bu keklği kurtarmak için daha iyi bir aklın varsa onu...»

«Haha haha!..» güldü adam. «Durun size adresi bulayım. İşiniz görülsün. Buğday Sokakta'ydı, ama neresinde? Bunu en iyi bizim Necdet bilir, gazeteci!» Telefonu çaktı önüne. Çevirdi çevirdi.

«Necdetçiğim! Hemen Demirel'in ev adresini söyle bana! Güniz Sokakla Buğday Sokağın kesiştiği yerde. Oraya varınca polisler var, onlardan anlaşılır... Teşekkür ederim.

198

dum, çok iyi. Kutlarım, çok güzel yazmışsın. Eyvallah. Gözlerinden öperim kardeşim!..»

Adresi bir kâğıda yazıp verdi İbrahim Bey. «Buradan çıkın, Gaziosmanpaşa dolmuşuna binin. Yok yok, otobüse binin daha ucuz. Buğday Sokağı bulunca "Demirel'in evi" diye sorun. Resmen sorun hiç korkmayın. Kimse bir şey diyemez. Polis falan da takmazlar arınıza. Taksalar ne bulacaklar! Haydin!..»

Bu «Haydin!» sözüne sinir oluyor dedem. Belki buna da oldu. Fakat bir şey demedi. Çıkmağa yöneldik. İbrahim Bey bağırdı ardımızdan:

«Eskiden Halk Partisi yirmi yedi yıl iyice yoksullaştırmıştı sizi. Bakıyorum neredeyse bir yirmi yedi yıl daha geçti, gene aynısınız. Dökülüyor üstünüz başınız. Bunlar da sömürmekten başka bir şey yapmadılar demek!..» Ne demek istedi şimdi bu adam? Ben anlamadım. Bilmem dedem anladı mı? Duraktan bindik. Verdik ellişerden yüz kuruş. Gittik gittik gittik. Öyle kalabalık yerlerden geçtik. Orduevi denen yeri gördük. Sağında karısı, solunda kızı, kapısından çıktı bir subayımız. Karısında mor tayyör, kızında ak kep, ak ceket. Bir sülün! Bir bunu gördüm güzel... Gökdelen'miş, onu gördük. Kuşulu Park diyorlar, onu gördük. Gün iyice kuşluk oldu kısacası. Demirel'in sokağı, hem de evi bulduk. Bir bahçenin içinde iki kat. Dört de polis, önünde. Hemen çevirdiler önümüzü. Sordular hırlı mıyız, hırsız mı? İn miyiz, cin mi? Diklendi dedem bunlara:

«Ağzınızdan çıkanları kulağınız duysa fena olmaz yeğenlerim! İşte elimizde adres, partiden aldık! (Ama hangi partiden?) Biz Nazmiye Hanım yengeyi görmek istiyoruz nasip olursa. Hırlı hırsız değiliz. Başvurmamız var...» «Partiden kim verdi adresi?» «İbrahim Bey...» «Hangi İbrahim Bey?»

199

«Valla İbrahim Bey dediler, DeiKi ae ismau ucyun. uu. aslen Sulakça'nın Dökülcek köyündeniz. İsparta'nın İslâtnkö-yünden değilsek de köylüyüz gene. Demirel'in hanımına, derdimiz var, arzedeceğiz...»

«Gelin baklım şöyle!» dedi polisin biri. Bahçenin hasır çitinin siperine aldı bizi. Üstümüzü başımızı yoklama yaptı. Bomba momba var mı, tabanca tüfek aşınmış mıyız? Sonra da, «Geçin, çalın zili! Kusura bakmayın! Sizin de duyup işittiğiniz gibi, ortalık karışık. Ne olursa olsun, memleketin başbakanı! Koruma görevimizi yapıyoruz...»

«Sağolun! Hep böyle yapın görevinizi!» dedi dedem. Geçip zili çaldık biz. Bir kadın açtı. Yunmuş arınmış ama, köylü olduğu gene belli. Şalvarı duruyordu. Belki de temizlikçi kadınlardandı, kondularda oturan. Köyden gelenlerden olduğu besbelliydi.

«Ne istiyorsunuz?»

«Nazmiye Hanımı göreceğiz beş dakika!» «Polisler yoklama yaptı mı üstünüzü?» «Yapıp bombalarımızı alıkoydular...» * -

«Yardım mı isteyeceksiniz abıladan?» «Yok, başka bir başvurmamız var...» «Saklı bir başvurma mı?»

«Kızım, kusura bakma! Valiye kaymakama anlattık, kapıdaki polise anlattık, çıkıp hanıma anlatacağız, daha daha başkalarına anlatacağız. Dilim damağım yalama oldu, insaf et de sana anlatmayım!..»

«Geçin madem! Merdivenin yanından kıvrılın. Girin salona. Ben haber vireyim, gelip dinlesin...»

Merdivenin yanından kıvrıldık. Girdik geniş bir odaya. Perdeler, pencereler, koltuklar, dolaplar, camlar, camekânlar; ev dediğin böyle olacak! Bir kendimize baktık, bir koltuklara; oturmayı yakıştıramadık. Dikeldiğimiz yerde beklemeğe başladık. Nazmiye Hanım inip gelsin, görsün kılıklarımızı, eğer oturun derse oturalım.

200

Bekliyoruz. Bize kapıyı açan avrat geldi.

«Otursanıza koltuklara! Sizler oturun deye alındı bunlar! Karınlarınız aç mı deye soruyor? Açsanız börek vereceğim. Çay getireceğim. Yoksam kahve mi istersiniz? Kendimden söylemiyorum, Hanım sorduruyor, söyleyin!..»

Dedemin yüzü bir hoş oldu. İçi ılıdı. «Biz onun bir şeyini istemiyoruz!» dedi. «Kendine bir çift sözümüz var, başvurmamızı yapıp gideceğiz...»

«Çay kahve içmeden olmaz! Size çay getireceğim. Börek de getireyim yanında...»

Kara kuru bir avrattı. Ürkek ürkek basıyordu halıların üstüne. Bir tepside çay getirdi sonra. Dedemin önüne bir masa koydu. Benim önüme başka küçük bir masa. Masa değil de masaya benziyor. Lâmbalık gibi bir şey. Çayı böreği bunların üstüne dizdi. Baya etli, peynirli börekler...

«Surda bir pastane var, onlar yapıp yolluyorlar. Biz de ikram ediyoruz. Parası aydan aya ödeniyor. Kendisi yapıp yoruluyor sanmayın. Nazmiye Hanım ancak süslenip gezmeyi bilir. Başbakan nere giderse gider yanında. Çocuğu da yok. Buraların temizlenmesi toplanması benden. Yatak odasını bile ben toplarım. Başbakan karısı olmalıymış dünyada!..»

«Kapa çeneni!» dedi dedem. «Adın ne bilmiyorum. Her memlekette bir başbakan olur. Onun da bir tek karısı. Ekmek yediğin tekneye hor bakma. Aslıma bakarsan ben de Adaletçi değilim. Bayılıp ölmüyorum bunlar için. Ama sen de ayıp ediyorsun... Sus...»

Birden ellerini kalçasına koyup dikeldi:

«Bir daha söyle o demin söylediğini bakayım! Madem Adaletçi değilsin, ne işin var burada? Neye geldin?»

«Haaa!.. Adaletçi değilim ama Türkiyeliyim. Esas melme-ketim Sulakça'nın Dökülcek köyü. Halktan bir vatandaş olarak başvurmam var Nazmiye Hanıma...»

«İçin çaylarınızı bakalım. Hem de yeyin şunlardan. Sabah

201

Dır şey yemeümüzse Karnınızı uuyuruu. dcimhi işihi gmui-mez..»

Ben içimden diyordum ki, şehirlerde insanlar tuhaf olmuş. Değişmeyen köylerde biz kalmışız. İçi başka, dışı başka âlemin. Herkesin en az iki yüzü var. Biri içinde, biri dışında. Kimse içindekini göstermiyor birden. Dışındaki de yapmacık. Bu avrat içindekini gösteriyor biraz. Nazmiye Hanımgilden alacaklı gibi konuşuyor. Öyle bakıyor ortalığa. Bunu saklamıyor. Dedemi bilmem, benim hoşuma gitti. Yüzünde zaten anamı andıran yanlar var. Anam da bu kadar uyanık olsa ne vardı? Belki bunu yanlış düşündüm, anam iki gün gelip görsün buraları, daha uyanık olur, anam gibisi var mı? O dünyanın en akıllısı, en iyisi...

Derken kapı açıldı. Girdi Nazmiye Hanım. Bir dünya koku geldi birlikte. Dedemin huyunu biliyordum. «Aferim!» çekti içinden. Boylu boslu, etli butluydu. Balcan dolmasına benziyordu. «(Aferim aferim!)» dedi birkaç kere. Hemen ayağa kalktık biz.

«Rica ederim, buyrun! Oturun!..»

Hoşgeliş etti uzaktan. Dikeldiği yerden. Topladı eteklerini. Sağı solu gözden geçirdi. Dedem, bana baktı uzun uzun. Sordu: «İspartalı mısınız?»

«Ankaralıyız, Sulakça'dan...»

Üstünü başını süzdü dedemin. Bana geçti:

«Ne yakışıklı oğlan bu? Adı nee?»

«Yaşar bunun adı, derdi büyük...»

«Böreklerden buyurmuyor musunuz? Buyrun! Dert var, derman da var. Elimizden gelirse derman oluruz. Doğrulup gelmişsiniz...»

«Derdimizi anlatıyoruz gülüyor kimi! Kimi de elini sallayıp geçiyor: "Bu da dert mi?" Tabii her dağın dumanı kendine göre. Küçük dağınki küçük. Velâkin bize büyük geliyor: Hakkımızı hak edemiyoruz...»

«(Nazmiye Hanımı beğendi dedem!)» dedim içimden. «(Na-

202

sil uslu, nasıl oturaklı konuşmağa başladı önünde! Kadifeli bir sesle. Hem de saygılı!..)»

«Buyrun, kısaca anlatın. Nedir benden istediğiniz?» Dedem başladı gene. Tâ benim Tekinbük'te palazı tutmamdan aldı. Bakıp büyütmemden, elcikleştirmemden. Köyümüzdeki yoksulluktan.

Babamın çerçilik yapmasından, iki sefer değirmen beklemesinden. Almanya sırasına yazılmasından, sırasının gelmediğinden. Sonra Tecirgil'in bodrumda kaldığından. Ama-rikan keklik avcısı Harpır'la köye gelmesinden, Amarikalının Karami'nin evinde konuk olmasından. Ava gitmelerinden. Herifin benim kekliğe tutulmasından. Karami'nin keçe armağan etmesinden. Babamın da bir iş yarsıması yüzünden benim kekliği verimker olmasından. Velâkin benim tutkunluğum nedeniyle bunu açıktan yapamayıp geceleyin aşırmasından, getirip vermesinden. Harpır'ın birkaç gün önce köyümüze gelip armağanlar vermesinden. Bu herifin Tuslog'da çalışan bir uçak mühendisi olduğundan. Kaymakama gitmemizden, başından savmasından. Sorup soruşturup göğsü merhamet dolu biri olarak kendisini bilip buraya gelmemizden, umutlanmamızdan... anlattı uzun uzun!

>

Bazan başını eğerek, bazan beni, bazan dedemi süzerek, bazan elleriyle oynayarak, bazan kocaman sarkık dudaklarını toplayıp büzerek dinledi. Kalem felân da gevmedi sonunda.

«Kekliği kanun yolundan almanız zor olduğu için bana geliyorsunuz, ama ben tanımam o mühendisi! Hanımım, falan bilsem belki gider konuşurum: "Çocukçaz tutgunmuş, verseniz iyi olur!" derim. Lâkin tanımıyorum!..»

«Demin ne istediğimizi sormuştun hanım kızım!» dedi dedem. «Sabret, onu da söyleyim. Doktor Atillâ Bey varmış Cevdet Sunay'm oğlu. Amarikan Hastanesi'nde çalışmış. Tuslog muslog ona gelmiş hasta olunca. Tabii Atillâ Bey müdürlerini tanır. «Bütün Amarikanları tanır!» diyorlar. Birden çağırır büker kulağını ki versin çocuğun kekliğini. Bizim istediğimiz, sen bu işi çitlatıver Atillâ'nın kulağına. Biz doğrudan kanun yolla-

203

rından gidelim, kimseyi evinde, işinin başında rahatsız etmeyelim dedik. Velâkin kanun yollarını açıp kapayanlar gülüyor bizim keklik dememize. Bir çocuğun tutgusu kimsenin saygısını çekmiyor. Bir Amarikan avcısı, ardında milletin, varsıllarının forsuyla gelmiş, aramızda keyfi davranıyor. Haklı haksız ayırmıyor. On üç yaşındaki çocuğun elinden kekliğini iratça alabilirim sanıyor. Bunu yapan başka şeyi de yapar. Üç yaşındaki çocuğun oyuncağını da alabilir. Anasını babasını da alabilir. Ama valisi, kaymakamı, bana ahret soruları konuştular: "Çocuk reşit değildir. Velisi babasıdır. Babası da rızasıyla vermiştir!.." Onun için sana geldik Nazmiye Hanım. Sen de ister ötekiler gibi gül geç, ister Atillâ Beye çitlat, o da Harpır'ın müdürüne söylesin. Müdürü büksün adamının kulağını; çocuğun kekliği geri gelsin...»

Temizlikçi kadının dizleri dikleşti köyünden getirdiği şalvarın içinde. Gözleri de çakmaklandı. Bir bana, bir dedeme, bir de Nazmiye Hanıma bakmağa başladı. Bir o yana, bir bu yana gidip geliyordu gözleri. Bulabilse, yakasından alıp paçasına indirecekti Harpır'ı. Bu kadını dâvamıza kazanmıştık sanıyorum. Dedemin konuşması etkiliydi. Belli oluyordu.

«Çok saygısız insanlar var dünyada! Amerika'da bile! Bir de derler ki uygarlık şöyle ileri, böyle ileri!»

Bu kadar deyip kesti.

Nazmiye Hanımın esmer yüzü pembeldi:

«Süleyman'a söylerim! Uygun fırsat bulabilirsem Atillâ Beye de söylerim. Çaylarınızı için. Sabırlı olun. Bana güvendiğiniz-için teşekkür ederim. Müsadenizle. Yukarda başka misafirim var. Bir sonuç sağlanırsa size haber veririm. Müsadenizle lütfen...» Çıktı...

Temizlikçi kadın:

«İsparta'da, Ankara'da, Adana'da, Adıyaman'da, belki Asya'nın, Afrika'nın birçok yerlerinde köylü olmak çok zor! Böyle insanlar yüzünden zor! Kim getirip döktü bu kadar acıyı üstümüze? Kim belâ etti Amerikalıları başımıza? Kekliklerimize

kadar göz koymuşlar! Zorlan alıyorlar! Vermiyorlar geri. Benim umudum yok Nazmiye Hanım Atillâ Beye söylesin. Umudum yok Atillâ Bey mühendisin müdürüne çıkışsın! Sizin işiniz zor... Böreklerden buyrun. Sizin bizim paramızdan aylıkları. Yeyin kendi malınız gibi. Bir ayda aldıklarını, bir yılda onumuz otuzumuz birleşsek alamayız...»

Biraz sonra, böreği çöreği yedik kalkıyorduk. «Dııttt!..» deye bir şey öttü. Temizlikçi kadın koştu.

Kapıya doğru yönelmiştik. Ama yanımızda kimse yokken çıkıp gitmeyi yakıştıramadık. Bir şeyleri yiter, üstümüzde kuşku kalır. Bekledik.

Elinde bir kâğıt paraylan geldi kadın: «Bunu Hanım size gönderdi!» Parayı uzattı dedeme. Dedem gibi arlı, onurlu acap dünyada var mı? Elektrik akımına tutulmuş gibi çekti elini: «Katiyyen!» dedi. «Buraya bir şey istemeye gelmedik! Var paramız! Yoksa da zarar yok. Har-camayiveriz! Şimdiye kadar harcamadık da öldük mü?..» Temizlikçi kadın bana, dedeme ayrı ayrı baktı: «Nerde yatıyorsunuz burda?» «Samanpazarı'nda, handa...» «Ne yiyorsunuz?»

«Ekmek... Bazan helva, bazan zeytin...» «Alın bunu! Kullanın kendi paranız gibi. Kuşağımızdaki tez biter. Kime el açacaksınız? Nazmiye Hanım, "İhtiyarı da, delikanlıyı da peek sevdim, peek tatlı ikisi de, hele delikanlının ne hoş bakışları vaa!.." diyor. Baldudaktır abılamız...» Zorla sokuşturdu dedemin eline yüzlüğü.

204

205

20 AMERİKAN HASTANESİ'NDE

Yaşar'ın anlattığı parça.

«Benim de umudum yok bu avrat Attilâ J3eye söylesin!» dedi dedem. Başını eğmiş düşünüyordu. Birden, «Gel biz kendimiz gidelim Attilâ Beye!» dedi, çekti kolumdan.

Polislerden sorduk hastanenin yerini. Dik dik baktılar, «Ne yapcaksınız Amerikan Hastanesi'ni?»

«Attilâ Bey var, hemşerimiz, cımcık göreceğiz!..» Çok yakınmış, yolunu yönünü gösterdiler. Yürüdük. Bayırın yüzünde, köşede, kocaman bir apartuman. Zaten apartumanların küçüğü yok ki! Yanında, solunda başka apar-tumanlar. Hemi de akasya ağaçları. Ardında, koltuğunda Amerikan hasta tomaf illeri...

Gene önümüzü kestiler bizim: «Durun bakalım, neye geldiniz, ne istiyorsunuz?» Bunlar da bizi dilenci sandılar: «Ne istiyorsunuz?» Attilâ Beyi göreceğimizi bir daha söyledi dedem. «Kim Atillâ Bey? Burada iki tane var, hangisi?» «Attilâ Sunay olanı. Nazmiye Hanımdan geliyoruz. Burayı ö söyledi. Görmek istiyoruz. Derdimiz var...»

Sanırım hepsi Türktü kapıcıların. Dokturlarm da çoğu Türktü. Yalnız Amarıkan hastabakıcılar, ak giymiş kızlar vardı arada. İnip çıkıyorlardı.

206

«Attilâ Bey sizi tanıyor mu?»

«Tanımaz! Biz de onu tanımayız. Ama valiyle yardımcı

tanıyor. Başbakanımızın karısı Nazmiye Hanım da tanıyor...»

«Şurada bir görüşme odası var, oraya geçin. Attilâ Bey vi-

zitte. Kendisine haber verelim. İşi bitince gelir. Ama ne zaman

biter, ne zaman gelir? Orası belli olmaz...»

«Bekleriz! Paydos olunca çıkıp gitmesin de!» dedi dedem. Beklemeğe başladık. Duvarlar çıblak avrat resimleri. Çı-banlı herifler, dillerini çıkarmış kızlar. Dalağı şişik çocuklar. Bir de şeftaliye benzeyen bir yemişin resmi. Kurt giriyor içine... Bekledik biz. Dışardan habire gürültü geliyordu. Taksiler, dolmuşlar geçiyordu. Harlıyorlardı bayıra yukarı. Kamyonlar tangur tungur mal boşaltıyorlardı. Dağların içinde oyuk bir mahalle gibi, serin bir yerdin Amarıkan Hastanesi. Acayip! Geçten geç gözlüklü bir adam çıkıp geldi: «Ben Doktor Attilâ! Görüşmek isteyen kim?» «Biziz!» dedi dedem. «Geç Attilâ Bey, otur! Sana başvurmamız olacak. Anlatmağa geldik!»

«Sorabilir miyim, başvurmanız ne hususta?» «Keklik! Kekliğini aldılar bu çağanın!» «Affedersiniz, benim bu işle ilgim ne?» «Anlatacağız, bize yardım edeceksin!» «Affedersiniz, kim gönderdi sizi?»

«Sormasan iyi edersin! "Söylemeyin!" dedi gönderen. Sonra da biz Nazmiye Hanıma çıktık: "Söyleyiver Attilâ Beye!" Ama güvenemedik söyler mi? Kendimiz geldik...»

Öfkeli miydi, değil miydi? Anlaşılmıyordu. Başını yana yöne döndürdü. Ellerini bastı dizlerinin üstüne: «Peki anlatın bakalım, dinliyorum!» dedi. Dedem de başladı. Gene ıcığından cıcığundan, hiçbir yanını eksik bırakmadan, Yeşilseki'deki apartmanın 10 numarasından, Tuslog'daki uçak mühendisine kadar, karısının adının Betti olduğuna kadar her şeyi söktü sıraladı. Sonra da ekledi:

207

«öozae memieKetre Kanun var! bozde baban asker Cumhurbaşkanı. Kaymakamlar- valiler var. Fakat bizim iş görülüyor. Alacağımızı alamıyoruz. Beylerin el kadar toprağına bigaç yoksul köylü taklaşıyor, kıyametleri koparıyorlar: "Aman işgal, aman gasp, aman kutsal mülkiyet

hakkı!.." Benim on üç yaşındaki torunumun keklğini bağırtta bağırtta elinden alıyorlar, kimsenin tyyü kıpırdamıyor! Buna senin el koymanı rica ediyoruz. Derdimiz bu...»

Başını yana döndürüp of pof etti Attilâ Bey. Gözlüklerinin altında kirpikleri titriyordu:

«Babam Cumhurbaşkanı olduğu için, herkes benim elimde yetkiler var sanıyor. Yanlış bu. Ben burada doktorum. Karım da doktor. Çalışıp kazanıyoruz. Ama bana başka işler yüklüyorlar. İş kovalamağa vaktim yok ki benim! Alacak verecek işleri, tarla toprak işleri, şirket, ortaklık ve benzeri işler, kuruluşlar, fabrikalar, işletmeler... Eski alışkanlıklarla düşünen pek çok insan mektup yazıyor, telefon ediyor. Anneme başvuran da çok. Ama sizin iş biraz başka. Sizin işe vali, kaymakam bakmaz. Kekliğı Harpır'a veren babası. Çocuk küçük. Sizin teziniz insanlık açısından ele alınacak. Ben Amerika'da okudum, tanırım bunları. Garip davranışları vardır. Yurtlarından dışarı çıkınca şı-marırlar. Biraz da biz şımartırız. Oğlun, keklği götürüp eliyle teslim etmiş. Anlattığına göre iyi bir keklık. Kim almaz? Ba-zan kadın kız dâvaları oluyor. Adamların parası var. Dolar dünyanın güçlü parası. Paranın çekimine kapılan kızlar var. Bunda Amerikan personelin suçu yook. Senin de oğlun götürüp vermiş. Harpır'ın suçu ne?»

«Efendim! On beş gün avlandı, kullandı, geri istedik. Ağladık çırpındık. Vermedi. Aldı koltuğunun altına, götürdü!»

«Söylüyorsunuz, güzel bir keklıkmiş. Belki alsam ben de geri vermem. Babam da sever keklği. Görse o da almak ister. İnsanın tutkularından biridir bu. Sahip olun keklğimize...»

Cebinden kalem kâğıt çıkardı: «Tuslog'da keklık avına düşkün Harpır diye not ediyorum. Eşi Betti. Yeşilseki'de oturu-

208

yor. Daire 10. Kapıcının adı Ali. İşi uçak mühendisi. Yeter bu kadan. Fırsat bulursam ilgilenirim. Peki, müsadenizle...»

Çok bile dinlemişti. Doğruldu, ellerini çarptı birbirine Çıktı. Sonra hizmetliler geldiler, bizi de çıkardılar. Kendimizi sokakta bulduk. Dönüp durmağa başladık. Bilemedik nere gidelim. Yürüdük hana doğru. Dedik hele bir de hana varalım. Bakalım sonunda Allah ne gösterir, ne getirir? Gene Allaha devrettik işimizi...

209

21 KÖYDE KIRDA SORUŞTURMA

Yaşar'm babası Seyit'in •anlattığı parça.

Fişi doldurup döndükten sonra haber beklemeğe başladım ben. Ya bir mektup yollayacak, yada kendi çıkıp gelecekti Har-pır Bey. Av için gelecekti gerçekte, bana da uğrayacaktı. Hiç olmazsa on dakika. Bizimkilerin saldıracağından korkar da gelmezse bilmem. Bizimkiler öyle ayıp ettiler ki! Öyle mahcup oldum ki adama! Gerçi yetgin adam. Koskoca uçak müyendizi. Anlar kimin kim olduğunu ve herkesin hulkunun kendine göre olacağını...

Sulakça'da gördüklerim bizimkilermiş! Gelmiyorlar kaç gündür. Evin tadı yok. Gelmiyorlar, unuttular köyü.

Benim de tasanı değil doğrusu. Sonunda görecekler kimin daha temiz düşündüğünü. Kimin insafsız ata, kimin hayırlı evlât olduğu ben iş bulunca anlaşılacak. Ben bir şey istiyorsam sırf kendim için değil. Köyde paslanıp durmanın gereği yok. Herkesin akıp gittiği yönde heralde yeni çıkarlar vardır. Çıkarını kim istemez? Niçin ben de koşmayım? Ankara'da, Amerikan-ların yanında iş bulsam kötü mü? Almanya sırası gelmese de olur bundan sonra. İŞallah emelime kavuşurum da sonucu görürler. Hele polis soruşturması bir olsun. Usulen bir soruşturmadır diyor Karami. Sondan şundan iki sözcük duyup fişime yazacaklar. Koyacaklar dosyama. Sonra alacaklar işe. Herkesi

210

böyle ahrlarmış. Bir gireyim, başlayım aylıkları biner biner çekmeğe, babam o zaman görsün kötü oğlunu! Çok pişman olacak bir keklik yüzünden canımı burnumdan getirdiğine! Bir iyilik görecekse benden göreceğ ömrünün bitiminde... Gönlüm böyle güvençli yaptığım işe. Hiç tasalanmadan gideceğim başladığım yoldan. İnsanlarda vicdan budur. Vicdanım rahat atama, evlâdına karşı.

Rahaaaat uzatıyorum ayaklarımı. Deldirmeden, böldürmeden uyuyorum uykularımı. Görünürde ufak tefek hizmet varsa işliyorum, yoksa çıkıp ırmak boyunda dolaşıyorum. Bekliyorum. Amerikan avcısından gelecek haberi...

Pöhrenk'te asker arkadaşım Cemal'in de bir Ali'si var. Everiyormuş askerliğini yaptırmadan. Oku'su geldi. Gitmesem olmaz. Oku'su bizim köyden yalnız bana. Dam arkadaşın bir, asker arkadaşın iki. Haşa huzurdan kardeşin bok yemiş. Batıktan bulaşıktan üç kuruş koydum kuşağıma, dâh dedim. Aliver çaliver, Karami'nin ciple Sulakça'ya vardım. Ötesi yakındı ya, Eskikale'ye motur gidiyormuş, bindim. O sırada Ağaylı'nın adamları da düğüne geliyormuş. Kavuştuk derede. Yürüdük birlikte. Çalgıcılar karşıladı. Bir lira attım davula. Çemal'i kutladım. Oğlu Ali'yi öptüm gözünden.

Erkekler evleniyor, daşşaklan buruluyor. Artık bir tek Köroğlü çıkmıyor köylerden. Kürt Osman geldi Cemal'in abeyi Süleyman'ın evine. Oturduk, yarenlik ediyoruz. Hâлло adında biri, en yıl önce Tapucu Bahri'ye nasıl para yedirdiğini anlatıyor. Birden bağırs çağrışlar geldi dışardan.

«Looo hele bakın nedir?» dedi Kürt Osman.

Ağaylı'den beriye bir domuz yürümüş. Adilo kovalamış biraz. Köyden yana geliyormuş.

«Looo atımı getirin, tüfek yetiştirin!..»

Kürt Osman'ın ev biraz yamada kalıyor. Hâлло'nun atım getirdiler. Domuz yunnağa yanaştı. Biri bir tüfek yetiştirdi. Fişekler felân tamam. Atladı Kürt Osman. «Hey looo looo!..»

211

Sürdü atı. Domuz doğrultmuş yolunu geliyor. Kantarmayı çekti biraz, yanladı Kürt. Duyardım çok iyi olduğunu avcılığının. Gözümle göreceğim şimdi. Kadın kız, kaşlara, sayvanlara uğradı.

Çocuklar taşlara çıktılar. Ne olsa Pöhrenk büklerden uzak. Gelirse palamutluktan, Eskikale'den gelecek. Domuzun ocağının bizim köy olduğunu söylesem öğünüyorum sanacaklar.

Kürt Osman domuzu dereye yukarı büktü, geçti ardına. Sürdü atı. İşte avcılık budur. Verdi götünden, verdi götünden. Doldurdu kurşunla. Kimbilir kaçınıca yıkılacak? Sonra yamadan sürdü atı. Meşelikten döndü. Karşısından gelmeğe başladı yarım çapraz. Verdi böğründen. Yıktı oraya. Domuz on adım kadar yekindi, sonra yuvarlandı kuma. Davul zurna o yana koştu. Adilo koştu. Belinde tabanca, kama. Havaya havaya sıktı bir iki. Cemal da yetişip Kürt Osman'ı indirdi attan. Kutladı. Uzaktan yakından el çırtılar.

«Erkek bir domuz! Sekiz davara bedel! Mezelik derdinden kurtuldun Cemal! Haydi gözün aydın!..» dedi Kürt Osman. Gülüştü millet.

Birazdan sofralar geldi. Göz ettiler içki alacak mıyız? Canım pırpırlanıp duruyordu. Kürt Osman beni içeceklerin arasına ayırdı. Boğma getirdiler. Şarap felân. Gözel davar kesmişler, kebab yapmışlar. Çekmeğe başladık biz. Kürt Osman adımı bilmiyor, «Haydar» diyor. Ben de Haydar'ı kabul edip düzeltme yönüne gitmiyorum. Domuz avı üstüne yarenlikler. Üç ay önce Sami'de Halimin Değirmen'in orda vurmuş birini. Bırakıp geçmiş. Çobanlar birikmişler, «Biz vurduk bunu!» diye Amarikanlara verip para almışlar. «Seydimliler domuzu yiyormuş!» diye de bir söz etti, kimse inanmadı.

«Vurduklar domuzu hiç atmaz dürzüler! Yemezler de ne yaparlar öyleyse?»

Bunu daha" önce de duymuştum, yeniden söyledi. Yalan yavaşak bir adama benziyor. Herkes sussun, o konuşsun!

«İçki içmek basamak basamaktır. Bir et, bir rakı, bir me-

ze!.. İlmını bilmez birden içersen, mencilisteki arkadaşlarına söğersin. Giderken evin, köyün yolunu da yitirirsin. Neyse Haydar yeğenim, sen bizim Dökülcek'tensin değil mi? Ankara'dan Emniyetçi Beyler gelmiş öteygün. Beni istettiler ilçeden. Seyit deye bir arkadaşı soruyorlar. "Amarikanların yanında iş istiyor, nasıldır?" Yakından tanıdığım arkadaş değildir ama iyidir, babasını tanırım, asaletli heriftir!" deye cevaplandırdım. Bigaç muhtar bizi görevlendirdiler bu gibi işlerle. Ara sıra çağırırlar. Tabii bu konuştuğum aramızda kalacak. Sırdır, duyulursa ayıp olur. Sanırım soruşturma biraz sürecek Seyit için...»

Birden yalım girdi içime, yandım. Kürt Osman'a kadar gelip sorduklarına göre, epey inceleyecekler bizim işi! Vaayy!..

Düğünden döndüm, bizimkiler gene gelmemişler. İki gün geçti, Amarikanların bir uçağı büklerin üstünden uçtu alçaktan. Karami dedi: «Benzin atacaktılar: Ateş verecekler ılgınlara, iğdelere! Bükleri kül edecekler...»

Haggaten dediği çıktı. Az sonra cip pikap bigaç araba geldi. Bir sürü avcı, Amarikan, Türk adamlar çıktı içinden. Verdiler ateşi. Yalımları savruldu. Rüzgâr da yok Allahım! Yukarı yukarı kükredi yalımlar. Yanıyor bükler. Ilgınlara, yabaniğdeleri, yarpuzlar... Dizilmiş avcılar, tüfeklerini doldurdular. Bizim köyden bile çiftesini, baltasını alan

koştı. Toy kuşları uçtu. Tavşanlar yürüdü. Derken domuzlar söktüler. Him him hum... Karaaa bir dizi. Koşuyorlar pork pork pork... Yılanlar, çiy-an-lar, ufak hayvanların tümü, kimi suya atlıyor, kimi kuma. Kimi avcıların üstüne, kimi köyden yana. Avcılar doldurup doldurup sıkıyorlar. Cennet cehennem bir kaynaşma oldu. Çaaaat çaaat çaat, çatlıyor yaratıkların kimi. Ciyak ciyak deyip kaçıyor bazısı. Bazısı uçacak, uçamıyor, yanıyorlar. Ben gözümle gördüm bir ana domuz o yana çabaladı, bu yana çabaladı, kurtulup kaçamadı, yandı iki yavrusuyla! Yanan etlerin kokusu geliyor. Sankim Kurban Bayramı, millet et közlüyor. Tuhaf bir lezzet! Acı vede acıklı.

212

213

Vatanî görevimi yaptığım yerde bir orman yangını görmüştüm. O da acıklıydı. Ama bunun kadar değildi. Böylesini görmemişim. Görmem de belki. Ateşten kurtulan kurşundan gidiyor. İlginler, içdeler verallah yanıyor. Zaten kaç paralık ağaç bunlar? Göz açıp kapamadan tükendiler. Domuzların kurtulup kaçanı Bedii tepesine doğru ağdı. Heralda köylerde, bağ bostan aralarında, derelerde, meşeliklerde saklanacaklar. Domuz dolu, tilki dolu ocaklardı bizim bükler. Köreldi gitti. Hiç dokunma-salar otuz yılda ancak yeşerir eskisi gibi. Ancak örülür yaban-içdeleri. İçinin kurdu kuşu da, ya doğar, ya doğmaz bir daha. Av için eller bizim köye gelirdi, bizden de iştahı çeken olursa, bundan sonra ellerin köyüne gider gayli.

Mis gibi köyün içine sıçtı üç dört dürzü!

Paşacak'la Karami motorlarını çektiler. Daha ateşleri sönmeden, geniş geniş- çevirdiler, sonra da devirdiler toprağı. Dediler: «Bu kendimize!..» Biraz daha sürdüler: «Bu da Memiş-çe'yle Muhtara!» Kıydan kuyruktan kalanı da köylüye bölüştürdüler: «Koşun sabanları! İstiyorsanız siz de buraları sürün!»

«Neden?»

«Çünkü Amarikanlara biz gidip rica ettik! Uçak geldi, benzin attı. Ateşleyip yaktılar. Başka türlü fetholur muydu o bükler? Biz akıl ettik, büyük paylar bizimdir. Siz ilgilenseydiniz sizin olurdu...»

Üye Kamber felân üçer beşer adım alıp razı oldular buna. Bize de ayırmışlar üç evlek kadar. Gidip baktım. Olmuşun kötüsü olmaz, belki yarın babam inatlanır köyde kalırsa soğan kumpir eker. Arıma da dokunmadı değil, Bekçi Omar bizden çok aldı. «(Ama ne yapacağım Dökülcek'te toprağı? Alan olsun, elimdekileri vereyim daha!))» dedim içimden, avundum.

Nefsime, böyle bir irezilliği ben yutmazdım, ama bizim köyde uyanmış arkadaş yok. Gökten ne yağarsa millet tamam diyor. Yular yağsa alıp boynuna takıyor. Tek başına çıkıp sipsivri kalmak daha mı iyi? Pısip sustum.

214

Beş on gün sonra Tosyalılar bulunup geldi. Dediler: «Buraları bize icarlayın, piriñç ekelim!» Ardından Hasandedeliler: «Bostan ekelim!» Öyle geniş ekeneklerdi ki, bostan da ek, piriñç de. İkisine de bolca bolca yeter. Demek bizim köyün dürzüleri düzeni önceden kurmuşlar. Amarikanlara haber verip uçak kaldırtırken, Tosyalılarla Hasandedelileri de unutmamışlar. Köyün nasıl bir oyuna düştüğünü o saat anladım! Çok alan çok, az alan az. Hiç almasalar ellerine ne

gececek? Aldıklarına şükretti milletin çoğu. Köylerin daha hiçbir haktan, hiçbir hukuktan haberi yok. Öğrenciler şehirde havaya yumruk kaldırsın.

Öğrenciler dedim, Sulakça'dan Vahdet deye bir delikanlı, Ankara'da Akademi'de okuyormuş. Ardına kendi gibi dört yiğit takıp gelmiş. Çayırılı'dan Ziya'yı da almışlar, inmişler kahveye. Baş kim, bıyık kim, bildikleri yok, «Toprak işleyenin, su kullananın!» konuşmağa başlamışlar. Karami felân yok ama Pa-şacık orda, Memişçe orda. «Koskoca bükleri yaktırıp çıkan toprağı üç dört kişiye kaptırmak ne körlük? Hasandedeliler geldi bostan, Tosyalılar geldi pirinç ekiyorlar; size ne kaldı? Amari-kanlar alıp ekse gene sesiniz çıkmayacak!..»

Paşacık dinlemiş dinlemiş: «Looo delânnılar, başınıza bir iş bulmadan çekin gidin surdan! Motorum var çevirdim. Dört kişinin biri benim. Motoru olan çıksın, daha geniş çevirsin, kim ne diyor? Bedavaya alınmıyor o motorlar! Sonra bre yi-ğenlerim, köyümüzde bük mü yok? Gelmiş burda solak solak konuşuyorsunuz! Şikât ederim, candarma bağlar hepinizi. Mit'e bir gittiniz mi, kim bilir ne zaman çıkarsınız? Öğrenci adam oturup dersine çalışsın. Öğretmenler de derslerini okutsunlar. Siz bu işlere ne karışıyorsunuz?»

İleri geri biraz daha çene yarışı ettikten sonra kalkıp git- | misler. Giderken de demişler: «Siz böyle susup oturuyorsunuz, biz tâ Ankara'dan geldik, arka vermiyorsunuz, daha ne edelim, çok var uyanmanıza!..»

215

js.oyae oir iisıs gıayır, oen varaim mı susuyorlar.

Canım çok sıkılıyor buna. Çok mu sıkı soruşturma yapıyor Emniyet acaba? Yoksam bissürü dedikoduyu tıkacaklar mı dosyama? Kaç gün oldu, daha bir haber yok! Ne bitip tükenmez soruşturmalar imiş yaptıkları?..

Babamgil de gelmediler. Bakıyorum bugün yarın, akşamlar oluyor, yolcular geliyor, bunlar yok! Haggaten unuttular köyü!

216

22

YEŞİLSEKİ'NİN YÜZÜNDEN KÜÇÜK KARAKOLA

Yaşar'ın anlattığı parça.

«Arayan bulurmuş mevlâsını da, belâsını da!» diyor dedem. Apartumam bulduk. Ama Tecir'e yakalandık.' Köylülerim gelmiş deye görgap oldu.

Dedem elini uzatıp göğsünden durdurdu:

«Kimden yanaşın Tecir? Kekliğin peşinden geliyoruz. Hak birdir bak, öleceğiz alacağız. Deli Seyit'in yaptığını yanına koymayacağız. Kaç gün oldu köyden ayırız. Küflendik Ahmet Efendinin yanında. Dosdoğru söyle, kimden vanasın? Gelgel edip bizi ele vereceksen hiç etme! Yoook,

adamlıkla derdimizi sorup, gerektiğinde yol göstereceksen, sağol! Dediğin yere gelelim. Birer bardak çayını içelim. Açık soru, doğru cevap: De haydi!»

«Bre babam! Ben sizi konuk gelmiş sandım, savaşa gelmiş -siniz! Bura benim ekmek kapım. Harpır Bey dahil, on bir çift evin kapıcısıyım. Seyit geldi iş arar. Düştüm önüne öz köylüm deye. Harpır Beye keklik verdi. Verme mi deyem? Siz gelmiş belâ arıyorsunuz. Halbuysam ben sizi severim. Ama kendi işimi, ekmeğimi daha severim. Harbî söz. Gözelliklen oturacak-sanız buyrun. Yook, içeri girip de Harpır Beyin kapısına yu-mulacaksanız, sokakta gezinin daha iyi. Bu da açık soru, doğru cevap Elvan Çavuş!..»

217

i^uwn, nmj^ivcijm.^ g^z-ıııuv^cgiA:..» ucui. « i çşııscKi um yu-ZÜnde duracağız! Öğlene gelir düzrü. Öğlene gelmezse akşama gelir. Geçeriz önüne. Betti Hanımı da tanıyoruz. Onun da önüne geçeriz. Deriz, ver kekliği! Ver, öleceğiz, alacağız!.. Artık bizim tutum değişti. Vali, Kaymakam tamam oldu. Nazmiye Hanıma git, Attılâ Beye koş, bitti. Gayretin dayıya düştüğünü anladık...»

Kabakuşluk oldu. İlerde bakkal var, yarım ekmek aldık. Bölüşüp yedik. Geçmiyor kolayına. Ama yumrukladık bağrımızı, geçirdik. Hancı her gün peşin alıyor parayı. Otoposa da binmiyoruz. Eriyor kar gibi paramız. Sefilliğimiz bağıyor. Kimi gelip geçenler acıyıp para çıkarıyor. «Dilenci değiliz!..» diyor, elini göğsüne koyuyor dedem.

Geziniyoruz apartumamn önünde. Öğlen oldu Harpır yok. Betti Hanım da çıkmadı bir kez. Apartumana girip 10 numaranın zilini çalalım diyoruz, onu da Tecir engelliyor. Öğlen geçti gene yok giren çıkan beklediklerimizden.

İkindin oldu, iki polis belirdi dibimizde. Az yukarda bir de cip var. Yeşil, kertenkele renginde. Amarikadan yeni gelmiş bir cip. Amarikadan diyorum, çünkü böyle şeyler hep oradan gelir sanıyorum... Ellerini arkalarına koymuşlar, bir dedeme, bir bana bakıyor polisler. Dedem de, ben de bir şey söylemiyoruz, bakıyoruz onlar gibi. Onlar arada bir yukarıya bakıyorlar, apartumamn ikinci katma. Perdenin ardında bir herif görünüyor. Bıyıklı. Başı da kabak. Hafif şişko. Harpır Bey değil bu. HarpırğıFin üçüncü katta olduğunu biliyor dedem.

Birden dedemi kolundan, beni de omuzumdan aldı polisler. «Ne oluyorsunuz yahu? Ne tutuyorsunuz?» Dinlemediler. Sürüklediler cipe doğru. Kaşınzın üstünde gözünüz var demeyip tıktılar içeri. Kendileri de bindiler. Direksiyonun başında bir polis daha var. Sürdüler. Yukarı çıktılar, bükülüp içeri girdiler. Sonra durdular iki katlı alçacık bir yapının önünde. Yapıda pek çok polis var. Girip çıkıyorlar. Odalar, koridorlar dolu. Telefon başında komiserler, durmadan orayla burayla konuşuyorlar:

218

..o. ..j.^.^.^ıa un apartmanda anarşist öğrencilerin saklandığı ihbar edilmiş. Başka karakollardan haberler. Erkek Teknik'te sağcı solcu çatışması. Fen Fakültesi'nden başka bir çatışma...»

Telsizlerden, telefonlardan boyna bilgi akıyor, tatsız.

Akıtmasını bitirdi dedem:

«Üstümüzü neden aramadınız?»

«Acelesi yok! Ararız şimdi...»

«Biz sakladık ama bombaları!..»

«Elektrik veriz, ciyak ciyak söylersiniz!»

«Kimmiş 7 numaradaki kavat acabola?»

«Tüccar Nejat Bey... karısı taktırıyor!»

«Karısı taktırıyorsa bizden ne istiyor?»

«İşkilli büzük babam, bilmez misin? Öğrenciler, işçiler, köylüler ayakta! Ülkede devrim olacak deye cart cart atıyor büzükleri...»

Biri ötekine ters ters baktı polisin.

«Haydin!» dediler kollarımızdan çekip.

Kapattık önlerimizi. Helanın yanında bir odanın kapısında dikelttiler: «Kaldırın bakalım kollarınızı!» Kaldırdık, yokladılar. Belimizi, koltuk altlarımızı, bacaklarımızı... Ceplerimizi...

«İndirin...»

Anahtarı sokup açtı kapının kilidini biri. İttiler omuzlarımızdan: «İyi akşamlar amca! İyi akşamlar delikanlı!..» Alay

eder gibi.

Sarı mı sarı, silik mi silik, cımcık bir ışık içerde! Gözü-

220

üstünde. Daracak bir odaydı. Ta yukarda bir pencerecik vardı, küçük mü küçüktü canım! Demirlerle kafeslenmişti. Yer beton, duvarlar kireç! Tek banktan başka bir şey yoktu oturacak. İki kişinin biri bu ucunu, biri öbür ucunu tutmuş. Başkasına yer yok. Kıpırdayıp kalktı biri. Gözlerini kırpıştırıp baktı dedeme. Birazcık da bana. Duvarın köşesine yakın yanından yer gösterdi bankın: «Buyur dede!» dedi. On sekiz, on dokuzunda bir delikanlıydı. Öteki biraz daha yaşlıydı. Tanışmıyor gibi duruyorlardı.

Bankın ucuna oturdu dedem. Ben de yanına iliştim. Ağızım kuruyordu, hem de bu ana kadar bilmediğim, duymadığım bir acılık vardı içinde. Yutkunup duruyordum.

İçerdekilerin büyük olanı kıpırdamıyor, konuşmuyordu. Doğulmuş gibiydi. Pıhtılaşmıştı her yanı. Dökülüyordu. Öyle bir halin içindeydi. Elini usulca cebine attı. Sigara çıkardı. Yak ti kibritle.

Emmeğe başladı dışardaki polis gibi. Genç olan benim yanıma oturdu. Bir susku, sürdürdü gitti. Dedem konuşacak, konuşamıyor. Öteki de sigarasını emiyor durmadan. Bitirdi oldu, hâlâ emiyor. Bir acı, bir ürperticiydi karakolun hali.

«Eee, geçmiş olsun bakalım yiğenler!..»

Nice sonra başını döndürüp baktı genç olan:

«Gelecek olsun size de, bize de!..»

Şehirde karşılaştığımız değişik konuşmalara benim kadar şaşmıyordu dedem:

«Nedir bu başımıza gelenler?»

«Amerikan emperyalizminden...»

«Nedir o "yalizi" dediğin oğulcuğum?»

«Herifler yayıldılar dünyaya! Yeryüzünün yarısını, bu arada Türkiye halkım tüm sömürüyorlar. Emiyorlar kanımızı vede iliğimizi...»

Baktı dedem. Kıstı gözlerini: «Nasıl?»

Benim de içimden aynı soru geçiyordu: «Nasıl?»

221

«\|allU£U<ı ııı.111

başladı, Celâl Bayar döneminde sürdürdü, hâlâ sürüyor...»

«Gürsel Paşa döneminde de var mıydı?»

«Tabii! İkili anlaşmalara göre bize biraz kredi yardımları var! Ama otuz milyon verilerse, kırk milyon götürüyorlar! Teknik yardım, eğitim, askerlik, şu bu, bağlıyorlar bizi kendilerine! Amerikan yardımı olmadan yaşayamaz hale getiriyorlar. Bir dolap çevirip Nato'ya da sokup bir sürü askerî gider yüklediler sırtımıza. Rusya'nın güneyinde yüzlerce üs, tesis, mevzi kurdular. İstanbul'da altı, Trabzon'da dört, Erzurum'da iki, Samsun'da dört, Hatay'da üç, Konya'da altı, Manisa'da dört, Adana'da altı, Kocaeli'nde bir, Karamürsel'de iki, Afyon'da bir, Ankara'da yirmi dokuz, İzmir'de otuz iki!.. Bir savaş durumunda ilk bombalanacak ülke neresi, biliyor musun? Türkiye!..»

Okulda öğretmen derse kaldırmış, bu da çok iyi çalışmış, anlatıyordu takılmadan. Çok iyi anlatıyordu. Dedem de, ben de hayranlıkla dinliyorduk kendisini.

«Halkımız için bunların tümü, bulanık şeyler. İlk bakışta anlamak zor: Uzman adı altında binlerce Amerikalı doldu yurdumuza. Her işimize karışıyorlar. Bakanlıklarda, genel müdürlüklerde kendi elemanlarımızı baskı altına alıyorlar. Bozuyorlar işlerimizi. Sanayileşmemizi önüyorlar. Yoksul bir ziraat ülkesi halinde kalmamızı istiyorlar. Politikacılarımızın beyinlerini yıkayıp kendi

çıklarına konuşturuyorlar. Daha seçilmeden götürüp okutuyorlar bunları. İsteklerine göre yetiştirip getiriyorlar. Para ve her türlü olanaklarla destekleyip seçilmelerini sağlıyorlar. İstediklerini iktidara getirip ülkemizi şarıl şarıl sağlıyorlar, borçlandırıyorlar. Her doğan çocuğun bugün 3500 lira borcu var dede!.. Bütün bunlar Amerikan emperyalizmi yüzünden!..»

Sigarasını emip bitiren büyüğü, boynunu dönderip sert sert baktı bu delikanlıya:

«Aferin süt kuzusu! İyi ezberlemişsin dersini! Amerikan emperyalizminin rolü büyük, evet! Yerli komprador burcuva

____y „* i^/iu yum ouiunu sınır açısından koymak lâzım! Mustafa Kemal de senin gibi koydu, hacıyı, hocayı cephesine aldı, sonunda şapa oturdu! Smif temelne in, sınıf temelne!..»

İkisi arasında tartışma bir zaman sürdü. Bir söylediklerini belki on kez söyledikleri için ben de ezberliyorum. Bir ara dö-ğüşecekler diye korktum. Bereket ileri gitmediler. Zaten benim dayançam tez bitti. Açlık bir yandan, yorgunluk bir yandan. Bilmiyorum ne zaman uykum gelmiş? Dedemin kucağına sızıp kalmışım. Uyandığında vakit ne vakitti, onu da bilmiyordum. Dedem, büyüğüyle konuşuyordu fısıs. Hukuk Fakültesi'nde öğ-renciymiş bu. İki yıl sonra yargıç olacaktı. Ama burcuva sınıfının emrinde bir yargıç olmak istemiyormuş. Halkın emrinde bir yargıç olmakmış niyeti. Burcuvanın kim olduğunu da şöyle anlatıyordu dedeme: «Varsıllar! Yani mal sahipleri! Maden, fabrika, büyük ticarethane, mağaza işletenler, büyük memurlar, toprak ağalan, şeyhler, patronların hepsi burcuvadır! Elinde sermayesi olmayan yoksullar da emekçi smifi meydana getirirler dede. İşçiler, köylüler, yoksul esnaf, küçük memurlar bu emekçi sınıfına girerler...»

Dedem derin bir nefes aldı:

«Çok şükür! Her zaman emeğimle yaşadım! Emek çekmeden lokma girmedi kursağıma; Allah da biliyor!»

Dedem, küçük delikanlının kim olduğunu sordu.

«Tanımıyorum, ama Siyasal'da okuyor. Kaymakam çıkacak. Çok toy daha. Söyledikleri doğru gerçi ama eksikleri çok. Doğrusu aranırsa, hepimizin eksik yanımız çok. Hepimizin pişmemiz gerek. Kitaplardan öğrenilmiş bilgi işe yaramaz. İnsan pratikte pişer. Döğüle döğüle...»

«Burada çok doğuyorlar mı sizi?»

«Dayak faslı Merkez'de. Burda az. Benim ikinci tutuklan-ıamdır bu. Özel işkence yerlerinde döğerler adamı. Buralar küçük karakollar...»

222

223

t

«Vw« J.—. _ —, ----- x. „

«Burcuvalar korkuyor! Kendilerini korumak için dünya para harcıyorlar. Ama ceplerinden değil; vergilerimizden, yeraltı yerüstü kaynaklarımızın gelirinden...»

«Okulda hep bunları mı okursunuz Yargıç Bey?» «Yargıç değilim, ilerde olacağım! Bu bilgileri okullar okut-sa, şimdiye Türkiye kurtulurdu! Bunları yurtsever öğrenciler, ders dışı kitaplardan kendileri öğrenirler. Derslerde bize Roma Hukuku okuturlar. İsviçre kanunları, İtalyan Ceza mevzuatı... Okullar, çok eski kralları öğretiyor. Yararlı bilgileri saklıyor...» «Melmeket nere senin?»

«İstanbul'da doğmuşum, ama Bursa nüfusunda kayıtlıyım, Ankara'da okuyorum. Babam memur...» «Neden tıktılar içeri?»

«Konuşuyoruz ileri geri. Devrim için çaba harcıyoruz. Aramızda ispiyon çok. Haber veriyorlar...» «Ne demek pispiyon?» «Konuştuklarımızı haber veriyorlar...» «Bu arkadaşı da mı haber vermişler?» «Bu arkadaş duvarlara afiş asmıştır. "Bağımsız Türkiye!" diye bağirmiştir. Yada Kızılay'da bildiri dağıtmışlar, bilmiyorum. Burda tanıştık. Daha tanışmış da sayılmayız ya!..» «Bizi neden getirdiler peki?» «Vardır bir nedeni, bir müzevirleyeni...» «Tüccar Necat Bey diyordu polis. Arkadaşımı Haldun diye bir Beyin!..»

Yargıç olacak dik dik baktı dedeme: «Tüccar Nejat Soytırak mı acaba?» «Yeşilseki'de apartmanın ikinci katında oturmuş, bizi görmüş. Telefon etmiş Haldun Bey olacağı...»

«Haldun Bey olacağı haa? Siz buradan kolay kolay çıkamazsınız dede! Köyü möyü unutun biraz...» «Zaten unuttuk köyü möyü!..»

soyuyorum...» «Hasmımız Amerikan avcısı Harpır deye biri!» Dedem bir de buna söktü başımızdaki çoru. Palazı tuttuğum yer olan Tekinbük'ten başladı, buraya gelişimize kadar her şeyi anlattı. Güle güle öldü yargıç olacak. Bir gülme, bir gülme, kaymakam olacak uyandı! Dürttü ona: «Kalk kalk, bunlar da Amerikan emperyalizminden gelmişler buraya, kalk!..»

«EeeehL» diye kollarını gerdi kaymakam olacak: «Hangi taşı kaldırsan altından Amerika çıkıyor! Seni de buraya gönderen Amerika değil mi? Kim koyuyor aranızda ispyonları? Kim örgütlüyor köylere kadar kışkırtıcı ajanları? Kim veriyor bunca yeni araç ve gereci? Yurdumuzu yoksul bırakmak pahasına, yeraltı, yerüstü kaynaklarımızı kim çekip alıyor ucuz ucuz? Petrolümüzü kim, madenlerimizi kim?..»

Gene bir tartışma başladı. Bu daha uzun sürdü. Dedemin canı geçti. Uyudu iki saat kadar. Öyle zor oluyor ki sırtın duvara dayalı uyumak, hem de dar yerde sabahlamak! Derken, kaymakam olacak kalktı, kapıyı döğmeğe başladı.

Boyna yumrukluyordu: Güm güm güm!..

Geldi polisin biri: «Ne tepmiyorsun ulan ibne?»

«Hoppalaa!.. Bu sefer de ibne mi olduk?» dedi öğrenci. Kapının dışındaki polise bağırdı: «Lütfen açar mısınız Memur Bey, tuvalete gitmek istiyorum!..»

«Açamam! Yasak olduğunu bilmiyor musun?» «Çok sıkıştım, lütfen açınız Sayın Memurum!» «Ne lan bu "hanım dili", mallebi çocuğu?» «Size rica ediyorum, lütfen açın, sıkıştım!..» Kapının

kilidine anahtar girdi dışardan. Kaymakam olacak çıktı, yeniden kitlendi. Bir süre sonra rahatlamış geldi. Polis sordu: «Başka var mı?»

Yargıç olacak kalktı, çıktı dışarı, kapı kitlendi. Bir süre geçti, o da rahatlamış geldi.

mm

224

225

'•'ıkJliı yiEVIJ.II.JUI. IIIUUUUiij, w/i,v».**wVVJI . --

Dedem uykusunu alıp uyanmıştı: «Var mı?» Sordu bana.

«Yok!» dedim.

Bağırıldı dedem:

«Biz biraz sabah olunca çıkarız! Âdetimiz öyleee!..»

«Çıkacağınıza çıkmayın daha iyi! Her yan pislik. Hela dolmuş! Çirpmesin diye duvarlara işiyorsun...»

«Kismet olursa yeniden okullara döner misiniz?»

«Eeee, tabii!» dedi yargıç olacak. «Bizi burda tutsalar tutsalar, yarın öğleye kadar tutarlar. Sonra aktarırlar Merkez'e. Orda beş altı gün dayak, işkence! Sonra mahkeme! Her ne kadar yasa, gözaltı süresinin 24 saat olduğunu söylüyorsa da, uygulama belli olmaz. Geçen seferden bilgim böyle. Çok tanınmış olursan, ünlü avukatlar savunmanı alırsa, basın tutarsa, belki 24 saatte mahkemeye çıkarılırsın. Geçen sefer beni yedi günde çıkardılar. Mahkeme bıraktı...»

«Çok şükür!.. Gene göğsü merhametli yargıçlar var!..»

«Yargıçlar vardır, ama hukuk yoktur!.. Bizde hukuk kimin hukukudur biliyor musun?»

Yüzük gözlerinin içinden ak ak baktı dedem:

«Okumadım ki okullarda, nereden bileyim?»

«Güçlünün hukukudur bizdeki hukuk!..»

Kaymakam olacak atıldı gene:

«Yani burcuva hukukudur dedeciğim...»

Daracak yerde yatıyorduk. Bir türlü sabah olmuyordu. Dizlerim karıncalanıyordu. Çok üşüyordum sabaha karşı.

23 BAĞIŞ YEMEĞİ

Nejat Soytrak'ın anlattığı parça.

Tüccarlığım benim kâğıt üzerindedir. Bunu hiçbir zaman saklamadım, saklamıyorum. Kota alır satarım. Sınıf arkadaşlarım bakan, şu bu. Ben de bu işlere girdim. Taahhüt işlerine de girerim fırsat bulunca. İki arkadaş anlaşır alırız, sonra kırışırız aramızda. Kâr verirlerse devrederiz. Neyin ne zaman değerleneceği, neyin ne zaman çok aranacağı, ancak deneylerle bilinir. Ben bir bakıma bu deneylerin ticaretini yapıyorum. Tabii bir de suyun başındaki arkadaşlardan edindiğim bilgilerin ticaretini... Gerçi, Ticaret Odası'na kaydım vardır. Ankara ve İstanbul'da bürolarım görünmektedir. Ara sıra Ticaret Gazetesi'nde ve Hürriyet'te firmamın reklâmları, bayram kutlama duyuruları özellikle çıkar, ama yaptığım ticaret kâğıt üzerinde ticarettir.

Haldun Beyi tanırım. Liseyi beraber okuduk. Süleyman Beyi de tanırım. Partiye bağışlarım yüzünden o da beni tanır. Her yıl büyük otellerde yemek verir. Baş köşede yer alırım. İltifatını eksik etmez. Varışına gelişim, tarhana aşma bulgur aşım. Gel bana bir ayak, geleyim sana iki ayak. Biz partiyi destekleriz, parti de bizi destekler.

Özel yaşamım ilginçtir. Yeşilseki'deki apartmanda otururum. Karımdan başka her zaman bir, iki başka kadınla ilgim olmuştur. Hiçbir zaman saklamadım, saklamıyorum. Ol-

mazsa olmaz. Ticari deha ve zekânın nareicete geçeoımesı için gereklidir. Değişik kadınlar cinsel kudreti kamçıladiğı gibi ticarî deha ve zekâyı da kamçılar. Benim her zaman bir İstanbul'da, bir Ankara'da, bir İzmir'de bulunmuştur. Karım Neza-hat'la ilişkimiz ise seyrektilir. Yılda yirmi, bilemedin yirmi beş! Ama her yere onunla girerim çıkarım. O da bilir içyüzümü. Benim onun içyüzünü bildiğim gibi tıpkı. O artık yaşlandığını da bilir. Sanırım son olarak yukardaki öğrencilerden biriyle idare ediyor. Etsin! Hem kendi kurdunu döküp, hem öğrencilerin yetişmesine yardımcı olması benim de hoşgörümü uyandırır. Elbet uyandırır, çünkü eski örümcek kafalılardan değilim bir, çağımız değişiyor iki. Mesele, benim ticarî itibarımın ve başarımın sürmesidir. Ona engel olmayan her şey mubah...

Siyasal kanaatlerime gelince. Siyasal kanaatlerim «para» sözcüğü çevresinde özetlenebilir. Binaenaleyh ben kapitalistim. Para; 100 lira yılda bir devir yaparsa, onun iş görme gücü sadece yüz lira olarak kalır. İki devir yaparsa iş görme gücü iki yüz olur. 100 lirayı yüz defa, bin defa devretmeli ki, iş görme gücü artmış olsun. Bu yüzden ben kota ticareti yaparım, bilgi ve deney alır satarım. Bunu destekleyen parti ve politikacılarla işbirliği yaparım. Buna cephe alan parti ve politikacılara da cephe alırım. Buna cephe alan politikacıların düşürülmesi için legal illegal her tedbiri desteklerim. Sermayenin nefsinin savunmasıdır bu. Nefsinin savunma sermayenin hakkıdır...

Fakat asla önde görünmem, ikinci plânda mutlaka bulunurum. Halk Partisi'ni, bu siyasetimize uygun davrandığı sürece destekledim. Kızlarımdan ikisini Halk Partili politikacılara verecek kadar! Menderes'i bu siyasetimize destek olduğu sürece destekledim. Oğullarımdan birine Demokrat bakanlardan birinin kızını alacak kadar!

Halk Partisi'ne olduğu gibi, Demokrat Parti'ye de para yardımında bulundum. Demokrat Parti'nin düşürülmesinde rol aldım. Ama hep ikinci plândaydurdum. Bu siyasetimize uygun ha-

reket ettikleri için 27 Mayısçılarını Talât Aydemir'e karşı destekledim. Bu siyasetimize karşı çıktığı için İnönü'nün karma hükümetini düşürdük. Amerika'yı tutarız, siyasetimize uygundur. Adalet Partisi'ni tutarız, uygun davranışlar gösterir. Tip'e, Tös'e, Disk'e, Devgenç'e karşıyız çünkü siyasetimize karşıdırlar. Bütün anarşist öğrencilere, askerlere, işçi ve köylülere siyasetimiz gereği karşıyım.

Bomba koyan, banka soyan, adam kaçırın, boykot ve işgale girişen herkese bu siyasetimiz gereği düşmanım. Anarşizm, sosyalizm, komünizm her görüldüğü yerde ezilmelidir. O iki zibidiyi telefonla Haldun'a haber veren benim. Salakane dolaşıyorlardı ve bizim daireyi dikiz altına almışlardı. Anarşist öğrenciler bunları ağlarına düşürmüş olabiliirdi. Bir dinamit, bir saatli "bomba getirip atabilirlerdi. Nitekim her gün, her yerde, bir, iki, üç, beş, on patlama olmakta! Tedbirli olmak, tedbirsiz olmaktan iyidir! Su uyur, düşman uyumaz; ben de uyumam.

Fakat gerçekten anarşist miydi o ihtiyarla tıfil oğlan? Belki değillerdi. Kuşku uyandırdılar. Dört saat orada öyle dikilip durmaları, gezinmeleri, oturmaları, sınırlarımı bozdu. Zile basıp kapıcıyı çağırdım. Geldi süklüm püklüm. Tanımam bu Ali'yi. Fakat beğenen komşular var. Albay Sabahattin meselâ. Mit-çi olduğuna göre her halde incelemiştir. İyi diyor kapıcımız için. Koşup geldi soluk soluğa. Ben çağırdım mı koşar gelir. İsterse gelmesin. Elini sallasan ellisi. Aç it dolu şehir. Dedim: «Kim onlar?» Sordu: «Kimler efendim?» «Apartmanın önünde bekleyenler!..» Pencereye kadar sokulup baktı çaktırmadan: «Ben de gördüm ama bilemiyorum!» dedi. «Kuşkulanmadın mı?»

«Kuşkulanmaz olur muyum? Yanlarına varıp sordum, ham-îum ettiler!..»

Bağırdım: «Ne tedbir aldın?»

228

229

«Karakola gidip söyledim, "Al getir!" dedi polisler. Ben na- , sil götürüeyim? İşim de çok burda?» «Eeee, almamışsın tedbir!?»

«Akşam Sabattin Beye söyleyecektim. Yönetici Hasan Beye de haber verecektim. Gözüm onlardaydı. Kapıdan içeri sokmuyordum. Gene öyle. kişeledim elimle: "Gidin!" dedim, gitmediler. Gözlemeğe devam ettim...»

Nezahat berbere gitmişti galiba. Belki de arkadaşlarına gün'e. Çevirdim telefonu: «Aloo Haldun!..» Haldun yokmuş, sekreterine not bıraktım, gelince evden arasın. Aradı. Söyledim. Yirmi dakika geçti geçmedi, alıp götürdüler ikisini de. Ben tedbirimi alayım da, isterse anarşist olmasınlar. Tutarlar üç beş gün, atarlar beş on cop: «Haydin gidin! Dolaşmayın apartman önlerinde salakane!» Tedbir gibisi yoktur. Sağlam kazığa bağla eşeğini, sonra Allaha havale kıl!.. Daha var ya; bu yukardaki öğrenciler için de bir hayır düşüneceğim. Bizden irak olsunlar da cehenneme direk olsunlar. Başkentte başka apartman mı yok? Çıkıp gitsinler. Bunu da Albay Sabahattin'e havale etmek en iyisi. O alır tedbirini. Zaten arabasının armasını sökmüşler, öğrencilerden biliyor. Solak soku, beygir boku, hepsi! Öyle geliyor bana. Şimdiki zamanda

öğrenci olup da solcu olmayan kaldı mı? Kimi aklının ermediğinden, kimi tabanı dayamadığından... Biri-birlerine baskı yapıyorlar çünkü.

Bu akşam Bulvar Palas'ta yemek var. Süleyman da gelecek. Sanayici ve tüccar arkadaşlar. Parti ileri gelenleri. Büyük başış yapanları çağırışlar. Memnuniyetle giderim. Bir duş aldım ılık. Bir tıraş oldum. Karım geldi o sıra. Kendisine dedim, «Sen de hazırlan!» «Ben gelmesem olmaz mı?» dedi. Anladım kırıklarından birine sözü var. Geldi mi acaba öğrencisi? Belki de Karayollarındaki mühendistir...

«Gelsen iyolurdu, ne gelmiyorsun?» «Amaaaan, sevmiyorum o köylüyü!..»

uan Diz bayılıp ölüyor muzuz? Sana dayı deyişim köprücükten geçene kadardır.

Nurcancık'a telefon ettim. «Peki geleyim Nejatcım!» dedi. Ne olsa paşa kızı! Benim için kocasından boşanıp geldi Londra'dan. Salon adabını da iyi bilir. Çekilir bir köşede kafa çekeriz.

Ama öyle olmadı. Bir o geldi yanıma, bir öteki! «Beyefendi tebrikler!..» «Beyefendi teşekkürler!..» İhsan Sabri yanaklarımdan öptü. Haldun öyle. Şinasi Osma, Sadık Perinçek. Nizamettin Bey, İsmet Sezgin öyle. Cihat öyle. Hele Süleyman! Elini elimin üstüne koydu, bırakmadı bir süre. Nazmiye Hanımı biraz daha kilo almış buldum bu sefer. Süleyman'ı da öyle. Eğilip fısıldadım kulağına: «Yedirme Süleyman Beye bu kadar! Şişmanlık kalp yapıyormuş! Bizlere lâzımsınız ikiniz de!..» dedim. Nurcancık'ı da tanıştırdım: «Yakınlarımdan!»

Haldun sordu: «Tamam mı? Alıp götürdüler mi kapınızın önündeki anarşistleri?»

«Tamam Halduncum, teşekkür ederim, götürdüler...» diyordum; Süleyman Bey yanıma sokulup sordu: «Hayrola?»

Fısıldadım kulağına: «Anarşistler kapımızı aldılar! İki köylü. Biri çok yaşlı, biri çok genç. Baktım bunlar bizim daireye bakmıyorlar. Kapıcıyı çağırıp sordum, o da kuşku. Bir dinamit, bir bomba, bir tahrip kalıbı... Gitti apartman havaya. Apartman önemli değil, ama içinde bizler varız. Onun için, "Tedbirimi alayım da..." dedim, telefon ettim Haldun'a. Eksik olmasın, derhal iki polis yollayıp aldırdı. Onu diyordum...»

Elinde viski bardağı vardı Haldun'un:

«Emir verdim: Getirin, tıkın içeri!..»

Başbakanın önünde beğenilmek hoşuna gidiyordu.

Nazmiye Hanım dikti kulaklarını. Beni süzdü. Sonra göz etti Süleyman'a.

«Kim olduklarını biliyor musun içeri tıktıklarının?» Sordu Süleyman.

Haldun'dan önce ben söyledim: «Belki değiller anarşist!

Anarşistlerin ağına düşmüş oiaDiirier. maşa uwiao. &uuum lar kendilerini. Parasızlık her şeyi yaptırır Beyfendi!..»

Nazmiye Hanım güldü alaylı alaylı, önalı kocasından: «Harpır diye bir Amerikalı var mı sizin apartmanda?» «Sanırım var, sanırım 10 numarada Hamfendi...» «Tamam!» dedi Nazmiye Hanım. «Onlar...» «Böyle karakuşi tutuklama olmaz!» dedi Süleyman. «On-laa bir zararsız ihtiyarla, bir tıfil çocuk! Sulakça'dan gelmişlee, geziyorlaa Ankara'da. Anarşiyle ilgileri yok. Ne sakınca vaa gezmelerinde?»

«Beyfendi bravo! Ama bunları nerden biliyorsunuz?» Keh keh keh güldü Süleyman, hızla yürüdü: «Ee'ee, biz bu memlekette eşşekbaşı değil, Başbakanız! Çalı çıtırdasa haberimiz olur...»

Nurcancık'la bir köşeye çekilip demlendik biraz. Vakit geçti, ortalık seyrelir gibi oldu. Sokuldum gene Süleyman'ın yanına. İhsan Sabri'yle Haldun da yanında.

«Beyfendi, noolacak bu öğrenciler, alıp yürüdüler? İşgaller ve boykotlar üniversite reformu boyutlarını aştı!..»

«Serçeler birbirini kırıyoo, harmancının haberi yok!» dedi. Bu adamın sevmediğim yanı burası. Ne söylesen ille bir orijinal karşılık bulacak, bir atasözü söyleyecek. Halbuki mühendis. Matematikçi. Daha rasyonel bakabilir dünyaya. Bazan cıvıtıyor gibime geliyor.

«Aldırma Nejat Bey, varacağına varn, Gideceğimiz köyün minaresi göründü. Telâş edecek ne vaa?..»

istanbul'dan gelen arkadaşlarla konuştum biraz. Şahap Bey de çok etkili. Behçet Bey de öyle... Balıkesir'den Ali Şayakçı'yla selâmlaştım. İzmir'den Necim Beyle, İhsan Çilim'le tokalaştım. Nurcancık'ı alıp çıktım sonra. «Gidelim, Büyük Ankara'da birer kahve içelim...» dedim. Yürüdük Bulvar'dan yukarı. Otel kalabalık. Lobiye oturduk.

Başgarson Selâhattin'e fısıldadım:

«Yukardan bir oda ayarlat bize. Kahveleri içtikten sonra biraz dinlenelim...»

Ankara Palas'ın yerini tutmak için yapıldı Büyük Ankara. Bence ondan çok çok iyi. Modern mimari, modern möble, modern servis. Biraz basıkça falan ama iyi odalar. Uzun yaşasan belki sıkar.

Nurcancık iyice olgunlaşmış. Kaymağı alınmış ama, bu yaştan sonra doktorlar kaymak tavsiye etmiyorlar... Kaymaksız süt tence de çok iyi. Sade, serin, lıkır lıkır...

Bir buçuk saat kaldık yukarda, ticarî deham ve zekâm kamçlandı. Birçok yeni alışverişler düşünmeğe başladım. Birtakım yobazlar buna «ahlâksızlık» diyebilir. Ağızlarının tadını bilmediklerinden, bir; kendileri erişemediklerinden, iki! Yaşamın tadı bu be, tadı! Bunun gibisi var mı? Bundan tatlısı var mı? Paradan sonra bu, bence.

232

233

24 KARAKOLDAN ÇIKTIK YAN BASA BASA

Yaşar'ın anlattığı parça.

Sabah oldu, gene polis doldu karakol. Seslerini duyuyorum. Ufacık bir gözet deliği var, oradan bakıyorum. Bir boyda, bir donda hepsi. Bizim kapıyı açmadılar bir zaman. Sonra gelip büktüler kilidi. Önce biz çıktık. Kaymakamla yargıç olacak oturup kaldılar.

Soktular bizi komiserin odasına. Bir elinde telefon, bir elinde kâğıt. Sabahtan başlamış. Bir yandan da şişiriyor göğsünü. Kuruluyor. Bir polis kaldı başımızda, öteki çıktı. Bir polis de komiserin yanında var. Kâğıtları, dosyaları istifliyorlar.

«Kim yolladı sizi apartmanın önüne?»

Dedem, hele şükür sorgu başladı diye sevindi:

«Kendimiz gittik!..» diye karşılık verdi.

«Tüccar Nejat Beyi nerden tanıyorsunuz?»

Heralde bir hırsızlık var, ondan getirdiler bizi!

«Hayır, hiçbir yerden tanımıyoruz!..»

«Sizi oraya kim gönderdi, yeniden soruyorum!»

«Kimse göndermedi, kendimiz gittik...»

«Devgenç'le bir ilginiz var mı?»

«Devgenç nedir? Duyuyoruz ama bilmiyoruz...»

«Tiple, Tösle, Diskle ilginiz nedir?»

«Sadece adlarını duyuyoruz, ilgimiz yok...»

234

«uyunu Kime verdin geçen seçimde?..» «Kimseye vermedim... atmadım!» «Kim dedi seçimleri boykot edin?» «Kimse demedi. Kendimden atmadım...» «Neden?»

«Emmim dayım, hepsinden aldım payım!»

«Gelecek seçimde kime vereceksin?»

«İşçi Partisi'ne...»

«Neden?»

«En doğru o konuşuyor...»

«Yeniden soruyorum: Kim gönderdi sizi oraya?»

«Kimse göndermedi, kendimiz gittik...»

«Bu çocuk neyin oluyor?»

«Oğlumun oğlu, torunum!»

«Nerelisiniz siz?»

«Dökülcek köyü...»

«Nerenin Dökülcek köyü? Malatya'nın mı?»

«Malatya'nın değil, Ankara'nın!..»

«Doğru söyle, nerelisiniz?»

«Doğru söyledim, Dökülcek'teniz...»

«Ankara'nı neresinde bu Dökülcek?»

«Sulakça'da!.. Kırıklı'dan sonra...»

«Kim dedi İşçi Partisi doğru söylüyor?»

«Herkes söylüyor. Olup bitenlere de bakıyoruz!..»

«Nasıl bakıyorsunuz?»

«Tabii gözümüz var bakıyoruz...»

«Adalet Partisi nasıl?»

«Kulağasma...»

«Halk Partisi?»

«Benim aslında parti dâvam yok! Ama İşçi'ye vereceğim!»

«Bir daha soruyorum, kim gönderdi?»

«Kimse göndermedi, kendimiz gittik...»

«Bak söyle doğruyu, senin için iyolur!»

235

suyuyuyuuu

«Köyünüze gençler geliyor mu, sakal bıyık bırakmış, parka ceket giymiş?»

«Bizim köy ırak, gelmiyorlar...»

«Kız oğlan köylere dağılıp milleti zehirliyorlarmış. Evli gibi beraber yalıyorlarmış...»

«Görmedik öyle bir şey. Ama yatarlar, gençtirler. Ateşle barut demişler, bir arada durmaz. Ben olsam ben de yatarım...»

«Sen komünist misin?»

«Yok!»

«Ya nesen?»

«Yani ben, "İnsanın nefsi var!" demek istiyorum. Fırsat bulunca yatar! Kızı buldu mu kaçırmaz, ne kaçırsın? Delikanlı demişler bir kere. Kız bulamadı mı eşekle, koyunla, itle köreltir nefsinin, ne yapsın?»

«Çocuk olursa ne yapacaklar?»

«Orasını kendileri düşünsünler komiserim! Ana babalan düşünsünler. Benim bundan daha büyük bir torunum daha var. E veremedik. Vatanî görevini yapıp gelince evereceğiz. Delikanlı adamı bekâr bırakmak doğru değil. Kızları da vaktinde evermek iyolur. Köylere gidip bir yatakta yatıyorlarsa, ana babalarının bir an önce evermesi ilâzım. Kendi aklımı söylüyorum...»

«Sence Amarika mı iyi, Rusya mı?»

«Amarika beş kuruş etmez! Urusu bilmiyorum...»

«Ne demek bilmiyorum? Kafkas Savaşı'na gitmedin mi?»

«Ben başka cephede çarpıştım...»

«Amerikayı nerden biliyorsun?»

«Bizim köye ava geliyorlar!»

«Ne avına geliyorlar?»

«Domuz, keklik...»

«Ne yapıyorlar gelip?»

«Anlatmakla başolmaz!..»

236

y sızı Kim gönderdi?»

«Bin defa sor; kendimiz gittik!..»

«Pekâlâ!..» dedi komiser, zile bastı. Kapıda bir polis durdu. «Kadir'i yollayın bana!» Gitti polis. Başka bir polis gelip yazı makinesinin başına oturdu. «Yaz!» dedi. «Bakanlık Özel Kale-mi'nden gelen telefon emri üzerine, Tüccar Nejat Soytırak'ın Ye-şilseki'deki apartmanı önünden alınarak karakolumuza getirilen ve aslen Ankara Sulakça Dökülcek köyünden olduklarını bildiren 1316 doğumlu Ali oğlu Elvan Bükülmez ile torunu Seyit oğlu Yaşar Bükülmez, karakolumuzda yapılan sorgularında, her şeyi ısrarla inkâr ettiklerinden, teknik sorgularının yapılması için derdest gönderilmişlerdir. Her hal ve tavırlarından, emel ve eylemlerini ustalıkla saklamakta oldukları, anarşist olabilecekleri belli olmakla kanaatimizin de bu yönde olduğu... Ne dedin?»

«"Bu yönde olduğu" dedim...»

«Tamam: saygıyla arz olunur...»

Bizi başka bir odaya aldılar. Bağladılar gözlerimizi birer kara bağla. Kayış mı, lâstik mi, nasıl bir şey, bilmiyorum. Ellerimizi de birbirine bağladılar. «Yürüyün!..» Bir cipe attılar. «Sür bakalım!» Sürdüler. Bir dünya yer dolandık. Bir dünya yol gittik. Bir yere indirdiler. Kapadılar bir odaya. Gözlerimizin başını açtılar. Orta büyüklükte bir oda. Tâ yukarda iki küçük pencere. Burda da on kadar öğrenci. Yaşlan on sekiz, yirmi. «Bunlar okullarda çocuk bırakmamış, karakollara toplamışlar!» deve başını salladı dedem. Öğrencilerden kimisi hasta, kimisi solmuş, kimisi kırık çürük içinde. Mor soğan mı yemişler? Dudakları, kulakları mor. Yana yöne dönemiyor çoğunluğu. «Anam, anam, anam!..» çekiyorlar. Elleriyle bellerini, kışkılarını tutuyorlar. Dedem de, ben de korktuk. «Bunlar bizi bağlayıp getirdiler, bunlar bizi de böyle yapacaklarsa yandık!» diye ben dedemden çok korktum.

Sanıyordum öğrenciler bizi soru yağmuruna tutacaklar. Tut-

237

gömülmüşler, gözlerini içlerine çevirmişler... Bakalım biz ne olacağız?

Çok geçmedi kapıyı açtılar. Dedemi de, beni de aldılar.

Kapattılar kapıyı.

«Yürüyün bakalım!..»

Birimizi bir yana, birimizi başka bir yana ayırdılar. Götürdüler bir yerlere. Yer altından gidiyorduk sanki. Büyük boru-, lar, kazanlar, variller geçtik. Serin bir yerde durduk. Dar bir odaya tıkıldım

ben. İnce, kuru, sıçan kuyruğu gibi bir adam var. Onun da yanında iki kara adam dikiliyor. Adam değil, bir adam azmanı.

Kuru adam başladı:

«Yaşar sen misin?»

«Benim...»

«Elvan kim?»

«Benim dedem...»

«Nejat Beyin apartmanın önüne kim yolladı sizi?»

«Kimse yollamadı, kendimiz gittik...»

«Doğru söylemezsen senin için kötü olur!»

«Kimse yollamadı, kendimiz gittik...»

. «Doğru söyle, kötü olur diyorum, kötü olur diyorum!..» Elini kaldırdı, vurdu suratıma. «Doğru söyle yoksa kötü olur!., diyorum!» Bir daha, bir daha vurdu. Sakındım yüzümü, bu sefer tekmeyle bacaklarıma, kıcıma vurdu. Tam kuyruksokumuma geldi tekmesi. Çok acıdı. Yaş geldi gözlerimden... «Doğru söyle kötü olur diyorum, militan gibi dikiliyor karşımda parmak kadar piç!..» İki eliyle kulaklarımdan çekip ath duvara doğru: «Alın, götürün bunu!..»

Kolumdan çektiler. Vurdular sırtımdan. Neden bu kadar öfkeleniverdiler birden? Bir terbiyesizlik mi yaptım? Yıktılar yere. Ayaklarımlı kaldırdılar. Çıkardılar kara lâstiklerimi. Çoraplarımlı. Bir ağaç geçirdiler ayak bileklerime. Kara bir değnek aldılar sert. Başladılar vurmağa. Ben ne yaptım bunlara? Ya-

nıyor ayaKiarım. Acıyor. İlk sandım aklım başımdan çıkıp gidecek. Ağlamak istedim. Eğlenirler diye ağhyamadım. Sıktım dişlerimi. Ben sıktıkça vurdular. Biri tutuyor, öteki vuruyordu. Dedemi de böyle yatırdırsa eyvaah!.. Eyvaah bir keklik yüzünden!.. Bu yaşından sonraa!.. Bilmiyorum kaç vurdular, saydılar mı? Bilmiyorum ne zaman bıraktılar? Sürüyüp gene deminki adamın önüne getirdiler beni.

«Şimdi söyleyecek misin kim gönderdi?» Sustum. Konuşmadım. Doğru söylüyorum inanmıyorlar! «Söylemezsen gene yatacaksın sopanın altına! Bu sefer daha kötü olacak!.. Cop sokacağız cop! Cop sokacağız bak! Hem de... Bu sefer elektrik vereceğiz bak!.. Söyle, suçun yoksa birakalım!.. Bomba mı atacaktınız? Kaçırarak mıydınız Nejat Beyi? Gözlem yapmağa mı gelmişiniz? Kimden emir almışınız? Ne yapacaktınız?»

«Bizim bir keklğimiz vardı, onu alacaktık?» «Uydur bakalım! Ne keklği! Alın bunu gene!..» Sürüyüp götürdüler. Kapattılar başka bir odaya. Aygın mı, baygın mı olduğumu bilmeden yattım uzun süre. Belki de uyudum. Baktım dedem yanımda. Onu da sürüyüp getirmişler. O da aygın mı, baygın mı, cop mu soktular, elektrik mi verdiler, belirsiz yattırıyor.

Ağlamağa başladım görünce.

«Ağlama dedeşim!» dedi gözünü açıp. «Döğdüler beni dür-züler!.. Seni de döğdüler biliyorum!.. Ağlama geçer... Sık dişini, ağlama!.. Çok vurdular. Sana da çok vurdular biliyorum. Ama ağlama. Kurt bunalır köye iner, kul bunalır dağa çıkar, ağlama! İsterse yüz olsun yaşım, ağlama! Diyorlar diyorlar kim gönderdi, ağlama... Dedim bunlara: "Kimse göndermedi! Kimse göndermedi, kendimiz gittik!.. Kekliğimizi almak için gittik!.." Ağlama. "Uydur bakalım!.." dediler, ağlama. "Amari-kan avcısı Harpır'dan keklüğimizi almak istiyoruz!" dedim, "Ne keklüğü?" deyip deyip vurdular, ağlama. "Çocuk mu kandırıyor-

238

239

sui i utjip vuuuui, agicuuu. vjuz-ituiuutn jvivi^uu yns-ll, glis.

demedim, habire vurdular. Bu dünya böyle kalmaz dedeşim, ağlama! İnsanı bunlar zorla dinden imandan çıkaracaklar, ağlama! Eski karakollarda yoktu bu kadar dinikirik icatlar; hiç ağlama dedeşim!..»

Birden gelip kapıyı açtılar. Gene aldılar bizi. Bu sefer ikimizi bir odaya götürdüler. Başka bir adamın önüne sürüdüler. Ayakta duramıyorduk. Basamıyorduk tabanlarımızın üstüne.

«Fırsat elinize geçince ne yapacaksınız?»

«Hangi örgüte bağlısınız söyleyin!..»

:<Dağa ne zaman çıkacaksınız söyleyin!..»

«Söylemiyorsunuz, peki! Götürün elektriğe!..»

Aklım bokuma karıştı. Dedem tınmıyor. Eşşegi sattık belâya çattık! Daha hiç cop, hiç elektrik yememiştim. Dayanabilecek miyim? Yoksa düşüp bayılacak mıyım? Çok gülecekler mi? Çok eğlenecekler mi?

Gene bir odaya aldılar beni.

Bilmiyorum dedemi nereye götürdüler. Çıkardılar donumu gömleğimi. Yatırdılar bir masanın üstüne. Tahtalar soğuk. Sadece uzun iç donum kaldı kıçımda. Onu da sıyrdılar. Kollarımı bileklerimden, kayışlarla sıktılar. Sıkıp bağladılar. «Söyleme sen! Biz söyletiriz!» diyorlar. Dört kişiler. Hep biri konuşuyor. Sert. «Ya söyleyeceksin, ya öleceksin!.. Ölürsen çöp kamyonlarına koyup atacağız. Nereye? Denize. Nereye? Irmağa! Uçaklar var, çok uçaklar! Alıp götürecekler seni, dedeni! Havadan atacaklar denize! İlle söyleyeceksin!..»

Ne söyleyeceğim bilmiyorum.

«Nejat Beyin evine bomba mı koyacaktınız, yoksa Harpır'ı mı vuracaktınız?»

«iok DomDamız tabancamız! Neyle vuralım?»

«Saklamanın yararı yok! Söyleyip kurtulun! Kim itti sizi bu işlere? Söyle!..»

«Yok bizi iten... Kekliğimizi almak istiyoruz...» «Keklik falan diye kandıramazsınız bizi!.. Söyle!» Lâstik kaplama telleri uzatıp getirdiler. Birini sol elimin parmağına, birini sağ elimin parmağına bağladılar. Bir makine var yerde. Kolu var. Çevirdiler. Vın vın vın! İnip kalktım havaya. Tepem çatladı. İçim yandı. Vın vın vın! Yandı ağzım: «Söyleee!..» Duyuyorum seslerini, sorularını. Ama tahta gibi oldu dilim, konuşamıyorum. Parmağımdan söktüler teli, kulağıma taktılar. Vın vın vın! «Söyle it oğlu it!..» Vın vın vın! Çevirdiler, göğe çıktım. Çok sürmeyecekti, ölecektim. Kalsam da işe yaramazdım gibi bir duygu geçti içimden. «Söylee!..» Onun için hiçbir şey söylemeyecektim. Kulağımdan söktüler teli, cüküme taktılar. Çevirdiler kolu. Vın vın vın ediyordu durmadan. Kulaklarımın, beynimin içinde vınıyordu. Ölmedimse de ölecektim. Yaşasam da ağzı eğri, cüksüz, kolu bükük bir insan olacaktım. Vın vın vın! Cüküm sertelir gibi oldu. Çevirdiler kolu. Vurdum kendimi masanın tahtalarına. «Söyleee!..» Vın vın vın! Çevirip büküler. Vurdum kendimi. Serpilip kaldım. Heralım bayıldım. Bağırıp çağırıyorlar, ama duymuyorum. Bilinmez bir çukurdayım. Üstüme kayalar koydular. Kalkamıyorum. Bir ara bilincimi bulur gibi oldum. Her yanım ıslak. Belki işedim. Belki bir kova su getirip çarptılar. Öyle ıslağım. Öyle utanıyorum. «Giyinsene ulan köpek!..» diye bağırıyorlar. Yarisını duyuyorum. Yarisını alamıyorum. Gömleğimi geçiriyorlar üstüme. Sürükleyip götürüyorlar.

«Söyle Devgenç'e gittin mi? Deden gitti mi senden ayrı? Deniz Gezmiş köye geldi mi? Yusuf Aslan geldi mi? Atillâ Sarp geldi mi? Ruhi Koç geldi mi? Sarp Kuray geldi mi? Yusuf Küpeli geldi mi? Ertuğrul Kürkçü geldi mi? Söylemezsen buradan sağ çıkmak yok!.. Söyle bizi uğraştırma!..»

Böyle soruşturup dururmu aeaemı genruıer. uuucn içinde. Demek benimkiler de kan içinde. Attılar dedemi yere. «Söyle, seni de, torununu da öldüreceğiz! Sonra çöp kamyonuna yükleyip Kızılirmağa atacağız!.. Söylemezsen kurtuluş yok!.. Söyle: Atillâ geldi mi? Ruhi geldi mi? Kâzım geldi mi? Söyle silâh getirdiler mi? Nereye koydular silâhları? Dağa ne zaman çıkacaklar, söyle!.. Siz azık mı götüreceksiniz? Söyle!..»

Dedemi dikip iki yanından tutuyorlardı. Birden düşürdüler. Yüzünün yarıldığını gördüm. Kulağından aşağı sızıyordu kanları. Üstlerine atılıp yüzlerini yırtmak istedim. Atılamadım. Yıkıldım yere. Gene bayılmışım. Bilmiyorum neredeyim? Bilmiyorum ne kadar öyle kaldım! Giyindirmişler deni, dedemi. Bir odaya tkmışlar. Bir bankın üstündeyim. Dedem yerde. Elini banka koymuş. Ağzımın suları akmış. Gözlerim oynamıyor. Korkuyorum ağzım çarpılmış. O anda Gülnaremi düşünüyorum. Gülnarem asla bilmesee bunları! Kendi kendimin gözünde çok küçük düşünüyorum. Köye yayım yapmasalar! Dümbür düdük etmeseler cüküme tel taktıklarını. Dümdür düdük etmeseler cop soktuklarını. Çok çok utanacağım Gülnaremden. Kekliğimi düşünemez oldum bu ara. Yanıyor içerim. Başım üşüyor. Buyuyorum. Güz ayazları çökmüş üstüme. Dalıyorum. Heralım bayıldım gene. Domuzlar yüzüyor ırmakta. Kuyulana kuyulana akıyor kırmızı su. Akıyor uğüne uğüne.

Adımın Yaşar olduğunu biliyorum bir ara. Bir ara soyadımı düşünüyorum, bulamıyorum. Bir ara Attilâ Beyi getiriyorum gözümün önüne. Onun cüküne taksalardı benimkine taktıklarını! Sunay'ın oğlu! Sunay mı yaptırıyor bunları? Düşte gibiyim. İlk kapandığımız odadaki yargıç olacağı düşünüyorum. Bedii tepesinden yukarı gidiyorum. «Yaşaaaar!.. Yaşaaaar!..» diye koşuyor anam. Buğdaylarımız yanıyor tarlada. Anam beni arıyor. Kardeşim Duduş'u görüyorum. Koşayım derken düşüyor. Koşarken Burgaç'ın ayağını taş alıyor. Düşüyor, fakat ağlamıyor. Babam Karami'nin cipine binmiş. Köye geliyor. Yeni bir geysi

242

Bir dolu uçak var telörgülerin içinde. Çekirge sürüsü kadar uçaklar. Kapısında duruyor babam. «Kimse içeri giremez! Tüfeğim dolu, vururum!..» diyor. Boynu uzamış, gerdanı sarkmış, kara gözleri de gök olmuş. Babam tomafil sürüyor. Dedemi yatırmışlar tabutun üstüne. Beli açık. Kadınlar geçiyor önünden. Cü-kü vaçıkta yatıyor. «Örtün üstünü, ayıp denen bir şey var!» diyor Paşacık'm karısı Musine. Sığırtmaç Hasan'ın karısı Feden bir cecim koşturuyor. Örtüyor dedemi. Şefika halam ağlıyor. Kadir eniştem salına girmek istiyor. Kalkıyor dedem tabutun üstünden. «Sen salıma girme looo hiyanet köpek!» diyor. «Ölmedim daha!.. Dağa çıkacağım daha! Yüz yaşıma gelsem gene çıkacağım!.. Ahtım var... Kurt bunalır köye... kul bunalır dağa...» diyor. «Bunaldım looo!..» diyor. Kalkıyor. İniyor tabuttan. «Böyle çınçıblak çıkacağım, bütün Amerikan avcılarının mına koyacağım!» diyor. «Bana bu hakareti yaptılar mı, yapmadılar mı?» diyor. «Erkeklik öldü mü?» diyor. «Hayıııır ölmedi, biz de ölmedik!..» diyorum dedeme. «Şimdi ölmüşten beteriz, ama diriliriz!..» diyorum, kalkmak isteyip kalkamıyorum. Açıyorum gözlerimi. Uzaklardan bir ezan sesi geliyor. Çayırılı'dan Baki Hoca okuyor. Çelik borulardan geliyor.

«Yaşar, nasılsın goçum?»

«Sen nasılsın dedeciğim?»

«At elin, göt elin, sür çatlasın! Ben boku yedim!» diyor.

«İyolur mu bu yaralar dedeciğim?» diyorum.

«Bir çikalım, yalaya yalaya iyederiz, korkma!» diyor.

«Dağa çıkacak mıyız dede?» diyorum.

Bedeninden akım geçmiş gibi titriyor:

«Sus her şeyi konuşma, duyuyorlar!» diyor.

«Tüfek bulacak mıyız dede?» diyorum.

«Sus diyorum sana, duymuyor musun?» diyor. «Şimdi gene götürecekler, gene tutacaklar ettiriğe, sus!..»

«Devgenç'in yerini biliyor musun dede?»

243

«Daha gitmem köye, giderim dağlara, inirim şehirlere!..»

«Hay Allah, ulan dedem çenenin yayları mı gevşedi?»

«Beni çok kötü ettiler dede!..»

«Susmayı unutmuş bu, nere gideyim?»

«Dede ağzım çarpılmış mı?»

«Biraz çarpılmış ama düzeliir!..»

«Dede gözüm çok mu kanlı?..»

«Kanlı ama düzeliir... korkma!»

Kapı açıldı birden. Bu sefer gelenler iki polis, dört sifil. Si-filler göbekli. Sifiller gözlüklü. Kolonya sürünmüşler. Bir de kadın var içlerinde. Şişko biraz. Nazmiye Hanıma benziyor. Ka-rayağız. Boyu onunki kadar yok. Gözlüğünü çıkardı biri. Biri de, «Kalksanız ya, ne oturuyorsunuz?!» diye bağırdı.

«Kolay olsa kalkacağım!» dedi dedem.

«Sen kalk sen!..» diye bağırdılar bana.

Çabaladım, kalkamadım. Yanıyor götüm.

Sifiller, arkalarını dönüp yürüdüler. Polisler kaldı geride. Biri dedemi, biri beni tutup diktiler. Girdiler kollarımıza. Ayaklarımız basmıyor betona. Ayaklarımız yalın. Nazmiye Hanım-gilin evde gördüğümüz kadına benzer bir kadın, çoraplarımızı, kara lâstiklerimizi getirdi. Çöktük yaş bir bankın üstüne. Eği-lemiyoruz ki giyelim. Polisler yardım ettiler, kadın giydirdi. Gene girdiler kollarımıza. Çoraplarla yürümek daha ölüm. Basamıyoruz yere. «Gene mi oraya götürüyorlar yoksa?» Çok korkuyorum. «Gene ne soracaklar? Öfkeylen konuştuklarımızı duydular damı götürüyorlar? Yeniden tel mi takacaklar cüküme? Yeniden akım mı verecekler her yanıma? Cop mu sokacaklar? Bayılacak mıyım yeniden?»

Çekip götürdüler bir genişçe odaya. Oturmuşlar koltuklara. Gözlerinde gözlük. Diktiler bizi ortaya. İki yanımızda polisler. Tutuyorlar kollarımızdan. Bıraksalar hemen yıkılacağız.

«Nereden tanıyorsunuz Süleymanı?»

..^uı^maıı mıu: nangı duıeyman7»

«Hangi Süleyman ne demek? Kaç tane var?»

«Çoook! Dolu Süleyman! Bizim o yanda hele!..»

«Başbakanı soruyoruz!..»

«Biz tanımıyoruz...»

«O sizi tanıyor...»

«Yanlışınız var, biz tanımıyoruz!..»

Birbirlerinin yüzlerine baktılar bir süre.

«Nazmiye Hanımı nereden tanıyorsunuz?»

«Evine vardık!» dedi dedem. «Çayını içtik. Yüz lira verdi. Almayacak olduk. Zorlan aldırıldı...»
«Bayramda mı gittiniz?» «Daha iki gün oluyor...» «Neden gittiniz?»

«Attilâ Beye söylesin, kekliği aldırısın Harpır'dan...» «Ne kekliği? Hep "keklik" geçiyor ifadelerinizde?» «Çocuğun kekliği! Harpır bizim köye geldi bir gün. Ama-rikan uçak mühendisidir. Av yaptılar Seyit'le. Seyit oğlumdur. Çok beğenmiş kekliği Amarikalı, yarsımış. İstediydi. Eeee, keklik çocuğun. Çok seviyor. Vermedik. Sonra bizim köylü Karami de-ye bir adam, keçe armağan etti bu Harpır'a. Seyit de bir işe girmek istiyor onların şirketine. Eteklüyor herifi durmadan. Geceleyin aşırıldı evden kekliği. Götürüp verdi Harpır olacağa. On beş gün sonra geldi köye bu. Kekliği de almış. Avlanmış, bis-sürü keklik vurmuş. Geri verse ya! Vermedi. Eee, çocuk da durmuyor. Açılıyor geceleri. On üç yaşında oğlanın elinden kekliği alınır mı? Ona geldik Ankara'ya. Vali, Kaymakam, bütün yollardan geçtik. Bir de dedik Nazmiye Hanıma gidelim...»
«Kim dedi gidin?»

«Kendi aklımız yok mu? Başbakanın avradı. Faydası olur düşündük. Ama olmadı. İmam evinden aş, ölü gözünden yaş. Kabahat onda değil, bizde!..» «Neden?»

244

245

«Çünkü gittik!.. sonra varıp işi işeKi önüne durduk. Harpır gelince isteyecektik. Bırakmadı polisler. Karakola getirdiler. Vur ha vur! Sanki bizi ana doğurmamış. Sanki bizim canlarımız demircide doğulmuş. Ceryanlara bilem tuttular. Sakat kaldık. Ama durun bakalım. Nasıl olsa çıkarız. Sizin de gününüz ikindinden aşağı iner. Guggumak kuşunun öteceği üç ay. Bize de geçer fırsatlar. Hak birdir, yüz yaşına gelsem gene çıkacağım...» «Nereye?»

«Dağa diyorum... Saklısı yok!.. Böyle düzen molur, ayıp değil mi? Çıkacağım...»

Birbirlerine bakıp sustular.

«Süleyman Beyin kendisini tanımıyorsunuz demek?» «Tanımıyoruz! Tanımak da istemiyoruz...»
«Sizi bırakacağız...» «Aferim! Daha bırakmayın ha!..»

«Salakane dolaşmayın sokaklarda! Üstünüze kuşku çekmeyin. Çıkınca doooğru köyünüze gidin. Bizim sizinle işimiz yok. Köyünüze gidin...»

« Gitmeyiz almayınca...» «Neyi?» «Kekliği!..»

«Canım bırakın şunu! Kökü mü kurudu? Bir daha tutsun çocuk! Bir daha elcikleştirsin!.. Keklik dediğin bir kuş!..» «Ama elcik?!..» «Elcik olsun!..» «Ama çocuk tutgun!?» «Tutgun olsun!..» «Kekliği alacağız geri! Emeğini Harpır çekmedi...»

246

25 HÜKÜMETTEN BUYRUK HER KÖYDEN BEŞER KUYRUK

Seyit'in anlattığı parça.

Babamgil gelmediiii, gelmiyor!.. Aliver çaliver, hafta geçti. Yedirebilsem kibirime, gidip arayacağım. Bekliyorum kendileri çıkıp gelsin, gelmiyorlar. Heralım rahatı buldular, çöktüler Te-cir'in bodruma; Gülcan'ın pişirdiği makarnaları yiyorlar, sabahta akşamda Harpır Beyin önüne geçip «Keklik! Keklik!» deye kafasını sinkaf ediyorlar... Belkim böyle böyle kismetime engel olacaklar. Belkim usanacak adam, «Alın ulan atınızı, sinkaf ederim tımarınızı! kekliğinizi! işinizi! dürzüler; çok oldunuz haaa!..» deyip çıkacak işin içinden...

Der mi böyle? «Belkim demez!» diye umutlanıyordum. Yumuşak bir adam benim bildiğim. Gördüğüm. Otursun kemane çalsın. Masal anlatsın. Çerçi olsun köylerde, naneyağı, incik boncuk satsın. Ağzına vur, lokmasını al. Görünüşü bu. Çok beğendi bizim kekliği. Ama lokmasını al, kekliğini alma! Sakın avına engel olma. Avına engel olurlarsa bize iyiliğini esirger. «Ulan oğlum sidiğin derman!» desek, gider ırmağa akıtır ondan sonra...

Bekliyorum, geçmiyor günler. Bekliyorum, gelmiyor bir haber. Acaba bitmedi mi soruşturmalar? İlçeden sormuşlar, sondan şundan. Emniyetçi Beyler kılık değiştirip köye de geldiler mi acap? Yoksam köydeki kerevzelerden mi sordular? «Bı-

247

rakın seyit'! beyit eskiden ben Amarikanın düşmanıdır, işçi Partisi'ne oy verdi. Kanı bozuktur!» mu dediler?

Ulan benim Amarikan düşmanlığımdan ne olur? İşçi Partili olmamdan ne olur? Ben neyim ulan? Ben istiyorum el kadar bir temiz raporu; ondan kerî, çok değil, bin liralık bir iş! İşimi verin eşşek gibi çalışayım. Cımcık para görsün elim. Ondan kerî Amerika da sizin olsun, Urus da, İşçi Partisi de! Neyime benim elin eni uzununu, altmış koyunu, yetmiş davarı?

Bekçi geldi eve. Akşam kahveye gittim. Muhtar, hükümet-ten gelen buyruğu söyledi. Dağılan domuzlar ara köylerde bir adamı vurmuşlar. Heralım Yenice'de. Yarmışlar kasiğini.

Akbelen köyünde de toplanmışlar, yol yapıyorlarmış. Gray-der istemişler istemişler, gelmemiş. «Looo babam biz ölmüş müyüz? Geçip başına kendimiz yapalım!» demişler. Kazıyorlarmış. Bekçisi muhtarı başlarına durmuş. Geyikçami'nin oradan bağırması biri:

«Looo, hele kaçasınız, domuz geliyooor!..»

Lekkidi lekkidi görünmüş. Küreğini kazmasını alan tüymüş. Domuz, bu bayıra, onlar öteki bayıra. Domuz koşmada, onlar uçuyor. Muhtarı, üyesi, o saat yok olmuşlar. Ben tanırım, Avanağın Bekir derler; «Mına korum domuzunun! Ne korkuyorsunuz bu kadar?» demiş,

kazmasını alıp dikelmış oraya. Gözlemiş bunu, hım hım hıım ederek geliyor ilerden. Kaldırmış kazmayı hışımla. Güya vuracak. Domuzun da azıları yukarı yukarı. Tüyleri kirpininkileri andırıyor. Dalmış bunun kuca-' gına. Bekir de vurmuş tabî. Ama bir vurmaylan olur mu? Kazma girmiş sağrısına. Domuz da yatırmış bizim efeyi. Bas ha bas, bas ha bas! Hem basıyor, hem sürüyormuş ileri. Köylü de bakıyormuş yamadan, Avanağın Bekir'in kendi köylüleri... İki candarma çıkmış oradan. Mavzerlerini aşınmışlar. Çığlıkları duyanda koşmuşlar yukarı. Aşağıda domuz Bekir'i sürüyor. İki dönüm kadar araları. Öldürmeden bırakmayacak. Hısımlı akrabası yalvarıyor candarmalara: «Keskin nişancı değil misiniz, iki kurşun sıkın! Domuza değsin, ama Bekir'e değmesin!..»

soruyor candarmanın biri: «Bacin güzel mi?» «Ulan oğlum, maharetlik tetmeyin, ölüyor adam!» «Sen kaçmışın, dokunmuş mi? Kör mi, o da kaçaydı!» «Kaçaniiiiin... anassii ağlamamiiiş!..» «Eee looo, kaçmamış! Yiğidi koymak var mı ölüm elinde?» Demişler: «Biz keskin nişancı felân değiliz! Biz vururuz, neyi? Durani. Biz vururuz, neyi? Gün gözüyle önümüzden geleni. Domuz Bekir'in üstünde, Bekir domuzun altında, buna kurşun sıkamayız!..»

«Verin mavzeri, biz sıkalım, bizde nişancı bulunur az çok?» «Hayır vermeyiz, emirlere aykırıdır...» Hamidin Celâl derler, onu da tanırım. Var bir eski mavzeri. Çok eski. Koşuyor köye, kapıp geliyor çabucak. Domuz hâlâ sürmede, Bekir hâlâ debelenmede. Dizinin üstüne çöküyor Celâl. Kanırıyor tetiği. Nişan alıyor. Olmuyor, domuzla Bekir çok yakın. İki üst üste gibi. İniyor biraz dereye. Açı tutmuyor. Gene çöküyor. Nişan alıyor. Ama Bekir iyice altta, domuz hemen üstünde. Boynuna sıkırsa olmaz, beline sıkırsa hiç olmaz! Bir kurşunluk, bilemedin iki kurşunluk hakkı var. Vuramadın mı, Bekir gittiği gibi, kendin de gidersin. İlle kafasından vurmali. Alnının orta şakından. Başka hiçbir çaresi yok. Bekir'den hayır kalmamış, Bekir'i vursan da zarar etmez, ama candarmalar bakıyor. Göre göre ölüye bile kurşun sıkılmaz bunların önünde. Tam biçimini buluyor Akbelenli Hamidin Celâl olacak. Çakıyor çakmağı. Götünün üstüne gidiyor domuz!

Köylü, «Hooo maşşallaaaah!..» deyip göğe çıkıyor. Hamidin Celâl da kaldırıyor mavzerini. Dereye inen kalabalık Bekir'i felân da boş verip CelâPı öpüyorlar şappadak şuppadak! Sonra da Bekir'i kaldırmağa uğraşıyorlar. Kalkacak hali yok. Ya ölü, ya bayık. Karnı ayrılmış, barsakları dışarda. «Bir çare, bir çare?..» derken, candarmalar da Celâl'in başına çöküyorlar mı: «Ver ulan mavzerini!..»

Celâl diyor: «Aman etmeyin! Söndürmeyin ocağımı! Benim değil, elin... Siz çeker alırsanız herif bana ödetir...»

248

249

«Ver ver! Sahibi bize gelsin!»

«Etmeyin, daşşagınızı yiyeni!..»

«Bırak daşşagımızı, ver elindeki!..»

«Yahu benim değil! Ben arkadaşı kurtarmak istedim!..»

Köylü, Bekir'i bırakıp candarmalarla Celâl'in başına birikiyor bu sefer. Sokuluyorlar kırım kırım. Gözdür kaştır, işaret-leşip eyice yanaşıyorlar. Bir yandan da, «Ver be oğlum, hükü-metin candarması karşındaki!..» felân deyerekten kavıyorlar candarmaların kollarını. Kavradıkları gibi, alıyorlar mavzerlerini: «Haydin yürüyün bakalım aşağıya! Yürüyün de görelim nasıldır enselerinizin tıraşı?» Celâl'a da diyorlar, «Kaç!..»

Celâl kaçıyor, aşıyor Ayıboğan'ı.

Bu sefer candarmalar başlıyorlar yalvarmağa:

«Verin mavzerleri, bir çizik çekelim!..»

«Yooook!..» diyor köylü. «Sizin de aslınız bizden. Sözüünüzde duracağınızı nerden bilelim?»

«Yemin şart olsun! Teskeremiz yansın, babamız ölsün!..»

«Yooook!.. Mavzerleri alınca geçersiniz ardımıza, sürersiniz yola bizi, dooooğru kasabadaki karakol! Çekersiniz bodrum kata: "Yer misin, yemez misin?" Kamyon kamyon sopa!..»

«Fiske bilem vurmayız!..»

«Çavuşa söylersiniz, o vurdurur!..»

«Söylemeyiz, yeminler olsun!..»

«Falaka, işkence, coop!..»

«Yok! Bizde onlar yok!..»

«Elektrik!..»

«Kattiyen!..»

«Candarma sözüne nasıl inanalım kardaşım?»

«İslâmın şartıdır inanmak!..»

«Nerde şimdi İslâmlık? Kim yitirmiş?»

«Ya ne yapacağız emmiler? Siz söyleyin, düşünük?»

«Şimdi siz çıkarın cebinizden tükenmezleri, kâğıtları!..»

Çıkarmış candarmalar.

«Şöyle yazın başlığını: "Senettir!"»

«Ayyakta yazılmıyor...»

«Çökün de yazın!..»

«Altına koyacak bir şey yok!..»

«Birer kürek alın, küreklerde yazın!..»

«Alın alın alın, durmayın, çabuk!..»

Almış candarmalar birer kürek.

«Yazdınız mı? "Senettir!.. Lira kuruş." Altlarına birer çizgi. Lira hanesine 300, kuruş hanesine iki sıfır. Yazıyla, "Yalnız üç yüz Türk lirasıdır!" Satırbaşı: "Yukarıda yazılı üç yüz Türk lirası parayı, Akbelen köyü halkından Hamit oğlu Celâl Özcan'dan... -Biriniz de Haydar oğlu Satılmış Kaya'dan deye yazın!- ödünç olarak ve on birinci aym beşinde ödemek kayıt ve koşuluyla bir tamam aldım. İşbu senet tanıklar önünde düzenlenip imza kılınmıştır!" Adlarınızı yazın. Yirmi gün öncenin tarihini atın. Yazın: "Tanık Musa Çınar! Tanık Rahmi Diri! Tanık Mustafa Aslan!" Üç satır aralık bırakın. "Yukarda-ki imzaların adları yazılı kişilerin olduğunu onaylarız! Akbelen köyü muhtarı! Üye, Üye, Üye..." Yeter üç üye. Yazdınız mı?»

«Yazdık!..»

«Okuyun bakalım!»

Okumuşlar.

«Atın imzalarınızı!..»

Atmışlar.

«Tanıklar, gelin siz de imzalayın!»

Çıkarmışlar köy mühürlerini, bir de onlarla mühürlemiş-ler, tamam mı?

«Şimdi fişekler bizde kalacak. Verin sizdekileri!»

Almışlar üstlerinden. Mavzerleri de boşaltmışlar.

«Siz önden, bekçi arkadan. Aranızda onar adım ara olacak. Kasabaya varacaksınız. Siz sağ, bekçi selâmet. Fişeklerinizi yarın ben getireceğim...»

«Yarına kadar komutan fişekleri sorar?»

«Sorar tabî, onun da çaresini siz bulun!..»

Candarmaları böylece yolladıktan sonra yerde yatan Bekir'in çaresini düşünmeğe başlamışlar yeniden. Bir sal yapmışlar hemen. Kıpırdatmadan sala koymuşlar. Yürü bakalım Sulak-ça'ya. Çalışmayan bir cip var Sağlık Merkezi'nde. Alihsangü'-den ödünç benzin almışlar. İyi kötü çalıştırmışlar. Sür bakalım Ankara'ya!-- Ankara'da Numune Hastanesi'ne... Ameliyat. Se-rom. Kan. Dikiş. Pansuman... «Kırk günden fazla bakım altında tuttuktan sonra ancak kurtarabiliriz biz bu Avanaçoğlu Bekir'i!..» demiş dokturlar.

Köylerden böyle birer ikişer şikâat varınca Kaymakam durumu yukarıya bildirmiş. Yukarısı da demiş:

«Uygun çareleri mahallen alın!»

Düşünüp taşınmışlar. Eskiden kalma bir yöntemin üstüne biraz su serpip salma yapmışlar:

«Hükümetten buyruk, her köyden beşer kuyruk!»

Onar mermi dağıtmışlar. Bekçi tüfekleriyle vurulacakmış domuzlar! Kalmış mıdır yivi şeddi onların da? Çaksan çakmağı düşer mi? Buyurmak çok kolay oradan. Ama bir de o buyruğu yerine getirecek olanlara sor!..

Muhtar başladı yüzümüze bakmağa. Sonra da dedi ki, «Değirmenciye salma salmışlar, o da biliyorsunuz müşterilere salmış. Şimdi söyleyin bakalım kim vuracak bu domuzları? Vurmak gerek değil, kuyruklarını kesip gelseniz de olur. Gönüllü var mı? Var mı, var mı?» Yok! Çıkmadı bir tek gönüllü. Öyleyse ben kendime göre bir dağıtım yapıyorum. Baştan Seyit Bükülmez, bir kuyruk! Kadir Şanlı, bir kuyruk! Hakkı Özde-mir, bir kuyruk...»

Baktım bizim sülâleden başladı, bizden gidiyor: «Bu köyde bizden başka domuz vuracak yok mu? Esas avcılar var, onları yazsan ya!..» dedim.

Başka sesler yükseldi, bir harran gürran oldu.

Karami dürzüsü çıktı oradan:

«İlçemizin 27 köyü var. Beşer domuzdan 135 domuz ister.

252

Bu kadar domuz kaldı mı, kalmadı mı bilmem. Erkenden dav-rantımızı yapıp başımızı kurtarsak iy olur. Ben Amerikan arkadaşlara gidip deyim: "Sizi domuz avına çağırıyorum!" Bizim buralarda bulunmaz artık. "Davetim var!" Keskin dağlarına alıp götürüyüm. Palamutluklarda bulunur. Gelip vursunlar. Deyim bunlara: "Kuyruklar bizim, gövdeler sizin!" Daha kolay olmaz mı böyle?»

«Vursa vursa kaç domuz vurur Amerikanlar?» «On bile vururlar. Bize gerek beş kuyruk!..» Bir düşündü Muhtar Bağa Hamza, dediği doğru: «Tamam! Dökülcek başını kurtarsın, gerisi bok yesin!..» Çok hoşuma gitti bu. Angaryadan kurtulmuş olduk. Ama asıl hoşuma giden, Akbelen'deki arkadaşların yaptığı, yumurtacılar. Keşke köylü kısmı her yerde böyle açıkgöz olabilse, birbirine sargın olabilse. Bu bir basamaktır, birinci ikinci neyse, ilerki basamaklara da akılları erebilse...

Fakat heeey akılsız Seyit, bütün köylü kısmından önce, hele sen kendini bir yokla, senin aklın daha hangi basamakta bakalım?

Kendi aklımı beğenmiyorum. Millet üstüme gülüyor. Çocuğun keklüğünü verdik Amarikalıya. Fiş doldurduk iş deye. Soruşturma yapılıyor, bitti mi, bitmedi mi, haberim yok. Bana bu adam iş bulur mu, bulmaz mı, güvenim sarsık. Babamla oğlum keklüğü geri almak için Ankara'ya gittiler: öldüler mi, kaldılar mı, bilmiyorum. Gece biraz ilerleyince yatıyorum yatağa, «Otopos mu çarptı, dolmuş mu vurdu, çukura mı düştüler, temelli işin içine mi sıçtılar?» Tasalanmaktan uyku uyuyamıyorum. Yok tasamı dağıtacak bir haber postadan, gelenden gidenden, Harpır kavatının kendinden!..

253

26 KALDIK HAN KÖŞELERİNDE SOKAKLARDA

Yaşar'm anlattığı parça.

Ahmet Efendi bizi gördü, o saat bildi karakoldan, hem de büyük karakoldan geçtiğimizi. Dedi: «Çıkin hanımdan! Takanaklı adamları hanımda yatıramam! Bu benim piresip kararım. Ortalık ne kadar karışık, gözünüzün önünde! Kimsenin kimseye güveni yok. Babası oğlunu haber veriyor. Kocası karısına güvenmiyor. Ben size nasıl güveneyim? Polis sizi bir kere fişledi ya, daha bırakmaz peşinizi. İzinizi süre süre burada kaldığınızı bulur. "Nasıl geldiniz buraya?" Ahmet'in eskiden fişli olduğunu bilirler. "Ha demek bunlar biribirini buluyor? Demek yeni bir hücre kuruyorlar!.." Anlat artık yeni bir hücre kurmadığını! Bir sosyal sınıfın diğer bir sosyal sınıf üzerinde tahakkümünü tesis gayesiyle illegal bir cemiyet kurmadığını anlatın-caya kadar çürü karakollarda, hücrelerde, tecritlerde... Türk Türklüğünü bildirene kadar kürk elden gider Elvan Çavuuuş!.. Sabıkalı da olduğumdan, bu sefer üçbuçuk yılla kurtulacağım kuşkulu! Cezaları da artırdılar. Ben bu riske giremem, kusura bakmayın! Onun için hemen çabuk tahliye!.. Darılmayın, gücenmeyin! Önce caaan, sonra canan! Ben müşterilerimi severim, amma kendimin de düşmanı değilim. Haydin güle güle! Uğurlar olsun! Hayırlı kademli olsun! Güle güle!..»

Sepetledi adam bizi. Çıktık yıkıla yıkıla. Başka bir hana

254

«rayla Palas Oteli» yazıyor kapısında. Bunun sahibinin adı Mehmet Efendi. Sordu başımıza gelenleri. Anlattı dedem başından. Bu sefer de çok uzun sürdü öykümüz. Mehmet Efendi dedi:

«Neyse! Kes Elvan Çavuş! Kalanını yarın anlat! Size 13 numarayı veriyorum. Yatın dinlenin. Bigaç gün kıpırdamayın. Bir leğen vereyim, çıkın odanıza. Tuz aldırırım bir kilo. Ayaklarınızı tuzlu suya koyun ıslatın. Tuzlu suyu atmayın. Akşam sabah kullanın. Ertesi gün gene idare edin. Tuzun paraylan olması gibi, suyun da paraylan olduğunu unutmayın Başkentte. Ekrem Barlas göya düşürecekli fiyatını, artırdı...»

Bu da paralan her gün alıyor. Sabah oldu mu şirp kesiyor hesabı. Sonra yeni hesap açıyor. Velâkin bizim paralar da suyunu çekti iyice. Ne yapacağımızı bilemiyor dedem. Bir kez de ant içmiş bulundu: «Almayınca git...mem!»

Ayaklarımız iyolsa! Belimiz tutsa! Yürüye bilsek! Ayağa kalkınca durabilsek yıkılmadan! Belkim para bulmanın da kolayını buluruz. Ama duramıyoruz ki! Yürüyemiyoruz ki!

«Adımızın önüne ilçemizi, köyümüzü yazdın değil mi Mehmet Efendi?»

«Yazdım...»

«1316'h olduğumu da yazdın?» «Yazdım...»

«Öyleyse para deye bizi sıkıştırma olmaz mı kardaşım?»

«Neye?»

«Yok para... tükendi?» «Temelli mi tükendi?» «İki gün daha var, yok!..» «İki gün daha alırım...» «Sonra?»

«Başınızın çaresine bakarsınız kardaşım!» «Sen yol verme bize! Tohumunu ödemez tarla değiliz. Köyü satar gene öderiz borcumuzu. Bundan yana kuşkun olmasın. Biz yatalım surda beş on gün. Biraz iyolalım. Sonra da

255

keklığı geri alalım. Aiamazsaıc ogian verem önce ben, öhho öhho, gebereceğim...» «Hele bir yatın ik'üç gün!..»

Yattık biz altı gün. Belimizi götümüzü tuta tuta. Ayaklarımızı tuzlu sulara soka soka. Yattık doğru dürüst yemeden. Yattık kana kana bir su bilem içmeden. Yattık; Mehmet Efendi bizi hoşgörmeğe başladı. Dedem anlattı, o dinledi. O anlattı, dedemle ikimiz dinledik.

Meğer onun derdi bizimkinden baskınmış. Kızı varmış istanbul Tıp'ta okuyan. Karışmış Devgenç'le-rin arasına. İkide bir getirip götürüyorlarmış karakollara. Bur-da da, evinden otelinden, aydan aya soruşturma yapıyorlarmış. Bir yıl kalmış bitirmesine. «Korkuyorum arzum kursağım da kalacak! Korkuyorum göremeyeceğim kızımı ak gömlek giymiş bir doktor olarak!..» diyor. Düşünüyor.

Dedem o sözü buna da söyledi: «Korkma bakalım Mehmet Efendi! Guggumak kuşunun öteceği üç ay! Üç ay sonra bakarsın bir türlü daha olur. Ayın on beşi karanlıksa, on beşi aydınlık...»

Yedinci gün çıktık biz. Biribirimize tutuna tutuna yürüdük. Yeşilseki'nin başına vardık öğleye doğru. Biraz durduk orda. Yürüdük aşağı doğru, ikindin oldu. Apartmanın bahçe duvarına oturduk. Bekledik, tomafiller gelmeğe başladı. Tecir Ali de kapının iç yanından bizi gözlüyor. Gelmiyor yanımıza. Bakmıyor yüzümüze. İşimden atarlar deye bizi asla desteklemiyor. Susuyor hep. Belkim biraz daha bakacak edecek, temelli Har-pır'dan yana ürmeğe başlayacak.

Bir cip durdu dibimizde. Birden duruverdi. Yüreğim harp etti: «Gene geldi polisler, eyvaah!.. Heralım apartumandaki dürzülerden başka biri telefon etti bu sefer!.. Gene bize ezalar cefalar göründü eyvaah!..» dedim.

Şoför dolanıp kapısını açtı cipin. Küp gibi bir subay çıktı

i içinden. Omzunda yıldızlan ayı var. Şapkası sırmalı. Gözel göz-

Jü bir adam. Durdu önümüzde. Bir bana baktı, bir dedeme:

«Ne bekliyorsunuz burda?»

| Asker şoför hazırol'da idi. Dedem de doğruldu usulca. As-

i kerlik yöntemlerini unutmamıştı. Ama zor duruyordu ayakta.

Duvara dayandı bir eliyle. Bir eliyle bana tutundu: «Yorucu musun, sorucu musun komutanım?»
Öfkelendi subay: «Soruyorum ne bekliyorsunuz?» «Kekliğimiz var bu apartumandaki Harpır'da.
Bilir misin, Amarikalı? Tuslog'da uçak mühendisi. Onu bekliyoruz. Kekliği isteyip geri alacağız...»

Öyle olgun, öyle sırasını, saygısını bilir çıkıyordu ki dedemin sesi, indi şişi komutanın. «İyiye bir,
kötüye iki selâm...» derdi köyde. O yaşında hazırol durmak istiyordu. «Neden böyle ayakta
duramıyorsun?» «Burdan bir düzü içeriye bomba koyacağız sanmış da muh-birlemiş bizi! O
yüzden çektiler karakola, bu işlemleri yaptılar. Çok sopa yedik çook!.. Şimdi kekliğimizi
istiyoruz; alıp gideceğiz...»

«Ayıp değil mi bir kuş için bunca insanı rahatsız etmek?» Dört yanına bakındı dedem. Subay
çıkışamıyordu «Babam yaşında adamsın! Çekilip gitsen iyi edersin!» «Harpır'ı görüp gideceğiz
zaten. Yavaş yavaş güz geliyor. Geceler ayazladı. Burda sabahlamak olursuz. Gider de, yarın
gene geliriz olmazsa. Duruz biraz kimseye zarar vermeden...» «Bakın, apartmana falan girmek
yok! Ben burada oturuyorum. Sizi içerde görürsem, yada girdiğinizi duyarsam karışmam!..»

«Sağol! Allah rütbeni artırsın!..» «Sen de sağol!.. Haydi...» ' Cipun asker şoförü selâmladı
subayı, gidiyordu. Harpır'm tomafili görüverdim. Yanaştı geldi birden. Durdu yakınımızda. O
sırada başka bir tomafıl geldi, o da durdu.

Uç delikanlı çıktı içinden. Çantalar, fileler ellerinde. Arkadan da bavullarını, sepetlerini indirdiler.
Tecir koşup geldi içerden. Subay durup baktı bunlara. Sonra yürüdü yukarı. Tecir baktı, Harpır'ın
da kucağında paketler. Bir de kesekâğıdı, büyücek. Sokuldu ona... Delikanlılar, Tecir'in
kendilerine koştüğünü sandılar, Harpır'a koştüğünü görünce bozuldular. İçlerinden biri çıkarıp
para verdi getiren taksinin şoförüne. Öteberilerini bizim yakınımıza, bahçe duvarının dibine
çektiler.

Bu arada dedem Harpır'a sokuldu. Harpır baktı dedeme.

Gözlüklerini çıkardı, sildi camlarını, takıp bir daha baktı: «Oooo! Sen var geldin Eali köyünden?»
«Ben var geldim, çok oluyor sarı kavat!..» Tecir Ali, Harpır'ın paketleri almış, gitmek mi,
beklemek

mi, karar veremiyor. Kesekâğıdı da Harpır'ın elinde.

«Kekliği vereceksin Harpır!» dedi dedem. «Yetti üstüne

yattığın! Sen var vermek Yaşar'ın keklik!.. Anladın mı?» Harpır başını döndürüp bu sefer bana baktı: «Oooo!.. Ben var çok seviyor keklik! Yok vermek!..» «Vereceksin! Almadan gitmeyeceğiz, karar verdik!..» «No!.. Ben var yok vermek! No!.. Yok vermek!..» «Emeğini sen çekmedin Harpır, vereceksin!..» «No! Ben var çok para vermek, fakat yok keklik! Ben var

çok güzel av yapmak bu keklik!..»

Delikanlılar çevremizi aldılar. İzliyorlardı konuşmaları. Besbelli oluyordu Harpır'ı sevmedikleri, dedeme de sevgiyle sokuldukları. Tecir ise, kapının dibinde durmuş, tartışmanın kesilmesini bekliyordu. O sırada Gülcan halamı görüverdim. Yarı yanı camlı demir kapıdan çıktı, geliyordu. Geldi geldi, Tecir'in yanına durdu. Bir bakmada tanıdı beni. Biraz uzaktan hısım olduğumuzu dedem de, anam da söylerdi. Görmüyordum nicedir. Gülerek baktı benden yana. «Hoşgeldin Yaşar!..» dedi usulca. Dedemin ardına düşüyordu. Belki sokulup ona da hoş-geliş edecekti. Tecir dokundu ayağıyla, durdurdu. Gördüm.

«Sen var geldin bizim köye yapmak av, bum bum bum! Almak bizim keklik! Getirmek buraya! Çok ayıp!..»

«No!.. No!..» Zor durumda kaldı Harpır. Delikanlılar bakıyor. «Seyit var, getirdi keklik! Armığan! Ben var vermek istedim çok para. Seyit var, almadı! Keklik armığan...»

«Seyit getirdi, sen aldın! yok fark! Keklik var bu çocuğun! Yok Seyit'in!.. Kekliği vereceksin Harpır! Biz var götüreceğiz!..» Ayaklarında şıdırdık terlikler, Harpır'ın karısı çıktı kapıdan, yürüdü geldi. Sarı fasulye gibi, sinirli, uzundu. «Hellö Betti!» Karşidan selâmladı karısını. Karısı da ona bir şey söyledi, anlamadım. Zorla gülmeğe çalışıyordu Betti Hanım. Belliydi sinirli olduğu.

«On üç yaşında çocuğun kekliği alınmaz Harpır!.. Dedem konuştuğça delikanlılar sokuluyorlardı. «Aya felân da varıp geldiniz, ama insanlığınız sıfır! Ver çocuğun kekliğini! Yetsin kullandığın!..» Delikanlılar konuştular birbirleriyle: «Bizim Amerikalı, bu amcanın köyüne gitmiş. Bu çocuğun kekliğini almış. Geri istiyorlar. Bu salak da vermiyor...»

«Sana çok anlattık Harpır Bey, bu keklik elcik. Çocuk da tutgun. Bir türlü unutamıyor. Verem olması işten değil. Sade verem olmakla kalsa gene iyi; aklım çıvdırarak! Sen var vermek bu keklik!..»

«Ben var çok söyledim: Yok vermek! Var para, yok keklik!..»

«Keklik satılık değil Harpır! Param koy cebine, kekliği

ver!..»

Gözlüklü, kır saçlı bir Bey yürüdü geldi. Birikmiş kalabalığın kıyısında durdu. Sordu yanındakilere:

«Ne oluyor, hırsızlık mı var?»

Delikanlılardan biri karşılık verdi:

«Bizim Amerikalı bu dedenin köyüne gitmiş. Çocuğun keklüğünü almış zorla. Gelmişler, şimdi geri istiyorlar. Amerikalı da vermiyor!..»

258

259

«Ben var bu keklik, Seyit'ten aldım armığan!..»

Sonra yürüdü çevresini yararak. Betti'yle Tecir de onu kol-ladılar. Gülcan halam, bir gitmek, bir durmak arası bakındı.

«Kekliği almadan gitmek yok Harpır! Gece yarıya kadar duracağız. İstersen karakola telefon et. Poliste adalet varışa bizi değil, seni yatırır copun altına. Gaspettin keklüğimizi. Gece ya-rıya kadar hurdayız. Gece yandan sonra gitsek, yarın gene bur-dayız... Poliste adalet, hem de yürek varışa...»

Harpir dinlemedi, birikenler dinlediler.

Kır saçlı, gözlüklü Bey:

«Türk-Amerikan anlaşmalarına göre, burda suç işleyen bir Amerikalıya Türk polisi karışamaz! Türk mahkemeleri de karışamaz...» dedi.

Delikanlıların biri safça sordu:

«Sizin Yargıtay da karışamaz mı Nazmi Beyamca?»

«Yargıtay yüksek mahkeme, zaten karışamaz!..»

«Kekliğini geri almak için ne yapacak bu dede?»

«Burada ayaküstü bir şey söylemek mümkün değil! Konuyu derinliğine incelemek gerek. Uluslararası Mahkeme yetkili mi? yoksa Amerikan mahkemelerine mi başvurmalı? Yoksa Amerikan Elçiliği mi çözümler? Ayaküstü konuşmak zor...»

Harpir, karısı, Tecir, kapıdan girdiler. Merdivenlerden çıktılar. Gülcan halam bakmıyordu hâlâ. Dedem görüyor, görmezden geliyordu onu.

«Taşlarda keler var, ellerde neler var! Koskoca uçak mühendisinin şu yaptığı doğru mu? Varsılız deye, güçlüyüz deye insan bir çocuğun keklüğünü kapıp almaz. Ayıptır...»

«Neyse!..» dedi kır saçlı, gözlüklü Nazmi Bey. «Burada yüksek sesle konuşup ortalığı velveleye verme baba! Kalabalığı toplama başına. Bunun yararı yok. Senin yapacağın en doğru iş, konuyu bu işlerde tecrübeli bir avukata havale etmek! Avukat düşünür, inceler, gereken yerlerle ilişki kurar. Burada konuşmanın gerçekten hiç yararı yok...»

Kır saçlı, gözlüklü Nazmi Beye de saygı gösterdi dedem: «Ateş yakar, ama düştüğü yeri daha çok yakar efendim!» dedi. «Dertli bağıır; on beş gündür benim çektiklerimi sen çeksen daha çok bağıırırın! Bunun için tâ nerelerden çıkıp geldim. Karakollarda kamyonlarla sopa yedim. Benim yediğimi sen yesen dünyayı ayağa kaldırırdın. Versin kecliğimizi!..»

«Biz vermesin demiyoruz. Her işin bir hukuksal yolu var. O yoldan yürümek iyidir diyoruz. Kaba kuvvetle sonuç alınmaz diyoruz...»

Delikanlılar dedemi savundular yavaştan: «Kaba kuvvet falan kullandığı yok, sadece alacağını istiyor, ver diyor, o kadar. Almayınca gitmem diyor. Gitsem de gene geleceğim diyor...»

«Kamu huzurunu bozmağa da hakkı yok!..» «Affedersiniz Nazmi Beyamca, sokakta durmak, alacak istemek ne zaman sakınca oldu?»

«İşin sonradan varacağı yeri de görmek gerekir. Siz gençler konuya tarafsız bakmıyorsunuz. Amerikalı mı, tamam! Ona cephe alıp beri yanı tutuyorsunuz. Bu yol doğru değil...»

«Aşkolsun Nazmi Beyamca, şimdi bu Amerikalı haklı mı?»

«Bilmem, incelemedim...»

«Bu dede haksız mı?»

«Onu da incelemedim...»

«Öyleyse nasıl dede haksızmış gibi Harpır'ın yanını tutuyorsunuz?»

«Ben kimseyi tutmuyorum, yolu söylüyorum...»

Başka bir şey demedi, yürüyüp çıktı merdivenlerden.

Birikenlerden dördü beşi de yürüyüp gittiler. Biri ikisi aynı apartmana girdi. Ortanın altında boyu, hafif gülen yüzüyle, başka bir Bey yanaştı. Şişman. Bir eli yeleşinin cebinde:

«Bir keklik için kopardığınız kıyameti anlamak zor!» dedi. «Köylerde keklik çoktur. Çocukluğum köyde geçti. Dost bir ülkenin mühendisi, şurada konuk sayılır. Ona, "Aldığın kecliği

•f|

geri ver!" demek ayıptır. Bırakın bunu!..» dedi, o da merdivenlere yürüdü.

«Taşlarda keler...» dedi dedem. Delikanlılardan biri dört yanına bakıp konuştu: «Bakma ona, prof'tur o, dede!..» Dedem sordu: «Ne iş yapar ki?»

«Kitap yazması lâzım, yazmaz. Ona buna akıl verir...» Tecir çıkıp geldi Gülcan halamın yanına. Ardında oğlu Gürsel de vardı. Delikanlılar bavullarını aldılar. Tecir sokuldu. Aldı eşyalardan birazını. Yürüdüler. Dedemin yanı boşalınca Gülcan halam sokuldu:

«Hoşgelmişin Elvan Emmi! Nasılsın?» dedi. Baktı Tecir yok yanında, sokulup bir de el öptü. Çekildi bir adım kadar. İki bavul, iki file, bir de çanta kalmıştı delikanlılardan. Gürsel bakıyordu. Belki filelerden birini, belki çantayı alıp çıkacaktı. Anası dürttü; boynunu bir sağa, bir sola büküp direndi; sonunda direncini tüketip sokuldu dedeme; hoşgelmiş etti, el öptü. Benimkini de toka etti. Çekildi geri. Baya iyiydi üstü başı. Ama benzini gözüm tutmadı; orta.

Delikanlılardan ikisi inip geldi gene. Aldılar eşyalarını. Bir file kaldı. Gülcan halam, «Bunu da sen götürüver Gürsel!» dedi. Çocuk aldı fileyi.

Tecir çıkıp geldi. «Ben bakkala gidiyorum!» dedi Gülcan halama. Eğildi kulağına, fıs fıs etti. O da Tecir'e fıs fıs etti. Diklendi kaşıyla gözüyle. Bizim için konuşuyorlardı. Zor olacaktı halamın durumu. Korkumdan dedemin yüzüne bakmağa başladım. Tecir karısını bırakıp bakkala yürüdü. Gülcan halam yanıma geldi o gidince: «Nasıl İsmahan abamgil Yaşar, babangil felân nişliyorlar? İyiler mi?» «İyiler...» dedim kısaca. «İyiler iyi, Gülcan!..» dedi dedem de. «Seyit ağam öteyğün gelip gitmiş, uğramadı. Betti kandan duyduk!»

«Seyit gelir gider, biz de ellerden duyarız...» «Kekliğin dâvasını gene gütseniz de, içeri buyursanız. İyice akşam bastırdı...»

«Sağol! Biz bekleyeceğiz, sonra hana gideceğiz Gülcan hatun...»

«Beraber akşamlayalım, gene gidersiniz...» «Sağol! Senin insanlığından hoşnuduz...» «Eller insanı kınamaz mı, sizi koyup içeri nasıl girelim?» «Gir! Hiç sıkılma! Kınayanlar kına yakınsın! Onlar kendi başlarına gelmediği için kınarlar...»

Gülcan halamın gözü dükkânın yolundaydı. Biraz daha sokuldu dedemin yanına. Benim de elimden tuttu. Dedem sordu: «Sen nasılsın Gülcan, iyi misin?»

«Dirliğim it dirliği, keyfim beyde yok!..» «Hiç olmazsa Gürsel'in keklüğünü almadılar; şükret!» «İnatçıdır bu Harpir, görünüşüne bakmayın!..» «Hak birdir, biz de inatçıyızdır az çok...» «Umudum yok vereceğine! Seyit ağam getirip verdi!..» «Seyit ağam verdi ama onun bir yetkisi yoktur. Keklik Ya-şar'm. Yaşar da verimker olmadı hiç!..»

«Allah yardımcınız olsun! Ben almanızı isterim...» Tecir göründü bakkaldan. Bir kesekâğıdı yumurta almıştı. Cano yağı, tuz, şeker, çay almıştı. O giderken Gülcan halam ayrıldı. Birlikte yürüdüler içeri. «Hoşçakalm, eyvallah!» demek yok bize. Sanki biribirimizi tanımiyorduk. Aynı köyden değildik. Çekilip gittiler.

Kaldık dedemle bahçe duvarının dibinde. Biribirimize destek olup oturduk duvara. Yeşilseki'nin akşamı bizim köyün akşamına benzemiyordu. Yoktu bir tane kırlangıç, uçsun bir en-gimden, bir yüksekten. Yoktu bir gecekuşu, yarası. Öyle yapayalnız bir akşamdı, gelip çökmüştü. Hâlâ gelip geçenler vardı sokaktan. Tomafiller geçiyordu. Bazıları apartumanm önüne yanaşiyor, içinden çıkanlar yukarıya yürüyorlardı. Kimisi kadınlı erkekli, kimisi çocuklu, kimisi tek başına, bükmüş belini yavaşı-

tan giriyordu. Bu apartuman, ön yüzü göz göz oyulmuş bir büyük kaya idi sanki. İnsanları da eski zaman insanlarıydı. Akşam olmuştu, kırdan bayırdan toplanıp geliyorlardı. Tül perdelerin ardında ellerini yüzlerini yumuşlar, ceket pantollarını çıkarmışlar, picamalarını giymişler, yakmışlar elektriklerini, sofralarını kurmuşlar, mutfaklarda sularını açmışlar şakır şakır... Çok tabak kaşık sesleri duyuyorduk. Karnımın açlığını duyuyordum. Yemek kokuları bellem belirsizdi. Kokularını hava mı emiyordu, sahipleri mi yutuyordu, farkında değildim. Köyde olsa, sadece yoksul bulgurun kokusu doldururdu ortalığı.

Ne kadar geçti bilmiyorum, delikanlılardan ikisi inip geldi, önümüzde durdu. Biri elini dedemin, biri benim omzuma koydu. Biri konuştu: «Biz de bu apartmanda oturuyoruz. Tatilde memleketimizdeydik. Okullarımız açılıyor, geldik. Sizi yemeğe buyur ediyoruz. Gelirseniz seviniriz...»

Dili pek «hanım dili» değildi. Gitmek istemesek de çeke çeke götürecek gibiydiler. Kendi köyümüzden'değildiler de sanki, köyümüze yakın köylerdendiler. İstekle çağırıyorlardı. Dedem anladı:

«Yerinizde sağıolun delikanlılar! Bizi yukarı aldığınızı duyarlar, sizin için iyolmaz. Çıkmayalım...»
Biri konuştu gülerek:

«Bizim dairenin kirasını onlar vermiyor dede! Kimi konuk alacağız, kimi almayacağız, biz biliriz. Buna da karışacak değiller herhalde. Kalkın!..»

«Biz sizi rahatsız ederiz. Çok başınızı ağrıtırız. Okuyorsunuz, zeyniniz dağılır...»

«Dağılsın dede, senden öğreneceklerimizle toplarız, haydi!» Dedemi de, beni de çok sağlam birer köylü sandılar, çektiler hızla. Halbuki dökülüyorduk. Çekmeleriyle, ayaklarımızın üstüne çökmemiz bir oldu. Bağıramadık da utancımızdan. Fakat delikanlılar anladılar.

«Sizi çok dövmüşler galiba! Tutun omuzlarımızdan, çıkalım. Biraz istirahat edin. İkişer lokma da yemek yiyelim birlik-

te. Yumurta aldırık, domates var; peynirli bir "menemen" yaparız. Sonra birer çay içeriz üstüne. Haydin bakalım!..»

Yürümesek de yürüttüler bizi. Beni omuzlayan delikanlı, kapıya yaklaşırken dedeme döndü: «Hem bizi yoksul çocukları sanmayın! Babalarımız varsıl. Ankara'da okuyoruz, bu apartmanda oturuyoruz. Beş arkadaşız, kirayı ortak veriyoruz. Üçümüz geldik, birimiz zaten burda, birimiz de yakında gelir...» Çıkmağa çalıştık düz zü merdivenleri. «Sizin ağanın dairesi bura! Harpır'ın...» Baktım "10" numara yazıyordu kapıda. «Yanıbaşmdaki de kitapsız profesörün!..» Çıktık ıkına ıkına. Sürüne sürüne. «Bu da Yargıtay üyesi Nazmi Beyin!» Yanındakini gösterdi. «Bu Operatör Fuat Beyin. Meşrutı-yet'te bir kasaphanesi var; "tam gün" çalışmaya çok karşı...» «Bu da Kuyumcu İbrahim Beyin...»

«Ha ne olur bir de kendinizinkini göster, insafın mı kurudu?» diyecektim. «Az kaldı, bizimki de beşinci katta!» diye açıkladı dedemin koltuğundaki delikanlı. Beşinci kata çıktık, bittik.

265

27 ÖĞRENCİLERİN YANINDA

Turgut'un anlattığı parça. Bıyıkları yeni bitiyor. Öğrenci...

Bizim bu apartman sinema,tiyatro aratmıyor. Apartmanımızın kendisi bir gün sinema, bir gün tiyatro. Bir gün komedi oynuyor, bir gün dram. Bir gün yerli film, bir gün Türk-Ame-rikan ortak yapımı melodram. Yani öyle bir şey. Oynuyoruz, eğleniyoruz gibi.

Ben Sökeliyim. Beybam doktor. Annem Amerikan Kız Kolejini bitirmiş. Herhangi bir işte çalışmaz. Babamın işlerine de yardımı olmaz. Oturur evde kitap okur. Sever edebiyatı. İzmir'e indiğinde kitapçıları gezer, yeni çıkmış başlıca kitapları alır. Kış boyunca okur bunları. Artanları baharda, yazda bitirir. Ev işlerinin birazım kendi yapar, çoğunu Hatice kadma yaptırır. Benden küçük iki kardeşim var. Beybam hastalarının çoğunu parasız bakar. Türkiye'de böyle doktor olduğuna kimse inanmaz. O, bu olmayacak işin az raslanır örneğidir.

Aslında, annemin de, Beybamm da topraktan gelirleri iyidir. Pamuk ektirirler. Menderes dolaylarında iki bin dönümden fazladır babalarından kalan. Bazı parçalar çoraklaşmıştır. İki üç yıla bir kesik açtırıp toprağın acı suyunu akıtmak gerekir. Ama büyük bölümleri iyidir toprağın. Yüklendiği ümüsten

266

dolayı bulanık akan Mendres'le sulandığı için çok biterlidir tarlalarımız... İzmir'e sık ineriz. Teyzemgil var orada. Eniştem ortaya çıkmamış bir komiktir. Anlattığı hikâyelere bayılırız. Beybam da ondan geri kalmaz. Öyleyken bu apartmanda ben daha çok eğleniyorum. Daha çok gırgır var, gülüyorum. Bir yanından bakarsan, öğrenci yaşamı değil yaşamımız. Vaktin nasıl geçtiğini bilmeyiz.

Beş arkadaşız. Birimiz tatilde buradaydı. Anahtarı ona bıraktık. Yazın da verdik kirayı. Bu arkadaş biraz yoksulca içimizde. YSE'de bir işi var, çalışıyor. Başka işleri de var kerata-nm. Tüccar Nejat Beyinkini idare ediyor. Nejat Bey de biliyormuş. O da tabii başkalarıyla idare ediyor. Zaten diyorlarmış: «Serbes seks, en iyisi bu! Dar kafalı davranmanın gereği yok. İnsan neden birbirine bağlanıp kalsın bütün ömründe? Neden bakmasın başkalarının tadına? Cinsel doyum, asıl ruhsal ve sinirsel yönden gerekli olduğuna göre, bir tek kadına yada erkeğe bağlanmakla sorunlarımızı daha da artırmıyor muyuz? Boşanmak için de fazla titizlik gerekmez. İlle de meşruiyetçi olmak şart değil. İnsan asıl kendine karşı dürüst olmalı. Bir ailede karı da, koca da bunu biliyorsa ve böylesinden ikisi de mutlu oluyorsa, boşanmasalar da olur...»

Bunlar Nejat Beyle sayın eşinin görüşleri; benim cinsel yaşamla ilgili görüşlerim daha gelişmedi. Deneylerim az. Burada açıldım biraz. «Sabır» grubundanım ben. Daha doğrusu öyle idim. 20 numaradaki Sema Hanım ilgimi çekti biraz. Tatile gitmeden birkaç sefer yattık. Tat aldım. Belki o benden tat aldı daha çok. Tek oturuyor. Belki benden önce başkalarını alıyordu koynuna. Çok istekli ve sıcak. Çok temiz. Özledim tatilde.

İlerde cinsel yaşamla ilgili görüşlerim olursa, birincisi, sevişmeyle paranın bir arada olmayacağı. Para verip kadına kıza sarılamam ben. Yada bir kadın kız bana para verse, sarıla-nıam. Havsalam almıyor bunu. Ama ne kadar çok bu işe dolaylı dolaysız para karıştırın. Bizim YSE'de çalışan arkadaş

267

doğrudan para almıyor ama maddesel olarak da yararlanıyor tüccarın karısından, biliyoruz. Giydiği gömlekler, kazaklar, iç çamaşırları, ayakkabılar, çoraplar Nezahat yenegemizden. Ara sıra dikindiği kumaşlar ondan. Kara bıyıklarını yengemizin hatırı için bıraktığını da kendisi söylüyor. Gürün'ün bir köyünden. Adı Murat Toprak. Ama arkadaşlar «Murat Tokmak» diyorlar, kızmıyor.

Henüz tatilden dönmeyen arkadaşımız nişanlı. Tosyalı Ekrem. Tosya'nın içinden. Genişmiş pirinç tarlaları. Devrez çayının kıyısında geçen çocukluğunu dünyanın en mutlu çocukluğu sayıyor. İlk cinsel deneyimleri eşekle olmuş. «Fena değildir!» diyor. Oldukça doğal bir ilişki gibi anlatır bunu. Nişanlısı Kız Teknik Öğretmen Okulu'nda. Enstitü öğretmeni olacak. Kendisi de Gazi Eğitim'de okuyor. Gündüzlü. Matematik öğretmeni adayı. «Bizi lisesi ve enstitüsü olan büyük bir yere verirler. İki maaş alırız. Rahatımız iyi olur!» diyor. «Gerçi maaş önemli değil. Babamın pirinçliklerinden bize de düşer. Ama babadan almadan yaşayabilmek daha iyi değil mi?» Bir sefer hep birlikte sinemaya gittik. Bursalı nişanlısı sarıyla kırmızı arası bir şeftali.

Üç arkadaş döndük bugün. Arkadaşlarımızın biri Manisalı, biri Somali. Sözleşip aynı trene bindik, Ege Motorlusu'na. So-ma'dan olanın adı Halil. Babası bağcı. Karıyla kızla ilgisi yok onun. Manisalı olanın adı Naci. Onun da ancak tek tük deneyleri var. Fırsat çıkarsa itmiyor geri. Halil Hukuk'ta, Naci Orta Doğu Mimarlık'ta. Ben Siyasal Bilgiler'deyim.

Sokakta taksiden indiğimiz zaman Elvan Çavuş tartışıyordu Harpır'la. Kapıcı Ali'nin köylüsü olduğunu bilmiyorduk önce. Sabaha kadar bekleyeceğini, bir cins direniş uygulayacağını sanıyorduk. Konuşmaları çok ilgimizi çekti. Özellikle bir keklük için bunca duyarlık göstermesi! Bir acıma duygusundan çok, çok önce, ölçülmez deneylerinden ve taşıdığı köylü kültüründen yararlanma isteği bizi kendisine yaklaştırdı.

268

«Pek bir şeyimiz yok ama...» dedi Halil. «Yumurta kırsak da olur!..» dedi Naci. «Peynir, yumurta, domates, menemen yaparız. Çay içeriz üstüne...»

«Biz çağırmasak sadece ekmekle doyuracaklar karınlarımız. Belki paraları da yok. Olanı tüketmişlerdir!..» dedim.

Yumurta, çay, şeker aldırık Ali'ye. Halil'le Naci indiler ben mutfakta hazırlık yaparken.

Çok dayak yemişler karakolda. Elektrik işkencesi görmüşler. Bir haftadır yatıyorlarmış otelde. Hâlâ basamıyorlar. Hâlâ titiyorlar. Ne biçim işler bu işler? Buyrukla insan bu kadar çıkar mı insanlıktan? Yoksa insan giderek böyle mi olur? Yoksa bir bölümü eline fırsat geçince böyle eziyetçi mi? Yoksa bugünkü yetişkin kuşakta anlaşılması güç bir aşağılık duygusu mu var? Bir kere çoğu çok hödük, cahil. Ellisine geldiği halde eline kitap almamış «büyük»ler var. Sözelimi şu apartmanda kaç evde kitaplık bulunur aransa? Profesör kitapsız. Yargıtay üyesi Nazmi Beyin

«Suç ve Ceza»dan bile haberi yok. Bu kuşağın, gençlere, yani başlıca özelliği okumak ve kültürünü genişletmek olan gençlere dayak atmasını başka türlü nasıl açıklamalı? Biz ki, arkadaşlarımız arasında ılımlı biliniz. Varsıl aile çocukları olduğumuz için de biraz horlanırsınız. Bu yüzden yurtlarda kalmadık. Aramızda anlaşılıp bu daireyi tuttuk. Bunlar bizleri bile aşırı buluyorlar. Koltuğumuzda, elimizde kitaplarla merdivenlerden inip çıkarken bize al görmüş boğa gibi bakıyorlar. Böyle bir profesörün öğrencisi olduğunu düşün. Böyle bir yargıcın karşısına çıktığını, böyle bir doktorun masasına yattığını, böyle bir komiserin karakoluna, böyle bir teknik sorgulamacının eline düştüğünü düşün, boktur işin. Bunlardan birinin başbakan, birinin cumhurbaşkanı, birinin içişleri bakam, birazının senatör, milletvekili, şu bu olduğunu düşün. Tüm yetkiler bunlarda, tüm bunlar yönetiyor ülkeyi, düşün. Düşün, acaba Sunay, De-mirel, Çağlayangil, Sabit Osman, her yıl hiç olmazsa beşer kitap okuyorlar mı?

Menemen pişmiş hazırdu konuklarımız geldiğinde. Ama,

269

«Ut ol ot, anam ananı anam, oeiim oeiim oeiim:..» çekiyonardı. Akşamla artmıştı ağrıları, acıları. Doğru dürüst inleyemi-yorlardı bile! Belliydi bitkin oldukları. En büyük acıyı basarken duyuyorlardı.

Naci, «Çoraplarını çıkartıp bir tuzlu su banyosu yaptırırım bunlara!» dedi.

Fakat menemen soğuyacaktı, «Yiyelim ondan sonra!» dedim. Sonra dediğime pişman oldum. Oturttuk. Önlerine birer tabak koyduk. Su falan getirdik.

Otele telefon edip bu gece bizde yatmalarını sağlamak düşüncesi de sofrada aklımıza geldi. Yemekten sonra hemen bir tuzlu su yaptım ben. Plâstik leğeni getirdim. Lâstik çarıkalarını, çoraplarını çıkardılar. Bu ne sefalet ve bu ne dayanca sefalete bizim köylüde? Hiç insan bu lâstikleri giyer mi? Anadolu ve Trakya'da hep bunu giyiyorlar şimdi. Yüzde doksansı sızılı, romatizmalı; bundan.

Konuklarımızın ayakları tuzlu suda iken, 20 numaraya çıkıp zili çaldım. Biraz geç açtı kapıyı Sema Hanım. Sırtına bir sabahlık almış. Belki başka bir dostu vardı odasında. Kaç ay oluyordu biz gideli!

«Oooo!.. Turgut Bey! Hangi rüzgâr attı?»

Resmî durdum, başka birini bulduysa diye: «Bir telefon etmek için rahatsız ettim!..» dedim. «İki konuğumuz var, izin verirsiniz onlar için bir telefon edeceğim...»

«Rica ederim, buyurun...»

«Rehber de lâzım, rica etsem?»

«Orada; buyurun lütfen!..»

Ben numarayı ararken, bir sigara yakıp sedire oturdu. Bacak bacak üstüne attı, kolunu gerdanını kaşdı. Ak bir teni vardı. Galiba kırk yoktu yaşı. Hem numara aradım, hem kadınlarla

cinsel ilişki konusunda beybamdan edindiğim bilgileri geçirdim aklımdan. Beybam çok az demoktrattır. Severim. Arkadaşlarımın çoğu, hele şehir çocukları, derinden derine bir düş-

ücü uaualarına. Bürokrat çocukları özellikle. Numarayı çevirdim:

«Mehmet Efendi ile konuşmak istiyorum...» «Benim, söyle.,.» dedi karşıdan kentsoylu bir ses. Anlattım Elvan Çavuş'la torunu Yaşar'm bu gece gelmeyeceklerini. Bizim konuğumuz olacaklarını. Çok bitkin olduklarını. İsterse yataklarını başka birine verebileceğini söyledim. Biraz diklenecek oldu, yüz vermedim, kapattım telefonu. Sema Hanım elini uzattı kapının önünde: «Niye hiç gelmedin arada?» dedi fısıltıyla. «Çok hoştun halbuki! Tadırdın, çekiliverdin...» Fısıltıyla söylüyordu. «Bir buldum bir yitirdim oldun...»

Gözlerinin içine baktım, içtenlili miydi? Yalvarır gibi mi söylüyordu? Kendisinin alacağı kadar bana da tat verme isteği mi okunuyordu gözlerinde? Konuşması ve bakışları gururumu okşadı. Eli de elimdeydi hâlâ. «Gelirim!» dedim usulca. «Ne zaman?» dedi ivcenlikle. «Ne zaman istersen...» «Hemen şimdi?» «Müsait misin?»

Tuttu kolumdan çekti. Sarıldık biribirimize salonun ortasında. Boyasızdı. Kulaklarımdan öpüyordu. Kalmağa karar vermemiştim. Versem de caymam gerekirdi. Direndim. «Aşağıda konuklarımız var, ineyim. Arkadaşlardan izin alabilirsem on birden sonra gelirim. Senin için geç olmazsa...» Saatine baktı: «On bile değil hâlâ!..» dedi. Kaçar gibi yürüdüm kapıya. Düşündüm birden. Beybamin öğütlerine aykırı bir yanı yoktu Sema'nın. Çok önemli değildi yaş. İstek önemliydi karşılıklı.

Yönetici Hasan Beyi buldum kapımızın önünde. Ne vardı acaba? Zilimizi çalıyordu.

Hasan Bey ikinci kattadır. Zart zurt bir adam değildir bildiğim kadar. «Sizi rahatsız edecektim Turgut Bey efeem!..»

270

271

« CS>ıai ut unalı; oc viiiiii n siiiiz.:...»

Veteriner Fakültesi'nde asistanmış. Bir Volvo getirmiş İsveç'ten. Arabayı satıp daire almış buradan. Birazı peşin, birazı borç. Yöneticiliği istekle yapıyor. Öz malı gibi bakıyor bütün apartmana. Çöp bidonlarını falan boyattı yağlıboyaıyla, ağızlarına kapak yaptırdı. Bahçeyi düzenletti baharda. Ötekiler de inadına kaçıyorlar yöneticilikten.

Naci açtı kapıyı.

«Buyruuun Hasan Bey! Geç Turgut...»

Hasan Beyi salonun köşesindeki koltuğa oturttuk. Elvan Çavuş sedirin üstündeydi. Yaşar onun yanına ilişmişti. İkisinin de ayakları tuzlu sudaydı hâlâ.

«Nasılısınız Hasan Bey?»

«İyiyiz, iyiyiz de efeem...» Sesini yavaşlattı biraz. «Bu apartmanda bazı kat malikleri kafamı bozuyor efeem! Başta 12 numara Sabahattin Bey! Sizin, şu dedeyle çocuğu eve aldığınızı duymuş tamam mı? Çağırdı beni, esti savurdu. Dedi: "Gidip söyleyeceksin, çıkarsınlar!" "Nasıl söylerim? Evleri değil mi? Biz nasıl getiriyoruz konuk, onlar da getiremezler mi?" "Hayır, it uğursuz yeri değil burası!" Burada hiç rahat konuşamıyorum efeem! İçeri odalardan birine geçelim efeem...»

Geçtik içerki odalardan birine. Naci kaldı salonda.

«Bakın, vallahi kanım bozuluyor! Ben insanları ayırıp seçmem efeem! Stokholm'den aldığım diplomaya da yakışmaz bu. Veteriner Fakültesi'ndeyim ama insan sevgim baskındır. Dedim: "Söyleyemem!" Dedi: "Söyleyeceksin! Anarşist bunlar!" "Değildir Sabahattin Bey, değildir Sayın Albayım!.." "Yooook; neyin ne olduğunu bana sen mi öğreteceksin? Az işten çok işler çıkar! Burası namuslu aileler yuvası. Anarşistlerin barınağı değil!.." Beyin Mit'te çalıştığını biliyor musunuz? Beni hoşgörün, yüzüm kızara kızara çaldım kapınızın zilini efeem...»

«Sonuç ve istem?» dedi Halil. «Lütfen biraz kısaca!..» Geçen yıl iki gün gözaltında kalmış ve sivil savcılık iddianamesiyle Ağır Ceza'da yargılanmıştı.

272

«sonuç ve istem: Konuklarınızı çıkaracaksınız efeem! Bir

daha da böyle konuklar getirmeyeceksiniz!»

«Bu bir emir mi, yoksa rica mı? Ve bizler asker miyiz?» «Askeriz! Türk milleti yediden yetmiş asker değil mi?»

dedi Halil.

«Çıkarmazsak ne yapar Sabahattin Albayım?» «Bilmiyorum ne yapar? Belki telefon eder karakola, ora-dakilere baskı yapıp sizleri rahatsız ettirir zatışerif! Yasal olarak bir şey yapamaz elbet. Mit'in forsuyla zart zurt eder biraz...»

«Biz bireyci davranışlara, anarşizme, terrörizme karşıyız. Bunun için yurtlarda kalmadık. Çekildik buraya. Dedeyle çocuğu insancıl düşüncelerle, konuk aldık. Bu gece burada kalacaklar. Lütfen zatışerife söyleyin, özel işlerimize burnunu sokmasın. Resmî göreviyle buradaki durumunu karıştırmamasın. Benim de Genelkurmay'da tuğgeneral eniştem var. Ona söylerim, aleyhine olur. Evimize iki konuk almışız; gürültü mü var, tepinme mi, pislik mi? Ayıptır. O ne biçim insan öyle? Saygılarımızla birlikte bu dediklerimizi iletirseniz memnun oluruz...»

«Haklısınız efeem!» dedi Hasan Bey. Ya içtenlikle böyle dedi, ya bizi idare etmek için. Kalktı usulca çıktı. «Yeniden özür dilerim!» dedi giderken.

Yarım saat sonra kapıya bir polis çıkıp gelmesin mi resmî giysili? Aklım fırladı gitti tepemden. Şu işe bak. Daha bugün yoldan geldik. Açtık kapıyı. «Buyrun, -ne istiyorsunuz?» «Karakola kadar gideceğiz!..» «Bir suçumuz mu var? Ne yapacağız karakolda?» «Orasını ben bilmem, biriniz geleceksiniz!..» Naci'yle bakıştık. Herhalde gözdağı vereceklerdi. Sadece birimizi çağırdıklarına

göre. Ad belli etmediklerine göre... Elvan Çavuş bağırdı oturduğu yerden: «Gördünüz mü benim nasıl bir bomba olduğumu? Nereye gidersem oraya polis geliyor! Cart cart atıyorlar benden. Şid-

273

aetimm zararı size ae aoKanaı, riak Dırdır, çok uzuldum...»

Naci'ye dedim: «Sen kal evde, biz Halil'le gidelim. Birimiz dışarda bekler, birimiz konuşuruz komiserle...»

Yürüdük polis memuruyla. Karakola kadar da konuşmadık. Gece sanki kolluk kuvvetleri alarma geçirilmişti. Ne kadar polis varsa karakolda ve ayaktaydı. Kıpırdaşıp duruyorlardı. Bekledik biraz. Sonra işaret etti beni getiren. Girdim.

«Hangi fakültedensin?»

«Siyasal Bilgiler'den...»

«Baban ne iş yapar?»

«Söke'de doktor...»

«Varsıl aile çocuğusun...»

«Öyleyim...»

«Karşı değil misin anarşistlere?»

«Karşıyım...»

«Nedir bu evinizde köylüler, sokaktan adamlar?»

«Sakıncalı adamlar değil. Sabahattin Bey dbldurmuş sizi. Evhamlı bir kişi o. Evimize konuk aldık, bir suç işlemedik. Yardıma ihtiyaçları vardı. Yaralarına bakmak istedik...»

«Kiminle döğüşmüşler?»

«Döğülmüşler karakolda!..»

«Ne!.. Ne demek?»

«Anarşist diye... karakolda!»

«Kim bunlar?»

«İki köylü: Biri yaşlı, biri çok genç!»

«Sabahattin Beyin kuşkulandığı adamları evinize nasıl alıyorsunuz? Onları atacaksınız çabuk! Sizi de fişleyeceğiz!» Makinenin başında oturan memura döndü: «Yaz bunun adını baştan! Sonra

arkadaşlarının adlarını yaz! Açık kimliklerini, fakülte, ev ve memleket adreslerini... Arşivden soralım, fişleri var mı? İzleyelim ne yapacaklar bundan sonra?»

Yazım işi bittikten sonra geldim gene komiserin yanına:

«Sanırım ortada bir yanlış anlama var Sayın Komiserim! Biz terörizme ve anarşizme karşı olduğumuz için yurtlarda kal-

274

madık, eve çıktık. Kesin olarak bu işlerle ilgimiz yok. Köylüleri de sadece insancıl açıdan eve aldık. Buna da hakkımız var herhalde. Özgürlüğün olmadığı söylenen Rusya'da mı yaşıyoruz? Evimize alacağımız insanları biz bilmeyecek miyiz? Sabahattin Albay buna ne karışıyor? Başkalarını rahatsız da etmiyoruz? Konuklarımızı atamayız Sayın Komiserim...» «Bir daha söyle bakayım?» «Konuklarımızı atamayız...» «Öyleyse ben seni atarım gözaltına!..» Zile bastı hemen. Bizi getiren memur girdi. «Bu küstahı kapat! Akıllanınca haber versin, getir!..» Bir anda oldu her şey. Ne diyeceğimi şaşırdım. Hızla çekip götürüyordu memur. İki bir dedirtmiyordu. Şakası yoktu. Koridordan geçerken Halil'i gördüm. «Bir dakika Memur Bey, arkadaşşıma bir şey diyeceğim!» dedim. Bereket izin verdi.

«Arkadaşlara selâm söyle Halil. Sema Hanıma da çık usulca. Gözaltına alındığımı duyur. Maalesef gelemeyeceğim. Özür dilerim. Akıllanınca kadar kalacakmışım burada. Yarın biraz yiyecek getirin. Sizleri beklerim...»

«Haydi bee!..» diye çektii memur. Sürüklenip götürüldüm. Çok pis bir odanın kapısı açıldı. Ne yapacağımı bilemedim. Altı kişi vardı içerde. Oturmağa da, dikelmeğe de yer yoktu. Hemen durdum kapının dibinde. Kafamı çalıştırdım. «Söyler misiniz Komiser Beye, ben akıllandım!» dedim. Gülüştü içerdeki-ler. Sanırım hepsi de işçiydi. Yasalara aykırı grev yapmışlar. İşçi olur da grev yapmaz mı? Grev olur da yasaya aykırı olur mu? Biraz da döğmüşlerdi hepsini. Bakınca belli oluyordu hallerinden. Kapattı gitti beni memur. Kaldım aralarında. On dakika falan geçti, kapı açıldı. O memur geldi, çıkardı beni, gene kapattı, kitledi işçileri.

«Sayın Komiserim!» dedim gene, hoşuna gitsin diye. «Çok haklısınız. Bilerek, bilmeyerek bir hata işledik biz. Acaba izin vermeniz mümkün müdür, konuklarımızı sabahleyin çıkarsak

275

cvucn: dii uaiia ua aımasaKr i aKüir Duyurursunuz şimdi çok ayıp olur...»

«Bir dakika, telefon edip sorayım. Ne diyecek?»

Telefonu çevirdi, başladılar konuşmağa.

«İzin verebilir misiniz?" diyor. "Sabahleyin çıkaralım bir daha hiç almayalım!" diyor. "Şimdi çok ayıp olacak!" diyor. Evet evet, çağırttım birini, sıkıştırdım. "Zararlı insanlar değil diye aldık" diyor. "Ama bu gece kalsınlar, yarın çıkaralım, bir daha hiç almalıym!" diyor. Peki, peki Albayım, hayhay, peki!..»

Kapattı telefonu: «Bugün kalabilirler! Ama bir daha almayacaksınız. Haydi!..»

Çıktım karakoldan, koştum.

Halil, bizim eve girmeden 20 numaraya çıkmış. Koşup yetiştim. Tam kapının ziline basacakken yakaladım. «Sen çekil arkadaş!» dedim. «Ben kendim haber vereyim Sema Hanıma!» Halil çekildi. Kaldım zilin yanında. Çaldım, açtı Sema. Söyledim biraz geç geleceğimi. Sonra bizim eve indim. Konuştuk olayı. Durum değerlendirmesi yaptık. Ben hemen Genelkurmay'da-ki tuğgeneral enişteye gidecektim yarın. Hiç başka çaremiz yoktu. Usulca anlatacaktım yaptıklarını zatışerifin.

Elvan dedeyle Yaşar'a birer yatak uydurduk.

Kendimiz de birer duş aldık.

Sonra ben çıktım 20'ye...

28 YENİ GÖZALTI

Yaşar'ın anlattığı parça.

276

Hemen çıktık öğrencilerin evinden. Zaten durmak istemiyorduk. Bir gece konuklan olalım dedik, Turgut abeyle Halil abeyi karakola çağırdılar. Bereket çabuk bırakmışlar. Kendilerini ezdirmeyecek kadar konuşmayı vede bükülmeyi biliyorlar. Biz bilemiyoruz. Bize bastılar sopayı. Tam, «At elin, göt elin, sür çatlasın!» dediği gibi dedemin. Onun için hemen çıktık sabah olunca.

Çıktık, bahçe duvarının dibinde durduk. Sekiz oldu, birer ikişer çıkmağa başladılar. Yargıtay üyesi olan:

«Oooo! Maşşallah çok erken teşrif etmişsiniz!» Komutan olan:

«Hakkınızda soruşturma yaptıracağım!..»

Yönetici Hasan Bey:

«Rica ederim sivilceyi kaşımayın!..»

Derken Harpır olacak göründü:

«Siz var gelmek çok erken!..»

«Biz var gelmek çok erken...»

«Siz var yapmak çok yanlış!..»

«Asıl sen var yanlış Harpır! Yerli kurt şaşırılmaz yolunu!..»

«Ben var çok sabır-dı, bitti sabır! Ben var Amerikın polis,

ıciuii eimeki aız var çok yanlış!..» Yürüdü to-mafiline doğru.

Dedem bağırdı ardından:

«Sen var vermek bizim keklik!.. Ben var gitmiyor almadan, almadan!..»

Geçti direksiyona: «Ben var sizin için çok üzülüyorum. Siz var çok yanlış!.. Size anlatamıyorum...» Çalıştırdı. Duman çıkartarak gitti.

Kitap yazmayan profesör çıktı:

«Köylülüğü rezil ediyorsunuz siz! Özellikle Türk köylüsü tokgözdür. Aramaz üçü beşi. Değil keklik, kaz verir, koç verir. Evinin üstüne konuk vardığın zaman kuzu keser, koç keser...» Çıkarıp gözlüklerini sildi.

«Hani öyle konuk, efendican?» dedi dedem. «Bul getir o konuğu, ben de keseyim kurbanı. Bu giden, benim 13 yaşındaki torunumun kekliğini elinden aldı. Sen bizi, anlamadan dinlemeden suçluyorsun. Bizi açgözlü sanıyorsun...»

«Neyini anlayıp dinleyeceğim? İnatçı bir ihtiyarsın. Akşamdan beri dediğini diyorsun. Bir tek sözün yok makul. Kuru inat. Çocuk tutkunsa, başka bir oyuncak verin yerine. Bir küçük köpek verin, beslesin. Bir çift başka keklik verin. Bir çift güvercin verin. Güvercin şart değil, verin başka bir hayvan, meselâ bir sipa... avunsun!»

«Önce kekliği geri alacağız...»

«Kuru inat dediğim bu işte!..»

«Gözlüğüne koyduğumun kavatı!..» diye söğdü dedem herif ayrılınca.

Müsteşarmış, o çıktı:

«Ne arar bu dilenciler buralarda sabah sabah?»

Sefaret memuruymuş:

«Ele güne karşı memleketin saygınlığını azaltıyorlar!»

Trabzon milletvekiliymiş Halk Partisi'nden:

«Akşam Sabahattin Beyin söyledikleri olsa gerek bunlar!»

Hem de tüccar Nejat Beyfendinin...» Yaklaştı dedemin yanına: «Siz şu Amerikalının kekliğini gaspettiği kişiler misiniz?»

«Kekliğimizi aldı Amerikalı!..»

«Çok değerli bir keklikmiş haa?»

«Çok değerli, fakat satlık değil!»

«Zorlan mı aldı kekligi, çaldı mı?»

«Zorlan gibi bir şey! Gönlümüz yoktu!..»

«Hürriyet'te "Yıldırım Servis" var, oraya mektup yazın, bir; bir de Cevdet Sunay'a tel çekin, iki! İsterseniz Amerikan Elçisine de başvurun. Daha olmazsa Nazmiye Hanıma gidin; Adalet Partisi'nin kadın kolları yönetim kurulunu harekete geçirin. Bizim partinin konusu yapayım diyeceğim, gücü az, sonuç alamayız. Hem de, "Bir keklik değil mi?" der arkadaşlar. Fakat Cumhurbaşkanı'na tel çekmeniz iyolur. Bizim hemşeri-dir, çok sever bizatihi kekligi...»

Halil'le Turgut abeyler inip geldiler yukardan. «Biz,» dedi Turgut abey, «Genelkurmay'a, bizim Hakkı enişteleri görmeye gidiyoruz. Bu memlekette yasalar yürürlükte mi, değil mi; yoksa Anayasa cebren yada hile ile ilga mı edildi? Evimize aldığımız bir konuğu gece yarısı çıkartmağa kalkıyor zatışerif! Siz de gidip Tuslog'un önünde bekleyin isterseniz. Öğleyin çıkar Harpir. Bu sefer de çıkarken çatarsınız: "Sen var vermek kekligi!.." Herkesin içinde rezil olur, usanır...» «Bilmiyoruz Tuslog'un yerini ki!» «Tarif ederiz biz. Yürüyelim şöyle durağa...» İki adım attık atmadık, gene yeşil bir cip!.. «Hay Allah!.. Gene iki bir demediler^ beni, dedemi, Halil'le Turgut abeyleri doldurdukları gibi içine, doğru Valinin durduğu büyük yapıya attılar bizi.

Aşağı katta polisler toplanmış. Orada başladılar soruşturmaya. Bir yandan da azarlamaya: «Ulan ne utanmaz insanlarsınız siz? Zırr telefon, alooo, Yeşilseki'yi köylüler bastı!.. Zırrr telefon, alooo, Yeşilseki'yi anarşistler sardı!.. Zırrr telefon... Sa-bahten beri kaç telefon geldi, hepsi Yeşilseki!.. İşte iki köylü,

279

biri çok yaşlı, biri çok genç, iki üe anarşizme Karşı uçucn^u Bence bunlar için yapılacak işlem yok müdürüm. Hem anlattılar, on gün önce kaymakamlığın bir yazısıyla Sayın Vali Beye çıkmışlar, yardımcısıyla ve kendisiyle konuşmuşlar, geri almak istiyorlar kekliklerini. Bir saldırgan halleri mevcut değil. Silâhları da yok. Silâhsız ve saldırısız olunca, sakınca var mı sokakta dikilmelerinde?..»

Onlar böyle konuşurken başka bir komiser girip geldi: «Amerikan Elçiliğinden telefon ettiler, Yeşilseki'de iki köylü bir uçak mühendisine musallat olmuşlar. Vali Beyin emri, yakalanıp derdest getirilsin bunlar! Vali Bey Çubuk'a gitti. Dönüşte kendilerini görmek istiyor...»

Söylediler komisere: «Onu biz daha önce haber aldık, getirdik; hurdalar! Sorguya çekiyoruz şimdi...»

«Çekin ve gözaltında tutun Vali Bey dönesiye...» Bizi yeniden kapattılar hiç ışık almayan, hem de pislik içinde bir yere. Dedemle ikimizi.

29 HAKKI ENİŞTEYE TELEFON

Turgut'un anlattığı parça

«Durun, dinleyin!» diye çok ısrar ettim. «Hazsızlık ediyorsunuz bu iki köylüye! Yukardan bir telefon geliyor, hemen gözaltına alıyorsunuz. Gözaltına alınacak biri varsa, o da Harpîr'-dır! Siz tersini yapıyorsunuz. Harpîr bir zorbadır.. Elvan Ça-vuş'un torununa ait olan elcik keklîği zorla almıştır...»

«Siz kimsiniz yahu!» diye sordu komiser. «Sizi kim getirdi? Ne arıyorsunuz burda?»

«Biz aynı apartmanda oturan öğrencileriz. Polisler getirdi!»

Önündeki notlara baktı baktı komiser, «Cık!» etti: «Sizinle ilgili bir emir yok burda! İkinin getirilmesi emredilmiş, onları da getirmişler. Ama sizi neye getirmişler?»

Zile bastı. Sordu gelen memura: «Az önce bu dede torunu getiren kim? Bunları da getirmişler, emirde adları yok!..»

«O arkadaşlar yeni göreve gitti müdürüm...»

«Adreslerini alıp salın bunları...»

Burada da aldılar adreslerimizi, açık kimliklerimizi. «(Belki bir daha fişleyecekler! Fişler ya birleşecek ya birleşmeyecek bir yerde!..)» diye düşündüm.

«Çıkın haydi!» dediler.

Çıktık.

Bir an önce Hakkı enişteye gitmemiz gerekiyordu. Hızla

280

281

yürüdük Maliye Bakanlığı'nın, İş Bankası'nın önünden. Halkımızı sömüren bankanın... Bakanlıklar'a giden bir otobüse atladık. «Koyalım şunun kurnasına bir tıkaç!» diye söyleniyordu Halil. «Senin Hakkı eniştede iş varsa tabî! Yoksa zatîşerif bizi temelli hırpalar...»

«İş var, yok; bir general her zaman bir albaydan forsludur. Üstelik Hakkı enişte güçlüdür gerçekten... Vede dürüsttür!»

Duraktan yürüdük. Eski Millî Eğitim Bakanlığı'nın önünden geçip Genelkurmay'ın kapısına vardık. Fakat aksiliğe bakın. Hiç düşünmemiştik, ziyaretler kaldırılmış, sokmadılar bizi. Kaldırılmamış olsa bile kolay kolay sokmazlarmış. Kim olursa olsun öğrenci alınmıyormuş. Tayfun Mater'i bile babasıyla görüştürmemişler... «Ne konuşacaksa evlerinde konuşsun babasıyla!» diye geri çevirmişler.

Postaneden telefon ettik Emine ablaya. Eniştenin numarasını aldık. Bir telefon da ona çevirdik sonra.

«Buyur bakalım yeğenbey!» dedi kakır kakır.

«Enişte!» dedim. «Söke'den geldim. İzmir'e uğradım. Çok selâm getirdim. Bir de sana çok önemli bir şey söylemek istiyordum, kapıdan bırakmadılar. Ama çok önemliydi!..»

«Söyle telefonda!..»

«Telefonda olmaz enişte, çok önemli!»

«Ne konuda bakayım?»

«Yahu enişte, bizim apartmanda bir albay var, boyna hava yapıyor! Mit'çi süsü vermiş kendine, girene çıkana, konuklarımıza karışıyor. Yıldırılmış herkesi, durmadan posta koyuyor. Sabahattin Seyhan adı. Bizi biliyorsun, anarşizme, terörizme karşıyız. Gerçek devrimcilerin böyle sapmaları olamaz, değil mi enişteciğim! Biz iki köylüyü evimize konuk aldık dün akşam. Biri seksenlik, biri henüz 13'ünde. Bu zatışerif bizi karakola falan çağırttı. Komisere telefon etmiş. Az daha geceyi karakolda geçirecektik. Daha gelir gelmez keyfimizi kaçırdı yahu enişte! Sen şuna bir görün olmaz mı? Yaparsın sen. Yoksa evden çıkmak

zorunca Kalacağız. Bizim için kötü olacak. Bütün yaz kirasını verdik, şimdi çıkmak ters gelecek...»

Eniştem, akşam evinde buluşmamızı istedi. Bir general arkadaşına söyleyecekmış albay için. «Demir Sabahattin» derlermiş ona orduda. «İsterse çelik olsun! Herkes sınırları içinde kalmalı...» dedim enişteme.

Oradan yürüdük Valiliğe, yeniden. Birinci Şube'ye vardık. Sorduk Elvan Çavuşgil'i. Hâlâ bekliyormuş kapatıldıkları yerde. Keşke bu durumu, da anlatsaydık enişteye. Valinin yardımcılarında birine telefon ederdi. Kapıdaki memurdan rica ettik, bizi görüştürsün müdürle. Girdi söyledi. Biz de girdik müdüre.

«Efendim, hasta bu dede, emin olun! Fakat çok onurlu bir adam olduğu için söylemez. Akşam biraz tedaviye çalıştık kendisini. Gene bakıma ihtiyacı var. İzin verin götürelim, bizde dursun. Vali Bey gelince getirelim...»

«Kaçar gidersiniz! Nerde bulacağız sizi?»

«Nasıl gideriz Sayın Müdürüm? Adresi belli kişileriz. Okullarımız da açılıyor. Ayrılamayız ki. Yurtlarda kalmıyoruz, tuttuğumuz bir evde kalıyoruz, bir etek kira veriyoruz...»

«Telefonunuz var mı?»

«Yok ama komşumuzda var...»

«Oldu! Verin numarayı; bırakalım...»

Sema'nın numarasını verdik. Getirdiler Elvan Çavuş'la Ya-şar'ı. Çıktık eski yapılı il konağından.

282

283

30 KAÇIRALIM DİYORLAR HERİFİ

Yaşar'ın anlattığı parça.

«Biz artık sizinle gitmeyelim!» dedi dedem.

«Gitmek zorundasınız. Müdür telefon edecek...»

«Hani Tuslog'un önüne gidecektik?»

«Oraya sonra gidersiniz. Şimdi apartmana gidelim. Çalalım Harpır'ın kapısını. Karısından isteyin kekliği. Kocasından söz aldınız sanır belki. Alınca da pırrr!.. Doğru Sulakça'ya. Bir daha da kaptırmazsınız...»

İçim ılıdı gitti Turgut abey böyle söyleyince. Köyümüzü de özledim heralım. Gülnaremi özledim. Kekliğin özlemi kadar derin birer özlemdi köyümle Gülnarem içimde. Kekliğimi geri alabilsek bir daha kaptırır mıydım hiç?

«Olmazsa öğleyin bir daha durursunuz sokağa. Yemeğe gelirken sıkıştırırsınız Harpır'ı. Tuslog'da arkadaşlarının arasında sıkıştırmak daha hoş olurdu ama!..» Biraz daldı otobüsü beklerken Turgut abey. «Biz bu kekliği kaçıramaz mıyız be Halil?» Birden sordu. Işılatı gözlerini. «Bir kafa yorsak ya buna! Naci'ye diyelim bir düşünsün bakalım. Orta Doğu'da cinfikir arkadaşları vardır, kafa yorsunlar. Gözlem altına alalım adamın günlük yaşamını. Ev içi durumlarını. Bunun için de "Eali"yle dostlaşalım. Betti Hanımla, çocuklarıyla selâmlaşalım...» Durdu, gene ışılattı gözlerini. «Yada bak, çocuklarından birini

Kaçıraım ıyısıi ceynı yada Racır'ı. Sonra telefon edelim: "Kek-]jk gelsin, çocuk gitsin!" Çok kıyak olur yahu!..»

Nasıl da çabucak aynı çığıra akıverdiler!

«Yok yok, en iyisi kendisini kaçırmak!» diye fısıs etti Ha-iil abey. «Çocuğa eziyet olur. Karısı kekliği Yaşar'a teslim etsin, kocasını bırakalım...»

Olağanüstü bir coşkunluğun içindeydiler. Ben de, kekliği getirip elime vermişler, çelik kafesi atıp yeniden karağaç kafesine koymuşum gibi sevinç güvenç içinde çalkanıyordum. Hattâ konuşuyorduk kekliğimle. Diyordu ki bana: «Ardımı aramayacaksın diye korkuyordum. Umutlarım tükenmek üzereydi...» Ben de fısıs ediyordum: «Hiç ardını aramaz olur muyum? Aramadan durabilir miyim? Çok zorluklar çektim. İlk gittiğinde sen nasıl dönüp geldin, bağlılığını gösterdin, ben de öyle göstermek istedim sana bağlılığımı! Ama hemen ulaşamadım, bir yol bulamadım. Çok zorluklar çektim. Döğdüler karakolda, çok kötülük ettiler, utanıyorum. Ancak açabildim kapalı yolları, işte şu abeylerin yardımıyla...» Kekliğim benimle konuşmayı kesip

«Guburak guburak... Küy küy küy...» ötüyordu. Düşler içinde yüzüyordum. Düşlerim uçup gidince ağlamaklı oluyordum.

«Evet!..» dedi Halil abey. «En iyisi dürzünün kendisini kaçırmak!.. Uygun bir plân yapıp... sadeyağdan kıl çeker gibi çekip almak kavatı...»

284

285

31 HARPIR'I KAÇIRMA DÜŞLERİ

Turgut'un anlattığı parça.

Naci heyecanla dinledi söylediklerimizi. Sonra durdu: «Nereden kaçıracağız peki?»

«Evinden!» dedi Halil.

«Nasıl evinden?»

«Baya, gece... evinden!»

«Demek biz kapısının zilini çalacağız. Oda açacak. Önce birimiz girecek içeri, sonra ikimiz. Bağlayacağız elini kolunu, gözlerini ha?...»

«Tabii! Ama sadece kendini bağlamak yetmez. Karısını, çocuklarını... Aynı zamanda ağızlarını da bağlamalıyız... Çünkü bağırırlar...»

«Evet! Karısını, çocuklarını; ayaklarından, ellerinden... Kendisini sadece kollarından bağlarız. Çünkü çok ip lâzım. Gözlerini bağlamak için de siyah bağ ister. Bunları bir bir düşünüp önceden sağlamak gerekiyor. Murat Tokmak arkadaşımız yapar bunları...»

«Yaparım, ama çok para gider...»

«Eeee, parasız olmaz tabii!..»

«Neyimiz varsa koruz ortaya...»

«Tabii, koymamız gerek!»

«Sonra "Yürüü bakalım!" deriz kavata. Tabii bir de ta-

286

oanca lazım. Hattâ iki. Silâh olmazsa yürümez. Niçin yürüsün? Karşı kor. Karısı da karşı kor. Bunların kanlan biraz sporcu olur. Göründüklerine bakma. Demek iki de tabanca lâzım bize. Bunları sağlamak gerekiyor. Orta Doğu'daki arkadaşlara söylesek olmaz mı? Sağlasınlar, ödünç olarak versinler...» «Silâha para verirsek çoğa patlar. Kalkamayız...» «Yalnız, durun bir dakika! Cet gibi değil de, yavaş yavaş düşünelim. Şimdiye kadar iki soruya karşılık bulduk:

Nereden kaçıracağız? Evinden. Ne zaman kaçıracağız? Gece. Saat kaçta, kaç uygundur? Bunun da karşılığı; on birden sonra! On bir biraz erken olur. Hattâ on iki! On ikiden de sonra. Yarımda. Herkes yatağında uyuyor olur. Bunlar da iyice dalmışlardır. Yarımda çalarız zili. Yalnız, burada daha önemli bir sorun var: Yarımda açar mı adam kapıyı? Düz olarak düşünürsek açmaz. Niçin açsın? Ortada bir gerek olmalı...»

«Açması için bize güvenmesi gerek. Bunun için çok sağlam bir gerekçe bulmalıyız. Örneğin, "Hastamız var Mistir Har-pır!" Evet evet, bakın bu çok iyi! "Sizden yardım istiyoruz!" Bunu Naci arkadaşımız söyler, İngilizcesi iyi. Ne gibi bir yardım istenebilir? Örneğin araba. "Zehirlenme oldu, Murat Tokmak arkadaşımızı hastaneye götüreceğiz!" Böyle deyince açar. Biz de, önce birimiz, sonra ikimiz dalarız içeri!..»

«Yahu! Çocuk gibiyiz! Madem hastamız var diye kandıracağız adamı, o da bize arabasıyla yardımcı olacak, hastamızı, iki arkadaşımızı alıp hastaneye götürecektir; niye evinden kaçırıyoruz? Yoldan kaçıralım! Bir arkadaş öne biner. Bir arkadaş hastayla birlikte, arkaya. Tarım Bakanlığı'nın oralara varır varmaz çekeriz tabancaları: "Çevir bakalım?!" "Nereye?" "Ananın babanı beklediği yere!" Daha iyi'olmaz mı böyle?»

«Durun şimdi! Demek buraya kadar tamam oldu iş. Gece. Evinden. Hastamız var diye. Kendi arabasıyla. Tarım Bakanlığı'nın oraya varınca... O zaman demek ki ipe, gözbağlarına gerek yok, sadece tabancaları bulmak yetiyor...»

287

mı Tarım Bakanlığı'nı oradan, bir yere götürüp kapayacağız. Gene de bağlamak gerekmeyecek mi dürzüyü? Hem kollarını, hem ayaklarını. Hem de gözlerini. Demek ipleri ve gözbağını mutlaka sağlayacağız...»

«Sağlarız! Kolay! Tabancaları da Orta Doğu'daki arkadaşlar yoluyla Devgenç'ten alabiliriz. Belki dernekten birini verirler aramıza. Bunun için gidip yöneticilerle görüşmek gerekiyor. Ama önce yavaş yavaş açıp, başka yoldan iki tabanca sağlayabilirsek daha iyi olur!.. Büyültmemek için konuyu...»

«Neyse! Biz şimdilik iki tabanca, ip vede gözbağı diyelim...»

«Evet, ama yazalım bunları!» dedi Murat. «Unutulur!..»

Naci kâğıt aldı önüne: «İki tabanca, ip, gözbağı...» diye yazdı kâğıda.

«Geliyoruz üçüncü büyük soruya: Nereye kaçıracağız?»

«Bizim köye!..» diye bağırdı Elvan Çavuş. Hiç konuşmuyordu, ilk karıştı söze. Sonra hemen durdu: «Bizim köye olmaz, sezer Karami dürzüsü! Bir araba geldi, kimin? Harpır'ın. Zaten tanır arabayı. Gelir dikilir yanımıza, ne söylesek kandı-ramayız. Tilki gibidir. Koyunlu'ya kaçıralım iyisi! Orda bilişler çok. Arabayla gece gireceğimiz için kimse görmez. Köpekler ürer, ama ürsün, çabuk gireriz birinin avlusuna...»

«Kaç kilometredir Koyunlu köyü?»

«Sabah olmadan varız canım!..»

«Olmaz!» dedi Murat. «Betti Hanım bekler bekler, gelme-, yince kuşkulanır. Polise telefon eder. Keserler yolları. Kırık- ' lı'ya varmadan çevirirler. Olmaz...»

«Köye kaçırmak zaten olmaz! Ben katılmam...» j

«Hayır, köye kaçırmak pratik değil. Arabayı nereye ataca- -| ğız? Atmayıp saklasak başımıza belâ. Yarım günde bulurlar. Araba bulundu mu biz de bulunuruz. Ayrıca hemen evine telefon etmek lâzım. Radyoya,, gazetelere falan bildiri vereceğiz: "Keklik gelsin, Harpır gitsin!" Bunlar hep şehirde olacak işler.

i u^amauo gemiaian giDi. Şehir müthiş

bir orman. Kendimiz ortaya çıkmadıkça bulamazlar. Kondular-dan birine atarız kapağı. Yada en iyisi böyle bizim gibi grup Tcalan arkadaşların dairelerinden birine. Bunu da araştırmak gerekiyor. Not edelim. Kalınacak apartman dairesi...»

«Bir dakika! Apartman dairesine karar verdik mi?» . «E başka nereye kaçırabiliriz?» «Gecekondulardan birinde örneğin?» «Hangisine meselâ? Var mı dostumuz?» «Haklısın! Tanışımız bile yok...»

«İçimizden biri araba sürmeyi bilmeli. Bir yerde hemen almalı Harpır'ın elinden direksiyonu. Yükü boşalttıktan sonra da, arabayı bir yere götürüp bırakmalı. Polis önce arabayı bulmalı. Araba bulundu ama kendileri nerede? Hem de çok ters bir yöne bırakmalı ki arasın dursun! Yada tam tersi. İşin bu noktası da psikolojik açıdan düşünülmeğe değer. Yazalım: "Arabanın bırakılacağı yer?"»

«Bu iş oluyor galiba!» diye yekindi Naci, «Kral bir eylem! Ama temel devrimci eylemle bağıni çok iyi kurmak gerekir. Soyut olarak bir keklik sorunu gibi anlaşılması eksik olur. Yapacağımız eylem, Amerikan emperyalizmine, en azından sembolik bir tepkidir. Amerika'nın Türkiye'deki üs, tesis ve mevzileri sorununa bir tepki! Türkiye'deki kırk bini aşkın işgal kuvveti çokluğundaki Amerikan personeline, özellikle uzman ve danışman adı altındaki ajanlara bir gözdağıdır!..» «Yazacağımız. bildiride özetleriz bunları!» «Evet! Kısaca özetlersek çok iyi olur!» «Özetleriz, kolay! Şimdilik bunu geçelim. İlerleyelim bir basamak daha. Harpır'la biz de kapalı kalacağız tabii. Beslenme sorunu! Kaç kişi kalacağız? En az iki. Birimiz zaten zorunlu olarak çıkacak. Dış ilişkileri bu arkadaş yürütecek. İkimiz de başını bekleyeceğiz. Birimizin İngilizce bilmesi gerekir. Naci olacak bu. Belki karısına bir mesaj yazdıracağız: "Yaşıyorum. Çok iyiyim. Kekliği teslim et. Öperim."»

288

289

«Evet, bir de bu nokta var?»

«Konuşalım. Bence istemek gerekir!»

«Niçin?»

«Hem bunca masraf edeceğiz, hem de domuzdan kıl koparmak sevaptır...»

«Fidye istersen amaçlarımız bulanır. Bu güzelim eylemi gölgelemiş olunuz. Bence işin içine para kaşıtırmıyalım. Belki sembolik olarak bir tek dolar istenebilir. Ama asıl sembol kekliktir burada. Görünüşte keklik için... Ama asıl "sahibine sorulmadan gaspedilmiş bir keklik" var ortada. Üsler, tesis ve mevziler de böyle değil mi? Bunlara karşılık para istersek kaç milyar dolar istememiz gerekir?»

«Yok yok! Fidye yok! Tek dolar istemek de yok! Vatan toprağı parayla satılmaz. Parayla ölçülmez. Parayla bir arada düşünülmez. Konuşulmaz... Para sözü, fidye sözü, kesinlikle geçmeyecek! Sadece keklik!..»

«Evet! Böylece bir hayli ilerledik. Devam edelim: Kalacağımız yerde beslenme sorunu. Bunu da önceden sağlamak gerekiyor. Hattâ kalacağımız yeri belirledikten sonra bir miktar götürüp önceden stok yapmak faydalı olur...»

«Koca Ankara'da aç kalmayız! Bence bu sorun değil!»

«Peki! Adam kekliğı vermeğre razı oldu. Bunu karısına bildirdi mektupla. Mektubu postaya verdik. Karısı kekliğı alıp getirdi: Nereye? Kime? Ne zaman? Şimdi de bunlara karşılık bulalım...»

Elvan Çavuş atıldı gene:

«Keklik doğruca bize gelmeli, Yaşar'la bana!»

«Siz nerede olacaksınız?»

«Gideriz hana, handa olunuz! Zaten burda durucu değiliz...»

«Kekliğın handa size teslim edildiğini saklandığımız yerde biz nasıl bileceğiz? Bir arkadaşımız bağlantıyı sağlamakla gö-

290

revli olacak, ama o arkadaş hana vardı, handan bize geldi, polis izler, kısıvrak yakalar hepimizi; olmaz bu!» «Olacak biçimini düşünelim öyleyse!..» dedim. «Ben ne diyorum? Keklik hana gitmeli, evet. Dedegil de kekliğı alınca yürüyüp bir yerden geçmeli. Daha önceden orada bir yerde duran arkadaşımız kafesi ellerinde görmeli. Hemen gelip bize haber vermeli, biz de herifi salmalıyız...» «Salma işlemleri ne zaman, nasıl olmalı?» «Gece! Gene gözleri bağılı. Silâhlı iki arkadaşımızın önünde, bir köşebaşma getirip, "Haydi, bir daha kimsenin kekliğini alma! Haydi, aç gözlerini! Bu sefer ucuz kurtuldun, bir daha kurtulamazsın! Şimdi ardına bakmadan yürü! Bakarsan kurşunu yersin!" demeli. Ve herif uzaklaşınca biz de tüymeliyiz...» «Toparlayalım öyleyse: Adam karısına mesaj yazdı. Karısı kekliğı hana götürdü. Dedegile teslim etti. Dedegil yürüdüler. Arkadaşımız yürüdüklerini gördü. Gelip bize söyledi. Biz adamı saldı gece. Bütün bunları kısa kısa not edelim...»

«Bir de tersini düşünelim! Bu herif biraz manyak görünmüyor mu size? Manyakça tutmuyor mu keklığı elinde? Ya geri verilmesine razı olmazsa? Mesajı yazmazsa kârisına?" O zaman ne yapacağız?»

«Evet yazmayabilir, direnir...» «Bir de burası var, evet...» «Direniyor günlerce... Öldürecek miyiz?» «Yooo, asla!»

«Öyleyse ne yapacağız? Direniyor. Korkutuyoruz, korkmuyor. Doğuyoruz falan, eğilmiyor. Öldürmeyeceğimizi de sezdi?»

«Aç bırakırız düzüyü! Puro içiyor, tütünsüz bırakırız!»

«Evet, bu da bir yol, ama sonuç çabuk alınmaz. On gün dayanabilir açlığa. Belki tütünsüzlüğe de...»

«Bakın ne diyeceğim? Herife hiç yüklenmeyiz mesaj yaz ' diye. Karısı alıp getirir keklığı. Kocasını kurtarmak için bir gün bile beklemez. Kekliği sımsıkı tutan herifin kendi! Karısı

291

i

hoşlanmıyor belki bu işten. Kocasının gönlü olsun olmasın, kafesi kaptığı gibi getirir verir. Bu böyle bence...» «Evet, bunu düşünemedik...»

«Fakat! Başka bir sorun var. O da şimdi geldi aklıma. Biz adamı bıraktık. O da ardına bakmadan yürüdü. Sonra ne yapacağız?»

«Sonra tamam! Daha ne kalmış sonraya?»

«Kendimiz ne olacağız? Kalacak mıyız o evde?»

«Yooo!.. Niye kalalım?»

«Gelecek miyiz buraya?»

«Eveeeeet! Burası var!..»

«Burası var ya, evet!..»

«Hemen toplarlar bizi. Doğru karakola...»

«Karakolu falan öp başına koy o zaman!..»

«Öyle!..»

«Ne yapacağız peki?»

«Kaçırma işini biz yapmayacağız...»

«Kim yapacak?»

«Biz evden hiç kıpırdamayacağız. Ama plânlayacağız. Her şeyi adım adım plânladıktan sonra, bizden apayrı bir takım gelip herifi kaçıracağız!»

«Onlar zili çalacaklar, herif de açacak, öyle mi?»

«Yok, zili biz çalarız! Başkasına açmaz...»

«Zili biz çaldık, hastamız var, yardım et dedik. Adam kapıyı açtı. Arkadaşlar nereden nasıl gelecekler? Biz onları biliyor isek, polis bizi yatırır sopanın altına, şakır şakır söyler: Kimdirler? Nerededir?.. Bilmiyorsak, nereye gelip duracaklar, arabaya nasıl girecekler, nasıl kaçıracağız? Ve bizim hasta arkadaş ne olacak?»

«Baştan sona karıştı işler!»

«Buldum! Apartmanın önünden, sokaktan geçiririz adamı. Örneğin sabah işe giderken. Arkadaşlar gelip yerlerini alırlar önceden. Adam arabasına binerken silâhları çekip dolarlar içeri. Derler, "Sür bakalım!"

«Sürmez adam! Her yan insan! Birikiverirler! Elde silâh var, ama vurmak, öldürmek kolay mı?»

«Hayır, böyle olmaz! Başka bir takım, kendilerinin sağladığı arabayla gelip adamı kaçıracağız. Ve içlerinden biri şoför -olacak. Hem bakın, demin şoför lâzım dedik, ama not etmedik!» «Bence adamakıllı karıştı işler! Gerillacılık zor iş yani! Tutmadı bizim plân. Yeni baştan düşünmek lâzım. Nasıl kaçıracağız? Evinden kaçırıcaksak, kapıyı nasıl açtıracacağız? Gerillacılık çocuk oyuncağı değil!..»

«Ben ne düşündüm bakın! Herifi serbes bırakmadan önce şart koşarız: Hakkımızda koğuşturma yapılmayacak! Garanti isteriz. Garanti verilmedikçe bırakmayız kavatı!..» «Kim verecek garantiyi!»

«Polis! Ama bizim polis verir mi? Verebilir mi?» «Yahu, bana bakın! Biz böyle bir iş yapınca, poliste falan "kalmaz bu! Senin Demirel'in, Sunay'ın, Haldun'un, Çağlayan-gil'in yay gibi ayağa kalkarlar. Elçi Bey çıkar ortaya. Yarım saat sonra Johnson demec verer. Yer yerinden oynar. Yerli yabancı basın, radyo televizyon habercileri doluşurlar. Meclis'te gündem dışı konuşmalar yapılır. Nazmiye Hanım der, "Ben biliyordum, dedeyle torun bana geldilerdi!" Hükümet verir mi "böyle bir garanti?»

«Eh, vermezse kendi bilir! Biz de salmayız!..» «Kaç gün?»

«Garanti verene kadar!..»

«Arama taramalar, baskınlar... Ayrıca, barınmamız zorlaşır. Yeme içme, yıkanmamız... Kalacağımız evde arkadaşlar sıkışır. Yatma kalkma...»

«Evet! Bin başlı bir sorun. Bunu bizim, geniş geniş bir daha düşünmemiz gerekiyor. Hem de yeni baştan. Vede yavaş yavaş... Hesaplı, ince ince...»

Oturup bir yemek yedik geç vakit.

Naci; Elvan Çavuş'la Yaşar'ı Samanpazarı'na götürdü.

Biz de oturduk, yeni baştan düşünmeğe başladık.

292

293

32 HAKKI ENİŞTE HOŞGELDİ

Turgut'un anlattığı parça.

Ben hiç aklımdan geçirmiyordum Hakkı enişte kalkıp bize gelsin! Biz bekâr öğrencilerin kaldığı apartman dairesine. Koskoca general.

Sema Hanım bizim zili çaldı. Saat beş sularıydı. Halil'le ben varız. Okullarımız açılmıştı gündüz. Fakültelerimiz yakın Halil'le. Halil benim fakültede izledi töreni. Olaylar çıktı, sol yumruklar kaldırıldı havaya. İki üç arkadaş yaralandı. Dekan bizim, «Aranıza kışkırtıcıların girdiğinden kuşkuluyum. Dolduruşa gelmeyin. Kendi aklınızdan geçmemiş düşünceleri uluorta bağırmakta ölçülü olun. Nasıl farkına varmıyorsunuz, sizleri çeke çeke türlü sakıncalara götürüyorlar?»

«Kahrolsun faşistler!..»

«Kahrolsun Amerikan emperyalizmi!..»

«Kahrolsun özgürlüğün, kardeşliğin düşmanları!..»

«Kahrolsun para babalan!..»

«Yaşasın Türkiye halkı-halk...»

O anda birbirine girdi kalabalık. Polis doldu salona. Mo-lotof kokteylleri, göz yaşartıcı bombalar atıldı. Coplandı kızlar bile. Pek çoğunu arkadaşlarımızın tutup götürdüler. Ağızımızın tadı yok. Gerilim içinde çıkıp geldik eve. Biraz da karamsarlık çöktü üstümüze. Bu yıl güvenlik içinde ders yapabilecek miyiz,

294

an; uu\$>ımuyoruz arpacı Kumruları gibi. Sema zili çaldı. Ben açtım. Sevindim yüzünü görünce. «Telefon!» dedi.

Halil de, ben de bakıp kaldık. Belki yatsak daha iyi olacaktı erkenden. «Kim arıyor acaba?» Kimlerde numaramız olduğunu düşündüm birden. Çabuk çabuk çıktık merdivenleri. Almacı kulağıma götürdüm: «Buyrun efendim, ben Turgut!» Genelkurmay Harekât Dairesi burası. Ben Yarbay Sami. Sayın Tuğgeneralim bu akşam altı buçuk sularında size buyuracak.

Evde olup olmadığınızı öğrenmek için telefon ediyorum.» «Bu akşam altı buçukta mı?» «Bu akşam, evet...»

«Buyursun, bekleriz...» dedim. Bir yandan da merak etmeğe başladım, hangi dağda yatıyor ölen kurt?

Fazla oyalanmadım Sema'nın orda. Halil de merak eder. «General enişte! Altı buçukta bize buyuracakmış...» «Hakkı enişte? Bize?» «Evet...» «Ne var acaba?» «Ben de merak ediyorum...»

«Neysel! Hele ki akşam yakın. Ortalığı toplayalım. Kahvemiz var. Olmazsa oralet yaparız. Yemek zamanı da. Biraz oturursa, bu akşam dışarda yemek istiyorduk deriz. Çıkmaz bizimle. Çıkarsa gider bir yemeğini yeriz büyük lokantaların birinde. Parayı bize verdirecek değil ya kocca general...»

«Gittikçe biraz daha sıkı oluyor Hakkı eniştemin eli. Şuradaki Botanik Bahçesi'nin oradan yeni bir daire aldı, 200 metrekare. Taksit ödüyor. Sanmam ki yemek ısmarlasın bize. Lokantaya gidersek biz veririz hesabı...»

«Evde peynir ekmek yiyecektik deriz...» Zil çaldı o sıra. Açtık, Naci... Zil çaldı, açtık, Murat... Zil çaldı, Tosya'dan telgraf: Ekrem arkadaşımız, yarın geleceğini müjdeliyor...

Arkadaşlar soyundular, yıkanıp paklandılar. Naci'nin bir-

295

kaç çizimi varmış, Cieçti masanın Daşma. mz. uc unangı ^^^ dik. Koltukların, sehparın falan tozlarını aldık. Gerçekten, yediye yirmi kala buyurdu Hakkı enişte. Oldukça soğuk. Eskiden sarılır öperdi beni. Bu sefer kuru kuru elimi sıktı ve bakmadı gözlerime. Arkadaşlarıma da sıcak davranmadı.

«(Bir aksilik var ama bakalım!)» dedim içimden. Oturduğu koltuğun yarana oturup beklemeğe başladım. Murat'ta bir «Maltepe» varmış, tuttu. Çakmağını da çaktı. Halil kültablası getirip koydu yanibaşma. Bir de sorduk: «Nasılısınız, afiyette misiniz Sayın Generalimiz?»

«İyiyim!» dedi kısaca. Alındı biraz: «Siz nasılısınız?»

«Biz de iyiyiz. Coplanıyoruz. Dayak yiyoruz...»

«Kimden?»

«Polisten! Okullarımıza kadar doluyorlar. Kız erkek demeyip vuruyorlar. Üç yaralımız var gene bugün. Biz kendimizi zor attık kalabalığın kıyasına!..»

«Siz onlardan vurmadınız mı? Yok muydu tabancanız?»

Güldü Naci: «Ne arar Hacı Ahmet'te kav çakmak?»

«Böyle giderse olacak galiba!» dedi Murat arkadaşımız.

«İçinizden gören yok mu önünüze kazılan çukurları?»

«Bizim Dekan da onu söyledi bugün, konuşmasında...»

«Kışkırttı mı biraz da?»

Kuşkuyla baktık yüzüne:

«Kışkırtmaz Dekanımız! Öğrenci sever kendisini!..»

Emdi savurdu sigarasını. Bir süre konuşmadı. O konuşmayınca biz de konuşmadık. Onun bize bir söyleyeceği vardı, besbelli. Telefonda söylemiştik isteğimizi biz. Belki bir ara benim sormam gerekirdi. Konuşabildi mi zatışerifle, kulağını çekebildi mi? Tam bu noktada aklıma geldi, sordum:

«Telefonunuz gelince Sabahattin Beye inip sormak istedik, sizi evimize almakta sakınca var mı, yok mu?..»

«Daha doğrusu izin almak için...-» dedi Naci.

Emdi bitirdi sigarasını. Yüzüklü parmağını vurdu koltuğar «Ne yaptınız işleri? Kolayladınız mı biraz?»

«Hangi işleri enişte?» Ben sordum.

«Sağladınız mı ipleri?»

Biribirimizin yüzüne baktık:

«Hangi ipleri Generalim?»

«İpleri, siyah gözbağlarını?»

<:Bir şey anlamadık sorunuzdan?»

«Tabancaları? Kalacak yeri?»

Baktık biribirimizin yüzüne: Ne demek istiyor bu? Ne konuşuyor? Dün akşam konuştuklarımızı mı soruyor? Onları soruyorsa nerden duydu? Yoksa içimizde bir puşt mu var? Neydi durum? Hiçbirimizin yüzünde ufacık bir ışık yoktu. Sadece gül yaprağı genişliğinde birer kuşku. O da dağılıp gidiyor çabucak. Bekliyoruz biraz daha açılsın enişte.

«Ne zaman kaçıyorsunuz Harpır'ı?»

«Sorduğunuz soruyu hiç anlamıyoruz Generalim!..» dedi Murat. «Acaba Mit'çi Albay size yanlış bilgiler mi aktardı bizler için?»

Kaşlarının altından altından süzdü Murat'ı: «Yanlış doğruyu seçmek için bazı yöntemlerimiz vardır, onları kullanmadan çıkmayız ortaya Murat Bey!.. Bir şey soruyorsam, doğruluğuna inandığım için soruyorum...»

«Ama yok böyle bir şey! Nasıl sorarsınız?»

Hakkı eniştem vurdu elini koltuğa:

«Var diyorum! Olmasa sormam diyorum!..»

«Her yer ajan, kışkırtıcı ajan dolu...»

«Harpir'ı kaçırma konusunda kim kışkırttı sizi?»

«Bizi kimse kışkırtmadı, yok böyle bir şey!..»

«Yok olan ne! Kışkırtma mı, kaçırma düşüncesi mi?»

«İkisi de yok!» dedik hep birden.

«Bakın! Beni iyi dinleyin. Açık konuşalım. Boş yere yormayalım birbirimizi. Kaçırma düşünceniz, daha doğrusu düşünüşünüz var. Bu bir gerçek. Fakat ben kışkırtmanın da olup olmadığını anlamak istiyorum. Daha doğrusu siz var dediniz de, kışkırtıcı kim diye soruyorum...»

296

297

Çışçıblak yakalanmıştı aslında. Biraz gururluca bir dönüş yolu arıyorduk. Ama bir türlü bulamıyorduk.

«Yok böyle bir şey! Kimbilir kimler, neler neler uydurup size ulaştırdı? Bu sıralar biz öğrencileri, işçileri, tüm devrimcileri çekemeyen çok! Her türlü suçlama, iftira yapılıyor...»

«Ben yok demiyorum. Amerikan emperyalizmi de var. Kışkırtıcılar da var. Fakat somut örnek üzerinde konuşalım, sizi kim kışkırtıyor? Ayrıca sizi haksız yere kim suçluyor ve niçin? Burada Harpir'ı kaçırma tasarınızı konuştunuz mu, konuşmadınız mı? Bunun için gerekli ipi, gözbağını, tabancayı, evi, vesaireyi bir not ettiniz mi, etmediniz mi? Bunları sağlamağa başladınız mı, başlamadınız mı? Çalışmalarınız ilerledi mi? Herifi ne zaman kaçıyorsunuz? diyorum.»

Bir ara aklımın ucuna değdi geçti: Yoksa kaçırmamızı istiyor muydu? Bize yardım için mi gelmişti? Ama birden silindi böyle bir umut. İstese bunca sağlam bilgiyi bizden birimizden almış olurdu. Başkalarından, büyük olasılıkla bir ajandan aldığı bilgilerle bize destek olmaya kalkmazdı.

«Terörizme, anarşizme hangi anlamda karşısınız Turgut?»

«Karşınız, çünkü bunlar devrimcileri sonuca ulaştırmaz...»

«Olumlu bir sonuca ulaştırmaz demek istiyorsun...»

«Evet...»

«Soruma karşılık ver, hangi anlamda?»

Bocaladım bir an.

Naci atıldı: «Tartışılacak bir konudur bu!..»

«Harp'ı kaçırsanız bu terör yada anarşi değil midir?»

«Yoruma bağlı!..» dedim ben de usulca.

«Bana telefon da demiştiniz ki biz bunlara karşıyız. Ben de sizi öyle biliyordum. Onun için Albay Sabahattin'i çağırıp, "Rahat bırak çocukları!" dedim. O da yanında getirdiği bantları koydu önüme: "Lütfen şunları dinleyin generalim, sonra izin verirseniz polise intikal ettireyim!.." dedi; iyi mi?»

Aklımız suya ermişti çoktan. Hiç kaçacak yerimiz yoktu. Tam yakalanmıştık. Bundan sonra nefes alsak adamın elinin

298

adamın belki oturup şurada kadın kız üstüne konuştuklarımızı, benim Sema ile, Murat'ın Tüccar Nejat'ın karısıyla ilişkilerimizi falan hep bildiğini düşündüm. Ürperdim. İnsanlık dışı bir haber alma biçimi değil mi bu Amerika'nın geliştirdiği? Ve bir anda karar verdim: Bundan sonra bir şey konuşmak istersek dı-şarda konuşacağız! Evde çit yok. Konuştuklarımızın yüzde doksanını dinleme olanağına sahip bunlar. Sade dinleme değil, saptama. Anında...

«Ne dediğimi, niyetimin ne olduğunu anladınız sanıyorum?»

«Anlıyoruz Generalim...» dedi Murat.

«Size ne elin keklığı, nenize gerek onu almak? demiyorum. Böyle bir konu vardır, ilginizi çekmiştir, geri almak istersiniz. Ama yarım gün önce inanmadığınız eylemleri tasarlarken fazla ivedi davranmanız kötü! Böylesine, çocukça değilse bile, çocuksu düşlerle amacınıza ulaşamayacağınız bir yana, amacınıza ve ailelerinize de zarar verebileceğiniz açık değil mi?»

Tamam! Söz fırsatı geçmişti eline! Yakalamıştı bir gafımızı! Açığımızı! Dilediği kadar öğüt verebilirdi artık! Ve çok kızdığımızı hiç farketmeden, bunların hoşumuza gittiğini de sanırdı üstelik. Biz de dut yemiş bülbüller gibi susardık. Susuyorduk. Hiçbirimiz ağızımızı açıp bir şey demiyorduk.

Elini vurdu gene eniştem koltuğa:

«Bir isteğiniz var mı? Kalkacağım...»

«Bir kahvemizi içecektiniz!..» dedi Murat.

«Çay koymadınız mı? Çay içelim daha iyi...»

Murat kalktı, hepimize çay getirdi.

«İsteğimiz var...» dedi Naci de.

«Söyle, dinliyorum...»

«Bu vericiyi söktürün evimizden...»

«Kaldırma yetkisi koydurtanıdır. Ben koydurtmadım...»

Donup kaldık. Daha bir şey konuşmamız gerekmezdi. Çay-

299

içip gltSinai. OOOZ eillll amauctşıara. «yr^viiuauLajui »n,».,,..

Ama anlamadılar.

«Konut dokunulmazlığımız, özel yaşamımız, her şeyimiz çiğnenmiş oluyor!»

«Çiğnetmeyin siz de...»

«Nasıl çiğnetmeyiz? Getirmiş koymuş vericiyi?»

Yudumladı çayını: «Güzel olmuş!» dedi saatine baktı. Çabuk çabuk yudumlayıp kalktı. Kapının dibine yığıştık. Sanki orada konuştuklarımızı duymayacaktı zaten. «Yarm da bizim elimize geçecek bunlar. O zaman da biz mi kullanacağız aynı yöntemlerle?»

«Hoşçakalın. Derslerinizi iyi çalışın. Başarılar dilerim...» diyerek, ayrı ayrı ellerimizi sıktı. Tam çıkıyordu durdu. «Size küçük bir de haberim var: Elde edilen bilgiler ışığında, John Harpır'ın durumu bir raporla Amerikan Askerî Yardım Kurulu Başkanlığına bildirildi. Kişisel güvenliğini hesaba katarak başka bir yere aktarılmasını gerekli gördüler. Nereye aktarılacak, ne zaman gidecek? Belli değil henüz. Yani, kaçırmak isteğinizi sürdürseniz bile kaçıramayacaksınız adamı. Gereken bütün önlemleri aldılar...»

Eniştenin bu haberine sevindik galiba. Ama kendisine bir şey demedik. Benim sezgime göre çocuksu bir sevinçti bu. Hiç olmazsa etkisi olmuştu konuşmamızın. Bizi de hesaba katanlar vardı demek? Oh... Eniştem ellerimizi birer daha sıktı, çıktı. Kapıyı kapatıp döndük yerlerimize.

«Vay ırzıkırık dışmacunu vaaaay!..»

«Çok özledim lahana dolmasını bee!..»

«Vay olmaz olası ciğer tavası vaay!..»

«Vay zikkımın peki Papaskarası vaay!..»

«Badem şekerini sevmedim ben!..» dedi Naci.

«Çökelek peyniri daha iyi!..» dedi Murat. Sonra ekledir «Hoşuma gitti senin enişte!»

«Ee, iyi askerdir kendisi...»

dürülen öğrencilere, fakültelere yapılan baskınlara?..»

«Ben sadece "İyi askerdir" dedim, başka bir şey demedim...»

«Söyleyelim Elvan Çavuşa, Yaşar'ı alıp gitsin köyüne...» «Yarın kırıklı dolmuşuna bindiriverelim...» «Öhhoo!..» «Hooo!..»

300

301

33 GAZETECİ FAZIL

Yaşar'ın anlattığı parça,

Tuslog'un önünden alıp gitti polisler bizi: «Bir daha buralara yaklaşmayın! Görürsek karakola alırsız gene! Daha uzun kapanırsınız bu sefer. Çıkarın da olmaz. Çürürsünüz...»

Gidip Kızılay parkına oturduk.

«Hani bizi vali görecekti?» dedim dedeme.

«Unutmuştur. Buralardayız. Çağırırsa gideriz...»

Halil abey hana geldi, konuştuk. Kaçtırmaktan vazgeçtiklerini, başka plânlar düşüneceklerini, bütün konuşmalarının banda alındığını, kendilerini polisin izlediğinden kuşkulu olduklarını bir bir anlattı. Bu polisin sivil giyinmiş polis olduğunu ben önce düşünememiştim. Bundan sonra handa konuşurken biz de dikkatli olacaktık. Polis belki bu konuşmaları da dinliyordu. Halil abey, gerekince bizi alıp otobüse bindireceklerini, yada otobüs duraklarında konuşabileceğimizi söyledi. Biraz da para verdi. Gidersek Tuslog'un önüne gidecektik, ama şimdi oradan da sepetlediler. Kızılay parkında oturuyoruz.

Buraya birkaç sefer gelip gittik daha önce. İki üç bank kalmış. Ortasından yol geçirmişler. Koşa koşa gelip gidiyor insanlar. Sabahları da bir dolu kadın kız birikiyor. Bol donlarını giymişler. Büzülmüşler. Omuzlarında yün şalları. Köylülükten

302

tam çıkmamış, çıkamamış kadınlar. Körpeleri de var içlerinde. Cam sildirmeğe, ev temizletmeğe, çamaşıra diye alıp götürü-yorlar.«Otuz beşe, kırka gelir günlüğümüz...» diyorlar. Belki de bazıları bekâr heriflerle yatıyordur. Bundan da alırlar biraz. Şehirde bu işin paralısının çok olduğunu çok duydum.

Birden, elinde fotoğraf makinesiyle bir adam yanaştı yanımıza. Bıyıkları saçaklı. Deriden bir ceket giymiş. Palamut kılığine benziyor gözleri. Vara yoğa gülmesi de eksik değil. Önce çıt edip bir resmimizi çekti. «Ne oluyor, dur!» demesine kalmadan dedemin, bir çıt daha etti. Sonra gelip yanımıza çöktü bankın dibine. Gelip geçenler de baktılar.

«Merhaba dede!..»

«Merhaba ama...»

«Nasılsın bakalım?»

«İyiler iyi, dirliğimiz it dirliği!»

«Dede anlat, nooldu sizin keklik dâvası?»

«Onu sen nerden biliyorsun, kimsin?»

«Trabzon milletvekili arkadaşım telefon etti. Ben gazeteciyim. Az önce sizi Tuslog'un önünden koğdu polisler; oradaydım. Uzaktan çektim resimlerinizi. Sulakça'nın hangi köyün-dendiniz bakayım?»

Söyledi dedem köyümüzü. Daha bir sürü sorular: «Adı ne kekliğinizi alan Amerikalının? Ne zaman oldu bu iş? Nasıl geldi köyünüze? Çok mu av yapıyorlar? Makineli tüfeklerle mi vuruyorlar? Ne iş verecekti oğluna? Niçin vermedi? Kekliğin elcik olduğu doğru mu? Karakolda döğüldüğünüzü de söyledi arkadaşım? Demek almayınca gitmeyeceksiniz?» Ayağa kaldırdı ikimizi, ardımızı da Gökdelen'e döndürdü, bir de öyle çekti resmimizi. «Bunu gazeteye yazacağım dede! Yarın çıkar, okursunuz. Sizin dâvaya faydası olacak inşaallah!..»

Dedem, «İnşaallah» dedi.

Parkta otur otur, canımız sıkıldı. Kalkıp Kızılay'da dolaştık. Gökdelen'in, bir sürü pastanenin, oturma yerinin, geysi sa-

303

tan mağazanın önünden geçtik. Yürüye yürüye Tarım Bakanlığı-ğı'na kadar çıktık. Daha yukarı geçtik. Kuşulu Park'a kadar varıp içine girdik. Oturduk biraz. Öğlen bir bakkaldan ekmek aldık. Biraz daha oturduk Kuşulu Park'ta havuzun kıyısında. Gür ağaçlara, kavaklara baktık. Seyrettik dallardaki kuş yükünü. Dedemden az yaşlı bir adam, göğsünde bir fotoğraf, makinesi, iki torununu gezdiriyor, hem de resimlerini çekiyordu parkta. Bunun fotoğraf makinesi gazetecininkinden başkaydı. Onunki çakmaklamp duruyordu. Bununki çıt ediyor sadece. Benden az yaşlı bir çocuk da bir tablanın üstüne dizdiği simitleri satmak için uğraşıyordu.

Birden, «Kalk Yaşar!» dedi dedem. «Kalk, Nazmiye Hanıma bir daha gidelim! Canım çok sıkıldı kalk! Belki kendi paralarımızdan yüz lira daha alırız. Bir de sorarız söyledi mi, Attilâ Beye? Oturmayan olmaz dedem, kalk...»

«Yağmayacak yağmurlara neden âmin diyorsun daha?»

«Yağmaz yağmaz da bakarsın yağiverir!..»

«Sellice yağıp ortalığı batırmasın aman!..» dedim.

Çeke çeke alıp götürdü beni. Şuradan mıydı, buradan mıydı? Buğday Sokak başına vardık. Polisler daha karşıdan çevirdiler önümüzü. Anlattık gene geçen seferki gibi. «Hani bir görüşmüştük ya! On gün kadar oluyor! Unuttunuz mu? Nazmiye Hanım, "Gene gelin!" demişti o zaman. Birkaç gün geç kaldık, ama geldik. Bırakın girelim...» Meğerim bunlar o polisler değilmiş. Sık sık değişirlermiş. Nasıl da benziyorlar birbirlerine. Aynı bıyık, aynı geyim, aynı don... Aynı tabancalar...

«Siz değiştyseniz Nazmiye Hanım da değişmedi ya, bırakın girelim!»

«İçeriye bir sormamız lâzım!» dedi biri. Köysoyluydu he-rahm. «Sayın hanımefendi gelsinler derse girersiniz. Demezse katamayız dedecim!..»

«Sorun! Heralda tanımazdan gelecek değil. Asaletine ya-kıştırsa desin!»

Avlu kapısından girdi konuşan. Zile bastı. Geçen seferki

304

temizlikçi kadını çıkan. Onunla konuştu polis. Ayaklarına tok-yo giymiş, bir de uzun don çekmişti. Kolları çemreli. İki üç adım yürüdü taşlıktan. «Tanıdım kendilerini! Gelsinler. Ben Hanımefendiye haber verim!..» dedi. Yüreğime su serpildi. Ama bir yandan da ikirciklenip duruyordum. Ne sonuç verecekti yeniden gelmemiz? Geçen sefer geldik, ne verdi, bu sefer versin!..

«Gelin bahak!» dedi, eliyle çağırırdı polis.

Gittik. Temizlikçi kadın, kendi evine varıyor gibi karşıladı. Takındı güler yüzünü. «Buyrun! Buyrun dede!..» Ötekinin yerine bu olaydı Başbakanın hanımı! Serçe kuşunun dili gibi vicir vicir. İnsana, daha karşıdan varma cesareti veriyor. Ben Nazmiye Hanımı tutmadım. Donyağı. Demedim ya dedeme.

Gene büyük salona oturduk.

«Hanımefendi telefonla konuşuyor biraz. Haber veririm. Nasılsınız? Ne yaptınız? Olmadı mı işiniz? Bir keklik işiydi değil mi sizinki? Çok insan gelip gidiyor, yurdun her yerinden. Gelenleri birbirine karıştırıyorum...»

«Büyük başın büyük derdi olur, doğrudur...»

«Size önce çay getireyim. Yahut durun, bir şurup getireyim en iyisi! Ahududu şurubu var. Yanında biraz da börek. Sonra Hanıma haber vereyim...»

«Ekmek yedik!» dedi dedem.

«Gene acıkmışınızdır!..» Dinlemedi bizi. Yürüdü gitti. On dakika geçmeden de, tepsiyle inip geldi. Onun ardından da Nazmiye Hanım görüldü.

Kalkıp dikeldik.

«Hoşgeldiniz!»

«Hoşbulduk!..»

«Nasılsınız?»

«iyiler iyi...»

«Ne oldu işiniz? Bir keklik işiydi sanıyorum...»

«Bir keklik işiydi, gelip anlattık... Biz bir şey yapamadık. Yaptımsa sen yaptın. Yeniden sana geldik!..» dedi dedem.

Attilâ Beye telefon ettim. Siz de gitmişsiniz kendisine.

305

"Herkes beni Amerika yanlısı biliyor!" diye alındı biraz. Gene de rica ettim: "Fırsat bulursanız ilgilenin!" dedim. "Bir kuş, bir çocuk. Siyasal bir yanı yok. Ticaret yanı hiç yok!" dedim. Tutar mı, tutmaz mı bilmem?..»

«Süleyman Beye söylemek geçmedi mi aklından? O da mı yapamazdı?»

«Süleyman Beyin işleri bir değil, bin! Bunu da mı yükleyelim?»

«Bizi alıp karakollara yıktılar. Çok cefalar çektik...»

«Haberim var. Söyledim, bu noktada ilgilendi. Söyledi Haldun Beye, çıktınız karakoldan. Buna ben de üzüldüm, çok! Üzüntümü söyledim Süleyman Beye. Olan olmuş, ne yapın?»

«Eski padişahlar gününde olsaydı, sadrazam böyle şeyleri duyunca, dururdu akan sular! Batıp gittikleri günlerde bile bu kadar azgın, hem de kuzgun değildi cavırlar. Hatta Rahmetli Atatürk'ün gününde pıstılardı bilem. Cesaretleri gelmezdi ki bir malı zorla alsınlar da geri vermesinler...»

«Değişti koşullar!»

«Bir insanla bir insan, bir insanla bir kuş, bir hayvanla başka bir hayvan arasındaki sevgi duruyor. Bakıp büyütmeyen, tıpkı bir zorba gibi, sevgiliyi kapıp alıyor, başbakan buna bakmıyor; hanımı da ilgilenmiyor, hanım olduğu halde!»

«Binbir iş arasında insan haliyle unutuyor. Niçin çok sitem ediyorsunuz?»

«Bizimki bin'den bir örnek. Birle böyle ilgilenirseniz, bin'-le ilgilenip ilgilenmediğinizi nasıl bileceğiz?..»

«Takdir milletindir, halkındır...»

«Biz de o halkın içindeniz...»

«Sağolsun canınız...»

Böreği yememiştik, şurubu içmemiştik. Kalktık.

Temizlikçi kadın tuttu kollarımızı:

«Nimete darılmak olmaz! Yeyin için öyle gidin...»

Elini göğsüne koydu dedem:

«Ziyade olsun, Allah daha çok versin...»

306

«Yakmayız darıldığımız dağın odununu...»

«Bugün İstanbul'a gitti kendisi. Oradan Bursa'ya geçecek. İki gün sonra gelir. Gelince söylerim. Fırsat bulursa ilgilenir...»

Vardı kapıya doğru dedem. Ben de ardı sıra yürüdüm.

«Bir meşşur söz var, yüzüne biraz ayıp. Bağışlarsan söyle-yim: "Kırık bana bu gece lâzım, yarına kocam da gelir!" demiş eveli biri. Onun hesap... Güya içimizden yetişmişti değil mi? Öpöz köylülerini tutmuyor da Amerikanlara kanat geriyor...»

Çıktık. Bakıp kaldı ardımızdan ikisi de. Temizlikçi kadına ayıp oldu gibime geldi. Dedem onu bozmak istemezdi, Nazmiye Hanım yüzünden bozdu belki. Çıktık dışarı, söyledim dedeme. «Çok zaman böyle olur. Kurunun yanında yaş da yanar...» Çekti kolumdan.

Tam yürüyoruz, bizi Kızılay parkında gören gazeteci önümüzden gelmesin mi? Çıt etti, resmimizi çekti gene.

«Sayın Başbakanımızın evinden geliyorsunuz. Kendisi bur-da yok. Hammıyla mı konuştunuz? Beraber çekmek isterdim resminizi. Kaçırdım...» Tuttu ikimizin de kolumuzdan. «Dönelim bir poz verin, nooolursunuz! Haydin dönün, çok rica ederim, dönün beni kırmayın!..»

«Daha bu eve gelmeyiz. Üsteleme yeğenim...» | «Çok güzel!.. Anlatın, atıştınız mı?»
«Atışmadık, darıldık, o kadar...»

«Çok güzel! Ama bir de beraber resminizi çekebilsem şahane olurdu. Dönün nooolur?»

«Dönmeyiz, söyledik bunu...»

Biz aşıya yürüdük, o yukarıya! Belki de konuşacaktı Nazmiye Hanımla. Ayrıca çekecekti onun fotoğrafını. Kuşulu Park'a da girmedik. İndik aşıllara. Kum gibi insandı ortalık. Kimi kızını almıştı, kimi oğlanını. Başlarını birbirlerinin omzuna koymuşlardı. Çırpı gibi kızlar, çalı gibi erkeklerdi gene. Kol

307

rüyen erkekler, iki büklüm kadınlar vardı. Soğukları geliyordu kavura kavura Ankara'nın. Orduevi'nin önünden falan geçtik. Kocca Hacettepe Hastanesi'nin oradan geçtik. Çıktık Sa-manpazarı'na. Bir haber, bir plân bekledik Halil abeygilden. Gelmezlerse yarın, kendimiz gitmeğe karar verdik.

Ertesi gün sabah çıkıp geldi Halil abey. Elinde bir gazete. Dedemi de, beni de aldı çıkardı handan. Yürüdük sokaktan aşağı. Gökbank'ın köşesinde durup gazeteyi gösterdi bize. Ara sayfalardan birinde, dedemle ikimizin resmimiz. Arkada Gökdelen. «Fazıl Akgün'ün röportajı. Doksan yaşında bir köylü, Cumhuriyet kurulalı beri ilk olarak bu yıl başkente geldi. Avlanmak için köylerine uğrayan Tuslog'da görevli Amerikan uçak mühendisi John F. Harper'ın zorla aldığı elcik kekligi geri almak için 13 yaşındaki torunu Yaşar'la yollara düşen Ulusal Savaş gazisi Elvan Bükülmez, amacını gerçekleştirmek için çeşitli temaslar yapmaktadır. Ulusal Savaş gazisinin Ankara caddelerinde dolaşması ilgi çekmiştir. Bu arada bazı parlamenterlerin kendisiyle ilgilendiklerini öğrendik. Elvan Bükülmez, torununun kekligini geri almadan Başkenti terketmeyeceğini söylemiştir...»

Okuyup bitirdikten sonra, «Fena değil, ama yazmasa iyo-lurdu!» dedi Halil abey.

Yürüdük. Gözünün ucuyla önünü ardım kolladıktan sonra dedeme dedeme söylemeğe başladı: «Herifi kaçırmaktan vazgeçtik. Sonuç karanlık görünüyor Elvan dede. Bunun yerine kekligi kaçıracağız. Herifi yakında başka yere aktaracaklarını öğrendik. Gitmeden kaçırmamız gerekiyor. Bunun için Yaşar'-m yada senin, yada ikinizin birlikte köye gidip bir keklik bulmanız gerekiyor. Sizinkine benzer bir keklik olmalı bu...» Çıkarıp iki 50'lik verdi dedeme: «Biri yol parası, yiyecek. Biri de alacağınız kekligin parası. Parasız bulamazsınız. Bunu koyup sizinkini alacağız. Hiç farkına varmayacak. Varsa bile, iş işten geçmiş olacak!.. Haydin...»

Hiç gelmeyecekmiş gibi göz kırptı, sarmıştı. Yarın, öbürsü gün Naci abey gelip yoklayacaktı handan.

Harpır'ın anlattığı parça

Ben var Colorado eyalet Amerika. Kusra bakmayın benim Türkçe. Denver benim şehir, büyük yok, güzel var. Babamın çiftlik var çok yakın. Ben var Jefferson Teknikal University bitirdim. Vatanî görevim yaptım Army Service'te. Ben var çok istedim Türkiye gelmek. Ben var çok sevmek Ankara. Çok var benzemek Denver-Colorado!

Eşim Betty ve ben pazar günler çok severiz kıra çıkmak. Ben var çok sevmek av. Fakat keklik av. Değil domuz av. Çok güzel var iki tane tüfek benim. Bu keklik var bana vermek Seyit Bükülmez. Ben var ona vermek çok istedim para. "No para, no para!" almadı para.

Ben var çok istedim Seyit Bükülmez iş bulmak. Fakat çok fena geldi Seyit rapor köyünden: Labor Party, nasıl derler Türkçe, İşçi Parti oy vermek! Başka bir cümle var rapor, "kam bozuk!" Bizim Tuslog direktör var hiçbir zıman alıbilimez böyle bir adam, kapıcı olarak bile, kapıdan içeri.

Fakat ben var çok istiyorum bu keklik götürmek Amerika, bir Ankara suvenir olarak. Yani demek istiyorum ben, Ankara hatırası olarak. Bugün ben var, çok canım sıkılmıştır. Elçi-beyden var çok istiyordum F-104 yeni model geliştirme yapmak for Türkiye için.

Ben var bugün bir jurnalist telefon aldım. Gazeteci görüşmek istedi evimde. «Sorabilir miyim size birkaç suval, keklik hususunda?» Ben var çok memnun, çünkü Elçi Bey telefon etti, zorla almadığımı açıklayacağım gazete. Hiçbir zıman bir Ame-rikm uzman personel, almaz zorla hiçbir şey. Mister Akgün Fazıl geldi öğleden sonra saat üç, ben var beklemek evimde. Ya-

308

309

nim Türkçe! Suvallerinize geçmeden önce size bir viski ikram edebilir miyim? Benim eşim Betty çok istiyor siz almak viski, getirmek Türkîş kuruyemiş...»

Yarım saat için geldi Mister Akgiin. Oturduk üç saat! Yedik akşam yemek birlikte. Benim yanımda var haber makale yazdırdı telefon istanbul: «Buuu Elvan Bükülmez var çok fena karakter. Hiçbir zıman Mister Harpır keklîği zorla almak yoktur. Onun oğlu Seyit Bükülmez, Yaşar'ın babası, keklîği Mister Harpır'a armağan olarak vermiştir. Mister Harpır da onlara birçok kıymetli armağanlar alarak karısı Betti'yle birlikte köylerini ziyaret etmiştir. Buuu Elvan Bükülmez Ankara'ya geldikten sonra bazı çok solcu kişilerle ilişki kurup çok fena konuşmalar yapmıştır. Amerikın uçak mühendisi F-104 uzmanı Mister John F. Harper, "Gene de bu olay benim nazarım-daki Türk-Amerikan dostluğunun değerini sarsabilmemiştir, bunu iftiharla söylüyorum!" demiştir.»

Bu haber makale yarın var çıkmak gazete. Elçi Bey var memnun olmak. Benim resmim telefoto gitmiştir istanbul. Ben var çok konuştum. Kusra bakmayın benim Türkçe.

Yaşar'ın anlattığı parça.

Kırıklı'ya kadar gitmedik biz. İndik Kurbağalı köyünde. Dedemin asker arkadaşı Kara Haydar'ın oğlunun evinde konuk olduk. Ona söyledik: «Bize bir boklu keklik lâzım. Parayla da alırız, hatır için de kabul ederiz...»

«Bu akşam konuğumuz olun Elvan emmi, aradığınız keklîği buluruz işallah!» dedi.

İşe yaramaz bir keklik de olur. Bunu verip kendi keklîğimizi kurtaracağız, amacımız bu!» dedik. Anlattık başımıza gelen belâyı.

Kurbağalı'ya vardığımızda akşam çökmüştü iyice. Yeme-

310

gi yedikten sonra oğlu İsmail'i gönderdi Kara Haydar. Üç kafes buldurdu, getirtti. Üç kafeste üç tane keklik. «Beğenin bakalım birini!» dedi.

Hiçbiri benimkinin yarısı olamaz olmaya. Görünüşçe az buçuk andıran birini ayırıp, «Bu olabilir!» dedik. «Keklik var, keklilik var. Ama ne olsa kekliliktir. Her taş yerinde ağırdır. Bir fiyat söyleyin, çikıştırabilirsek verelim...» dedi dedem.

Seçtiğimiz kekliğin sahibini çağırtdı Haydar emmi. Konuştular dedemgil. «Para konu değil. Haydar dayımın konuğusunuz. Öyleliğine alın gidin!» dedi delikanlı. «Benim bir daha var, zaten iyi av yapmıyor...»

Onun böyle tokgöz konuşması dedemin çok hoşuna gitti. Ne kadar yüksek görgülüydü! «Sen parayı almazsan, Hak birdir, biz de kekliği almayız!» dedi dedem, helâlından çıkarıp bir yirmi lira verdi. Tokalaşp helâllaştık.

Karağaç dalından örölmüş uydurma bir kafesi vardı, adı kafesti.

Sabahleyin yolun kıyasına dikeldik. İlk geçen miniposu durdurduk. Naci abey bekliyormuş. Vede gene bir gazete elinde. Kafes, keklik, gazete, çıktık yola. Hacettepe yapılarının aralarından geçip Cebeci parkına girdik bin zorlukla. Konuştuk orada. Gazeteci Fazıl Akgün düzüsünün yazdığı kuyruklu yalanları da okuduk. Harpır'ın sarı çıyan foturafını da gördük. Sonra kekliği verdik Naci abeye. «Belki birden olmaz. Çok uğraşmak gerekebilir. Sabredin biraz daha!..» dedi giderken.

Bunların insanlığına, görgüsüne de ben hayran oluyordum. Biz mahcup olacağımıza, sanki bize ödenmemiş borçları varmış gibi onlar mahcup oluyorlardı.

311

34

DİLSİZ OYUNU

Naci'nin anlattığı parça.

Geçen yılki defterlerden artan yaprakları yoldum. İyi ki kaldırıp atmamışım. İkiye katlayıp kestim. Bir ene, bir boya getirdim hepsini. Küçölmüş kurşunkalemlerden çıkardım. Epeyce kâğıt kalem oldu. Birazını salondaki masaya, birazını sehpalara, birazını da mutfağa kaydum. Beşer onar parça da yatak odalarımıza bıraktım.

«Yok bu ev konuşmak, var yazışmak!» yazdım ilkin. Ünlem işaretlerini dizdim yan yana.

Halil hemen bir kalem aldı, kâğıt çekti, yazdı: «Ansızın bir arama olur, yazışmalar kuşku uyandırır. Sakıncalı bir yol!» Kalkıp kâğıdı dolaştırdı. Okuduk hepimiz.

Ekrem gelmişti. Kız Teknik Öğretmen Okulunun yurduna yerleştirmişti nişanlısını.

«Çöpe atsak da olmaz. Yakmalı hepsini!..»

Murat dolaştırdı bir kâğıt: «Nerede?»

Kaloriferli evlerde yok ocak. Yok baca.

Murat yeniden yazdı: «Silgi alıp silelim hemen...»

Turgut yazdı altına: «Olan silgilerle idare edelim şimdilik!»

Ben yazdım: «Mutfakta yakabiliriz. Davlumbaz var. Ko-

312

zorunlu!..»

Murat yazdı: «Ben var kaçırmak, dayanmak zor!»

Turgut yazdı: «Anlaşılmadı, neyi, kimi kaçıyorsun?»

Yeniden yazdı Murat: «Keçileriiii!..»

Yeniden yazdı altına: «Hay senin keçilerin öleee!..»

Ben yazdım: «Elvan Çavuş kekliği getirdi. Kafesi, sokağın başındaki kadın berberine koydum! Bir münasip zamanda sokarız içeri...»

Turgut kâğıdı aldı elimden, çıkma yaptı: «Bir münasip zamanda, meselâ saat onda, buluşalım merdivende!..»

Ekrem kızdı: «Kâğıtlar birikiyor, gırgır geçmeyelim!»

Halil gitti bir silgi buldu benim masadan. Sildi sildi yazdıklarımızı. Silgiye baktı, çok mu azaldı?

«Hangi cesaretle koydun kekliği kadın berberine?» Turgut.

«Burhanettin kalfayı tanıyorum, Manisalıdır...» Ben.

Hepimiz masada toplanmıştık. Yazdıklarımızı birbirimize okutup hemen siliyorduk. Kolay şilinsin diye de fazla bastırmıyorduk kalemleri. İyi kötü buluyorduk zorlukların çaresini.

«Söz olsun diye bir şey konuşalım arada! Zatışerif kuşkulanır: "Ne oldu bunlara?"»

«Zamanımız artarsa konuşuruz...» Halil.

«Murat var gitmek, konuşmak Eali?»

«Ne konuşacağım ben var Eali?» Murat.

«Kekliği değiştirmemize yardım etsin!»

«O satılmış düzrü mü?»

«Ona güvenilemez asla!..»

Bir yandan yazıyor, bir yandan siliyorduk.

«Başka çare düşünün, adam gidecek...»

«Bizim girmemiz olursuz, evine!»

«Ama bir çare bulmak zorundayız!»

«Düşünmeğe yatalım!..» yazdı Turgut.

«Kısa bir zaman parçası içinde uzun düşünmek!»

«İmza Einstein!..» Gene Turgut yazdı.

313

«Yok yargılama kurulumuz, başkanımız...» Sildim yazılanları: «Sulandırmadan devam edelim!»
«Gerçekten, uzun ve ince düşünmek zorundayız!» «Evet ama aynı zamanda çabuk...» «Buradaki vericiyi de düşünelim arada!» Yazdım: «Onu ben Elektrik Bölümü'nden arkadaşlara soracağım...»

«Akşam'da İlhami Abi'nin odasmdakini Bedii'nin nasıl bulduğunu biliyor musunuz? Bir münasip zamanda anlatayım...» Yazdı Halil. «Radyo bozulmuş. Onarmağa çalışırken, rasgele bulu vermiş!..» Ekledi: «Bunu ancak dışarda anlatabilirim!»

«Nasıl bulunur radyo ile?» yazdı Murat.

«İbre bir yere takılmış. İlhami Abi'nin odada konuşulanları almağa başlamış...»

«Nasıl farketmiş?» Takmıştı kafasına Murat.

«İlhami Abi'nin sesini tanımış. Yanında Konyalı Fakih varmış. Tanımaz olur mu? Yıllarca birlikte çalıştılar. Almış radyoyu, o yana yaklaştırmış. Birden gürelmiş sesler. Bir de uzak-laştırmış, hafiflemiş. O an düşmüş jetonu. Girmiş odaya, masanın üzerine koymuş radyoyu. Daha da gürelmiş kendi konuşmaları. Havaya kaldırmış, daha da gürelmiş. Tavandaki kare suntalardan birinin altına yerleştirmişler vericiyi! Hanımeli sigarasından daha ince, daha kısa, külrengi bir şey. Alıp öbür odaya koymuşlar, radyo bu odada, oradan sesler gür gelmeğe başlamış bu sefer...»

Yutar gibi okuduk Halil'in yazdığı sözcükleri. Yer kalmadı kâğıtta. İkincisine geçecekti. Turgut alıp yazdı: «Vay ana-cığnaaaaa!..» Ekledi Turgut: «Mına!..»

«Nasıl olabiliyor o kadayık parça?»

«Frekansını tutturdu mu oluyor işte!»

Halil yazdı: «Ben karakolda gördüm, kullandıkları kırtasiye de Amerikan! Mavi çizgili sarı kâğıtlarını, telli defterlerini

314

hemen tanıdım, ilkokuldayken bize bu denerlerden dağıttılardı. Amerikan yardımı olarak...»,

«Elektrik'ten arkadaşlarla konuşacağım...»

«Bize acele bir radyo gerek...» Murat.

«Bütün dalgaları tam bir radyo! Bütün dalgalardan, her istasyonu yoklayacaksın. Evin her köşesinden konuşacaksın. Yada her köşesinde bir şeyi, başka bir şeye vuracaksın...» yazdı Murat.

Turgut kaptı kalemi: «Bulursun 40 günde!»

«Bulurum iki günde, üç günde!» yazdı Murat.

«Kekliği değiştirmenin de yolunu bulabilecek miyiz?»

Halil yazdı: «Hangisini öne alalım?»

«İkisi birbirine bağlı. Düşündüğümüzü konuşamıyoruz. Dilimiz yok!..»

Yazılmış kâğıtlar birikti. Silinecek gibi değil. Kalktım masadan. Topladım. Dürüp büktüm hepsini. Mutfağa götürdüm. Yoktu bir teneke. Bakındım tabaklığa. Alüminyum bir tepsimiz vardı. Koydum üstüne. Çaldım kibriti sonra. Teker teker tutuşturdum. Dumanların birazı odaya doldu. Pencere açtım. Yanıkları siyah. Küle de benzemiyor. Attım çöpe. Geldim arkadaşların yanına. Yazmışlar gene bir hayli. Alıp okudum. Bir sırası yok. Hemen not ettim başka bir kâğıda: «Birimiz yokken bir şeyler yazarsak, numara koyalım!..»

«Haydaaaa!..» diye yazdı Turgut.

Okudum yazılmışları:

«Ali'nin oğlundan yararlanamaz mıyız??»

«Ali'nin oğlu hangi bahaneyle girecek eve?»

«Bir bahane bulalım. Parayla tavlarız çocuğu!»

«Gülcan yenge nasıl? Yatmaz mı bu işe?»

«Çaktırmadan konuşmak lâzım!»

«Nerede konuşabiliriz?»

«Evlerinde verici var mıdır?»

«Ayrıca Eali varken konuşulmaz!»

«Ali'nin olmadığı bir zamanda bize çağırırsak?»

315

«Gelmez!..»

«Biz oraya gideceğiz öyleyse!..»

«Ali üstümüze gelir!..»

«Sema abladan yararlanamaz mıyız?»

«Murat da düşünsün Nejat Beyinkini...»

«Oralarda da verici varsa olmaz!» yazmış Murat, bildim yazısından.

Turgut yazdı: «Verici olsa bile, çabuk konuşup çabuk de-ğıştirebilirsek mesele yok. Mit arkada kalır. Atlatmış oluruz...»

«İnce ince düşünmek lâzım. Uzun...» yazdı Ekrem.

«Kısa zaman dilimi içinde uzun...» yazdım ben de.

«Biz düşünürken herif kekliği alıp uçmasın?»

«Sema ablanın evinde verici yoktur. Niçin koysunlar? Gül-can yengeyi oraya çağıralım...» yazdı Halil.

«Bu çok iyi! Bahane bulup çağıralım...»

«Evet ama niçin? Çamaşır? Cam?..»

«İlk iş, kekliği Sema ablanın eve almak, çabuk...»

«Hangi kekliği?»

«Berberdekini!»

Ben yazdım: «Bazan kadınlar daha iyi düşünür. Sema abla, Gülcan yenge kafa kafaya versinler...»

Turgut yazdığımı alıp düzeltti: «Sema abla» yerine «Sema yenge» koydu. Sonra ekledi: «Yengeniz değil mi?»

«Yengemizse işimizi görsün, git konuş!» yazdım.

«Konuşurum: Berberdeki keklği getireceğiz derim!»

«Onu kendi alsa da olur. Ben bir pusla yazarım Burhanet-tin kalfaya...»

«Söylerim...» yazdı Turgut. «Puslayı da ver şimdi.»

«Gülcan yengeyi çağırısın. Sen de ol. Konuşun...»

«Anladık canım, çocuk yerine koyma beni!..»

«Anladınsa mesele yok!» yazdım. Puslayı da verdim eline.

Turgut Sema'ya gitti diye Murat kurtlanmağa başladı: «Nejat Bey İstanbul'da iki gündür. Nezahat yengenizi de katsak bu işin içine, acaba yararlı olmaz mı?» yazdı.

316

Çektim kâğıdı önüme: «Git sen de konuş, uygun görürsen Sema yengeyle görüşmesini söyle. "Yapmazsan boşlarım seni!" diye korkut!..»

Aldı kâğıdı, yazdı: «Oçey demek, peçey demek!..»

Kaldık, Halil, Ekrem, üçümüz. Kalemleri kaldırdım. Kâğıtları toplayıp yaktım gene davlumbazın altında. Külleri çöpe attım. Islık çalarak çıkıp geldim mutfaktan. «Bu akşam bir sinemaya ne dersiniz çocuklar?»

«Var mı acaba iyi film?»

«İsterse olmasın! Gidelim, paralar benden!»

«Hepimiz bunalmıştık. Işıkları söndürüp çıktık.

«Ooh be!..» dedi Halil dışarı çıkınca. «Dünya varmış!.. Patladım dilsiz oyunu oynamaktan!..»

«Oh be!..» dedi Ekrem de.

Kadın berberi hâlâ açtı sokağın başında. Uğrayıp Bur-hanettin'e haber verdim. «Kekliği almağa Sema Hanım gelecek. Vermezlik etme. Sattık!» dedim.

«Surda dursaydı beş on gün! Hanımlar ilgileniyordu. Belki fazlaya alırdık!..»

«Bunu Sema Hanım için getirttik. Çok istiyordu. İlgilenen hanımlara da getirtiriz...» Bir de göz kırptım Burhanettin'e. Sanki iki yanımızda siviller var gibi çekine çekine yürüdüm. Sinemaya da herkesten sonra girdik. Önlerde bir yere oturup konuştuk rahat rahat:

Ne halt edeceğiz, nasıl başaracağız bu işi?»

«Sema yengenin,-keklği çıblak kafesle sokması da kuşku uyandırır. Berberden almadan bir şey düşünmeli. Zatişerif falan raslarsa şıp bilir. Adam Harpir'a çalışıyor sanki!..»

«Bir makarna kutusu falan bulmalı. Yada radyo, pikap ambalajı... Kafesi onun içine koyup taşımali birimiz...»

«Ali'ye taşıtırız...»

«Eali olmaz! Öter möter...»

«Birimiz taşıtırız canım! Yengemiz değil mi?»

«Yengemiz, tabii...»

317

35 YİRMİ NUMARADA KONUŞMA

Turgut'un anlattığı parça.

Biraz şarabı varmış Sema'nın. Çıkardı. Biraz da peynir domates getirdi.

«Biraz da ekmek getirebilir misin?» dedim. «Çok acıkıyorum yatıp kalkınca...»

«Yaprak sarma var, ondan getireyim. Yeni sardım...» dedi. «Ödüm kopuyor şişmanlayacaksın...»

«Sen kendine bak! Ben yürüyorum Kızılay'dan okula...»

«Süleyman da yürümek istiyormuş, ama vakti yokmuş. Gaste yazdı...»

«Ne zaman çağıracaksın Gülcan yengeyi? Ben de olayım mı?»

«Ee ol tabii. Konuyu tam bilmiyorum. Bir yanlışlık yaparım. Birlikte konuşalım...» .

«Olur anam, ne dedin de yapmadık? Öl de ölek...»

Geldi yanaklarımdan okşadı: «Aslaaaan!..» Sonra gitti zile bastı. Kapının yanındaki kapıcı ziline.

Bir yandan da çok çekiniyordum: «Ya buraya da koymuşlarsa verici?»

«İster misin Eali çıkıp gelsin şimdi?»

«O çıkıp gelecek, beş kat!..» Başka bir şey daha diyecek-

318

lanı düşündüm.

Titrek titrek çaldı zili. Sema gitti kapıya. Fısıldaştılar. «Biraz ihtiyacım var. İşi yoksa hemen gelsin, bir konuşalım...»

«Yok işi de...» diye fısıldadı Ali kurnaz kurnaz. «Sabah yollayım! O'na doğru gelse iyi mi?»

«Yok!.. Ben bir çocuk istiyorum yanıma. Sekiz on yaşında bir kız. Hem okutayım, hem yanıma yoldaş olsun... Konuşacaktım, sizin köyde bulunur mu?»

«Bakarız! Bizim köyde bulunmazsa komşu köylerden sorarız... Bunu biz bir düşünelim...»

«Bana bak!..» Birden parladı Sema. «Karını kıskanıyor musun benden? Yolla'gelsin şimdi!.. Biraz fazla giysim var! Onlardan falan vereyim diyorum! Aptal aptal bakıyorsun yüzüme! İlle açık söyleteceksin! Sabah gelsin diyorsun! Düşünelim diyorsun! Kafamı kızdırma benim!..»

«Böyle desen ya abıla! Ayıbettin, ne kıskanayım?..»

«Git yolla!.. Tek basmayım şurada. Canım sıkıldı. Konuşuruz biraz... Ne anlayışsız adamsın? Cahillik bu kadar mı kötü?»

«Okuduk ama gene cahiliz abılam! Hoşgör! Hemen şin-ci yollarım Gülcan'ı!»

Sesini yumuşattı Sema: «Bekliyorum!.. Güle güle...»

Geldi yanıma. «Mahsus yaptım. Kuşkulanmayın bir şeyden. Yumuşak konuşsam, mutlaka bitecek bir işimiz olduğunu sezer. Köylü!»

«Ben durayım mı? Yoksa gidip sonradan gelmiş gibi mi yapayım?»

«Şu küçük odaya geç. Belki Ali'yle çıkar gelir. Bir kahve içirir savarım Ali'yi. Yalnız gelirse, hemen çıkarsın...»

Şarabımı, sigaramı alıp geçtim.

«Nasıl olsa konuşacağız. Bilsin ne ise içyüzü. Bilmeden yapamaz. Çalıştırmaz kafasını...»

«Gel bakayım yanıma biraz!» dedim. Yürüdü geldi Sema.

319

,1

çakmışın sen! Ama, ama'sı var...»

«Aslanının! Çok hoşnudum senden!..» Çöktü yanıma. Pazen sabahlığının içinde diri diriydi göğüsleri. Okşadım usul usul. «Başar bu işi görevim seni!..»

«Çok mu istiyorsun?»

«Çok istiyoruz arkadaşlarla...»

«İşallah başaracağım!..» dedi, zile gitti sonra. Kapıdan gelmeye başladı sesi: «Aferin! İyi ki yalnız geldin!» diye bağırdı Gülcan'a. Hemen çıktım salona ki beni salonda görsün. Bir iş için gelmiş olurum... Zaten bilecek... _

Girdi Gülcan yenge: «Akşam şerifiniz hayrolsun!..»

Ayağa kalktım. Selâmladım saygıyla. «Yorduk seni Gülcan yenge, kusura bakma...» dedim. «Çıkıp geldin, sağol...»

«Gelir Gülcan!..» dedi Sema da. «Ali gibi yontulmadık değildir! Kız o kocanı terbiye etsen ya biraz! Ne o öyle! Hiç anlayışı yok!..»

Kızardı, başını eğdi: «Bir kusur mu işledi abıla? Olur o kadarlık. Köylük yerinin insanı, şehre ayak mı uydurabilir? Gene iyi uydu, hoşgöresin!»

«Çok uydu çook!.. Öz köylülerini unutacak kadar!.. Elvan dede gelmiş, yüzüne bakmamış; ben bile duydum!..»

Tingedek düştü bunu duyunca. Bana baktı. Bir yandan da allandı, bayrak oldu. Söyleyecek sözcük aradı, bulamadı.

«Hem de hısıminızmış biraz buçuk!..»

«Hiç onu açma Sema abılam!.. Yüzümden ateş çıkıyor!.. Sabahattin Beyden korkusuna hep! Aklı çıkıyor işten attıracak deye. Sıçma dese sıçmayacak. Bize de çekti: "Ne yüz veriyorsunuz papaza!.." Zulmün elinde kaldık ay abılam! Zulmü biliyor musun?»

«Harpır'dan da yılıyor seninki, öyle mi?»

«Yılar! Ondan da yılar. Yönetici Hasan Beyden de yılar. Necat Beyden de yılar. Yargıtay üyesi Nazmi Beyden de yılar. Dünyaya yılmaya gelmiş o. Hep sebep bir sebep. Höyt deseler

320

dar.

cııauı jvcı(jıııngL uuıana Ka-

«Yakında çekip gidiyor ama Harpır?»

«O gidecek, başkası gelecek. Bizimki hep korkacak...»

«Belki dönüp gene köye varacaksınız sonunda?»

«Biz köye dönmeyiz artık; koskoca adama çok ayıp oldu! Sizin de yüzünüze bakamıyorum, biliyorsunuz deye...»

«İş insanı köle yapmamalı halbuki!»

«Yapıyor; ne deyeceksin?»

«Hazır yiyici değilsiniz âlem gibi! Alnınızın terini yiyorsunuz...»

«Dizlerim kopuyor ine çıka. Kollarım kopuyor oğa oğa camlarını, giysilerini. Kirli bezlerine kadar yuyorum! Dünyada en emekçi benim, biziz! Gene öyleyken basılıyoruz...»

Araya girdim: «Gülcan yengeyi üzmenin yararı yok...»

«Biliyorum yok, ama bu kadar olmaz!..»

«Öyle! Basıl basıl, yok yararı! Ama...»

«Seni çağırıttım, benim fazla geysilerden vereyim, bir kız çocuğu sorayım sizin oralardan. Hem yanıma yoldaş olsun, hem okutayım. Ama bunlar bahane. Bunları gene konuşmuş oluruz da, asıl konuşacağımız başka. Boş bulunma Ali sorarsa!»

«Buyur abıla, neyise!..»

«Elvan dede Samanpazarı'nda bir handa; Yaşar da yanında! Kekliği almadan gitmiyorlar köye! Çocuk çok yangın! Harpır domuzu da gidiyor, İspanya'ya çıkmış nakli!.. Götürecek kekliği... Diyoruz geri alalım!..»

Bir bana, bir Sema'ya baktı, bakındı Gülcan yenge:

«Nasıl alacaksınız ay benim abılam?»

«Turgut Bey arkadaşlarıyla başka bir keklik bulmuş! Ka-fesiy'e falan. Tıpkı ona benziyor. Değiştireceğiz...»

«Duydum, abeyimgil uğraşıyormuş. Sabahattin Bey de bunlarla uğraşmış. Hepsinden haberim var. Bir sezerse bizimle de uğraşır. Çimçiy yer bizi. Karakollara çektirir. Hiç göğsünde acıma yok, dildirir tabanlarımızı...»

321

de girdim bu işe. Belkim Nejat Beyinki de girecek. Mesele, sezdirmeden yapmak. Gözden sürmeyi çalar gibi çekip almak. Yu-muverirsin beş on gün ağızcazını!..»

«Ben on gün ne? Ben maşaraca yumarım da...»

«Eeee?»

«Nezahat Hanım felân yummazsa, Necat Beyinki? Derlerse orda burda "İşin içinde Gülcan da vardı..." Kötü olur...»

«Sıkı tembihleriz! Murat Bey şimdi orada!»

Başını eğip düşünmeğe başladı Gülcan yenge.

«Murat Bey de var işin içinde. O söyleyince gık deyemez Nezahat Hanım...»

Ben de pekiştirdim biraz: «Bizden kimse konuşmaz! Konuşacak olsak peşine düşmeyiz, değil mi?»

«Murat Bey mi deyecek Nezahat Hanıma?» «Murat Bey deyecek, "Karış, yardım et!"»
«Etmezse? Bir de üstelik kocasına söylese?»
«Söylemez! Aralarını biliyorsun. Öyle derse boşlayacak Murat Bey. Kim bakar bundan sonra yüzüne?»

Eğdi başını Gülcan yenge: «Benim her şeyden haberim var surda. Ama yok gibi susuyorum, yutuyorum...»

«Yutacaksın tabii! Âlem bulmuş bir kolaylık, sana ne? Sen de işine bak. Sana bir şey diyen var mı?» «Şehirin işleri kolay! Köy yerinde olsaaa...» «İşin bu yanı ayrı. Nejat Bey de başkasıyla kırıstırıyor. Onları da biliyor musun?»

«Duyuyorum. Temizliğe gittiğimde konuşuyorlar...» «Özenip de yapamayanlar konuşuyor. Herkesin kendi işi!..» «Öyle! Hem bana ne ay Sema abılam? Ben surda, sarığımı sudan kurtarayım, üç çocuğumu okutup adam edeyim deve, her zillete katlanıyorum...»

«Bu öyle değil! Bunun zorlan sarmıyoruz senin başına. Zorlan da katmıyoruz işin içine seni. Her şey var, ama bir de insanlık var. İnsanlık öldü mü temelli? Tırnak kadar çocuğun

322

bulacağım!" diye kandırıp... Hani buldu mu iş?»

«Bulamıyormuş... Bulunmuyormuş...»

«Yarın da çekip gidecek!..»

«Duyduk, gidecek...»

«Çocuk kekliğe âşık...»

«Olur tabii! Köy çocuğu. Eliyle büyütmüş...»

Kalktı bir meyve suyu açtı Sema. Getirip koydu Gülcan yengenin önüne. Biraz da "fazla giysi" bulup geldi. Baktım, gül kurusu renginde bir picama takımı. Bir yün gömlek. Bir sabahlık. Bir havlu... «Picamayla sabahlık senin. Yün gömleği verirsin Ali'ye. Yada korsun iki yıl sonra Gürsel giyer...» Yutkundu Sema:«Yanlış anlama, ücret diye değil bunlar. Buraya gelişinin gereğiymiş gibi bilsin de kuşkulanmasın kocan...diye!»

«Ben bu işe girersem ücretiyle mi gireceğim sanıyorsun ay Sema abılam? Öz hısımsımdır Elvan Çavuş! Bir ucu, kan ucu...»

«İnsan ne olursa, aslından kopmamalı!»

«Tabii.. Aslı huu, nesli huu!..»

«Şimdi Sema Hanım, Gülcan yenge! Dinleyin biraz. Bu işi yapacaksak, elimizi biraz çabuk tutmak zorundayız. Adam çekip gidiyor bugün yarın...»

«Bir haftaları varmış...»

«Çok zaman değil bir hafta! İyi bir plân düşünüp çabuk uygulamak gerekiyor. Bunun için sen, belki evlerine paket yapmağa, denk bağlamağa gideceksin...»

«Gitmeden parti verecekler evlerinde...»

«Biraz düşünelim. Ama yalnız bize bakma. Sen de kafanı işlet. Yeni keklik şimdi bir yerde duruyor. Yarın On'da falan burda olacak. Sen yeniyi koyup eskiyi alivereceksin. Betti Hanım da çakmayacak...»

«Adam evde olursa olmaz ki zaten! Betti Hanım da far-ketmeyecek helbet! Acap iki üç gün içinde fırsat olur. mu? İyi bir yol bulmalı. Benim de aklım erer mi bilmem ki!»

«Yarın bana temizliğe diye gel. Beraber düşünürüz...»

323

«een asıım oraya gitmeliyim: Bakman görmeliyim. Nereden girilip nereden çıkılabilir? Açık kapısı nere?»

Ellerini birbirine vurdu Sema o an:

«Nejat Beyinki mutlaka girmeli bu işe. İngilizce bilir. Ar-navutköy Amerikan Kız Kolejjinden çikmiş. Murat Bey katabil-se bari...»

«Tüccarlarımızın hanımları yabancı kolejlerde yetişiyor maşallah!»

«Gâvurlarlan iş yapıyorlar. Dillerini evcek bilecekler...»

«Nezahat Hanım girerse, çok sıkı şartlamak gerekir. Bit duyulursa Ali beni keser. Her parçamı kulağım kadar eder...»

«Murat Bey şartlar onu! Biz de sıkılarız...»

«Biraz gözükara olmalı bu işlere giren, Gülcan yenge!» dedim. «Fazla korku insanın elini, aklını bağlar...»

«Gülcan iyidir, Ali'ye benzemez. Daha ilk gördüğümde bildim yapılarının ayrı olduğunu. Hem biz Gülcan'ı kötü bir yola da çağırıyoruz. Akli var, gözü var. Baksın, ölçsün...»

«Bir yanı kendi işiniz sayılır Gülcan.yenge!»

Birden güldü: «Bu Turgut abeyin bana "yenge yenge" demesi çok hoşuma gidiyor! Canları sağolsun, bunların hepiciği böyle insanlıklı ay Sema abılam! Şu kadar zamandır bir kapıdan girip çıkıyoruz, tek kötü sözlerini duymadım...»

«Sağol yenge!» dedim. «O senin iyiliğin...»

Başörtüsünün altından saçları çıktı. Örgülü. Hemen kattı. Güldükçe yüzü allanıyordu. Gözleri iri, dişleri ak ak ve sağlandı. Bilekleri de, bildiğim hanım bileklerinden, anneminki-lerden, Sema'nınkilerden çok çok kaimdi. Kemikli, kalçalı bir kadındı. Ama galiba yarım kilo fazla yağ yoktu üstünde. Bir aşağılık duygusu da duymuyordu Sema'nın, benim önümüzde. Saygısını, yanlış doğru bir görev bilinci içinde sürdürüyordu. Belki hoşlanıyordu böyle bir iş için bizim kendisine başvurmamızdan. Belki kararını çoktan vermişti, sağlam mıyız, değil miyiz, iyice anlamak istiyordu. Bastı mı sağlam basan, sağlam

değilse basmaktan hemencik vazgeçmeğe hazır bir yaratılış duygusu taşıyordu.

«Sizinlen birlikte ölümece giderim Turgut abeyim!» dedi. Durdu: «Seninlen de giderim Sema abılam! Velâkin Tüccarın avradını gözüm tutmuyor sizin kadar. Bir pislik çıkartırsa onu da siz düşünün. Tamam, bu işte varım. Bizim messebimizde söz verdin mi caymak yoktur. Siz de caymayın. Yarın gelirim. Temizliğin yoksa bile biraz temizlik uydur. Kekliği de getirmiş olursunuz saat On'a doğru. Haydin ısmarladık...»

«Bunları al!..» diye bağırdı Sema.

Ben bakıp kalmıştım ağızım açık. Kalkıp uğurladım kendisini. Sonra sedire uzanıp on bir buçuğa kadar konuştum Se-ma'yla. On bir buçukta kalktım.

Eve geldim. Az sonra Murat da çıkıp geldi. Koltuğunda bir radyo.

«Nasılsın Tokmak?» dedim.

«İyiyim!» dedi. «Ölüyorum keyften!..»

Hemen bir kalem, bir kâğıt alıp masaya oturdum; yazdım:

«Gülcan yenge tamam! Sema tamam! Senden naber?»

Aldı kâğıdı, o da yazdı: «Benimki biraz mırın kırın etti. Azarladı. "Karışmayın!" dedi. Yattık. Yatınca razı oldu. "Sen bu işe ciddî sarılmazsan, ben de sana sarılmam!.. Bundan haberin olsun!.." dedim. "Seni yitireceğime hayatımı yitireyim daha iyi" dedi... Görmemiş ömrü hayatında benim gibi bir Tokmak!.. Yani Murat Tokmak!..»

«Yaşsa!..» yazdım kâğıda. El sıkıştık.

Yazdı o da: «Bu radyoyu sormuyorsun! Bütün dalgaları var. Bozuncaya kadar kurcalamam serbes. Vericiyi bulacağım...»

Kalemi kâğıdı alıp az önce yazdığım sözcüğü gösterdim:

«Yaşsa!..» Bir daha yazmanın gereği yoktu.

324

325

36 NE OLDU BİZİM YİTİKLER ?

Seyit'in anlattığı parça.

Ne benim işten bir haber var, ne bizim yitiklerden. Gözlerim yollarda: Bir gelen giden; yada el kadar bir mektup yok postadan. Postaların felân uğradığı mı var köyümüze? Belki kasabaya inenlerden biri getirir diyorum, o da yok...

Ismahan, üç dört güne bir, ötegeçeye çoban azığı, yem yiyecek taşıyor. Dalıyor suya, geçiyor. Sızıları da artıyor durmadan. «Bir götürüp iğneletmedin! Ali Delikurt kadar da yoksun!..» diye başımın etini yiyor. Öyle dış ağrısı bir avrat ki, iyi tüketmişim yılları kendisiylen.

Aliver çaliver, Âşık Mehmet'in Almanya sırası gelmiş. Tarla sattı diyorlardı. Yidirdi heralım. Eller biliyor yemenin de, yedirmenin de yollarım. Biz önümüzdeki pişmiş başkasına kaptırıyoruz. Karami düzüsü çekip almasaydı Harpır'ı elimden, işler bu yokuşlara sarmazdı. Keçeyi vermemiş olsa, ille kekliği vermek zorunda kalmazdım. Versem bile daha etgili olurdu. Belkim Karami de içinden bana çok kızıyor. Keçeyi benim yüzümden, onun sekisinde otururken çok inatlaştığımdan verdiğini düşünüyor. Bu yüzden de, iyiliğimi değil, kötülüğümü istiyor. Belkim Emniyet'ten gelip sorduklarında, hem de Amarikan polisleri Sulakça'da kendisiyle görüştüklerinde, keçenin acısıyla, hakkımda ne kadar dedikodu biliyorsa tıktı doldurdu!

326

çoğa güvenen gelecek azdan da kalırmış! Kalk heriiif kalk!.. Eller anızlarını devirdi. Güzlüklerini ekiyor. Kalk iki çizim de sen sür!..» diye dürte dürte dizlerimi göğertti Ismahan. Eller motora sürdürüyor dönümü yirmi. Bizim para yok ki verip ayrıkly yerleri bari devirtsek. Bir de zoruma gidiyor. Bir de üşeniyorum öküze saban koşmağa. Bir de üşeniyorum öküzün ardından saban kakaşlamağa! Eller şehirde götünün donunu bilem makineylen yuyor, biz hâlâ öküz gücüy-len, sırt kuvvetiylen!.. Sanıyorlar ki ben işten kaçıyorum. Yılgınım topraktan. Motorum olsa altımda, suyum olsa arığımda, gündüzlere doymam, yakarım farlarını, gece bilem çalışırım. Ne olacak böyle zoru zoruna halimiz? Biliyorum bizim de kendimizi zorlayıp, makinemizi motorumuzu, suyumuzu, kanalımızı düşünmemiz lâzım. Ama hani tutan? Hani başında sargın hükü-met? Sen istersen götünü yırt, herif orda her gün başka hava çalıyor, şangır şungur oynuyor radyolarda...

Vatanî görevimi yaptığım Doğu Bayazit'in sınıra yakın yerinde. Sarıçavuş Karakolu'nda gördüğüm köylülerden farkımız ne? Güya oralar doğu, buralar da başkentin köyleri! Elli yıla varıp dayandı Cumhuriyet!..

Turhallı, bir halli! Gülveren köyü vardı sınıra yakın. Tıpkı bizim Dökülcek! Sazlıktı oralar. Meteor Çukuru vardı, otuza otuz. Domuz vururlardı. Başımızda deli bir çavuş. Bir gün de biz vurduk. Komut verdi. Sürüyüp getirdik. Dedi: «Yeyin!» Ölür müsün, öldürür müsün? Yabankeçisi de vururduk. Gözel eti olurdu. Yabankeçisinin etini yedik domuz deye. Böyle kandırdık deliyi. Şu anlayışa bak başındaki büyükte! Şimdi bir bunu demiyor hükümet. Sadece diyor: «Her köyden

beşer kuyruk isterim!» Karami düzüsünün bir iyiliğini gördü komşular. Amerikanları toplayıp getirdi. Vurdurdu sekiz domuz Eskika-le'nin üst başından. Beşinin kuyruğunu verdi Muhtara. Baytar incelemiş: «Tamamdır, domuz kuyruğu olduğunu tasdik ederim!..» demiş. Kurtulduk.

327

\ Eskikale'de konuk oldum bir gün. Başka bir arkadaşımın düğününe gittim, çağırdı da... Anlatıyor babası:

«Şoo üç ağacın olduğu yere Kötüçorak deriz. Oralar ormanlıktı 1930'larda. Domuzlar oralarda eyleşirdi. Akşam gölge basınca sekizer onar palamutluğa yürürlerdi tek sıra halinde. Karşıdan seyredirdim. Karanlık çökene kadar geçerlerdi. Palamutluk da yok şimdi. Koymadılar. Bu gün arılık dediğimiz yerde sabaha kadar palamut yerlerdi. Ortalık ılıyınca abdas almağa çıkardım. Gene sekizer onar, tek sıralar halinde, Kötüçorak'a yürürlerdi. Karınlarım doyummuşlar. Yavruları yanlarında. Ne onlar bize dokamrardı, ne biz onlara yan bakardık. Şimdi ellerimizde tüfek. Ne orman kalmış, ne domuz. Tüketiyor ne kadar börtü böcü varsa. Çıblak taşların başında kalacağız çok değil 20 yıl sonra... Sümüklüböcekleri de toplatıyorlar kilosu yüz yimbeş. Kamyonlar gelip Amasya'ya götürüyor. Oradan da İtalya'ya yollanmış. Av kuşları kınıyor. Yakılıyor bükler...»

Tosyalılar kanal açtırıyor. Gündelik on beş. Bizimkiler kıpırdamadılar. Kaşlı'dan getireceklerdi on iki buçuğa. Doğruluktan yarar görmediklerinden midir nedir, eğriliğe yatkın çoğu. Gündüzden kazdıklar yeri gece gidip dolduruyorlar saklı. Ertesi gün yeniden paklayıp gündelik alsınlar. Böyle mi olur? Hani dinibütün bir baştutar? Güya Süleyman Demirel köylüyüm deye geçip oturdu başımıza! Eskikale'den düğününe gittiğim arkadaş Kmkli'da görmüş: «Çok şişmanlamış! O kadar şişman köylü olur mu? İş görür mü olsa bile?»

Ah'ımı bastırıp çıkardım gene ahırdan öküzleri. Koştum boyunduruğu sabanı. Sürdüm sürülecek yerleri. Güzlüklerini ektim evin. Ali'yi de çalıştırdım. Vermeyelim motura para. Yarın öbürgün bakarsın gene yola gitmek gereğir. Kuşağımızda beş on kuruş olsun...

«Domuzlar bir gelini çarpmış Hellece yanlarında!» dediler. Köylüler yetişip vurmuşlar. Kuyruğunu Baytara teslim edip gelini de hastaneye yatırmışlar. Akbelenli Avanağın Bekir olacak

328

da ölmüş. Ödü erimiş diyorlar. Bekir arkadaşın domuzun üstüne gitmesi gibi, şu başımızdaki karabahtın, bozuk yaşamın üstüne yürüyebilsek! Biribirlerini tutsa her yerdeki arkadaşlarımız! Bu bahtı, aaah, bu yaşamı değiştirebilsek!..

İkindin Karami'nin cip durdu köyün içinde. Katlanmış bir mektup çıkarıp uzattı, «Postacılar verdi!» diye. Bizim yitikler atmıştır sandım. Yırtıp okudum. Makineyle yazılmış. «Bay Seyit Bükülmez» deye başlıyor, «Senin dostun J. F. Harper» deye bitiyor. İmzası var. Hemen okumağa başladım. Acaba Ka-rami düzüsü de açıp okudu mu? Biliyor mu ne yazıldığını? «Senin raporun maalesef bozuk geldiğinden, bizim burada sana iş veremiyor Personel Direktörümüz. Ben buna çok üzgün...» Sonra, gösterdiğim dostluğa teşekkür. Sonra, selâm ve en iyi başarı dilekleri...

Eve gidecek gücü bulamadım dizlerimde. Bir ter bastı. Ka-rami, kığını döndürmüş, hayın haym bakıyor. Kıs kıs da gülüyor çaktırmadan. Babamın oğlu değil, helbet gülecek. Köy yerleri böyle şimdi. Babamın oğlu olsa da gülerdi.

Sabah erkenden Ankara'ya gitmeğe karar verdim.

329

37 AĞLADIM ZARI ZARI

Gülcan'ın anlattığı parça.

Ortalık ışımadan kalkıp sildim onca ayak merdiveni. Ali çöpleri aldı. Eve indim, çaylarını çorbalarını kaydattım. Derip çattım ortalığı. Oğlanı okuluna yolladım. On'a yaklaştı saat. Sema Hanıma çıkacaktım temizliğe. Tüccar Necat Beyinki çağırılmış ayrıca. Ona uğradım önce.

«Gel bakalım! Kız sen bana güvenemiyormuşun, neden?» Al bakalım! Bu orosbular böyle! Ağzından bir çıt çıksın. Hemen birbirlerine diyorlar. «(Aman sıkı dur Gülcan!)» dedim kendime. «(Yoksam Sabahattin Bey olacak, Sema'nın evine de mi koydurdu o "dinleme"den? Amanın bunlar hepten kıyamet alâmetleri mi olmuşlar?)» Daha fazla kuşku uyandırmamak için düşünmeyi bırakıp sordum:

«Töbe de bakalım Nezahat Hanım! Kim demiş?» «Bırak kim demişi, söylemiş! Bçn duyarım...» Temelli basılıp kalmamak için hücum ettim: «Yoksam Murat Bey abeyim mi söyledi?..» Ne olsa biraz haya kalmış yüzünde. Alardı: «O söylemedi. Sema söyledi. Ama haklısın. Böyle işlere girerken insanlar bi-ribirini iyi tartmalı! Aferin...»

«Şimdiki zamanda öz kocasına güvenmiyor insan Nezahat Hanım! Ben bir garip kapıcı karışığım şurada. Yarın bir bozuntu olursa, siz gene başınızı kurtarırsınız. Ya ben ne yapaca-

330

konuşmayı da biliyorsunuz. Töreniz öyle. Bizimki beni kıyık kıyık eder. Kuşkulanmakta haksız mıyım?» dedim.

«Çok haklısın, aferin!..» dedi gene.

«Buyur! Emret! İşe gideceğim...» dedim.

«Emrim falan yok! Yukarda fazla oyalanma. Bir sırasını bul, çabuk Betti Hanıma gir. Biz de kendisine çaya gideceğiz. Telefon edeceğim şimdi...»

«İşim bilir! Tez biterse tez girerim. Bitmezse, bir ara uğrar sorarım, benlik bir hizmeti var mı?»

«Sor! Uygun zamanı araştır. Biz de araştıralım. Plânlayalım bir girişim...»

Bunu dedi, telefonun başına geçti. Çevirdi numaralan. «Helloo Bettii... Benim sevgili komşum...» Fan fin fon bir konuşma tutturdular karşılıklı. Ara sıra «No no no!» diyor, «Yes yes

yes...» diyor. Başkasını anlamıyorum. Arada bir de «adres» sözü geçiyor. Sonra benim adım geçti. «Kapıcı» geçti. Amerikan-canım içinde kırık dökük Türkçeler...

Kapattıktan sonra söyledi bana: «Birazdan berbere gidecekmiş. Biz de dörtte gideceğiz çaya. Az önce Sema telefon etmiş. "Çok üzüldük gidişinize!" dedim. "Ne iyi komşuydunuz, sizi çok arayacağız!" dedim. Toparlanmak için yardıma ihtiyacı olup olmadığını sordum. İsterse senden yararlanabileceğini söyledim. Yukarı çıkarken beş dakika bir uğra istersen. Yapılacak işi varsa, Sema'nın temizliği kalıversin bugün. Dört aç gözlerini kıız!..»

«Çıkıp bir bakayım...» dedim.

Çaldım 10 numaranın zilini. İçerden zincirlemişti. Bakıp açtı kapıyı. Daha sabahlığını atmamış üstünden. Salona girer girmez kecliği gördüm kafesinde. Öttü «Guburak guburak...» Aynı köydeniz, bilişlik vermedim. Bakamadım o yana. İki sıpası yemek masasında, Ceyn ile Iracır. İkinin de başlarını okşadım, başladım ağlamağa: «Ben var çokook üzülüyorum Betti Hı-nıım! Ben var çok sevmek çocuklaaaaar!..» Sonra attım ken-

331

«Sen var çok çabuk gitmek! Ben var çok sevmek seni. Sen var çok gut bir hinim. Bir Müslüman kadar gut bir hinim. Sen var bir daha ne zaman gelecek Ankara?» Hiç ona fırsat vermeden, hem konuştum, hem ağladım.

Keklik hâlâ «Guburak guburak...» ötüyordu.

Ben biraz yatışır gibi olunca bu sefer Betti karı başladı:

«Çoook güzel Ankara! Çooook güzel Türkler! Ben var çooo sevmek Gülcan hinim! Sen var ağlamak benim için. Oooo, ben var teşekkür ederim. Ben var çoook özleyecek Ankara. Çoook var mektup yazmak...»

Sıktı belki kendini, ama iki damla bile dökemedi. Ben zarı zarı ağladım, ıslattım mendilimi. Ondan sonra da dedim: «Betti Hinim, senin var çok iş! Ben var istiyorum sana çoook yardım! Temizlik! Toplamak! Kutu! İp! Bağlamak!..»

«Oooo, teşekkür teşekkür! Biz var satmak istiyoruz mobilya. Çoook var uzak. Çoook var güzel İspanya, güzel mobilya. Benim kocam istiyor almak İspanya. Benim kocam bu koltuklar istiyor sizin köy bir adam, çok gut bir adam, Mistir Karami...»

Anladım: «Sen var istiyor haber göndermek Karami? Bu koltukları almak Karami?..»

«Yaaah! Tenkû! Teşekkür!.. Ben var istiyor senin için ayırmak bir çok şeyler. Küçük. Ama şimdi değil. Sonra. Ben var Amerikan Türk arkadaşlarıma parti vermek istiyorum...»

On dakikada bir sözcük söyleyerek konuşuyordu. Ama anlıyordum. Alışmıştım. Bundan önceki apartmanda da Amerikalılar vardı. Zencilerin de konuşmasını anlıyordum. Söyledim:

«Ben var istemiyor senden para, eşya, bir şey! Ben var çok sevmek Çeyn, Iracır, Betti Hinim! Ben var yardım; no para, no eşya, bir şey!..» Başımı da iki yana salladım: «Almam! Ben var çok

sevmek Betti Hinim!» Tuttum gene ağladım. Bu sefer o benim boynuma sarıldı, öptü yüzümü. Çok beğendim, iğrenmedi.

«Sen var söyle Betti Himm, ne zaman iş var, ben gelmek!» Zili çal zili! Ben var hemen geldi!..» Sokuldum masaya. Okşa-

dim tu^uMaim uaşarını yenmen. «Ben var çok özlemek bunlar. Ben var istiyorum bunların fotoraf! Senin fotoraf! Çerçeve. Cam. Asmak evime. Aşağıya bodruma bodruma. Ceyn'in foto-

n

laf, Iracır'ın fotoraf... Var mı?:

«Sen var istiyor bizim aile fotoğraf?»

«Beraber, hep beraber fotoraf!..»

«Ben var verecek: tenkû, teşkür!»

«İşin olursa çağır beni...»

«Anladım tenkû!..»

Parmaklarımı ağızıma götürüp öpücük bıraktım çocuklara, kekliğe. Çocuklar da ellerini salladılar bana. Keklik «Guburak guburak» ötüp kaldı.

Sema Hanım: «Sen başla şimdi temizliğe, ben kadın ber-berindeki kekliği alıp geleyim. Birazdan gelirim. Bir büyük kutuya kor gelirim...»

«Keklik hazır olsun. Hemen değiştirmek işten değil. Sarıldık ağladık biribirimize. Bir de resimlerini istedim. "İş olunca çağır!" dedim. Mutlaka çağıracak. Parti verecek. Belki bugün berbere gidiyor. Çocukların başında kalayım derim. Olur bir fırsat...»

«O kadar acelesi var mı?» dedi Sema Hanım. «Daha ne fırsatlar çıkar! Biraz daha pişirse iy olur...»

«Olacak olduktan sonra geciktirmenin gereği yok. Bir an önce yapıp bitirelim!..» dedim. «Tez iş, temiz iş...»

Sema Hanım gitti kekliği almağa. Birkaç cam sildim. Arada bir aşağıya ineyim dedim. Baktım Seyit Bükülmez oturuyor bizimkiyle." «Hoşgeldin Seydo ağa!» dedim, «Hangi yeller attı? Nasılsın?..»

«Yel mi, fırtına mı, bilemedim!» dedi ondan önce Ali.

Seyit sorutuyor.

«Deryada gemilerin mi battı, ne oldun?»

«Harpır buna mektup yazmış: "Sana iş veremiyoruz, raporun bozuk geldi!" "Ne demek bu?" diyor. Yakalayıp kendisinden soracak!..»

333

«Geri iste kekliği, sarı riyandan!..»

Gene Ali karşılık verdi Seyit'ten önce:

«Yakışır mı be? Sığar mı Türklüğe?..»

«Türklüğe yakışan hep ütölmek mi?»

«Sus sen, dımgırdama!..» dedi Ali. Basıldım gene.

«Ne yapıyor İsmahan abamgil? Elvan emmi felân eyiler mi?»

«Yüzlerini gördüğüm yok epeydir. Yoklar köyde. Buralarda değiller mi? Kekliği kurtarmağa geldilerdi...»

«Bir sürü irezillik çıkardılar. Böyle köylüm var deye utandım, yerlere girdim!..»

«Ak koyun ak bacağından, kara koyun kara bacağından!» dedim. «Ne utanacağım Elvan emminin yaptığından? Üstelik haksız da değil: İşte sonuç...»

«Ne bok yiyeceğimi şaşırđım!» dedi Seyit «Temelli kapandı önüm!»

Ali:

«Bence sen Harpır'ı göreyim felân deme! Zaten gidiyor. Verdiğini geri almak haggaten ayıp olur. İyisi, olanı olduğu gibi kabul etmek. Bu da böyle gitsin bakalım...»

«Öyle ya!» dedim ben de. «Allah birini açar, birini kapar...»

«Allaaah!..» Tavana baktı Seyit.

«Görme sen Harpır'ı bence...»

«Babamgil şimdi neredeler, haberin var mı?»

. «Bilmiyorum! Gazetelere felân geçmişler. Geziyorlarmış caddelerde salakane! Solcuların tuzacağına düşmüşler deye yazmış gazete. Başbakanın avradım görmeğe felân gitmişler. Hünerleri çook!..»

«Ne işleri varmış Başbakanın avradında?»

«Yardım istemişlerdir akılları sıra...» «Yardım kurumu değil ki Nazmiye Hanım! Yahu valla akli yok bunların!..»

334

«Yok ya! Ulsa giderler mır bunlar benim koylum ûeyeme-dim. Utandım komşu apartumanların kapıcıları olan arkadaşlardan! En iyisi, görme sen Harpır'ı. Nasolsa gidiyor, daha iş bulamaz, bir. İkincisi, babangilin yaptıklarını anlatır, çok mahcup olursun. Herifin yolunu kestiler burda. Çevirdiler başını. Öğrenciler felân. Bir yandan Yargıtay üyesi Nazmi Bey gelmiş, çok büyük adam. Bir yandan Profesör Safa Bey var, o gelmiş. Çok aypıladılar. Öğrenciler de bir gün evlerine aîmişler bunları; Sabahattin Bey karakola telefon etti, attırmak için. Çok filimler oldu çok!.. En iyisi görme sen Harpır'!..» «Nerde yatıp kalktıklarını biliyor musun?» «Bir dalda durur mu baban? Samanpazarı'nda deye duy-dumdu. Ama bak, daha açığını deyem mi sana, bana bir çirpin-tüeri olur deye korkumdan uzak durdum, açığı! Bak, sana bir iş bulabilmek için neler çekiyoruz şurada!.. Elimdeki hazır işi neden yitireyim değil mi Seydo Efendi!»

«Karami dürzüsü gülüyor götüyle! Çok bozum oldum...» «Dur bakalım: Sabahattin Beylen aram iyi gibi. Belkim sifilden bir iş verecek bana. Eğer olursa, buraya da sen girersin. Sabret bakalım. O da şimdi benim için soruşturma yaptırıyor. "Esasen fazla gerek yok!" dedi. Usulen yaptırarak. Dosyada bulunması ilâzımış...»

«Ne yapacaksın sifilde? Hızmat ne?» «Ee belli mi değil? Takip edeceğiz melmeketin aleyhinde gezen serserileri! Anarşistleri, sonu şunu...» «Mayış nasıl?»-«Ee bu sifil, çok iyidir tabii...»

«Allah işini rasgetirsin! Hakkında hayırlısı olsun...» «Betti Hammgil mobilyaları satacak. Koltukları Karami'ye vermek istiyormuş Horpır. Bir haber yollayıversen...»

«Kiminle yollayım haber? Sen söyler'misin Seydo Efendi?» «Babamgile bakayım diyorum bir. Gidince söylerim...» «Onları bulmsk için buradan aşağıya yürü! Tuna Pastane-d'nin ününden Tarım Bakanlığı'na, oradan Kızılay'a var. Belkim

335

rasgelirsin. Göremezsen Samanpazarı'na yürü. Soruştur oradaki hanlardan...»

«Bak Tecir yeğen! Sana sözümü söyleyim: İt gibi pişmanım kekliği verdiğime! Verdim, neye yaradı? Koskoca uçak mühendisi dedik, sapısiliğin biri çıktı. Cımcık da senin ölüzgerine mi geldim ne?»

Parladı birden Tecir Ali: «Ne? Nasıl benim ölüzgerime looo?» «Sen dedin iyidir, guttur. İnandık böylöldü!..» «Demek iyolursa kendinden, kötölursa bizden?» Ben atıldım Ali'den önce: «Aferim Seydo ağa!» «Demem o değil: Şansımız tutmadı ikimizin...» «Haşşöyle! Şansımız tutmadı! Değilse Harpır gene iy'adam! Gene o sana iş verimker oldu. Ama başındaki dürzüler vermeyince, daha açığı, şimdi bana söyleteceksin Seydo Efendi, senin raporun bozuk gelince, ne bok yisin Harpır! İşçi Partisi'ne oy verdiğin bile yazılıymış raporunda kardaşım!..»

Sordu Seyit: «Sen okudun mu, öyle mi yazıyor?» «Ben kendim okudum, adamın ağzından duydum!» Eğdi başını Seyit: «Evet doğru! Verdim oy! Bugün seçim olsun, gene veririm. İşçi Partisi hepsinden iyi! Hiç olmazsa mert konuşuyor. Yoksulları arkalıyor...»

«Tehhoo!..» dedi Tecir. «Sen uyuyorsun! Onların getireceği "proletar diktoturası"mn ne olduğunu anlamak için Sabahattin Beyi dinlemen gerek! Öğrencileri de onlar azdırdılar. Tehhoo benim saf köylüm tehhoo!..»

«Bırakalım gitsin mi şimdi bu keklik?» «Zorlan alabileceksen al! Herif vermiyor!..» «Ne yapacak kekliği götürüp?» «Avlanır gittiği yerde!..» «İk'üç armağan getirmişti, kazak, şu bu...» «Kekliği istersen, senin de bunları koyman lâzım önüne! Bu da Çok ayıp olur. Böylesini çingeneler yapmaz, yapamaz. Babangili bütün Ankara kınadı. Sen de katılırsan kafileye, bü-

336

!/tün Türkiye üstünüze güler...»

«Karami'ye haber ver, gelip koltukları alsın!» dedim.

«Boynu altında kalsın Karami'nin! Başka biriyle haber salın en iyisi! İşçi Partisi'ne oy verdiğimi o söylemiştir sifillere... Ben yüzünü göreceğim halde değilim!..»

«Açlık tokluk varışa ekmek yiyelim?»

Yüzüme baktı Tecir. Ben de davrandım, bir makarna bari pişireyim.

Seyit kalktı:

«Yok isteğim! Gitmek istiyorum. Çok canım sıkılıyor. Gidip bir bakayım bizim yitiklere...»

«Ekmeği yidikten sonra bakarsın...»

«Şimdi gideyim! Kismet olursa gene yeriz ekmeğinizi!»

«Sen gene öfkene uyma da, haber ver Karami'ye, alsın koltukları...»

Bir şey demedi, kalktı Seydo.

Kalktı hep birlikte. Kapıya yukarı yürüdük.

Kapıda Sema Hanım göründü. Kucağında bir kutu! Büyük. Tecir koşacak oldu.

Bağırды Sema Hanım:

«Gülcaan, sen gel! Oh! Bir elektrik sobası aldım! Oh! Biraz para da buna gitti bakalım!..» Bir de beni azarladı kocamın, köylümün önünde: «Kız sen hani yukarda temizlik yapıyordun? Ne inip geldin? Paraya geldi mi tam alalım diyorsunuz. Başınızdan iki dakika ayrıldık mı hemen bodruma! Aferin!.. Oh!..»

Sema Hanımın içini biliyorum. Güya ortayı doldurmak için konuşuyor böyle. Ama mahcup oldum iyice. Yuttum, yutkundum :

«Kör olayım şimdi indim daha!..»

Kutuyu yükledim gidiyordum, Tecir bağırды:

«Dikkatli çıkar Gülcaan, düşürür kırarsın!..»

«Eh, kırılırsa bir daha alsın, yok değil ya parası!..»

«Oh!.. Ne diyor bu senin hanım Bay Ali?»

«Ona bakma sen abıla, deliye!..»

337

38' VERİCİNİN YERİ

Turgut'un anlattığı parça.

Masanın başında epey dilsiz oyunu oynadık.

Kalemi eline, kâğıdı önüne aldı Murat Toprak:

«Arkadaşlarımdan ricalarım! Ders kitaplarınızı alıp birer köşeye çekilin. Biriniz masada, biriniz sedirde. Ötekiler odalarda. Orta sesle okuyup tekrar edin. Dünkü gibi. Gene tarayacağım bütün dalgaları. Ve milim milim. Ve bütün istasyonları...»

Naci aldı kalemi: «Ve Elektrik Bölümü'ndeki arkadaşlar söylediler. Daha çabuk bulup çıkarmak için bir aracı varmış bunun...»

«Bize vermez Amerikalılar!» yazdı Halil.

«Vermesinler! Biz böyle arayıp bulacağız!»

«Bulabilirsek tabii...» yazdım ben de.

Birikmiş kâğıtları götürüp yaktım sonra. Arkadaşlar başladılar çalışmağa. Ben de aldım «Doktrinler Tarihi»ni. Okumağa başladım burjuvazi açısından yazılmış saçmalan. Zatişcrif dinliyorsa yola geldiğimizi sansın. Kuzu kuzu derse çalışıyoruz. Vatanın bizden beklediği. Onca...

Akşam gelirken Sema'ya uğradım. Özetledi olup bitenleri. Gülcan yenge iyiymiş. İkindin kendileri de çaya gitmişler Bctti'-ye. «Yer yapıyoruz!» diyor. «Görün bakalım kadınların fenc'i-

338

aKiaianıauım. öetti oeroere gitmiş ama sıra gelmemiş. Yarın On'da gene gidecekmiş. Öbür gün de parti verecekmiş. Belki yarın olacak bizim iş. Berbere gidince çocukların başında kalmayı önerecek Gülcan yenge.

Seyit gitmiş Samanpâzarı'na kadar. Belki buldu babasıgili, belki bulamadı. Elvan Çavuş da uğramadı bir daha. Uğrama dedik, bilmiyorum kötü mü ettik?

Amerikan polisinin ve bizimkilerin yaptığı soruşturma sonunda İşçi Partisi'ne oy verdiği çıkmış Seyit'in. Şunlarm yaptığına bak.'Hani nerde demokrasi? Nerde özgürlük? Bu yüzden almamışlar

işe. Kekliği geri istemeğe kalkmış Seyit. Önlemiş Eali. Eali sivilde görev alacakmış. Zatişerif sağlayacakmış. Ne kadar şişiriyorlar kadroları! Eali ne anlar polislikten hem? Başını yakmak için öğrencilerin, aydınların...

Canım Hakkı enişteyi görmek istiyor. Görüp anlatmak bunları. Sormak; var mı haberleri zatişerifin yeni girişimlerinden? Fuat Paşa mı böyle istiyor bunları?

Sanki kafam gövdemden ayrı. Hem bunları düşünüyorum, hem «Doktrinler Tarihi»ni okuyorum. Nezahat Hanımdan getirdiği radyoyu mutfakta önüne almış, habire kurcalıyor Murat. Takır tukur ettiriyor bazan. Ettirmese çok iyi. Bir yandan da çok korkuyorum tam bu haldeyken basılmaktan. Bereket dilsiz cyun notlarını yakıyorum her seferinde unutmadan.

Bir yandan da düşünüyorum, Elvan Çavuşgil Samanpaza-rı'nda beklemekten sıkıldılar mı? Çekip gittiler mi köye? Anlaştılar mı Seyitle? Kekliği alabilirsek nereye koyarız, kime veririz? İçimden bir ses karşı çıkıyor: «"Almayınca gitmem!" dedi direşken ihtiyar!..» Seyit'in akli suya ermiş biraz: «Bırakmayalım kekliği burda!» demiş Ali'ye- Gülcan yenge söylemiş Sema'ya. Kafa kafaya verip baba-oğul-torun, bir yanlış girişime kalkarlarsa! Saldırlırlarsa sokakta Harpır'a! Yada yığılırlarsa Tuslog'un önüne. Polis alırsa bunları yaka paça karakola. Sabahattin Rey de bizim kışkırttığımızı düşünüp hepimizi gözaltına aldırırsa... seyret sen! Alındığımızı yanmam da, keklik

339

Bir mucize sonucu bugün bulsa bile, biz yokken girerler eve, bundan daha iyisini gene yerleştirirler. En iyisi taşınıp gitmek buradan. Polisin hiç değilse bir süre bilmeyeceği bir eve gitmek. Bu düzrü İspanya'ya gittikten sonra. Dinlemek biraz başımızı. Her halde Sabahattin Bey de bizim taşındığımız apartmana taşınacak değil. Kendi malı bu 140 metrekarelik daire. Bizi gözaltına aldıkları vakit, kadınlar yürütebilir rni başlattığımız uğraşımı? Birden bozulur moralleri gibime geliyor. Yılgınlık çöker üstlerine. Gülcan yenge zaten hatır için girdi. Sema benim hatırım için. Nezahat Hanım Murat'ın baskısıyla. Biribirine ne kadar zayıf bağlarla bağlı insanların girişimi! Ne kadar derme çatma bir uğraşım!..

Gene takur tukurları geliyor Murat'ın.

Kapımızın zili çalıyor bir ara. Halil gidip açıyor. Apartman yöneticisi Hasan Bey. Bu adam da hoca olacak fakültede. Güya İsveç'e gitmiş, görgü bilgi toplamış. Volvo getirmiş. Hiç kişilik kazanmamış mı? Ağanın köyünde muhtar sanki! Ne kadar baskısında Sabahattin Beyin! Tam bu noktada kafama bir soru takılıyor. Peki, ben burada kat maliki olsam, öteki malikler beni seçseler yönetici; zaten sırayla gibi bir şey, üç dört yıla bir gelir; bana baskı yapsa Sabahattin Bey, ben ne yapabilirim? Bu sivil polislerin gücü kimden geliyor ki bu kadar etkin oluyorlar dünyanın her yerinde! Bir romanda okumuştum, galiba Stalin döneminde Sovyetler'dekilerin gücünü anlatıyordu yere yere. Görevinin dışına çıktı mı polis elbet kötü olurdu. Hep şunu düşünüyorum ne zamandır: Bizimkinin kahr yeri var mı onlardan? Bizimkini nasıl tanıtıyorlar?«Batı dünyasının polisi! Batıda özgürlükçü demokrasi var! Düşünce ve söz özgürlüğü geniş. Özel yaşam izlenmez, gözetlenmez. Konuta dokunulmaz. Polis bütün bu hak ve özgürlüklerin bekçisidir!..» Şu halimize bak, dilsiz oyunları oynuyoruz babalarımızın yolladığı harçlıklardan kirasını ödediğimiz evimizde! Ve şuna bak, saat kaç

340

uü yauyur yönetici. Bu adam hiç ; uyumuyor. Uyumuyor bunu Sabahattin Bey.

«Buyrun Hocam, gene bir emriniz mi var? Çok mu gürültü I ettik? Yoksa başka kusurlarımızı mı buldu Sabahattin Bey? Buyrun emredin. Gerçi, arkadaşlar hep derse çalışıyoruz, ama siz emredin. Resmen yetkiniz var...»

«Rica ederim efeem...» Bir de kız dilli bir adam. «Çok özür dilerim. Rahatsız ettiğim için hakıyaten zgnm. Efeem, "muhtarlıktan şu kâğıtları dağıtmışlar. Bekçiler getirip koymuşlar efeem. Bütün apartman sakinlerinin daire daire kimliklerini istiyorlar efeem! Ve yöneticilerin, ve kapıcıların... efeem...» «Devlet, "mal"larını bilmek istiyor korumak için!» «Mmkindir! Korumak için de olabilir efeem...» Gönül diyor, kalk git, hocalığını falan bir yana ayır, suratının ortasına bir tane yapıştır! «Efeem efeem!..» «şimdi bizden istediğiniz nedir Hocam?» «Msade ederseniz sapalım efeem...» «Yazalım yani?..» «Evet efeem, tabii izninizle!..»

Be adam nasıl olsa yazacaksın, ne «şâpıp» duruyorsun? Hayret değil mi, Halil kapıda yönetici Hasan Beyle konuşurken, Murat da mutfakta radyo kurcalamayı sürdürüyordu. Belki bir dalga geriden almış, yeniden tarıyordu. Takır tukurları geliyordu. Kurcalarken bir türkü buldu: «Haşşöyle yahu!..» diyerek çıkıp geldi salona. «şunu bir dinleyelim! Trkye bak türküye!.. Bizim TRT çalmıyor, yasakmış!..» «Neresi burası?» «Gz kırptı: «Bilmiyorum...»

Halil de insanı öldürürdü. Bir türlü salona buyur etmiyordu Hasan Beyi.

«İzinizle biraz içeriye girebilir miyim efeem?»

«Eh madem sapacaksınız, buyrun!..»

Masanın ucuna ilişti. Dkt kâğıtlarını. Fişlere yazacaktı.

341

sına sokuyordu. Sonra asıl listeye geçecekmiş hepsini...

Ekrem baktı baktı, «Nüfus sayımı gibi bir şey! Ama Hoca değişik yöntem kullanıyor. Fişlere yazıyor. Bilimsel yöntem...»

«Ben fişlere sapmayı severim efeem! Tabii benim fişlerle Sabahattin Beyin fişleri çok ayrı değil mi efeem?» Hay dillerini sevsinler!..

Tam yazıp bitirecek, Naci parmağını kaldırdı:

«İzinizle bir şey sorabilir miyim efeem?»

«Rica ederim, buyrun... Tabii...»

«Artık evimize dışardan konuk almıyoruz, ama acaba biz başka yere konuk gidebilir miyiz? Hiç olmazsa akşamları?»

Gözlüklerinin üstünden baktı Naci'ye. Eğildi, yazmasını sürdürdü. «Bu hususta özel görüşümün önemi yok. Sabahattin Beyfendiden sormam lâzım efeem!»

«Teşekkür ederim, bunu öğrenmek istemiştım...»

«Neyi?»

«Yani özel görüşünüzün önemini...»

Başını iki yana salladı, söylemedi bir şey.

«Neyse! İşimiz bitti!» dedi sonra. «Gösterdiğiniz kolaylığa teşekkürler. Özür dilerim, vaktinizi aldım. Allasmarladık!..» Hey yarabbim! Zeki Müren gibi uzattı Allasmarladığımı. Çıkıp gitti. Yanımızdaki kapının zilini çaldı. Sarrafın.

Radyodaki türkü çoktan bitmişti. «Gırgırı bırakıp derslerimize eğilelim beyler! Haydin herkes yerine...» diye bağırdı Murat.

Yerlerimize geçip kitaplarımızı açtık gene. Okuyup ezberlemeğe çalıştık. Murat da aramalarını sürdürdü. Okurken düşünüyordum. Niçin bunu biz de aramıyoruz, yıktık Murat'ın üstüne? Radyo ile araması şart değil herhalde! Bunu yerleştiren eliyle yerleştirmede mi? Biz de elimizle, gözümüzle arasak ne olur? Ama Murat ararken arayabilir miyiz? Bizim gezinmemiz onun çalışmasını bozmaz mı? Hele bu geceyi de böyle bitirelim, sabahta ikindide, benim düşündüğüm gibi de ararız...

342

İyice uykumuz gelmişti.Esniyordum. Zil çaldı. «Hay zilene, kapısına!» diye bağıracaktım. Halil gitti. Bugün çok sinirliydim. Yorgunluktandı belki. •

«Ay çocuklar kusura bakmayın, yatmadınız değil mi?» «Yatmadık Sema abla, buyur buyur!..» Sesini duyunca ben de yürüdüm kapıya, Halil çekildi. «Çok başım ağrıyor, bir aspirin bulunur mu?» «Tabii bulunur, bakayım!» Yürüyecektim içeri, tuttu kolumdan. Bir kâğıt verdi. Alıp okudum. «Nezahat Hanım telefon etti, Murat Beyi bekliyor. Ben de Turgut'umu...» Kurşun kalemlle yazmıştı. Kâğıdı alıp içeri girdim. Götürüp yaktım davlumbazın altında. Sema'ya birkaç aspirin verdim. Sonra kâğıt kalem aldım. «Dilsiz oyunumuza Sema yengenizde katılmıştır. İsteklerini yazıyla bildirdi. Nezahat Hanım Murat'ını, kendisi de Turgut'unu istiyor, galiba önemli şeyler konuşacaklar!» yazdım.

«Bir bokluk mu var işin içinde?» yazdı Naci. «Yönetici ona gitti. Belki Sabahattin Bey de Nezahat yengeye gitti. Aman çocuklar çabuk gelin!» yazdı Ekrem.

«Hiç olmazsa biriniz mutlaka gelin!» yazdı Halil.

«Merak etmeyin, geliriz efeem!» yazdı Murat.

Kâğıtları topladım. Götürüp yaktım gene. Küllerini attım çöpe. Arkadaşlar yataklara çekildiler. Muratla ben de çıktık.

Sadece bir ince gecelik vardı üstünde Sema'nın «Ne var, çabuk söyle, arkadaşlar merak ediyor!» dedim. Kapıyı kapatıp elimden çekti. Ateş almış yanıyordu elleri, eti. «Bir şey yok!

Nezahat telefon edip Murat'ı isteyince, ben de birhoş oldum, duramadım...» Öptü ağzımdan, boynumdan...

«Biz de diyorduk işle ilgili bir şey var!..»

«Yok...valla! Olanları anlattım akşam. Yeni yok...»

«Dur öyleyse gidip haber vereyim...»

«Ver ama gelirsin gene değil mi?»

«E tabii! Gelmeyebilir miyim?»

«Aslanım! Tez gel ne olursun!..»

343

Bana böyle «aslanım» dedikçe uçuyordum. Annem de ara sıra «Aslanım» derdi, uçardım. Telefonun başından boş bir kâğıt aldım. Yazdım üzerine: «Yeni bir şey yok! İyi geceler!..» Katladım ikiye. Götürüp zili çaldım. Halil çıktı, verip döndüm.

Sevişirken bir ara, «Şu anda ben Sema'nın koynundayım, Murat da Nezahat Hanımın. Acaba Tüccar Nejat Bey kimin koynunda?» diye düşündüm. «Haydi Sema'nın kimsesi yok, Murat da, ben de bekâriz. Cinsel gereksinimlerimizi böyle karşılamış oluyoruz. Nezahat Hanımla Nejat Bey nasıl götürüyorlar bunu? Saklamadan, örtmeden? Zina olmuyor mu? Sabahattin Bey, yada Fuat Paşa buna karışmıyor mu?» Ve başka bir şey düşündüm: «Şu anda kaç kişi sevişiyor apartmanımızda? Şehirde kaç kişi sevişiyor? Kaç kişi sevişmesini tamamladı kondularda, uykuya vardı? Ve içlerinden kaç uyuyup uyanıp yeniden sevişmeğe koyuldu? Kaç kişi Anadolu'da, Trakya'da köylerde sevişip erkenden yattı? Kaç kişi bizim gibi? Kaç karı koca? Kaç çocuğa kaldı kadınların? Kaç korundu? Kaç çift korunmadan sevişti? Kaç kişi bizim Söke'de? Kaç kişi İzmir'de? Annemle bey-bam bir şey yaptılar mı? Kaç kişi koca istanbul'da? istanbul'un yoksul semtlerinde? Kaç kişi varsılların bölgelerinde? Kaç kişi Ege'de, Körfez'de? Kaç kişi göller bölgesi'nde, Antalya'da, Mersin'de? Kaç kişi şimdi dünyanın gece olan yerlerinde? Kaç kişi kara Afrika'da? Kaç kişi sabahın olmasına kızıyor, kaç kişi ho-| vardahktan dönüyor, kaç kişi gece olsun diye bekliyor? Akan terleri ve döllerini toplasan kaç ton tutar?» Yoksa böyle düşünmek de bir tür maraz mı? Özellikle cinsel yaşamımız ne kadar ağır baskılar altında! Ne kadar ağır baskılar var insanoğlunun yaşamında! Ne kadar türlü çeşitti baskılar bunlar!..

344

39

İNSANIN KAPALI YANLARI

Nezahat'in anlattığı parça.

Dün çayım içmeye gittiğimizde konuşmuştuk Betty'le. Se-ma'ya çevirmeyi unutmuşum; bugün öğleden sonra Anafartalar Caddesi'ne, Çıkrıkçılar Yokuşu'na, Atpazarı'na, Samanpazarı'-na gideceğiz; Türkiye'den ayrılmadan hediyeler alacak. Bakır işleri, örgüler, dokumalar. Arkadaşları

almış, görmüş onlarda. Çoktandır istiyormuş, fırsat bulamamış. Birlikte çıkmamızı kendisi istedi, ben önermedim.

Sabahtan berbere gidip geldi. Gülcan bekledi evde çocukları. Hem de camları sildi biraz. Gitmeden vereceği parti için bir temizlik daha yaptırması gerekiyordu.

Sabahtan çağırıp söyledim Gülcan'a:

«Berberden belki erken döner. Belki akşamüstü alışverişe çıkmaktan vazgeçer, elini çabuk tut!»

On buçukta zilimi çalıp kötü bir haber verdi: «Aksilik ay Nezahat abılam! Harpır domuzu evde! İşe gitmemiş, ufak tefe-ği paket ediyor!»

Cinlerim başıma çöktü. Yoksa düşündüğümüz plândan haberi mi oldu? Bizim telefonlarda da bir «pislik» mi var? Yoksa benim eve, Sema'nın eve de birer verici mi koydular? Haydi çocukların evinde olmasını anladık, öğrenci eylemleri, anarşi, şu bu, Sabahattin Beyin gayretkeşliği de var, kabul;

345

ı^ IIIIII

madı mı bunların? Nedir bu «Stalin Kompleksi» bunlarda? Yoksa kanserli bir ur gibi durmadan büyüyor mu içlerinin korkusu? Telefon edip sorayım Sema'ya dedim, çekindim. Bugün bu adam niçin evde? Bir türlü susturamadım içimdeki kuşkuyu. Aldım telefonu, Betty'nin numarasını çevirdim. Biliyorum berberde. Kocasını açsın, onunla konuşayım.

«Helloo Betty!.. Oooo!.. Hello Mr. Harper!.. Betty'le konuşmak istemiştım. Gelmedi mi berberden? Oooo, demek daha çok olmadı gideli! Dünden randevusu vardı, dönmüştür diye düşündüm ben. Diyeceğim şeydu Mr. Harper, akşamütü ikide alışverişe çıkacaktık kendisiyle. Bir arkadaşım gelecek, ben 2.45' te serbes olabileceğim. Bunu haber vereyim demiştım sadece. Gelince söylersiniz. Oooo, Thank you! Çok alışmıştık Betty'ye. Evet, sizleri daima hatırlayacağız. Yavaş yavaş toplanıyorsunuz, demek işe gitmediniz bugün. Çok iyi! Haa, izniniz bütün gün değil demek? Çok yazık! Halbuki bütün gün verseler ne iyi olurdu! Toparlanmak zordur. Ben hiç hoşlanmam şahsen. Yarım gün de yarın verecekler. Yarım gün, yarım gün; çok iyi! Dostça söylüyorum, yapılacak işlerinize yardım edelim. Sema Hanım da, ben de, yakın arkadaşlarıyız Betty'nin. Biz çok severiz Amerikalıları. Lütfen bildirin. Lütfen! Memnun oluruz. Thank you! İyi günler...»

Biraz da düşük çenesi. Uzatıyor. Kimbilir belki de alttan alta bir özlem saklıdır kafasının içinde, başka kadınlarla konuşmak, onlara açılmak, onlara sokulmak, sığınmak özlemi! Belki de, belli belirsiz bir bıkıntıdır Betty'den. Mahsus fazla yüz vermeyip kestim bir yerde. Kuşkulanmasın.

Sustu içimdeki kaplan. Rahatladım.

Sabahleyin telefon almıştım Nejat'tan. Uçakla geliyormuş akşam. İyi gitmiş işleri. İyi de vakit geçirmiş. Özlemiş beni. Sevdiği yemeklerden istedi. Bunca işin arasındayım. «Yapamam şekerim!» dedim. «Çok önemli işlerin içindeyim, sana sonra anlatırım! Kadın da gelmiyor bugün. Yapamam. Tâ oradan taş

atma dalgama. Önemli, diyorum. Hakkım değil mi ama? Biraz da ben hayatımı yaşıyayım. Ben sana karışıyor muyum şekerim? Yeniden tartışmak gerekmez yıllar önce tartışıp kapattığımız şeyleri! Yemek yapacağım, yada yaptıracağım diye uğraşırken, bin yılın başında üstlendiğim bir insanlık görevini aksatmam! Yapamam doğrusu!..»

Özellikle içimdeki bir hıncı doyumak istiyorum. Bir yan var, sevmiyorum bu Amerikalıları. İnsan olarak da batan çok yanları var. Tepeden bakıyorlar kim olursa olsun karşılarında. Kolejdeki hocalarımızdan bilirim tâ! Var elbet iyileri. Hamm mı hamm, efendi mi efendi! Ama bir bölümü olağanüstü çamur. Özellikle yabanda mı böyle oluyorlar yoksa? Bütün toplumsal denetimlerden, çevre gözetiminden çıktıkları için mi böyle kural tanımaz, saymaz, sevmez oluyorlar? Yoksa atalarından gelme soycul bir nitelik mi bu? Bunun da altında bir aşağılık duygusu mu var? Çekip gidenler Avrupa'nın en dikiş tutturamamış insanları mıydı? Bunların acısıyla başarılar gösterip hınç mı alıyorlar şimdi dünyadan? Bu yüzden mi güç yetirebildiklerini ezmek istemeleri? Ezmek istemeleri Kore'de, Vietnam'da yerlileri, Ameraki'da Negroları; ve daha önce İndian'ları? Böyle burnu-büyükük hallerini görünce ifrit oluyorum. Harper'da çok var bundan. Serseride! Var biraz da Betty'de. Ama Betty sokulgan bana doğru. Niçin sokulgan madem? Burası da çok kurcalıyor kafamı...

Banyo alacaktım. Nejat'ın telefonu, kahvaltı, benim Har-pergil'e telefonum... unutturdu. Kalkıp girdim hemen. Saçlarımı şampuanla yıkayıp kuruladım. Biraz da sıcak suda kaldım küvette. Ilık duşla durulandım. Bornozu, giyip geldim salona. Saçlarım sarılı havluyla. Sevmem sık sık berbere gitmeyi. Sevmem boyatmayı. Neysem oyum. Önceleri böyle düşünmezdim. Sonra sonra geldi bu olgunluk üstüme. Neysem o olan halimi beğenirim şimdi. Yalnız biraz neşem kaçtı. Löp löp olmağa başlamış karnım, kasıklarım. Bıkar gider mi Murat? Anadolu çocuğu. Hoşlanır biraz etli olandan ama, gide gide? Hele biraz

gitsin böyle. Olmazsa birkaç hafta sauna'ya giderim. Birkaç ay rejime sokarım kendimi. Yemeyiveririm fazla nâpayım?

Sigara aldım, yakıyordum, telefon çaldı.

«Hello Nezihit Hinim!..» Hay dilini eşekarısı soksun! Betty. , «Hello Betty!.. Nasılsın tatlım? Evet, az önce seni aramıştım. Anlatmadı mı kocan? İki de gidelim demiştik ya. İzmir'den bir arkadaşım geliyormuş. Öğle yemeğine çağırdım. Uzayabilir. Üçe doğru çıkalım dedim. Olur mu? Şekerim iş için sıkılma. Kocana da söyledim bak. Gelir yardım ederiz. Sema ile geliriz. Hiç korkma yaparız. Çalışmaktan hoşlanırız biz. Haa bak, bir de ne soracağım; dün konuştuk ya alışverişe çıkacağımızı, Sema'ya çevirmedim ben bunu. Unutmuşum işte. Bugün de düşündüm, belki üç olmaktan hoşlanmazsın. Yoksa telefon edeyim mi? Gelsin mi o da? Ben mi bilirim? Sen bilirsin kızım, bana ne! Senin için söylüyorum. Bir def acık daha göreceksin "Ankara Bazaar!" Edeyim, peki!.. Ama bakalım gelecek mi o da? Çıkmaz mı başka işi? Telefonla sana haber veririm. Haydi baybay!.. Üçte...»

Bir kuşku girdi ya telefonlardan dolayı içime. Kalktım. Yürüyüp gideyim yavaş yavaş, çalayım zilini, ağızdan haber vereyim Sema'ya. Gene telefon etmiş olayım da, o da gelmeyecek olsun.

Kalsın evinde. Birimizden birimizin bulunması iyi olur. Giderken Gülcan'a da haber vereyim Sema'nın evde olacağım.

Oturup konuştuk biraz. Yemeğe bana inmeğe razı oldu.

Kendinde olanlardan alıp gelecek bir kap. Bende olanları da çıkarıp yiyeceğiz. Öyle yaptık.

İkiye doğru da Betty'ye telefon ettim. «Betty, şekerim! Gülcan hanımı yolla biraz. Yardıma ihtiyacım var. Toplayıver-sin ortalığı. Misafirim gidiyor. Yarım saat sonra hazırım ben...» Gülcan daha evindeymiş. Çıkmamış yukarıya. Zile bastım, Ali çıkıp geldi hey yarabbim! Bu herifte hiç anlayış yok galiba. Ben karısını çağırıyorum, o kendisi çıkıp geliyor! «Niye kendin geldin, ne yapacağım ben seni? Her sefer böyle yapıyorsun!

Karını istiyorum Aliiii!.. Git Gülcan'ı yolla bana, çabuk!..»

Kıstırdı kuyruğunu gitti bu. Sersem, bir de sivile girecekmiş!

Girersin bu kafayla! Girer de bir işe yararsın...

Neyseni çok yukarda değiliz. Gülcan çıkıp geldi. «Kız!»

dedim, «Biz yarım saate kadar gidiyoruz. Sema Hanım yukarda olacak. Gözünü dört aç. Göreyim seni. Herif de işe gitti. Bir çocuklar, bir sen. Göreyim haydi. Gözden sürmeyi çalar gibi. Haydi bakayım. Bak Gülcan, bunu bir ağzına yüzüne buluştırsan yok mu, vallahi ölesiye içimden çıkmaz. Haydi...» Okşadım yanaklarını, başını, boynunu. Yolladım: «Şansın açık olsun!..» Bir de dua ettim içimden: «Allahım bizi başarıya ulaştır!..» Kafamda çocukluğumdan kalmış surelerden ikisini üçünü okudum.

Bir telefon daha ettim Betty'ye:

«Ben araba çağırıyorum, haydi in!..»

Beş on dakika sonra inip geldi bu. Samanpazarı'na kadar arabayla gittik. Sonra başladık oralarda dönelemeğe. Dükkânların önünde, içinde. Girdik çıktık. Şunu indir, bunu kaldır. Başka varsa onu çıkar. Uzata uzata alışverişini yapmağa başladık Betty'nin.

Bir ara keklik işinden açtım çaktırmadan Betty'ye. «Bana ne kekliğinden!» diye çığnını çekti Türk gibi. «Niye kızım? Kocan seviyor, sen sevmiyor musun?» «Kocam kekliğini, avını sever. Biz varız yada yokuz...» «Eee, erkeklerin böyle hobby'leri vardır, ne yapacaksın?» «Bunun ki hobby'den çok ileri! Sen düşünebilir misin bu keklik konusunda benim vicdanım yaralı değil? Kekliğin geldiği köyü gördüm. Bir umut uğruna babası getirip verdi. Ama çocuğun gönlü yok. Gelip geri istediler. Çünkü biz kafesi yanımıza almıştık. Sağda solda avlanmıştı kocam. Ne kadar istedim vermesini; verip gözümde büyümesini! Ver dedim üstelik, çok rica ettim. Vermedi! Kesinlikle reddetti vermeyi. Ve sonra biz o köyden nasıl ayrıldık biliyor musun? Arkamızdan taş attılar. Çocuğun kendisi. Kardeşleri, annesi, dedesi... Hiç gö-

zümün önünden gitmiyor kaçışımız. Hırsızlar bizden başka türlü mü çalar ve kaçar? Bunun için yaralıdır vicdanım...»

Sürdüdü konuşmasını:

«Ben zaten tam anlaşımadım... Katoliğiz biz... Çocuklarımız oldu... Boşanmak hâlâ hoşgörülmeleyen bir davranış... Ve bağlılık şart... Tam anlaşma olmadan yürüyüp giden bir beraberlik bu... Senin ne kadar serbes davrandığını öğrendim. Biliyorum öteki Türk kadınları çoğunluk senin gibi değil. Sen bir azlıksın eylemde. Fakat ne kadar iyi ediyorsun kendine karşı dürüst olarak! Ben şimdi bağlıyım, dürüstüm kocama karşı, ama kendime karşı dürüst değilim. Hatta çoğu zaman küsüm kendimle...»

Sürdüdü:

«Öğrencilerin kocamı kaçırıp kekligi isteyeceklerini duyduğum zaman ,ahp pencereden uçuracaktım o kuşu! Fakat çocuğun eline varacağından emin olamadım, çok uzaktı köyünden. Bir yolunu bulsa da çıkıp bana gelse bir uygun saatte, belki ye-nemem kendimi, veririm. Kesin konuşmam, kesin konuşmak zor. Çünkü korumak zorundayım çocukları gibi, kuşunu da! Fakat vicdanım yaralı, ne yapayım?»

«Böyle senin gibi kendine dargın Amerikalı da var ha?» «Sizler ve dünyanın birçok yerinde insanlar sanıyorsunuz ki biz Amerikalılar hep Lyndon Johnson gibi düşünüyoruz. Sanıyorsunuz ki hepimiz onaylıyoruz «My Lai» öldürümünü!..» Bir kapalı yanı vardı insanın; belki her insanın; karşıdan

anlaşılmıyordu.

Yürüdük uzun uzun. Pazarda alışveriş yaptık. Betty'yi sevdim. Ama açıklamadım biz kekligi değiştiriyoruz şu anlarda...

40 KIRLARIN KUŞLARI

Gülcan'ın anlattığı parça.

Çocukluğumda komşumuzun bağından erik çaldığım kadar kolay bir şey! Ama habire çarpıyor, durmadan çarpıyor şişesi yüreğim! Ya Betti Hanım bir şey unuttuysa, dönüp geliverirse? Ya Harpır işten gene izin aldı da, tam kapıda, kucağımda kutuyla bastırırsa? Valla düşüp bayılacağım....

Çocukları odalarına aldım. Oyuncaklarını önlerine koydum. «Ben var salonda temizlik!» dedim. «Siz var burda oynamak!..» Kekligi de kafesiyle banyoya götürdüm. «Guburak guburak...» deyip duruyor boyna.

Ah, telefon etsem de Sema Hanım alıp gelse ötekini! Alıp gitse bunu! Ben sadece değiştirirsem. Ama bilemem ki numarasını. Bilip de çeviremem ki. Arayıp bulamam ki irehber denen kocca kitaptan.

Fakat düşünürken başka akıl buldum. Öyle yapmaktan, böyle yapmak daha iyi: Alayım bu kekliği kafesiyle. Katayım bir kutuya burada. Çıkayım Sema Hanımın evine. Değiştirip gene katayım bu kutunun içine. Alıp geleyim kucağımda...»

İşallah domuz Tecir de kapılardan birinde olmaz! Zil çalmış da zile koşmuş olmaz! İşallah kurbağa sımalı Harpir çıkıp üstüme gelmez! İşallah çocuklar ne yapıyorum diye kuşkularını büyültüp ağlamağa başlamazlar. İşallah Betty karı bir maha-na

351

350

I

gelmez. İşallah Yaşar oğlanın kekliği de tam ben kapıdan çıkarken «Guburak guburak!..» ötüp cihanı ayağa kaldırmaz.

Meğerim ne zormuş herkesten saklı iş yapmak? O hırsızlar nasıl girerler leyli gecenin yarısında insanların uyuduğu evlere, nasıl açarlar dolapları, sandıklar, alırlar pırtıları; nasıl çıkıp giderler yatak odası pencerelerinden, mutfak camlarından... gene geldikleri gibi... o hırsızcıklar?

«Ezü besmele» çektim, «Ettehiyyati»yi okudum. Ne okuduğumu bilmeden sureler okudum. «Ya Allah, ya Muhammet, ya Ali, ya Hasan, ya Hüseyin!..» dedim. «İmdat eyleyin! Gözetin beni!..» dedim. «Destinize yüz sürdüm, beni âleme irezi! etmeyin!» dedim. «Dölek kılın yolumu ki ulaşayım! Kırın belini yokuşlarımın ki çıkayım!» dedim. Girip baktım çocukların odasına. Akıl ettim biraz da yiyecek vereyim şunlara, hiç ağlamasınlar. Mutfağa girip dolabına baktım Betti Hinimin! İğde gördüm. İri, Sultan iğdeleri. Ama bir terslik olur, çekirdeği boğazlarına kaçar. Leblebi gördüm, ona da cesaret edemedim. En iyisi birer elma vereyim ellerine. Seçtim iki tane dolaptan, buz gibiydi elmalar. Yıkadım sıcak suyla. Sıcak suyla yıkadım, ılısın. Götürüp verdim birercik. «Ceyn, ye kızım!» dedim, «Gülcan teyzen sana kurban olsun! Ulan Iracır, al sen de bunu ye bakayım! Ye de biraz etlen, neye böyle çöp gibisin nâlet? Ne inkâr ediyorsun yediğini? Haydi ye bakayım, ye benim kurbâ gözlü teyzem!.. Size de teyzem deyesi oldum şu aman'm elinden!..»

Kapının yanında duruyordu kutular. Seçtim birini, getirdim banyoya. «Guburak, guburak...» etti; «Sus!» dedim. «Patlama, sus... Sus ki götüreyim!..» Kafesi koydum kutunun içine. Örtüp kapattım. Anahtarı önlüğümün cebine aldım. Yürüdüm usulca. «Ey kocca pabuçlu büyük AUahım!» dedim. «İşittin yalvarışlarımı değil mi? İşlerim çok felân diye beni görmezden şrel-me! Bu dünyada orosbulara bilem destek olduğunu biliyorum. Bu dünyada hazır yiyenlerin, haram yiyenlerin bilem yüzüne güldü-

352

günü biliyorum. Bu dünyada nice deyslara, dürzülere destek olduğunu biliyorum. Bana da destek ol! Köstek olursan, beni bu apartumanda cihana irezil edersen, ben de kendimi öldürürüm Allahım!..»

Sırf Tecir'e öfkemden mi girdim bu işe? Girmesem daha mı iyiydi? Beni kendi hısıımımın önünde yere batırdı. Köyde lâf ederler, kavmimin içinde irezil olurum. Şurama kadar hınç doluyum. Onun için girdim. Buraya gelince kanlanıverdi alçak! Köyde zibidinin biriydi. Dört büklüm oluyordu on kuruşluk dür-zülerin önünde! Şimdi biraz şura bura anlamağa başlayınca, horsunmağa başladı beni. «Dıngırdama! Dıngırdama Gülcan!..» diyor ikide bir. Sabahattin Bey Allahı. Tapacak nerdeyse. Bir sifile girsinmiş, göreymişiz biz onu! Kapıcı oldun görmedik mi hey alçak? Sifile girdiğini de görüz. Bu sefer de daha yu-kardaki dürzülerin götlerini yalarsın!.. Şimdi öz köylünü, öz hısıımımı görmedi gözün, bu sefer de öz karını, öz çocuklarını görmezsin!.. Halbuysam girmeyecektim...

Dürzü!.. O dürzüye kızıyorum asılım! Babasının babası yaşındaki herifi karakollara çektirir de ceryan verdirir mi adam? Kanın bozuk mu senin? El kadcarcık çocuğun dübürüne cop sokturur mu? Bir de öğrencilere taklaşmış, onları da tıktıracaktı! Sildirecekti kayıtlarını okuldan. Kurban ol öğrencilere!.. San-kim onların yollarını gözler anaları yok birer! Yürecikleri yanacak, ağlayıp gözyaşlarını içlerine üğündürecek babacıkları yok birer! Arkalarından yanar kavrulur bacıları, kardaşları yok! Onlar taş yarıklarından çıktılar, ıssız inlerde büyüdüler. Vur ha vur, kır ha kır! Allah mı yarattı, kul mu yarattı deme hiç! Vurun, kırın; elinize saymadan teslim ettiler öğrencileri!..

«Destur kör şeytan!..» dedim. Kucakladım kutuyu. Açtım kapıyı çıktım. Hırsızlık mı ediyorsun Gülcan? Rahatlık ver yüzüne cımcık! Hiç telâşlanma kızım! Yürü babanın köyünde gibi! Yürü tok tok! Çık merdivenleri birem birem. Yürü haş-şöyle!.. Hırsızlık ediyor değilsin, bir sabi'nin keklüğünü ilet iyorsun. Boyunca sevaplara giriyorsun. Hem de hısıımın. Öz köylün.

353

Yürü haklı haklı. Hiç olmazsa onlar alıcı kuş gibi aşırırken ne kadar rahatsa, sen de öyle rahat yürü!.. Say ki babanın evinin bir gözünden öbür gözüne gidiyorsun. Çal kapısını Sema Hanımın!..

Bana bir cesaret geldi, öyle rahat yürüdüm. Tam Turgut Beygilin kapının önüne geldim, giriş kapısı gıcırdamaz mı aşağıdan! Korkuluklardan eğilip baktım, göremedim. Haydi bir de Harpır dürzüsü olsun da şu gelen! Aksilik; ben bir iş yapmağa kalktığı zaman gelir! Sözde biraz rahatlamıştım! Gene küt küt vurmağa başladı şişesi yüreğim! Davun olası!..

Bastım Sema kancığının ziline, bastım! Eğer gelen Harpır'-sa, merdivanlarda yakalanacağıma, eve sokayım keklığı! Bastım en beğimle! Geldi Sema, gölgesini gözet deliğinden gördüm. Bir de yanaşıp baktı kimim? Uzun Uzun bakarlar, öyle sinir olurum ki! Bereket çabuk baktı. Açtı hemen. Koydum kutuyu halının üstüne. Çöktüm yere. Çöktüm, sanki kapanıp kalacaktım. Hemen akıl ettim, açtım kapıyı, merdiven korkuluklarından aşağı baktım, gelen kim? Porfosör Beymiş. Yenileyin aldığı ikinci avradını özlemiştir şişesi!

«Kapın penceren açık olmasın Sema Hanım?» «Yok!» dedi, «Örttüm sen gelmeden...» «İyetmişin... Getir hemen ötekini...» O da banyoya koymuş. Alıp geldi. Biribirlerini görünce «Guburak guburak!..» ötmeğe başlamadılar mı? Durdurabilir-sen durdur! «Guburak, guburak, guburak!.. Kuy kuy kuy!..» Görünüşlerine, duruşlarına bakarsan çok bir değişiklik yok. Keklik keklığe bu kadar benzer. Fakat ötüşleri ayrı. Bir bakmada bilemez belkim o dört gözlü herif! Fakat ötüşünden anlar. Anlayınca da yeri göğü yıkar (mı?). Haggaten bakınca anlayabilir mi? Ötüşünün farklı olduğunu anlasa bile, değiştirdiğimizi düşünebilir mi? İsterse düşünsün, ne belli

ben yaptım? Ne belli kendi karısının yapmadığı? Oooo; o kadar uzun değil artık! Emekçi olduksa âlemin esiri olmadık! Herkes her kabahati bize bulmasın!..

«Elimizi çabuk tutalım! Sıparlarını odaya koyup geldim. Bakarlar ben yoğum, bakarlar keklik yok, ana babalarına anlatırlar, kötü olur. Bir iş yaptık, çış olmasın Sema Hinim!..»

O öteki kafesi açtı, ben Harpır'ın kafesi.

O yoz kekliği aldı, ben Yaşar'ın elciği.

Kafesleri değiştirdik. Sema, elindeki Harpır'ın kafese koydu, ben elimdekini karağaç kafese. Biri varsıl evden çıktı yoksul eve girdi; biri yoksul evden varsıl eve taşındı...

«Tamam mı şimdi Sema Hmım? Hangisi Yaşar'm?»

«Sendeki!..»

«Hangisi Harpır'ın?»

«Bendeki...»

«Ver Harpır'inkini bana, al Yaşar'inkini!..»

Alıp verdik dikkatlice. Dikkatlice değiştik.

«Bir yanlışlık yapmadık işallah, değil mi?»

«Hayır yapmadık...»

Koydum Harpır'ın kafesini kutuya. Önlüğümün cebindeki anahtarı yokladım duruyor mu? «Haydi hoşçakal! Ölü müyüm, sağ mıyım; yoksam karakola mı götürdüler? Akşamda sabahta sorarak ol, bırakma peşini Sema Hinim!..» deyip yürüdüm.

Bu sefer rahattı yüreğim. Cihan üstüme gelse korkmayacak kadar yürekliydim. Kutuyu kucağımda rahatça tutuyordum. Suçlu suçlu değil, haklı haklı yoruyordum. İsterse Tecir görsün, isterse Sabattin Bey olacak karşımdan gelip sorsun: «O kucağındaki ne kız?» desin. Çıkışayım serseriye: «Sana ne? Bunu sormak da mı görevin? Bunu da mı soruştur dediler?» İsterse kutuyu kucağımdan zorla alıp içine baksın, hiiiç umurumda olamaz! Ben üstüme düşeni yaptım. İşallah Sema kancığı da kimseye kaptırmaz elindeki! İşallah ötesini de onlar yaparlar, sağlam yaparlar. İşallah bulaştırmazlar ağızlarına, yüzlerine...

Usulca anahtarı sokup çevirdim. Koydum kutuyu kapının dibine. Çocuklara koştum. Elmaların yarısını yemişler. Trenle-

rini, uçaklarını oynuyorlar. «İyi!» dedim, «Aierim: oiz. n^ ..«.. lı sıpalarsınız böyle? Cenaballah sizi böyle tatlı yarattı da, o babanız olacak kurbâ'yı neden öyle yarattı? Size aferim!..» Eğildim, birer de öptüm duluklarmdan. Sonra çıkardım dürzü-nün kutudaki kafesini, astım yerine.

Şimdi tasam, şunların bir an önce çıkıp gelmesi! | Ben de temizliği bitirebilsem onlar gelene kadar. Bir sürahi, bir tabak, bir vazo kırmasam, yada pencereden aşağıya düşmesem telâşemden...

41 MEHMET EFENDİ HANINDA

356

Seyit'in anlattığı parça.

Cadde cadde, sokak sokak aradım Tecir'in dediği yerleri. Yoklar! Sonra yürüdüm Hacettepe Üniversitesi'nin yapıları arasından. Aliver çaliver, Samanpazarı'na çıktım. Oraları da, karış karış elden, hemi de gözden geçirdim. Bulamadım, göremedim bizimkilere benzer kimseyi. Yoklar! Kaylan kayıp olmuşlar, yitip gitmişler...

«Bir de şordaki "Yalçın Palas Oteli"ne bak!» dedi Keskin-li işportacı.

«Yok!..» dedim. «Otele inemezler, handa kalırlar ancak!..»

«Looo senin nene ilâzım? Bak diyorum bak sen! Otel yazmaya yazar da, gene bildiğin handır!.. Müşteriyi çekmek için otel yazar kavatlar...»

Müşteriyi çekmek içinmiş! Bence böyle yazarak ürkütürler müşteriyi! Gelir mi adam? Otel bahalı, han ucuz...

Ama varıp sorayım dedim, delikanlının hatırı kalmasın.

«Selâââm alikim efendi ağa!..»

«Aleyküm selââm yeğen! Buyur!»

«Efendi ağa, yetmişinden yukarda bir ihtiyarla, on beşinden aşağıda bir delikanlı, benim babamlan oğlum, yitik! Soruyorum, gördük deyene raslamıyorum. Acaba sen gördün mü? Geldiler mi oteline?»

357

«Sulakça'nım Dökülcek köyünden mi?»

«Evet, adı Elvan Bükülmez...»

«Elvan Bükülmez, Yaşar Bükülmez... Epey oluyor onlar burdan çıkalı. Daha doğrusu ben kendilerini çıkardım. İşime öyle geldi. Neyse. Şu çeneyi kıvrıl. Düz git. Yukarı kıvrıl. Düz git. Sol kolda "Yayla Palas Oteli"ni göreceksin. Ordan sor. Burdan çıkıp ora gitmişler, polisler anlatıyordu. Duruyorlarsa ordadırlar...»

Pek aklımda kalmadı nereden kıvrılıp nereden büküleceğim. «Yayla Palas Oteli» deye sorup yürüdüm. Buldum yerini. Sordum orda mı, değil mi bizim yitikler? Efendi ağa dedi: «Burda kalıyorlar, ama şimdi yoklar! Belki de Gençlik Parkı'na gittiler. Ya git parktan ara, elli kuruşa giriliyor, ya otur burda bekle. Yada biraz dolaş, akşama doğru uğra. Bir sürü yol var önünde, seç seç birinden yürü...»

Nere gitmiyor elli kuruş? «Gideyim Gençlik Parkı'na, hem" parkı göreyim, hem de yitiklerimizi bulayım... bulabilirsem!» dedim, yürüdüm.

Bakalım ne deyecek babam yüzüme? Nasıl çemkirecek? Kaldıracak mı Yaşar ağa başını? Ayaklarımda kara lâstikler. Başımda kasket. İyice eskidi o da. Yağlandı ardi. Eridi tepesi. Saçlarım yeniden büyüdü. Gene geldi tıraşım. Yüzümü alamadım, aldıramadım kaç gündür. Şu deyecek bir şey girmedi kursağıma. Kızgın bir çorba, kızgın bir aş, ısınık bir ekmek, biraz yağ!.. Simitlen karın doyar mı? Bağlı gibi elim kolum. Gücüm var, işim yok. Gelir mi şimdiye kadar gelmeyen Almanya sıram, varıp bir daha yoklasam İş Bulma'ya? Yamalı pantolum, yenleri tiftimiş ceketim. Ceketimin de yakaları yağdalı. Var mı benden sefili şu caddelerden akanların? Çoğunun kılığı benimki gibi, kılık değil. Çoğunun yaşamı benimki gibi, ezik. Çoğunun bahtı benimki gibi kara. Yok ağartmaya, açık bir yol. Bulur gibi olduklarımızı kapatıyorlar. Yasalar ellerinde, kasalar ellerinde. Polisler, tüfekler ellerinde. Bize cahilliğin büyü-

358

günü bırakmışlar. Kırk bin köye bölmüşler gücümüzü. Bizden kopup okuyanlar, bizden kopup- işçi olan arkadaşlar; insan murat etse, Almanya'dan, Hollanda'dan bilem destekleyemez mi burada koyup gittiği dâvasını?

Bilet alıp girdikten sonra anladım Gençlik Parkı'nda ba-bamgili bulamayacağımı. Gitti elli kuruş havaya. Bari dedim gezeyim. Bir daha kimbilir ne zaman geleceğim? Akasya, ağaç komamışlar dikmişler. Çimen çiçek komamışlar ekmişler. Bel-İcim bir kolu da şu fıskıran sularda akıp gidiyor almterimizin. Öteki kolları bilmediğimiz nerelerde sebil oluyor, kimler yiyor, kimler yutuyor kimbilir? Ne kadar büyük lokmaları yutup; ne kadar pahalı yataklarda yatıyorlar kimbilir? Ve kimbilir kaçadır bir tabağı Ankara'da yenen yemeklerin: Stad Oteli yazıyor, Büyük Ankara Oteli yazıyor, Bulvar Palas yazıyor, Kent Oteli, Otel Bankan yazıyor... Çankaya'da, Kavaklı'da, Yenişe^ hir'de, Meşrutiyet'te bilmediğim büyük lokantalarda pişenleri yiyenler kim, kimler?..

Işıkları, suları boyamışlar, biz boyasızlarını bulamazken! Fıskırtıyorlar boyuna! İçsen içilecek kadar duru fıskırıyor çimenlerin üstündeki borulardan. Kimbilir kaç yüz köy Kızılırmak'tan bulanık içiyor İmralı'dan Bafra'ya? Ve bizim oraya Tosyalıların açtırdığı ariktan sulanacak piriçler hangi lokantanın kazanına girecek? Kaça gidecek kepçesi? Gençlik Parkı'nda şu açık havalı lokantalarda bile kaçadır ve benim kaç günlük" çalışmamla yenebilir bir öğün yemek? Ne olur yanında salatası da olsun! Tatlısı da olsun! İstersem bir tabak daha getirtebileyim hoşlandığımdan. Hiç olmazsa bir sefer...

Yaslı gittim şen geldim Aç koynunu ben geldim Bana bir yudum su ver Çok uzak yerden geldim...

Kim verecek bana bir yudum suyu heeey açık ağzına koyduğumun Seydo efendisi? İçilecek sular şişelere girmiş!

Şarkıcı demiş asmışlar, türkücü demiş asmışlar. Saz çalan bile var içlerinde. Demek saz da para ediyor, türkü de, çıkınca pazara! Nasıldır, kaçadır bir girimi şu açık hava tiyatrolarının? Neleri konuşurlar, nelere gülüşürler, nelerle kandırırlar biri-birlerini? Var mı içlerinde bizden gelmiş biri, var mı bize gelecek birkaçı? Gelirler mi kondulardan görmeğe? Gelirler mi en yakın köydeki arkadaşlar hiç olmazsa yılda bir karılarım kızlarını alıp? Haha haha! Anasını sağdık, danasını aç mı koyduk? Haha haha!..

Bakalım ne deyecek babam yüzüme? Kaldıracak mı başını Yaşar? Bulabilecek miyim kendilerini bu kebab kokularının arasında yutkuna yutkuna? Ayaklarım durdu duracak. Ağzım kurudu kuruyacak. Dönüp yürüsem «Yayla Palas pteli»nden yana, yıkılmadan varabilecek miyim?

Görmez yanımdan gelip çarpıverse hiç olmazsa şu dolmuşlardan biri! Bu kadcarcık bir iyiliği benden esirgemeseler! İyi çarpsalar da çırpınma'dan, inlemeden ölebilsen! Koymasalar tomafile, götürmeseler hastaneye, sokmasalar ameliyata, iğne iplik geçirmeseler etime!.. Bir çarpmada tertemiz ölüversem!.. Nasıl bakacağım babamın yüzüne? Bakabilecek mi oğlum benimkine?

Dinlenmeden çıkmanın oluru yok önümdeki yokuşu! To-mafilin, miniposun makinesi benzinlen, mazotlan; insanın makinesi neylen çalışa? İki gidip bir duruyorum cımcık güç bulmak için. Ama insan hava solumaylan güçlenir mi? Hemi de ben kimseye sormadan bir daha bulabilir miyim «Yayla Palas Oteli»ni?

Bereket, cımcık şansımız varmış gene: Ben bir koldan, bizim yitikler başka bir koldan gelmişiz, kavuşuverdik otelin önündeki bir lokmacık alanda! Baktım babam! Baktım Yaşar! Baktılar benim! Seyit Bükülmez'im, ama çok çok bükülmüşüm, dört beş büküm olmuşum bitkinlikten, hem de mahcupluktan! Onlar bana baktılar, ben onlara baktım. Ne onlardan sözcük

I-

çıkta, ne benden çıkabildi. Kıpırdamadan duruyoruz karşılıklı. Ne onlar bir adım atıyorlar, ne ben atabiliyorum...

Topladım bütün gücümü: «Selââmün alikim!..» dedim, el-mişim gibi.

Selâm Allanın kelâmı! İsterse almasın! Ben vermiş olayım da! Nereden kıstırdığımı anladı: «Alikim selâââm!..» dedi.

«Merhaba Yaşar Çavuş!» dedim.

Yürüyüp geldi, öptü elimi. Şükür bu kadarına.

Ben de yekinip babaminkini öptüm. Yaşar kadar yok muyum? Kalmadı mı insanlığım?

Çekmedi; ne olsa kendi babamın eline varmışım... «Nasılsın baba? Nasılsın Yaşar Çavuş?» «İyiler iyi Seydo Efendi, soranlar sağolsun!..» dedi babam. Sesi yılan ıslığı.

«Nasıl ettiniz, yenebildiniz mi şehiri?» «Hamlıktan elendik! Hemi de unutmuşuz güleşi!..»
«Neden?»

«Neden olacak, güleşmeyi güleşmeyi!..» Baktı babam tepemden tırnağıma: «Sen nasıl ettin, girebildin mi Amarikanların yanında yarsıdığın işe?»

Keşke ben ona sormasaydım, o da bana sormasaydı!..

«Giremedim!.. Raporum bozuk gelmiş...»

«Ne mahana bulmuşlar bozuk deye?»

«İşçi Partisi'ne oy verdiğim çıkmış...»

«O devlejin partisi değil mi? Yasak mıymış?»

«Bir de, "Kanı bozuktur!" deye yazmışlar...»

«Bok yemişler...onu deyenler!»

Buna dağlar kadar sevindim. Bu biraz onardı içimin yıkıklarını. Elimdeydi elleri hâlâ. Sıktım en büyük içtenliğimle. Dikkat ettim, o benimkini sıkıyordu. Hem de birden farketrim, benden çok kendi kendinin kanını savunuyordu.

«Mektup geldi Harpır düzrüsünden. Alınca köyde duramadım. Koşup geldim, Tecir'i buldum. Dedim: "Çıkıp san çıyanı

I

360

361

göreyim!" Bırakmadı. "Olmaz bir yararı, ne göreceksin?" dedi öz köylüm! Kekliği de geri isteyemeden bırakıp geldim. Sizin buralarda olduğunuzu da ondan haber aldım. Çok aradım, çok bakındım. Siz de bir sonuç alamadınız heralım, öyle mi?» «Hangi dâvadan soruyorsun ne bileyim?» «Keklik dâvasından diyorum... alabildiniz mi?» «Verseler alacaktık. Hastır •çektiler kapılarından!» «Eee, ne bekliyorsunuz buralarda, alamadıktan kerî?» «Alacağız bakalım? Kesmedik daha umudumuzu...» Nefesinin kokusu burnuma geldi babamın, yuttum. Ama bir bıçak ciğerime saplandı: Yemiyordu belki doğru, dürüst, günlerdir! Yaşar'm da gözlerinin önleri halkalanmıştı. Belki de erimişti ilikleri. Hem de eskisinden beter sürüp gidiyordu içindeki yas. Gittikçe büyölmüştü kekliği acısı; bigaç soru da ona sorsam ağlayacaktı.

Ayakta dikiliyorduk. Hana girelim demiyorlardı. Ben de buyur edecek başka yer bilmiyordum; bilsem kimbilir kaçaydı? «Gidelim hep beraber hücum edelim edeceksek? Ben verdim elimle, geri isterken de ben olayım yanınızda! Yada bir karakola varıp birlikte davacı olalım...»

Babam, gözlerini başımda, yüzümda, omuzlarımda gezdirdi, döndürdü. Durduğu yer biraz yokuştı benim durduğum yerden. Yukarlardan bakıyordu oğluna:

«Hacet değil. Yapılacakları biz yaptık...» «Olmadı mı? Olmayacak mı?» «Çıkmadık canda umut çoktur daha!» «Herif gidiyor ama! Yok mu haberiniz?» «Var daha bigaç gün gitmesine...» «Tayini çıkmış İspanya'ya! Kimbilir nere?» «Nefsime çok yaman şeyler düşünüyorum. Yaşım seksen. Kekliği bırakmadan gidemez. Hak birdir, bunu kafama koydum. Ne yapacağım bundan kerî bu canı? Alırım oğlanın kekliğini. Almasam da ona yaratmam...»

362

«Silâhın var mı belinde?» Baktım gözünün içine. «Yok! Ne yapacağım silâhı?»

«Yaşlanmış adamsın. Teddiriverirler ellerinin tersiylen! Ben de geleyim!»

«Acı kuvvete kalırsa seni de teddiriverirler! Hem onların silâhı var...»

«Ne düşünüyorsun, ne olacak, nere varacak?»

«Varacak varacağı yere! Mazlumun Allahı var...»

«Allahın da o dürzülerin kolunda olmadığına emin misin?»

Havaya kaldırdı başını babam Elvan Çavuş. Gün batımına yakın olmuştu. Kırmızı ışıklarla sırmalanmıştı kirli bulutlar. «Tabîî o kadarına aklım ermez!» dedi. «Bir bilenden de duymadım, onların kolunda mı, başkasının oklunda mı?»

«İnsan bir uğraşım'a girince, güçbirliği etse fena mı olur? Neden böyle kararıyorsun bana?»

«Kararmıyorum. Kiminle güçbirliği, seninle, benimle mi?»

«Tabîî seninle, benimle...»

«Onların kimlerle güçbirliği yaptığını biliyor musun?» Ekledi: «Öz köylün Tecir bilem onlarla!..»

Tıkandım kaldım «Yayla Palas Oteli»nin önünde. Aramıza kan girmiş gibi uzak duruyoruz babamla, ellerimiz birbirini tuttuğu halde! Yaşarla da bakıyoruz, bakışıyoruz, buluşamıyor gözlerimiz. Ben varırken onun gözleri kaçıyor, o gelirken benim gözler sıvışmış... İlimizden obamızdan uzakta, şehirin içinde olmasak, bu kadar kötü olmazdık belki. Yada çok açıklık, çayırılık bir yerde olsak, birbirimizin üstüne doğrudan yürürdük, kaçak güleşmeyi seçmezdik...

«Ben şimdi nâpayım?»

«Paşa gönlün bilir...»

«Sizi böyle bırakıp gideyim mi? Yoksam kalıp yarına bür-güne beraber olalım mı?»

«Arzun bilir dedim sana...» Yutkundu babam: «Askere gidecek oğlanın babasisin. Bu yaşa gelmişin. Daha sana ne deye-

36.3

;

bilirim. Vaktiyle dedim de etkisi oldu mu? Kalacağım diyorsan buyur, işte han. Gideceğim diyorsan, gene buyur, işte yol. Mini-posların nerden kalktığını da biliyorsun...»

Köroğlu'nun güzrü gibi vurup duruyordu. Yutmaktan başka çarem yoktu. Bütün sokuşturduklarını yutuyordum.

«Yürüyün madem, girelim hana. Handa konuşalım...» «Buyur gir. Biz de gireriz. Akşam oldu...» «Ekmek aş bir şey yediniz mi? Gidip alayım mı?» Baktı yüzüme, güldü, iki yana salladı başını: «Sen gel benimle. Yaşar'ı yollarız, alır gelir birazdan. Delikanlı oğlan dikelip dururken babası mı gider ekmek almağa?» Haşşöyle yahu, haşşöyle, biraz dölek konuş be baba... O akşam handa helva ekmek yedik. Ama hiç tadına varamadım helvanın. Yutmak için de bigaç sefer su içmeğe kalktım. Musluk suları da nezzetsizdi. Sasıydı. Bigaç ay bu sudan içsem ürülürdüm...

Mehmet Efendinin hanında bizden başka müşteriler de vardı elbet. Biri bir define getirmiş, kuyumcuya kaptırmış, para bekliyordu. Biri Almanya'ya yazılmış, sıra sormağa gelmişti. Biri taşocağında çalışırken bacağını ezdirmiş, kan parası almak için yeliyormuş. Bizden betardi halleri. İşi yolunda, keyfi gıcır adam yoktu. «Neden işletiyorsun bu hanı böyle cıbil müşterilere kaldıktan kerî?» deye sordum Mehmet Efendiye. «Sen anlamazsın» gibilerden baktı yüzüme, güldü:

«Bu dünya bir geçim dünyası değil mi Seydo Efendi? Benim de geçimim bu cıbil arkadaşlar yüzünden!..» Bir de göz kırptı böyle dedikten sonra.

Düşündüm, kiminki böyle değil hemen hemen? Bu cıbil insanlar kimleri geçindirmiyor, beslemiyor? Çok gıdalı yiyecekler vardı Mehmet Efendinin vafettiği dünyada. Biz en azını yiyorduk. Çok girdili çıktılı dolaplar vardı, biz çok azının içini, çok az biliyorduk.

364

Köyde olsun, şehirde olsun, gittiğim düğünlerde, gördüğüm pazarlarda, hanlarda, yollarda olsun, görüştüğüm, karşılaştığım arkadaşların kollarına bakıyorum, yeseler güçlenirlerdi. Gözlerine bakıyorum, biraz anlasalar, dünyayı ışığa boğan şimşekler çakardı. Bizim bilmediklerimizi kim saklıyor, bizim yemediklerimizi kim yiyor, bilseler; bu dünyayı elleriyle şöyle bir tutarlar, tersine dönüşü, yönüne çevirirlerdi. Aah!..

365

42 ELDEN ELE

Sema'nın anlattığı parça.

Dünkü kutunun içine koydum kafesi. «Emanet» kafesin içinde. Mantomu taktım sırtıma. Bekletip durmanın gereği yok. Bir an önce götürüp yerine vermek en iyisi. Bakarsın düşünmediğimiz açılımlar gösterir işler. Bakarsın yağmurlar yağar, seller buralara kadar çıkar. Bakarsın Turgutgil bekleyip bekleyip, kekliğin, benim başımıza bir iş geldi sanıp üzürlüler. Bir an önce götürmek en iyisi.

Bir de ipe bağıladım dışından. İpinden tuttum. Ağırdı da zorla götürüyordum sanki! Çarptım kapıyı, inmeğe başladım. Trabzon milletvekili beyefendi çıkıyordu. Selâmladı. Aldım selâmını. Yönetici Hasan Beyin hanımı dışardan geliyordu. Selâmladı, aldım. Tam giriş kapısından çıkıyordum, kapıcı Ali'yi görmeyim mi sokağın başında? Bir aşağı, bir yukarıyı kolluyor. Kimler inip çıkıyor, kimler gelip geçiyor sokaktan, bakıp belleğine yazıyor. Sabahattin Bey görev vermiş belki... Kutuyu kucağıma aldım elimden. Yılışıp yanaştı yanıma. Allahtan olsa da keklik guburak'lamasa!

«Ne oldu abıla, beğenmedin mi makineyi?» «Beğenmedim Ali! Başka bir modelini alacağım...»
«Taksi çağırmanın mı? Dolmuşa mı bineceksin?»

«Eaktım yuzune diic dik: «Her yere parayla gidersek biz, Kavaklı'da yaşamak kolay olmaz Eali...»

«Tam benim kafadansın Sema abıla, aferim!..»

Güldüm ister istemez: «Hoşlandım senin bu aferim'inden ay Ali!» anlamı verdim yüzüme. Geçip gittim.

Çok şükür, çok şükür ötmedi keklik!

Yürüdüm yukarı. Çok şükür! Kadın berberine doğru yöneldim. Ötmedi. Arabaların arasından bir o yana, bir bu yana geçtim. Turgut'la Halil pastanenin önünden kalktılar. Başımla, «İleri, ileri!» işareti verdim. «İleri yürüyün çocuklar!..» İleri yürüdüler usulca. Karşıya geçtik. Ötsün istediği kadar...

«Alın emanetinizi, benimki tamam!» dedim.

«İnanmıyorum Sema abla, içinde mi şimdi?»

«Alın elimden... içinde!»

«İçinde demeylen olmaz!» dedi Turgut. «Açıp bakacağız! Teslim işlemi görerek yapacağız...»

«Kapıcı, kurt gibi tutmuştu sokağı! Belki hâlâ izliyor ardımdan. Burada kutu açılmaz aman çocuklar, alın nerede açarsanız açın!..» dedim.

Halil aldı kutuyu, tuttu ipinden.

«Kuğulu Park'a gidelim!..» dedi Turgut. «Orda açarız. Sen kutuyu alırsın, biz de kafesi. Ayrılrız gideriz böylece...»

«Niçin açıyorsunuz, böylece götürün yerine. Ben de biraz gezeyim buralarda, sonra eve döneyim...»

«Beraber gitsek olmaz mı? Gelmez misin?»

Halil araya girdi: «Ben eve döneyim. Murat bekliyor. Vericiyi arayacağız. Naci, Elektrik Bölümü'nden iki arkadaş getirecek. Siz Sema ablayla gidin en iyisi. Verin gelin. Akşama da bir

şışe açabilsek hep beraber, Sema ablanın evinde, yada bizde, ne iyi olur! Sadece benim arzum değil bu. Murat da söylüyordu: «Şu iş olsun, kafaları bir çekelim hep beraber!..»

«Nezahat Hanımın kocası geliyor bu akşam!»

«Gelsin! Murat onun bir kolayını bulur!»

366

367

oonra auşunaum: «du iş Kaisın neıcı ncıc narpı iman un gitsin. Göze batar: Neye sevinçliyiz, neyi kutluyoruz?»

Güldü Turgut: «Ablan doğru söylüyor Halil!..»

«Bir taksi çevir!» dedim Turgut'a. Bindik arkaya yanyana. Şoför kutuyu bagaja koymak istedi. «Hayır! Kucağımıza alacağız, ağır değil!» dedik. Tunalı Hilmi'den girip Esat-Dörtöyl'a çıktık. Oradan Ahmetler'e aşağı sallandık. Kolej'in, Hıfzıssıh-ha'nın, Hacettepe Üniversitesi yapılarının oralardan Samanpa-zarı'na tırmandık.

Gökbank'ın çenede bekliyordu Elvan Çavuş. Yaşar büzülmüştü. Öteki de oğlu Seyit'ti belki. Görmedim önce. Durdurduk arabayı. Turgut parasını verdi. Çekip gitti. Kutu hâlâ kucağımda duruyordu. İnanamaz inanamaz bakıyorlardı yaşlı adamla torunu... Seyit'in anlamını okumak zordu.

Koydum yere. Çözdüm ipi. Kafesi çıkardım. Uzattım Elvan Çavuşun eline. O da Yaşar'a uzattı.

Birden bir «Küy küy küy!..» başlamasın mı orada? Ardından da, «Guburak guburak guburak!..» Susturabilirsen sustur. Çırpıyordu. Yaşar da iyice şaşırmişti ne yapacağını. Açmağa davrandı kafesin kapağını. Seyit tuttu kolunu, tuttu elini: «Köye varınca açsan daha iyolur! Burda uçar, yola konar, çiğne-

nir...»

Elvan Çavuş da uyardı torununu: «Hem dikkatli bak bakalım, seninki mi?» Ak dişlerini çıkardı, saf saf güldü Yaşar: «Ötüşünden bilmedim mi sanki!..» Dirilivermişti. Nasıl rahat ve haklı duruyordu bastığı yerde! Kafesi göğsüne almış, kollarını dolamıştı çevresine. Bakıyordu bana, Turgut'a...

«Epey zahmet verdik sizlere!..» dedi Elvan Çavuş. «Ah, her zahmet böyle olsa!» dedim, «Ne güzel zahmet!..» «Asıl zahmeti siz çektiniz karakollarda, hanlarda...» dedi Turgut da...

«Bu işte(büyük yardım Gülcan'ın; o değiştirdi...» «O da sizin gibi has kumaşmış! Selâm söyleyin...»

«iNezanat Hanımın, hiç ummazdım, tüccarınkinin!..»

«Selâm söyleyin! Havaların iyolduğu bir gün gelin, Kara-mi drzsne kaptırmadan konuk edelim hepinizi. Őaraplarımızdan, boğmalarımızdan sunalım...»

«Bigaç da keklik vururuz...» diye atıldı Seyit.

«İyice kış bastırmadan, haggaten bekleriz yani...»

«Bu kadar tanış görüş olduk, geliriz!..» dedim.

«Kış bastırmadan gelin. Gülcan'ı da getirin...»

Handan ilişkilerini kesmişlerdi. Kırıklı'ya araba varsa binip gideceklerdi. «Burda yatacağımıza, orda yatarız, bizim için daha iyolur!» dedi Elvan Çavuş.

Tokalaşıp ayrıldık. Turgut kucaklaştı her biriyle.

Birbirlerine sokuldular, iniş aşığı yürüdüler. Kalabalığın içinde görünmez oluncaya kadar baktık arkalarından.

«İşte böyle Sema Hınııım!..» dedi Turgut.

«İşte böyle Turgut abey...» dedim ben de.

Anafartalar'dan Ulus'a kadar yürüdük. Her halde çok yaşı durmuyordum yanında. Her halde gereği kadar tat veriyordum, alıyordum sevişmelerde. Belki de ablasıydım. Zaten onu bir hovardadan falan çook yakın buluyordum kendime. Bilinçaltımda neler vardı, neler kalmıştı kimbilir?

Koşan, dağılan bir akşamdı Ulus'un oralarda görülen.

Durağa geçip bir Çankaya otobüsü bekledik. Dört bir yöne akıyordu milyon ayaklı kalabalık. Zaman akıyordu.

Akıyordu Turgut'un, benim damarlarımızdaki kanda gençlik. Dağlardan inen seller gibi grelip geliyordu yeniden yeniden sevişme istekleri iğimizden.

368

369

43 BETTY'Yİ SEVMEK

Nezahat'ın anlattığı parça.

Gene bir taksiye atladık Betty'le. Samanpazarı'ndan, Kızılay'dan geldik Yeşilseki'ye. Doğru bunların 10 numaraya çıktık. Bir sakarlık olursa Gülcan'ı korurum duygusuyla, isteyerek çıktım. Bahanem de, aldıklarının taşınmasına yardım etmek. Bir de çayını içecektim hemen. Kapıcı, arabadan inerken gördü bizi. Koşup alacak oldu. «İstemez!» dedim ciddi. Kırılacak şeyler var, dşrrsn!» öyle konuşuyordum ki, kırılısın biraz burnu. Nasıl olsa gık diyemez karşımda.

Gereğinde Sabahattin Beyinden çok yılar Nejat Beyinden. Benim hiç şakamın olmadığını, da bilir az çok.

Niçin bunlar böyle köpeksi oluyorlar, daha karşıdan gördüler mi, kendilerini beğendirmek için, kalçalarını kuyruklarını sallaya sallaya koşuyorlar bilmem ki? Bunlar, yani köylüler demek istemiyofum, bu doğuştaki, bu durumdaki insanlar demek istiyorum. Yoksulluk mu? İşsizlik mi? İşini yitirmek korkusu mu? İnsan biraz başını dik tutar, dik durur be!..

«Sen de bana hiç güvenmiyorsun be Nezahat abıla?»

Konuştuklarımızı anlamıyordu Betty. «Yürü şekerim yürü!..» dedim.

Bir yandan da kızdım kendime. Çok mu sert davrandım Ali'ye? Ona söylediklerimi Betty'ye, Betty'ye söylediğim «şe-

370

kerim» sözcüğünü de Ali'ye mi söylemeliydim yoksa? Ama gerçekten sevmediğim bir dizi yan var bu Ali'de. Betty'yi zaten sevmiyordum. Sevmiyor-dum. Bugün biraz anlama olanağı buldum. Acıdım da doğrusu. Bir de bazı önyargılarımızdan pişmanlık duydum. «Amerikalı mı? Ah ne iyidirler, ne şekerdirler, dostturlar!..» Bir yanı böyle. «Amerikalı mı? Kahrolsunlar, hepsi kan emici, saldırgan, bön...» Bir yanı böyle.

Yok mu Amerika'da hanım insan, efendi insan? Betty konuştuğu bugün bir daha düşündüm bunu. Daha önceden de düşünürdüm kıt kımır.

«Verseydik paketleri Eali?» diyecek oldu.

«Bugün biraz daha anladım, sevdim seni! Çok candan konuştun benimle. Onun için sevinçle taşımak istiyorum paketlerini. Hem de bir çayını içmek!..»

Merdivenleri çıkıp kapısına gelmiştik:

«Beraber çay içmek? Oooo!.. Mutlu olurum...» dedi. «Ben de çok seviyorum, sevdim bazı Türk arkadaşlar...» Zile parmağını koydu, çekmedi bir zaman.

Koşup geldi Gülcan. Ellerinde bezler. Yumuş sıkılmış. Silip paklamış her yeri. Tazelmiş evin içi. Hiçbir olağandışılık yok gibi karşıladı bizi. Kapıyı da, kolunu da açtı geniş geniş. Güldü Betty'ye, bana.

Paketlerle girdik, yığıldık yerdeki halının üstüne. Neler almamıştık neler. Üstüne Hitit Güneşi basılı beyaz sofraltı. İki tane san poşu. Bir Bitlis battaniyesi. Bir tane Hitit Geyiği basılı sofraltı. Boncuk oyalara, kolanlar... Bronz şamdanlar, bakır cezveler, bakır kaplamalı fincanlar, boyalı Konya kaşıkları... Tepsiler... Paketleri açtık birer birer.

Salonun köşesindeki kafesi görüverdim birden! Tünemiş gibi duruyordu. Eskisi mi, yenisi miydi? Gözümü Gülcan'a kaydırdım. Yumdu kapadı gözlerini; o kadar! Dudakları da güldü hafif. Uçacaktım.

«Aç Betty aç, neler aldık görsün Gülcan!» dedim. «Oooo, sen açılabilirsin! Ben çocuklara bakayım!..»

371

Çocuklar da koşup ayaklarına dolaşmışlardı zaten. «Bunlar var yapmak çok yaramazlık Gülcan Hinim?»

«Yooo, hiç yapmadılar... hiç! Bunlar var çok paşa çocuk! Bunlar var çok tatlı!.. Çok uslu oynadılar...»

«Bu Gülcan çok gut, mami!» diye başladı kız. Oğlan da sırtıyordu.

Birer birer kıçlarını, donlarını yokladı Betty. Sonra alıp öptü. Paketlere koştu. İki tunç deve almıştı bakırcıdan. Küçük. Birini kıza, birini oğlana verdi. Göğes çıktı çocuklar.

«Getir bakayım Iracır, gut mu?» dedi Gülcan.

«Çok gut, çok gut!..» dedim, güldüm. «Betty'nin arkadaşlığı da, analığı da çok gut!..» Türkçe söylediklerimi İngilizceye çevirdim.

Hemen evin içini bir kolaçan etti. Sanırım keklığı de gördü o an! Ama çakmadı. Mutfağa gitti. Elektrik ocağının birini yakıp çay suyu koydu.

Oturup sigara yaktım. Mr. Harper geldi o sıra. Ona da Gülcan açtı kapıyı. «Oooo, bizim ev çok güzel konuklar var...»

«Güzel evde dost konuklar!» dedim İngilizce.

Başladı langur lungur, hem de oldukça sinirli anlatmağa: «Çok aptal insan var bizim Amerikalılarda Betty! Bugün Başkan, benden Mütahhit Firma Boing'le yazışmalar dosyasını istedi. Götürdüm. "Gitmeden, Manuel 85/1 ile 85/2'yi de teslim et John!" demesin mi? Ne gerek var bunu söylemeğe değil mi? Sanki alıp götüreceğim yanımda! O kadarına aklım erer her halde değil mi Betty?» Titriyordu anlatırken.

«Üzülme böyle zırlıtlar için sevgilim!» dedi Betty de.

«Kızıyorum: Bunca aptal olamaz insan!..»

Betty sıkışmıştı her halde. Bir ara tuvalete koştu. O çıktı, arkasından Mr. Harper girdi. Ben de sıkışmışım aslında. Ama çay diye gelmişim. Bekliyordum... Mr. Harper da çıkıp geldi, yürüdü salonun köşesine. Durdu kafesin önünde. «Nasılsın ahbap?» Sordu keklığe. Döndü hemen. Yüreğime davulun tok-

372

mağı iniyordu güm güm. Sanki bir bakmada bilecekti yüzümden. Gülcan'la bakıştık. Bilemedi, bilemiyordu. Kutladık biri-birimizi bakışlarımızla. Çelik tellerin içinde duruyordu kuş. Yemi, suyu önündeydi. Güzelce silip paklamış, kafesin taban kâğıtlarını değiştirmişti Gülcan. Nereden, nasıl

bilecekti? Uzman-sa kuşların uzmanı değildi her halde! Hem bunun her ya-^ nı uzman olsa kaç yazar? Ayırabilir mi serçeden bülbülü? Ayırabilir mi arpadan buğdayı? Uzman! Aklına yanayım bizim hödüklerin ki uzman uzman diye tıpışlıyorlar bunları!..

«Sen var izin, ben var gitmek!» dedi Gülcan, Betty'ye. Rahatlamış, aydınlanmıştı yüzü. Gidip evine tepinmek, türküler söylemek istiyordu belki. Birini koyup birini öpecekti çocuklarının. Bu coşkununla belki Ali'ye de sarılacaktı.

«Ben var çok teşekkür sana Gülcan Hinim! Ben var istiyor çok vermek para...»

Başını sağa sola salladı, güldü Gülcan: «Bak Betty Hinim!» dedi. «Ben var çok sevmek Betty Hinim, Çeyn, Iracır, Harpir Bey... Onun için no para!..» İki ellerini kaldırıp açtı: «No para, dünyada almam!..»

İngilizce araya girdim: «Senin gidişine üzülüyor, dostluk için çalıştığını söylüyor. "Almam para, imkânsız!" diyor...» dedim.

Koşup boynuna atıldı Gülcan'ın. Öptü öptü:

«Öyleyse ben var vermek birçok küçük armığanlar...»

Mr. Harper da, «Teşekkür, çok teşekkür Gülcan Hinim...» dedi. Ekledi: «Bugün ben var telefon Sulakça kaymakam. Rica ettim Karami, yarın var, gelip almak koltukları...»

«Çok iyi etmişin çok, götürsün götünde çomaklar çıksın! Oturamasın... Çok iyi etmişin...» dedi Gülcan. Kapıdan çıkarken çocuklara elini salladı. Onlar da «Bye-bye» ettiler.

«Galiba çay için yanlış bir saat seçtik! Nejat gelecekti, geç kaldım!» dedim.

«Hemen getiriyorum!» dedi, koştu Betty.

Harper oturdu bir koltuğa, bir yaprak sigarası yaktı. Oğ-

373

ua Kucağına aıaı. «iannkı partisine1 sizleri çağırmayı unutmadı her halde Betty?» Bana sordu.

«Oooo, nasıl unutturum? Sema'ya da telefon edeceğim. Bütün apartman hınımlar var gelmek! Bütün Ameriğin arkadaşlar gelmek. Türkiye-Amerika el ele...»

«Ben o kadar kalabalıktan hoşlanmam Betty! Ama hatırın için geleceğim! Biz de bir akşam sizi yemeğe bekleriz! Nejat sevinir. Gitmeden bir akşamınızı ayırırsanız mutlu oluruz...»

«Düşünelim üstünde!..» dedi Mr. Harper.

«Educational Division'dan Aleksandergil çağırıyorlar. Agricultural Division'dan Mac Donaldgil çağırıyorlar. Bu apartmandan Sabahattin Beygil çağırıyorlar. Düşünelim, bir çare bulabilirsek çok iyi olur...»

«Bizi de alın sıraya, mutlu edersiniz...»

Çaylar geldi. Aldım: «Sizleri hep hatırlayacağız...»

«Fena değildi Türkiye'de günler, değil mi Betty?»

«Eveet, hoştu tatlım...» diye karşılık verdi Betty.

Çayı içip kalktım, altıma kaçıracaktım az daha.

Eve varıp attım kendimi banyoya.

Telefon çaldı. Nejat sandım, belki alan'dan arıyordu. Mu-rat'mış. Yukardan, Sema'nın oradan ediyormuş. «Müjdee! Az önce bulduk o zırlıyı!..» dedi. Ekledi: «Kanserin ilâcını da bulacağız bir gün!.. Getireyim mi, görmek ister misin?»

«Çok isterim ama, şimdi banyodayım. Yarım saat sonra getirebilir misin?» Ama bir karşılık vermesine kalmadan, «Az dur hele! Dur bakayım!..» dedim. Mırıldandım kendi kendime: «Şu herif de gelecek zamanı buldu bugün! Bana bak, hemen gel! Hemen getir!.. Hemen iki dakika içinde getir Muratçığım!.. Canım!., dedim. «(Diplerim kapıyı, gelirse biraz bekleyiverir!.. Yada dışardayım sanır, çeker gider Nurcancık'ına! Ne yapayım, bambaşka bir coşkunluk var içimde bugün!..)»

Murat zili çaldı. Sabahlığı alıvermişim üstüme. Açtım kapıyı. Aldım dostumu içeri. Yalnız konuşmuyordu. Bana da «sus» işareti yapıyordu parmağıyla. Sustum, dipledim kapıyı. Banyoya

374

oır eıma çiKararı cebinden, içine saptamıştı. Orta karar bir vida boyunda, biraz da kömür renginde, ufacık bir şeydi!

«Bu muymuş?» dedim işaretle.

«Buymuş!..» dedi o da işaretle.

Alafranga tuvaletin ağzı açıktı. İyice kırıp bırakıverdi içine. Ben de bir kova su alıp boca ettim üstüne. Sonra attım kendimi sıcak suyun içine. Murat'ı bekliyordum bambaşka bir kudurganlıkla...

375

44 AKIP GİDEN IRMAK

Yaşar'ın anlattığı parça.

Köyümüzdeyim yeniden. Dün akşam bulunup geldik dedem, babam... Kafes kucağımda...

Erkenden kalkıp sayvana çıktım. Deliksiz, bölüksüz uyumuşum. Kuşlar gibiyim; bir çeviklik, bir şenlik var üstümde. Kalkıp hemen sayvana çıktım. Gün, yarmaların yüzünü kızartmıştı. Çişimi

yapıp, ayağımı yuvak taşının üstüne koydum. Baktım üğüne üğüne akıp giden ırmağa. Baktım ırmak boyunca büklerle. Suyun yüzünü kaplayan ince dumana.

Yakılan büklerin yeri sürülmüş, otu, çöpü, kökü, ayrığı ayıklanmıştı. Varsıllar büyük boy, yoksullar küçük pay almışlardı. Böyleydi dönem, hem de ülkede düzen! Ama böyle gitmeyecekti, daha fazla gidemeyecekti, yoktu olanağı... Şimdilik böyleydi...

Buğular savrulup savrulup kalkıyordu koca suyun yüzünden. Bu bizim ırmaktı, koca Kızılırmak! Çok özlemiştim. Bugün çıkıp gezeceğim dolaylarında. Çimenlerin üstüne kırağı yağmıştı. Ilgınlar, yabaniğdeleri, eski, hüzünlü duruşlarında. Tosyalılar açtırdıkları yeni arığa su tutmuşlardı.

Köylülerimiz toprağı tavalamışlar, ekime hazırlamışlardı. Bizim de payımız var mıydı acaba? Ne kadardı? Merak ediyordum ne kadar olduğunu. Biliyordum çok azdı. Şimdilik başka

376

türlü olamazdı. Olursa yanlış olurdu. Kimlerin elindeydi güç, güçler? Çok öğrenmiştim bu sefer, olup bitenlerin içinde, Ankara'da! Çok anlıyordum şimdi! Bambaşka bir aydınlığın içindeydi kafam! Gittikçe güreliyordu içimdeki şafak...

Düşünüyordum, dedem benim kadar anlıyor muydu acaba? Babam benim kadar anlıyor muydu? Yukarılardan, tâ «İmranlı» denen yerden çıkıp gelen, bizim Dökülcek'i ve yüzlerce köyü yalayarak Karadeniz'e doğru akıp giden Kızılırmak'a bakarken geçmişten şimdیه, şimdiden geleceğe bakıyordum sanki. Biraz taşlı, kesekli, dikenli bir gelecekti gördüğüm. Ama apaydınlık olmuştu önüm. Ganimizi dişimize takıp uğraşacaktık. El ele verecektik başarmak için. Başka çaremiz yoktu...

Kedimiz «Karaduman» mırrr mırr mırr geziniyordu ortalıkta. Kekliğim örmeğe başladı içerden. Kafesini silmiş, temizlemiştim. Alıp getirdim dışarıya. Koydum güneşe. Kapağını da açtım. Dilerse çıkıp gezinsin. Dilerse güneşlesin yerinde. Kendim de tarhanamı içmeğe girdim. İçip güçlenmeğe...

. (1974)

377

i

FAKİR BAYKURT'UN BİZDE ÇIKAN KİTAPLARI

Irazca Üçlemesi:

Jt Yılanların Öcü İC Irazca'nın Dirliği jc Kara Ahmet Destanı

Karataş köyünden Irazca ailesinin yaşamı üstüne üç roman... Fakir Baykurt'un birbirini izleyen ve her biri bağımsız olarak da okunabilen bu yapıtları, yan yana gelerek bir bütün, bir «Irazca Üçlemesi» oluşturuyorlar.

YILANLARIN ÖCÜ

Fakir Baykurt'un «Yunus Nadi Roman Armağam»nı kazanan romanı Yılanların Öcü'nü çok sevdim. Türk köyü ve köylüsünün halini «arzihal» etmekle kalmıyor, Türk köyü ve köylüsüne yön de gösteriyor. Irazca Ana'yı unutamayacağım.

Orhan Kemal

Bütün gündelik olayların içinde bir ev, Kara Bayram'ın evi, sonra köy: İtiyle, atiyle, kokusuyla yaşıyor... «Yılanların Öcü» bizim edebiyatımızın unutulmayacak, ardından yürünülecek eserlerinden biridir.

Yaşar Kemal

IRAZCA'NIN DİRLİĞİ

Olaylar yaratan «Yılanların Öcü» romanının süreği...

Gökçekarga... ne ötersin? Aşağıdan... gelir kazlar...

Tüyelerini... ne dökersin? Görenlerin... yüreğ sızlar..

Düşmanların toplanmışlar Kara Bayram can veriyor

Kara Bayram rie yatarsın? Bir su verin gelin kızlar...

KARA AHMET DESTANI

«Irazca Üçlemesi»nin son kitabı. «Yılanların Öcü» ile «Irazca'nın Dirliğinde anlatılan olayların varıp düğümlendiği nokta. Bir bakıma o noktanın romanıdır Kara Ahmet Destanı... Irazca'nın torunu Kara Ahmet'in kişiliğinde bütün yaşlılarının, bütün gençliğin dramını yaşayacaksınız. Fakir Baykurt'un öteki romanları gibi bunu da severek okuyacaksınız.

dört

TEPESİ

ıB*

CAN

hikâye.

bulacaksınız.

- KARIN AĞRISI - CÜCE

ları tükenmiş

KEKLİK

Yurdun küüt küüt vuran nabadrr bu romanda duyulan... Acılı ^?Sübir yÜrk dd vuru,"
«ünler. S

ONBİNLERCE KAĞNI

Fakir Baykurfun çoğunu halktan alıp yeniden düzenlediği 55 hikâye «Bu hikayelerin çoğunu söyleyen halktır. Yamacına aldıkları da atlıdan .thye kadar pek çok yönetici, efendi, okumuş, hacı hocaTaİ 1ursız uğursuz, aç.kgoz dar kafah. hinoğlu hinler, cinoğlu dnler heT'yastan S3" klar> kabak°S1U kabaHardlr Sövla"en dine en e end ere

YAYLA

Anadolu dağlarından birinde kazı yapan bir üniversite ekibiyle oradaki yayla halkının acıklı romanı... Fakir Baykurt'un sanatta yeni bir başarısı.

TIRPAN

ıq71 TDK ödülünü, kazanan ese.

ödülü ve 1971 _liJ^ nürü'nün başına g> Gökçimen

ONUNCU KÖY

ONUNCU İVU.

Baykurt bu eserinde de Türk köyünü ve kövlüstinü anlatıyor, sev | okutuyor. Yazarın en beğenilen eserlerinden biri... j

Fakir Baykurt _ Keklik

www.kitapsevenler.com

Merhabalar

Buraya Yükledeğim e-kitaplar Aşağıda Adı Geçen Kanuna İstinaden

Görme Özürlüler İçin Hazırlanmıştır

Ekran Okuyucu, Braille 'n Speak Sayesinde Bu Kitapları Dinliyoruz

Amacım Yayın Evlerine Zarar Vermek Değildir

Bu e-kitaplar Normal Kitapların Yerini Tutmayacağından

Kitapları Beyenipte Engelli Olmayan Arkadaşlar Sadece Kitap Hakkında Fikir Sahibi Olduğunda

Aşağıda Adı Geçen Yayın Evi, Sahafılar, Kütüphane, ve Kitapçılardan Temin Edebilirler

Bu Kitaplarda Hiç Bir Maddi Çıkarım Yoktur Böyle Bir Şeyide Düşünmem

Bu e-kitaplar Kanunen Hiç Bir Şekilde Ticari Amaçlı Kullanılamaz

Bilgi Paylaştıkça Çoğalır

Yaşar Mutlu

Not: 5846 Sayılı Kanunun "altıncı Bölüm-Çeşitli Hükümler " bölümünde yer alan "EK MADDE 11.
- Ders kitapları dahil, alenileşmiş veya yayımlanmış yazılı ilim

ve edebiyat eserlerinin engelliler için üretilmiş bir nüshası yoksa hiçbir ticarî amaç
güdülmeksizin bir engellinin kullanımı için kendisi veya üçüncü

bir kişi tek nüsha olarak ya da engellilere yönelik hizmet veren eğitim kurumu, vakıf veya
dernek gibi kuruluşlar tarafından ihtiyaç kadar kaset, CD, brail

alfabesi ve benzeri 87matlarda çoğaltılması veya ödünç verilmesi bu Kanunda öngörülen izinler
alınmadan gerçekleştirilebilir."Bu nüshalar hiçbir şekilde

satılamaz, ticarete konu edilemez ve amacı dışında kullanılamaz ve kullandırılmaz. Ayrıca bu
nüshalar üzerinde hak sahipleri ile ilgili bilgilerin bulundurulması

ve çoğaltım amacının belirtilmesi zorunludur." maddesine istinaden web sitesinde deneme
yayınına geçilmiştir.

T.C.Kültür ve Turizm Bakanlığı Bilgi İşlem ve Otomasyon Dairesi Başkanlığı Ankara

Bu kitaplar hazırlanırken verilen emeye harcanan zamana saydı duyarak

Lütfen Yukarıdaki ve Aşağıdaki Açıklamaları Silmeyin

Tarayan Yaşar Mutlu

web sitesi

www.yasarmutlu.com

www.kitapsevenler.com

e-posta

yasarmutlu@kitapsevenler.com yasarmutlu@yasarmutlu.com

mutlukitap@hotmail.com kitapsevenler@gmail.com

Fakir Baykurt _ Keklik